

IZVJEŠTAJ

**O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA MINISTARSTVA
ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA, ORGANA U SASTAVU I ZAVODA
ZA HIDROMETEOROLOGIJU I SEIZMOLOGIJU ZA 2018. GODINU**

Podgorica, mart, 2019. godine

SADRŽAJ

I UVOD.....	15
1. REALIZACIJA PROGRAMA RADA VLADE ZA 2018.GODINU.....	19
2. PREGLED AKTIVNOSTI I REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU.....	20
3. REALIZACIJA PROGRAMA RADA MINISTARSTVA ZA 2018.GODINU.....	24
4. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE.....	29
5. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ U RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA.....	30
5.1. Direktorat za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu	30
5.2. Direktorat za valorizaciju turističkih lokaliteta	36
5.3. Direktorat za razvoj turističke destinacije i turističku infrastrukturu	42
5.4. Direktorat za praćenje turističkih tokova i turističkog prometa	52
5.5. Direktorat za planiranje prostora	54
5.6. Direktorat za građevinarstvo	63
5.7. Direktorat Glavnog državnog arhitekta	77
5.8. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje	79
5.9. . Direktorat za razvoj stanovanja	83
5.10. Direktorat za životnu sredinu	91
5.11. Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj	106
5.12. Direktorat za klimatske promjene i mediteranske poslove	115
5.13. Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju	125
5.14. Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku	126
5.15. Odjeljenje za unutrašnju reviziju	135
6. DIREKCIJA JAVNIH RADOVA	141
7. AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE.....	158
8. ZAVOD ZA HIDROMETEOROLOGIJU I SEIZMOLOGIJU	172
9. OCJENA STANJA.....	197
10. PRIORITETI U 2019.GODINI I MJERE ZA NJIHOVU REALIZACIJU.....	199

I UVOD

Obaveza izrade i dostavljanje Izvještaja o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva održivog razvoja i turizma i organa u sastavu i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju za 2018. godinu proizilazi iz obaveza utvrđenih Zakonom o državnoj upravi, Uredbom o organizaciji i načinu rada državne Uprave, Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma vrši poslove uprave koji se odnose na: integralno planiranje, upravljanje i valorizaciju prostora; održivi razvoj; realizaciju programa i projekata održivog razvoja iz nadležnosti ovog ministarstva; pružanje stručne, organizacione i administrativne podrške radu Nacionalnog savjeta za održivi razvoj; strateško planiranje prostora i životne sredine; pripremu i izradu planskih dokumenata; davanje mišljenja i saglasnosti na lokalna planska dokumenta u prelaznom periodu; vođenje dokumentacione osnove o prostoru za potrebe izrade, donošenja i sprovođenja planskih dokumenta, vršenja nadzora, trajnog praćenja stanja u prostoru i izrade izvještaja o stanju uređenja prostora, sa indikatorima za praćenje sprovođenja planskih dokumenata; izradu izvještaja o stanju uređenja prostora; uspostavljanje i vođenje informacionog sistema o prostoru; vođenje registra planskih dokumenata; morsko dobro; izradu i donošenje programa privremenih objekata u zoni morskog dobra i nacionalnih parkova; uređivanje sistema građevinskog zemljišta; raspisivanje i sprovođenje konkursa za idejno arhitektonsko rješenje za objekte za potrebe državnih organa, lokalne samouprave, zdravstvenih, prosvjetnih, naučnih, kulturnih, sportskih i objekata socijalne zaštite; izradu Državnih smjernica arhitekture; poslove glavnog državnog arhitekta; vođenje razvojne i strateške politike u oblasti građevinarstva i građevinskih proizvoda, kao i praćenje i preduzimanje mjera za njihovo ostvarivanje; unapređenje poslovnog ambijenta u oblasti građevinarstva i građevinskih proizvoda; izdavanje i oduzimanje licenci za obavljanje poslova izrade tehničke dokumentacije, odnosno građenja objekta i za obavljanje poslova revizije tehničke dokumentacije, odnosno stučnog nadzora nad građenjem; izdavanje urbanističko-tehničkih uslova; izdavanje građevinskih i upotrebnih dozvola; imenovanje tijela za ocjenu i provjeru postojanosti svojstava građevinskih proizvoda i tijela za izdavanje tehničke ocjene; priznavanje inostranih isprava i znakova usaglašenosti za građevinske proizvode; legalizaciju bespravnih objekata; razvoj turizma; ugostiteljstvo; turističku ponudu; uslove privređivanja u turizmu, selektivne oblike turizma; povezivanje primorskog i kontinentalnog turizma; formiranje turističkih mjesta i područja; kategorizaciju i klasifikaciju turističkih objekata; turističke tokove na domaćem i inostranom tržištu; saradnju sa turističkim asocijacijama u Crnoj Gori i inostranstvu; održivu valorizaciju potencijala i ekoloških prednosti nacionalnih parkova i zaštićenih područja prirode sa aspekta razvoja turizma; realizaciju investicionih programa od interesa za održiv turistički razvoj; praćenje infrastrukturnih projekata u funkciji razvoja turizma; praćenje i promociju investicija u sektoru turizma; koordinaciju aktivnosti za pripremu i praćenje turističkih sezona; vođenje evidencije o broju turista, smještajnim kapacitetima, finansijskim efektima i rezultatima poslovanja u turizmu; organizovanje poslova turističko-informativne propagandne djelatnosti; unapređenje saradnje između sektora turizma i komplementarnih sektora; saradnju sa Nacionalnom turističkom organizacijom i organizovanje turističkih predstavništava u drugim državama; sistem socijalnog stanovanja; upravljanje i održavanje stambenog fonda; pretvaranje posebnih i zajedničkih djelova stambene zgrade u poslovne prostorije; stambeno zadrugarstvo; politiku unapređenja stambenog fonda; privatno-javno partnerstvo u oblasti stanovanja; sistem integralne zaštite životne sredine i održivog korišćenja prirodnih resursa; oblast procjene uticaja i strateške procjene uticaja na životnu sredinu, integrisanog sprečavanja i kontrole zagađivanja; zaštitu prirode; kvalitet vazduha; klimatske promjene i odobravanje i praćenje projekata koji se realizuju u cilju ublažavanja efekata klimatskih promjena; zaštitu ozonskog omotača; zaštitu od buke i vibracije; hemikalije; zaštitu od radijacije (radioaktivne materije i jonizujuća zračenja); nejonizujuća zračenja; zaštitu zemljišta od zagađivanja; integrisano upravljanje obalnim područjem; integrisanu zaštitu mora od zagađenja; kontrolu industrijskog zagađenja i upravljanje rizikom; primjenu novih i tehnologija čistije proizvodnje; upravljanje otpadom i otpadnim vodama; sistem komunalnih djelatnosti; koordinaciju regionalnih sistema

vodosnabdijevanja; genetički modificovane organizme iz nadležnosti ovog ministarstva; hidrografsku djelatnost; izradu standarda zaštite životne sredine; praćenje stanja životne sredine; praćenje investicija iz oblasti ministarstva; saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama i fondovima Evropske unije u dijelu realizacije projekata iz oblasti za koje je nadležno Ministarstvo; saradnju sa nevladinim organizacijama; predlaganje mjera tekuće i razvojne politike i analiziranje njihovog uticaja na ekonomski položaj privrednih subjekata i preduzetnika; promotivne aktivnosti iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju i međunarodne ugovore iz nadležnosti ministarstva; usklađivanje domaćih propisa iz okvira svoje nadležnosti sa pravnim poretkom Evropske unije; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; sprovođenje inspekcijaskog nadzora u okviru nadležnosti i ovlaštenja utvrđenih zakonom kojim je uređen inspekcijaski nadzor i propisima u oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Organi uprave u sastavu Ministarstva održivog razvoja i turizma su Direkcija javnih radova i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine.

Direkcija javnih radova vrši poslove koji se odnose na: prethodne i pripremne radove, studije, istražne radove i investicione programe, davanje stručne ocjene na dokumentaciju za donošenje investicionih odluka, pribavljanje rješenja o lokaciji i urbanističko-tehničkim uslovima za pojedine objekte, a u vezi sa izgradnjom i rekonstrukcijom objekata primarne tehničke infrastrukture, objekata državnih organa, zdravstva, obrazovanja, kulture i sporta, kompleksa i objekata na atraktivnim turističkim lokacijama i drugih objekata koji su od javnog interesa i čiju izgradnju finansira država; izradu i tehničku kontrolu tehničke dokumentacije, pribavljanje saglasnosti i odobrenja za građenje; javno oglašavanje i sprovođenje postupka ustupanja radova; zaključivanje ugovora o građenju; vršenje stručnog nadzora i kontrole kvaliteta izvedenih radova ugrađenih materijala i opreme; tehnički pregled, prijem izvedenih radova, pribavljanje odobrenja za upotrebu objekta; evidenciju, plaćanje i kontrolu finansijskog utroška sredstava; kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine vrši poslove koji se odnose na: organizovanje, planiranje i učestvovanje u monitoringu životne sredine u oblasti kvaliteta vazduha (uključujući monitoring polena suspendovanog u vazduhu), sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu, stanja ekosistema priobalnog mora, stanja biodiverziteta, buke u životnoj sredini, jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja; izvještavanje o stanju životne sredine, predlaganje mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu; izdavanje akta o uslovima zaštite prirode za potrebe izrade planova, osnova i programa; izradu Studije zaštite za proglašenje zaštićenog prirodnog dobra; izdavanje IPPC dozvola; izdavanje dozvola za prekogranično kretanje otpada, preradu i /ili odstranjivanje otpada; izdavanje dozvola za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke, kao i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance; izdavanje dozvola za praćenje kvaliteta goriva, kvaliteta vazduha; izdavanje dozvola za mjerenje emisija o dozvoljenim emisijama zagađujućih materija u vazduhu, uvoz ili izvoz supstance koja oštećuje ozonski omotač, alternativnih supstanci, proizvoda koji ih sadrže; izdavanje dozvola za mjerenje nivoa buke u životnoj sredini i za izradu strateških karata buke; izdavanje dozvola na osnovu zakona kojim se uređuje zaštita prirode; izdavanje dozvola za proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala; izdavanje dozvola za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja, za korišćenje izvora elektromagnetnih polja, uređaja koji emituju optičko zračenje ili sadrže izvore optičkog zračenja i uređaja koji emituju ultrazvuk, kao i dozvola za stručno osposobljavanje lica odgovornih za sprovođenje mjera zaštite od nejonizujućih zračenja; izdavanje dozvola za uvoz i izvoz hemikalija koje se nalaze na listi klasifikovanih supstanci, za uvoz i izvoz detergenata, za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija, uvoz i izvoz biocidnih proizvoda; sprovođenje postupka strateške procjene uticaja i postupka procjene uticaja projekata na životnu sredinu; sprovođenje postupka utvrđivanja neposredne opasnosti od štete u životnoj sredini i odgovornosti za štetu u životnoj sredini; izdavanje saglasnosti na planove upravljanja otpadom; davanje mišljenja u procesu izdavanja dozvola; vođenje evidencije o proizvodnji i upravljanju otpadom; procjenu

radiološkog opterećenja stanovništva; izradu programa praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla; sakupljanje podataka za ažuriranje LRTAP i GHG Inventara; izvještavanje prema međunarodnim organizacijama (Evropskoj agenciji za životnu sredinu, MedPOL-u (UNEP/MAP)); praćenje stanja i ugroženost stanišnih tipova, brojnosti i stanja populacija divljih ptica, kao i ostalih indikatorskih vrsta koje ukazuju i omogućuju ocjenu stanja prirode; vođenje postupka prethodnog obavještanja (PIC postupka); izvršavanje međunarodnih ugovora iz nadležnosti ovog organa; pripremanje stručnih podloga za izradu propisa iz oblasti zaštite životne sredine; vođenje informacionog sistema u oblasti životne sredine; vođenje katastra zagađivača; davanje mišljenja o planskoj dokumentaciji i o mjerama zaštite prirode koje ti akti treba da sadrže; kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Unutrašnje organizacione jedinice **Ministarstva održivog razvoja i turizma** su:

1. Direktorat za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu

- 1.1. Direkcija za turistički razvoj i unapredjenje konkurentnosti u turizmu
- 1.2. Direkcija za praćenje investicionih projekata i ugostiteljstvo

2. Direktorat za valorizaciju turističkih lokaliteta

- 2.1. Direkcija za koordinaciju i monitoring prioriternih projekata
- 2.2. Direkcija za podršku projektima regionalnog razvoja

3. Direktorat za razvoj turističke destinacije i turističku infrastrukturu

- 3.1. Direkcija za strateško planiranje
- 3.2. Direkcija za diversifikaciju turističke ponude
- 3.3. Direkcija za praćenje i razvoj manifestacija

4. Direktorat za praćenje turističkih tokova i turističkog prometa

- 4.1. Direkcija za praćenje turističkih tokova
- 4.2. Direkcija za upravni postupak

5. Direktorat za planiranje prostora

- 5.1. Direkcija za praćenje stanja u prostoru
- 5.2. Direkcija za planska dokumenta

6. Direktorat za građevinarstvo

- 6.1. Direkcija za razvoj građevinarstva
- 6.2. Direkcija za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova
- 6.3. Direkcija za izdavanje dozvola
- 6.4. Direkcija za normativno-pravne poslove

7. Direktorat Glavnog državnog arhitekta

8. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje

- 8.1. Direkcija za inspekcijski nadzor
  - 8.1.1. Odsjek za inspekcijski nadzor za južni region
  - 8.1.2. Odsjek za inspekcijski nadzor za centralni region
  - 8.1.3. Odsjek za inspekcijski nadzor za sjeverni region
- 8.2. Direkcija za licence, registar i drugostepeni postupak

9. Direktorat za razvoj stanovanja

- 9.1. Direkcija za stanovanje
- 9.2. Direkcija za legalizaciju

10. Direktorat za životnu sredinu

- 10.1. Direkcija za horizontalno zakonodavstvo
- 10.2. Direkcija za zaštitu vazduha i zaštitu od buke u životnoj sredini
- 10.3. Direkcija za kontrolu industrijskog zagađenja, upravljanja hemikalijama i zaštitu prirode

11. Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj

- 11.1. Direkcija za upravljanje otpadom
- 11.2. Direkcija za komunalni razvoj

12. Direktorat za klimatske promjene i mediteranske poslove

- 12.1. Direkcija za klimatske promjene
- 12.2. Direkcija za mediteranske poslove

13. Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju

- 13.1. Direkcija za međunarodnu saradnju i EU integracije
- 13.2. Direkcija za upravljanje prepristupnom podrškom EU i ostalim fondovima

14. Kabinet ministra

15. Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku

- 15.1. Kancelarija za opšte poslove
- 15.2. Kancelarija za ljudske resurse
- 15.3. Kancelarija za finansijsko-računovodstvene poslove
- 15.4. Kancelarija za logističku i tehničku podršku

16. Odjeljenje za transparentnost

17. Odjeljenje za unutrašnju reviziju

Unutrašnje organizacione jedinice **Direkcije javnih radova** su:

1. Sektor za planiranje, pripremu projekata i analize

- 1.1. Odsjek za planiranje projekata i analize
- 1.2. Odsjek za pripremu projekata

2. Sektor za ugovaranje, finansiranje i kontrolu kvaliteta

- 2.1. Odsjek za kontrolu kvaliteta
- 2.2. Odsjek za ugovaranje
- 2.3. Odsjek za finansiranje

3. Sektor za praćenje i realizaciju investicionih projekata

- 3.1. Odsjek za visokogradnju
- 3.2. Odsjek za niskogradnju i komunalnu infrastrukturu

Unutrašnje organizacione jedinice Agencije za zaštitu prirode i životne sredine su:

1. Sektor za zaštitu prirode, monitoring, analizu i izvještavanje

2. Sektor za izdavanje dozvola

3. Sektor za vođenje informacionog sistema iz oblasti zaštite životne sredine

4. Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", broj 87/18 od 31.12.2018. godine), koja je stupila na snagu danom objavljivanja, nadležnosti Ministarstva, Direkcije javnih radova i Agencije za zaštitu životne sredine su izmijenjene u manjoj mjeri, Direkcija javnih radova je transformisana u Upravu javnih radova, a i Uprava i Agencija su postali samostalni organi uprave.

U Ministarstvu održivog razvoja i turizma i organima u sastavu Ministarstva, Direkciji javnih radova i Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine, za vršenje poslova iz djelokruga nadležnosti utvrđena su službenička i namještenička radna mjesta za 412 izvršilaca (uključujući ministra i tri državna sekretara), od čega u Ministarstvu za 283 izvršioca (uključujući ministra i tri državna sekretara), dok su za izvršavanje poslova iz djelokruga rada Agencije za zaštitu prirode i životne sredine utvrđena službenička i namještenička mjesta za 78 izvršilaca, a u Direkciji javnih radova za vršenje poslova iz djelokruga nadležnosti utvrđena su službenička i namještenička radna mjesta za 51 izvršioca. U odnosu na prethodno važeći Pravilnik sistematizovano je 3 radna mjesta manje.

Od ukupnog broja sistematizovanih službeničkih i namješteničkih mjesta tokom 2018. godine popunjeno je 289 radnih mjesta (uključujući ministra i 3 državna sekretara) od čega u Ministarstvu održivog razvoja i turizma je zaposleno 148 službenika na neodređeno vrijeme, 42 službenika na određeno vrijeme (uključujući lica iz kategorije visoko rukovodnog kadra, inspektore i jednog pripravnika).

Važećim pravilnikom u Direkciji javnih radova sistematizovano je 51 radno mjesto, popunjeno je 28 radnih mjesta (4 izvršioca su zaposlena na određeno vrijeme - direktor i tri pomoćnika,

dok je 24 izvršioca na neodređeno vrijeme), u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine sistematizovano je 78 radnih mjesta od čega je popunjeno 71 radno mjesto (4 izvršioca su zaposlena na određeno vrijeme - direktor i tri pomoćnika, dok je 67 izvršilaca na neodređeno vrijeme).

1. REALIZACIJA PROGRAMA RADA VLADE CRNE GORE ZA 2018. GODINU

U Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu planirano je 27 obaveza, od kojih je realizovano 21 (77,8%), a nije realizovano 6 obaveza (22,2%). Od 19 tematskih obaveza realizovano je 15 obaveza, a nijesu realizovane 4 obaveze, dok je od 8 zakonodavnih obaveza, realizovano 6 a nije realizovano 2 obaveze.

Realizovane obaveze:

1. Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2017. godinu (Sjednica Vlade od 22.03.2018. godine)
2. Izvještaj o stanju uređenja prostora u 2017. godini (Sjednica Vlade od 22.03.2018. godine)
3. Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2018. godinu (Sjednica Vlade od 29.03.2018.godine)
4. Izmjene Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godine (Sjednica Vlade 04.05.2018. godine, objavljeno u „Službenom listu CG“ broj 35/18)
5. Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa (Info poslata 6.marta; 8.juna, 10.septembra i 6. decembra 2018. godine)
6. Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma (Sjednice Vlade od 28.06.2018. i 27.12.2018 godine.)
7. Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2017. godini (Sjednica Vlade 27.09.2018. godine)
8. Program razvoja ruralnog turizma za period 2019-2023. godine (Sjednica Vlade 27.12.2018. godine)
9. Plan pripreme zimske turističke sezone za 2018/2019. godinu (Sjednica Vlade od 13.12.2018. godine)
10. Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2019. godinu (Sjednica Vlade od 20.12.2018. godine)
11. Strategija zaštite od radona s Akcionim planom, za 2019-2023. godinu (Sjednica Vlade od 20.12.2018. godine)
12. Predlog Zakona i izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama (Sjednica Vlade od 12.07.2018. godine)
13. Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu (Sjednica Vlade od 14.06.2018. godine)
14. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu (Sjednica Vlade od 27.12.2018. godine)
15. Predlog zakona o invazivnim vrstama (Sjednica Vlade od 20.12.2018. godine)
16. Predlog zakona o industrijskim emisijama (Sjednica Vlade od 13.12.2018. godine)
17. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju stambenih zgrada (Sjednica Vlade od 12.07.2018. godine).

Nerealizovane obaveze

1. Državni plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period 2018-2035. godina

Obrazloženje: U okviru Operativnog programa za regionalni razvoj za 2012-2013 realizuje se "Revizija Master planova za otpadne vode i priprema prvog Nacrta plana za implementaciju specifične direktive (DSIP) za Direktivu o komunalnim otpadnim vodama 91/271/EEC". Ukupna vrijednost projekta je 299.000 € (85% donacija IPA-e, 15% iz kapitalnog proračuna za

2017. godinu. Ugovor o realizaciji projekta je potpisan 04. aprila 2017. godine sa rokom za izvršenje posla od 8 mjeseci, tj. do 05. decembra 2017. godine. Obradivač nije dobio pozitivno mišljenje JASPERS-a (tehnička podrška za preprojekte-Evropske komisije), kao ni od opština i vodovodnih i kanalizacionih preduzeća. Ni inovirane verzije nijesu dobile pozitivno mišljenje. Rok za izradu je produžen do 15. decembra 2018. godine ali još uvijek inovirani dokument nije dostavljen. Plan je u Programu rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu planiran za III kvartal.

2. Program izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda

Obrazloženje: Izrada ovog dokumenta slijedi nakon donošenja Državnog plana upravljanja komunalnim otpadnim vodama. Program je u Programu rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu planiran za III kvartal.

3. Državne smjernice razvoja arhitekture 2019-2029. godine

Obrazloženje: Radna grupa zadužena za izradu nacrt dokumenta još uvijek nije dostavila nacrt koji bi išao na javnu raspravu

4. Strategija razvoja kulturnog turizma za period 2019-2023. godine

Obrazloženje: Javna rasprava na nacrt je održana u periodu 23.11. - 13.12.2018. godine. Predlog je krajem decembra dostavljen na mišljenja, nakon čega će se uputiti prema Vladi

5. Predlog zakona o upravljanju otpadom

Obrazloženje: Javna rasprava je održana u period 31.08. – 10.10.2018. godine. Predlog zakona je u završnoj fazi i uskoro se očekuje slanje na mišljenje nadležnim institucijama.

6. Predlog Zakona o zaštiti klime

Obrazloženje: Na Nacrt zakona je dobijen veliki broj komentara od strane DG klime 8.11.2018. godine. Nakon toga, nacrt je značajno unaprijeđen i održana je javna rasprava u periodu 23.11. – 14.12.2018. godine. Izvještaj sa javne rasprave je objavljen na web sajtu Ministarstva 28.12.2018. godine. Predlog zakona je u Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu planiran za II kvartal.

Osim po Programu rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, Ministarstvo je Vladi dostavilo još 225 materijala:

- 8 predloga zakona
- 7 predloga uredbi
- 84 predloga odluka
- 42 informacije
- 16 izvještaja
- 1 sporazum
- 2 inicijative za ocjenu ustavnosti i zakonitosti
- 56 ostalih materijala.

2. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU

U 2018. godini, po Programu pristupanja Crne Gore u Evropsku Uniju, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je imalo obaveze u poglavljima 1, 15, 20, 24, 27, 28 i 31. Od ukupno 42 predviđene obaveze, realizovano je 35 (ostvarenje 83,3%), dok nije realizovano 7 obaveza (16,7%).

Pregled realizovanih i nerealizovanih obaveza po pojedinim poglavljima:

Poglavlje 1: Slobodna kretanja robe

Realizovano:

- Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi (Sjednica Vlade od 6.9.2018. godine)
- Uredba o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu (Sjednica Vlade od 4.10.2018. godine)
- Pravilnik o listi supstanci koje ne podliježu obavezi upisa u registar hemikalija („Službeni list Crne Gore”, br. 14/18 od 5.3.2018. godine)
- Pravilnik o načinu izrade i sadržaju Izveštaja o bezbjednosti hemikalije („Službeni list Crne Gore“, br. 37/18 od 7.6.2018. godine)
- Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance (Službeni list Crne Gore br. 71/18 od 5.11.2018. godine)
- Pravilnik o bližim smjernicama i uslovima za DLP (Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse za ispitivanje hemikalija („Službeni list Crne Gore“, br. 85/18 od 27.12.2018. godine).

Poglavlje 15: Energetika

- Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprječavanju akata nuklearnog terorizma (Shodno mišljenju Ministarstva vanjskih poslova, nije potrebno vršiti ratifikaciju)
- Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariške konvencije (Sjednica Vlade od 20.9.2018. godine)
- Strategija zaštite od radona s Akcionim planom za period 2019-2023 (Sjednica Vlade od 20.12.2018. godine)

Poglavlje 20: Preduzetništvo i industrijska politika

Realizovano:

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama (Sjednica Vlade od 13.12.2018. godine)
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu (Sjednica Vlade od 27.12.2018. godine)

Poglavlje 24: Pravda, sloboda i bezbjednost

Realizovano:

- Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprječavanju akata nuklearnog terorizma (Shodno mišljenju Ministarstva vanjskih poslova, nije potrebno vršiti ratifikaciju)

- Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariške konvencije (Sjednica Vlade od 20.9.2018.)

Poglavlje 27: Životna sredina

Realizovano:

- Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu (Sjednica Vlade od 14.6.2018. godine)
- Predlog zakona o invazivnim vrstama (Sjednica Vlade od 20.12.2018. godine)
- Predlog zakona o industrijskim emisijama (Sjednica Vlade od 13.12.2018. godine)
- Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi (Sjednica Vlade od 6.9.2018. godine)
- Predlog zakona o potvrđivanju Doha amandmana na Kjoto protokol (Sjednica Vlade od 6.7.2018. godine)
- Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha (Sjednica Vlade od 6.9.2018. godine)
- Uredba o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu (Sjednica Vlade od 4.10.2018. godine)
- Bliži sadržaj programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda sa obrascima za pripremu Izvještaja o njegovoj realizaciji (Pravilnik o sadržaju programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda („Službeni list Crne Gore”, br. 31/18 od 9.5.2018. godine))
- Pravilnik o listi supstanci koje ne podliježu obavezi upisa u registar hemikalija („Službeni list Crne Gore”, br. 14/18 od 5.3.2018. godine)
- Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u pojedinim djelovima električnih i elektronskih proizvoda, kao i o oznaci, vrsti i načinu upravljanja otpadom koji nastaje iz tih proizvoda (Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u električnim i elektronskim proizvodima „Službeni list Crne Gore”, br. 067/18 od 17.10.2018. godine)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB („Službeni list Crne Gore”, br. 067/18 od 17.10.2018. godine)
- Pravilnik o listi supstanci koje ne podliježu obavezi upisa u registar hemikalija („Službeni list Crne Gore”, br. 14/18 od 5.3.2018. godine)
- Pravilnik o načinu izrade i sadržaju Izvještaja o bezbjednosti hemikalije („Službeni list Crne Gore”, br. 37/18 od 7.6.2018. godine)
- Pravilnik o Metapodacima (Pravilnik o načinu izrade i bližim elementima metapodataka za skup prostornih podataka i servis prostornih podataka („Službeni list Crne Gore”, br. 080/18 od 14.12.2018. godine)

- Pravilnik o mrežnim uslugama (Pravilnik o pravilima interoperabilnosti kojima se obezbjeđuje povezanost između različitih skupova prostornih podataka i servisa prostornih podataka (Službeni list Crne Gore, br. 5/19, od 22.1.2019. godine))
- Pravilnik o interoperabilnosti setova prostornih podataka i usluga (Pravilnik o pravilima interoperabilnosti kojima se obezbjeđuje povezanost između različitih skupova prostornih podataka i servisa prostornih podataka (Službeni list Crne Gore, br. 5/19, od 22.1.2019. godine))
- Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola („Službeni list Crne Gore“, br. 083/16 od 31.12.2016, 076/17 od 17.11.2017. godine)
- Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance (Službeni list Crne Gore br. 71/18 od 5.11.2018. godine)
- Pravilnik o bližim smjernicama i uslovima za DLP (Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse za ispitivanje hemikalija („Službeni list Crne Gore“, br. 85/18 od 27.12.2018. godine))

Nerealizovano:

- Predlog zakona o upravljanju otpadom
- Pravilnik o prostornim podacima i uslugama dijeljenja
- Pravilnik o izvještavanju i monitoringu (kako je u toku izmjena i donošenje Odluke u EU koja se odnosi na monitoring i izvještavanje, čije se usvajanje očekuje do kraja 2019, realizacija ove obaveze je pomjerena za IV kvartal 2020. godine)
- Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema i godišnje količine otpada od električnih i elektronskih proizvoda koje se moraju obraditi, preraditi i reciklirati, uključujući i otpad od električne i elektronske opreme koja se isporučuje iz drugih država putem internet prodaje (uslovljeno donošenjem Zakona o upravljanju otpadom)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu (uslovljeno donošenjem Zakona o upravljanju otpadom)
- Državni plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period 2018-2035. / Plan za implementaciju specifične direktive (Direktiva savjeta 271/91/EEC o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda)
- Program izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda

Poglavlje 28: Zaštita potrošača i zdravlje

Realizovano:

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu (Sjednica Vlade od 27.12.2018. godine)

Poglavlje 31: Vanjska, bezbjedonosna i odbrambena politika

Realizovano:

- Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprječavanju akata nuklearnog terorizma (Shodno mišljenju Ministarstva vanjskih poslova, nije potrebno vršiti ratifikaciju)
- Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariške konvencije (Sjednica Vlade od 20.9.2018. godine).

3. REALIZACIJA PROGRAMA RADA MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA ZA 2018. GODINU

Programom rada Ministarstva za 2018. godinu planirano je ukupno 170 obaveza. Realizovano je 127 obaveza (procenat realizacije 74,7%), a nije realizovano 43 obaveza (25,3%).

U zakonodavnoj aktivnosti: Vlada je utvrdila 12 predloga zakona, donijela je 4 uredbe, 6 odluka, a Ministarstvo je donijelo 41 pravilnika i jednu listu. Nijesu realizovana 2 predloga zakona, 4 predloga uredbi, 4 predloga odluka, 9 pravilnika i 1 statut.

U tematskom dijelu Vlada je donijela 1 strategiju, 5 programa i 57 izvještaja, informacija, akciona plana i druge materijale, dok nijesu realizovane 23 planirane tematske aktivnosti.

Realizovano:

Zakonodavna aktivnost:

1. Predlog zakona i izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama
2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu
3. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju stambenih zgrada
4. Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu
5. Predlog zakona o invazivnim vrstama
6. Predlog zakona o industrijskim emisijama
7. Predlog zakona o potvrđivanju Doha amandmana na Kjoto protokol
8. Predlog zakona o potvrđivanju Kigali amandmana na Montrealski protokol
9. Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi
10. Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariške konvencije
11. Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprječavanju akata nuklearnog terorizma
12. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine
13. Predlog uredba o izmjeni Uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma jedinicama lokalne samouprave

14. Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore
15. Predlog uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha
16. Predlog uredbe o načinima, uslovima i vremenu davanja na korišćenje zemljišta, nepokretnosti i dobara nacionalnih parkova
17. Predlog odluke o osnivanju Eko-fonda
18. Predlog odluke o kriterijumima i postupku dodjele dugoročnih kredita fizičkim licima radi obezbjeđenja stambenih objekata za socijalno stanovanje
19. Predlog odluke o načinu i bližim kriterijumima za korišćenje sredstava za socijalno stanovanje
20. Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije „Sektor 1” - Rt Kobilica - Njivice – ušće Sutorine
21. Predlog odluke o donošenju PPPN za Obalno područje Crne Gore
22. Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije „Sektor 10” – Risan
23. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obrascima zahtjeva, prijava, obavještenja i izjava u postupku izgradnje objekata
24. Pravilnik za betonske konstrukcije
25. Pravilnik za čelične konstrukcije
26. Pravilnik za zidane konstrukcije
27. Pravilnik za spregnute konstrukcije
28. Pravilnik za drvene konstrukcije
29. Pravilnik za dimnjake u građevinarstvu
30. Pravilnik o načinu vođenja i sadržini građevinskog dnevnika i građevinske knjige
31. Pravilnik o vrstama privremenih objekata
32. Pravilnik o načinu izrade i sadržini tehničke dokumentacije
33. Pravilnik o načinu vršenja revizije glavnog projekta
34. Pravilnik o načinu vršenja stručnog nadzora, obaveznih faza u toku građenja za koje se radi izvještaj i načinu izrade i bližu sadržinu izvještaja o stručnom nadzoru
35. Pravilnik o načinu i postupku osmatranja ponašanja tla i objekata u toku građenja i upotrebe
36. Pravilnik za građevinske proizvode
37. Pravilnik o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata i načinu upravljanja, funkcionisanja i održavanja hotela koji posluju po kondo i mješovitom modelu poslovanja
38. Pravilnik obliku, sadržaju i način vođenja evidencije zaključenih ugovora o putovanju odnosno evidenciji organizovanih izleta u zemlji i inostranstvu
39. Pravilnik o sadržaju i izgledu licence za obavljanje djelatnosti turističke agencije
40. Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja Centralnog turističkog registra
41. Pravilnik o načinu obračuna i plaćanja naknade za privremeno skladištenje komunalnog i neopasnog građevinskog otpada
42. Pravilnik o bližem sadržaju Programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda sa obrascima za pripremu Izvještaja o njegovoj realizaciji
43. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o količinama zahvaćene i isporučene vode iz sistema regionalnog vodosnabdijevanja i evidenciju o korišćenju izvorišta, načinu i rokovima čuvanja evidencije i dokumentacije, sadržaju informacionog sistema regionalnog vodosnabdijevanja
44. Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine (mase) komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave
45. Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u pojedinim djelovima električnih i elektronskih proizvoda, kao i oznakama o vrsti i načinu upravljanja otpadom koji nastaje iz tih proizvoda
46. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB

47. Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola
48. Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija
49. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o sadržaju tehničkog dosijea i osnovnim podacima o biocidu
50. Pravilnik o listi supstanci koje ne podliježu obavezi upisa u registar hemikalija
51. Pravilnik o alternativnom hemijskom nazivu
52. Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija
53. Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije
54. Pravilnik o obilježavanju granica nacionalnih parkova
55. Pravilnik o bližim uslovima za skladištenje, mjerama za bezbjedno čuvanje, odnosno korišćenje opasnih hemikalija
56. Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance, načinu obilježavanja i sastavu detergenta
57. Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse
58. Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva i obrasca DLP sertifikata
59. Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija zagađujućih materija u vazduh
60. Pravilnik o Metapodacima
61. Pravilnik o interoperabilnosti setova prostornih podataka i usluga
62. Pravilnik o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen
63. Lista klasifikovanih supstanci

Tematski dio:

1. Strategija zaštite od radona s Akcionim planom, za 2019-2023
2. Program razvoja ruralnog turizma za period 2019-2023. godine
3. Program privremenih objekata u zoni morskog dobra
4. Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2018/2019. godinu
5. Program praćenja kvaliteta goriva za 2018. godinu
6. Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2019. godinu
7. Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti
8. Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2018. godinu
9. Plan pripreme zimske turističke sezone za 2018/2019. godinu
10. Izmjene Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godine
11. Studija izvodljivosti projekta "Valorizacija štamparije Crnojevića"
12. Potpisivanje ugovora sa nadležnim sportskim savezima za održavanje planinskih staza
13. Raspisivanje tendera za Strategiju razvoja zdravstvenog turizma za period 2018-2023. godine
14. Informacija o rezultatima zimske turističke sezone 2017/2018. godine
15. Izvještaj o realizaciji aktivnosti predviđenih planom pripreme ljetnje turističke sezone za 2018. godinu
16. Osmišljavanje i realizacija aktivnosti u cilju unapređenja sprovođenja principa Kodeksa ponašanja za zaštitu djece od seksualne eksploatacije na putovanjima i turizmu
17. Raspisivanje tendera za Strategiju održivog razvoja nautičkog turizma
18. Realizacija projekta „Neka bude čisto za 2018. godinu“
19. Projekat "Sva čuda Crne Gore"
20. Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2018. godine
21. Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa (četiri informacije)
22. Informacija o statusu privatizacionih ugovora

23. Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma (dvije informacije)
24. Izvještaj o sprovođenju Strategije upravljanja hemikalijama 2015-2018. godine, za 2017. godinu
25. Izvještaj o implementaciji Nacionalne strategije biodiverziteta s Akcionim planom za period 2016-2017. godina
26. XXIII nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori
27. Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2017. godinu
28. Izvještaj o stanju uređenja prostora u 2017. godini
29. Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije za upravljanje kvalitetom vazduha sa Akcionim planom za 2017. godinu
30. Izvještaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu i izgradnji koji se odnosi na „Luštica Development“, opština Tivat
31. Izvještaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“, Herceg Novi
32. Izvještaj o realizaciji Nacionalne stambene strategije i Akcionog plana za period 2015-2020. godine, za 2017. godinu
33. Izvještaj o realizaciji Projekta rješavanja stambenih pitanja građana po povoljnim uslovima-nastavak Projekta 1000+III faza
34. Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa rada i Finansijskog plana Društva s ograničenom odgovornošću „Project-consulting“ za 2017. godinu
35. Godišnji izvještaj o realizaciji godišnjeg plana rada sa godišnjim finansijskim izvještajem privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja za 2017. godinu
36. Godišnji izvještaj o sprovođenju Državnog plana za upravljanje otpadom
37. Predlog Izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena do 2030
38. Izrada baznih studija za Prostorni plan Crne Gore
39. Godišnji program rada i Finansijski plan Društva s ograničenom odgovornošću „Project-consulting“ za 2018. godinu
40. Program rada i finansijski plan Društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ Podgorica za 2018. godinu
41. Izvještaj o poslovanju Centra za ekotoksikološka ispitivanja d.o.o. Podgorica za 2017. godinu sa finansijskim iskazima
42. Predlog Odgovora na pitanja država članica Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom i sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom
43. XXIV nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori
44. Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2017. godini
45. XXVI nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori
46. Organizovanje radnog doručka ministra održivog razvoja i turizma sa ambasadorima država-članica EU
47. Informacija o napretku postignutom u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013. godine
48. Informacija o napretku postignutom u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013. godine
49. Ažuriranje Vodiča o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2018. godinu
50. Revizija Akcionog plana Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za oblast životne sredine i klimatskih promjena
51. Priprema Završnog izvještaja o implementaciji Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013 i dostavljanje Evropskoj komisiji
52. Organizacija koordinacionog sastanka svih relevantnih subjekata u okviru saradnje sa Globalnim fondom za životnu sredinu (GEF)
53. Informacija o EU projektima iz oblasti životne sredine, komunalne infrastrukture i turizma

54. Informacija o napretku postignutom u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013, IPA 2014, 2016 i 2019 godišnjih akcionih programa za sektor životne sredine i klimatskih akcija
55. Izvještaj o realizaciji kapitalnog budžeta za period od 01.01. 2017. godine do 31.12.2017. godine
56. Strateški i Godišnji plan unutrašnje revizije za 2018. godinu
57. Izrada i dostavljanje godišnjih i kvartalnih izvještaja (GI –UR i KI-UR)
58. Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu
59. Predlog Trećeg izvještaja o sprovođenju projekta MNE9004 "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona" i Prvi izvještaj o sprovođenju nacionalnog projekta MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“
60. XXV nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori
61. Tender za izbor kontrolora za praćenje realizacije privatizacionih ugovora u oblasti turizma

Nije realizovano:

Zakonodavna aktivnost:

1. Predlog zakona o upravljanju otpadom
2. Predlog Zakona o zaštiti klime
3. Predlog uredbe o podsticajima u oblasti turizma
4. Predlog uredbe o turističkim razvojnim zonama
5. Predlog uredbe o postupku i kriterijumima za pretvaranje posebnih i zajedničkih djelova stambene zgrade u poslovne prostorije
6. Predlog uredbe o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema i godišnje količine otpada od električnih i elektronskih proizvoda koje se moraju obraditi, preraditi i reciklirati, uključujući i otpad od električne i elektronske opreme koja se isporučuje iz drugih država putem internet prodaje
7. Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije „Sektor 16“ – Kotor
8. Predlog Odluke o donošenju Državne studije lokacije „Sektor 50“
9. Predlog odluke o formiranju društva za nacionalne parkove
10. Predlog odluke o izmjeni i dopuni programa usklađivanja pojedinih privrednih grana sa Zakonom o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine
11. Pravilnik o izvještavanju i monitoringu
12. Pravilnik o prostornim podacima i uslugama dijeljenja
13. Pravilnik o ponovnoj upotrebi prečišćenih komunalnih otpadnih voda za posebne namjene
14. Pravilnik o načinu vođenja i čuvanja evidencije i prijavljivanja količina proizvedenih ili uvezenih proizvoda, odnosno opreme u kojima su ti proizvodi ugrađeni, načinu označavanja, načinu vođenja registra i sadržaja zahtjeva za upis u registar proizvođača i uvoznika koji imaju proširenu odgovornost, kao i načinu vođenja registra organizovanih sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada
15. Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom
16. Pravilnik o graničnim vrijednostima i načinu mjerenja nivoa buke u ugostiteljskim objektima
17. Pravilnik o vrstama, uslovima korišćenja, uređenosti i opremljenosti kupališta
18. Pravilnik o bližim elementima i metodologiji za određivanje cijene usluge regionalnog vodosnabdijevanja
19. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog

kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu
20. Statut DOO „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“

Tematski dio:

1. Donošenje Strateškog marketing plana za turizam u Crnoj Gori 2018 – 2022. godine
2. Strategija razvoja kulturnog turizma za period 2019-2023. godine
3. Izrada analize o planinskom turističkom saobraćaju sa susjednim državama
4. Uputstvo o vrstama, sadržaju i načinu aktiviranja jemstva za turističku agenciju – organizatora putovanja
5. Uspostavljanje geoportala sa planskim dokumentima (uvezivanje sa servisima Uprave za nekretnine - ortofoto snimci i DKP)
6. Program privremenih objekata u nacionalnim parkovima
7. Državne smjernice razvoja arhitekture 2019-2029
8. Tender za dodjelu marketing podsticaja za avio-saobraćaj sa značajnih emitivnih turističkih tržišta
9. Program aktivnosti na privlačnju investicija za projekte turističke valorizacije na sjeveru Crne Gore
10. Državni plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period 2018-2035. godina
11. Program izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda
12. Opšti uslovi isporuke vode iz sistema regionalnog vodosnabdijevanja
13. Program razvoja djelatnosti regionalnog vodosnabdijevanja
14. Godišnji plan rada za 2019. godinu privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja
15. Plan aktivnosti vezanih za remedijaciju KAP-a
16. Šesti Nacionalni izvještaj o implementaciji Konvencije o biodiverzitetu
17. Retrospektivna izjava o izuzetnoj univerzalnoj vrijednosti NP „Durmitor“
18. Nacionalni plan za implementaciju Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama (NIP).
19. Izvještaji sa sjednica Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem
20. Informacija o početku implementacije Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine (NSOR)
21. Prvi izvještaj o napretku u implementaciji Nacionalne strategije integralnog upravljanje obalnim područjem (NSIUOP)
22. Izvještaji sa sjednica Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem
23. Usvajanje Liste prioriternih aktivnosti u oblasti prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena.

4. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE CRNE GORE IZ 2018. GODINE

U 2018. godini na Ministarstvo i institucije iz njegove nadležnosti se odnosilo 142 zaključka Vlade Crne Gore. Realizovano je 107 zaključaka (75,4%), nije dospjelo 31 zaključak (21,8%), nijesu realizovana 2 zaključka (1,4%) i preusmjerena su 2 zaključka (1,4%).

5. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA

5.1. DIREKTORAT ZA RAZVOJ KONKURENTNOSTI I INVESTICIJE U TURIZMU

Turizam je jedan od prioriteta u privrednom razvoju Crne Gore, prije svega, zbog postojanja neophodnih resursa za njegov dalji razvoj, kao i zbog činjenice da turizam u velikoj mjeri generiše razvoj njemu komplementarnih djelatnosti - trgovine, transporta, poljoprivrede, građevinarstva, bankarstva i dr.

Prema poslednjem Izvještaju Svjetskog savjeta za putovanja i turizam (WTTC) za Crnu Goru, publikovanom 2018. godine, ukupan doprinos sektora turizma u 2017. godini činio je 23,7% BDP-a, sa procijenjenim porastom od 8,9% u 2018. godini, odnosno 3,9% u narednom desetogodišnjem periodu, koji treba da generiše 27,3% BDP-a u 2028. godini.

Kada je riječ o zaposlenosti, ukupan doprinos turizma zaposlenju iznosio 19,3% u 2017. godini, odnosno oko 36.500 radnih mjesta. U 2018. godini očekuje se rast od 7,7%, dok se do 2028. godine očekuje porast od 1,3% godišnje, koji će obezbijediti oko 45.000 radnih mjesta i činiti 21,5% ukupno zaposlenih lica.

Kada su investicije u pitanju prema izvještaju WTTC-a, učešće investicija u turizam iznosilo je 35,1% od ukupnih investicija u 2017. godini. Očekuje se porast od 6,4% u 2018. godini, dok se do 2028. godine očekuje porast investicija u turizmu od 4,2% godišnje što će činiti 41,7% ukupnih investicija.

U izvještaju WTTC-a, od 185 zemalja, Crna Gora je rangirana na 30. mjestu prema doprinosu BDP-u zemlje u 2017. godini, prema prognozi rasta za 2018. godinu na 3. mjestu i na 100. mjestu prema prognozama rasta do 2020. godine.

Realizacija Programa rada Vlade Crne Gore:

Realizovano:

- 1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama** (sjednica Vlade od 13. decembra 2018. godine)
- 2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o turizmu i ugostiteljstvu** (sjednica Vlade od 27. decembra 2018. godine)

Realizacija Programa pristupanja Crne Gore EU:

Realizovano:

- 1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama** (sjednica Vlade od 13. decembra 2018. godine)
- 2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o turizmu i ugostiteljstvu** (sjednica Vlade od 27. decembra 2018. godine)
- 3. Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa**(dostavljeno Ministarstvu finansija 6.marta; 8.juna, 10.septembra i 6. decembra 2018. godine)

Realizacija Programa rada Ministarstva održivog razvoja i turizma:

Realizovano:

- 1. Tender za izbor kontrolora za praćenje realizacije privatizacionih ugovora u oblasti turizma** (29.05.2018.godine zaključen sa "MV Konsalt" doo)

2. **Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa**(dostavljeno Ministarstvu finansija 6.marta; 8.juna, 10.septembra i 6. decembra 2018. godine)
3. **Pravilnik o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata i načinu upravljanja, funkcionisanja i održavanja hotela koji posluju po kondo i mješovitom modelu poslovanja (donijeti Pravilnik o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata - objavljen u "Službenom listu CG", br. 36/18 od 31. maja 2018. godine, a odredbe koje tretiraju oblast načinu upravljanja, funkcionisanja i održavanja hotela koji posluju po kondo i mješovitom modelu uključene u Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu)**
4. **Pravilnik obliku, sadržaju i način vođenja evidencije zaključenih ugovora o putovanju odnosno evidenciji organizovanih izleta u zemlji i inostranstvu** („Službeni list Crne Gore“, br. 22/18 od 11. aprila 2018. godine)
5. **Pravilnik o sadržaju i izgledu licence za obavljanje djelatnosti turističke agencije** („Službeni list Crne Gore“, br. 22/18 od 11. aprila 2018. godine)
6. **Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja Centralnog turističkog registra** („Službeni list CG“, broj 56/18 od 03. avgusta 2018. godine)
7. **Predlog Zakona i izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama** (Sjednica Vlade Crne Gore od 13. decembra 2018. godine)
8. **Izrada Studije izvodljivosti za projekat "Valorizacija štamparije Crnojevića** (potpisan je ugovor sa obrađivačem u decembru 2018. godine)
9. **Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o turizmu i ugostiteljstvu** (sjednica Vlade od 27. decembra 2018. godine)
10. **Informacija o statusu privatizacionih ugovora** (sjednica Vlade 27.decembra 2018.godine)

Nije realizovano:

1. **Uputstvo o vrstama, sadržaju i načinu aktiviranja jemstva za turističku agenciju – organizatora putovanja** (pripremljen nacrt ali se odlaže do donošenja izmjena i dopuna Zakona o turizmu i ugostiteljstvu)
2. **Predlog uredbe o podsticajima u oblasti turizma** (pripremljen nacrt)
3. **Predlog uredbe o turističkim razvojnim zonama** (pripremljen nacrt)
4. **Pravilnik o graničnim vrijednostima i načinu mjerenja nivoa buke u ugostiteljskim objektima** (pripremljen nacrt ali je potrebno usaglašavanje sa Privrednom komorom CG)
5. **Pravilnik o vrstama, uslovima korišćenja, uređenosti i opremljenosti kupališta**
6. **Tender za dodjelu marketing podsticaja za avio-saobraćaj sa značajnih emitivnih turističkih tržišta**

Materijali koji su razmatrani na sjednicama Vlade Crne Gore, a nijesu se nalazili u programima rada Vlade Crne Gore i Ministarstva održivog razvoja i turizma:

1. **Platforma o učešću delegacije Crne Gore, koju predvodi Pavle Radulović, ministar održivog razvoja i turizma, na 40. Međunarodnom sajmu turizma IFT 2018 (Beograd, Republika Srbija, 22-25. februar 2018. godine)** (sjednica Vlade od 15. februara 2018. godine)
2. **Predlog Osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Tunis o saradnji u oblasti turizma** (sjednica Vlade od 21 juna 2018. godine)
3. **Platforma za učešće delegacije Vlade Crne Gore, koju predvodi Pavle Radulović, ministar održivog razvoja i turizma, na 4-om sastanku visokog nivoa o saradnji u turizma između NR Kine i Centralne i Istočne Evrope (Dubrovnik, Republika Hrvatska, 18 – 20. septembar 2018. godine)**

4. **Informacija o statusu realizacije investicionog Ugovora za prodaju 74,9749% akcijskog kapitala društva "Jadran" AD Perast sa pripadajućim ankesima** (sjednica Vlade od 25. oktobra 2018. godine)
5. **Informacija Radnog tima obrazovanog u skladu sa zaključcima Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte br.01-282 od 23. jula 2018. godine, povodom zahtjeva društva "Vektra Boka" AD Herceg Novu** (sjednica Vlade od 22. oktobra 2018. godine)
6. **Izveštaj o učešću delegacije Vlade Crne Gore, koju je predvodio Pavle Radulović, ministar održivog razvoja i turizma, na međunarodnoj turističkoj berzi World Travel Market (WTM), (London, Velika Britanija, 5-7. novembar 2018. godine)** (sjednica Vlade od 24. decembra 2018. godine)

Pregled mjera i aktivnosti preduzetih za izvršavanje postavljenih ciljeva

U cilju daljeg unapređenja preduslova kako bi se pozitivni efekti turizma brže multipikovali i, u krajnjem, doprinijeli povećanju zaposlenosti, ravnomjernijem regionalnom razvoju države, podizanju nivoa životnog standarda stanovništva i obezbjeđenju stabilnog budžetskog izvora prihoda, tokom 2018. godine preduzimane su sledeće aktivnosti:

- **unapređenje zakonske i prateće regulative**
  - **Novi Zakon o turizmu i ugostiteljstvu** („Sl. list CG“, br. 2/18 i 13/18), stupio je na snagu 18. januara 2018. godine sa ciljem unaprijeđenja nivoa kvaliteta normativnog uređenja oblasti turizma i ugostiteljstva uz stvaranje preduslova za efikasnije prevazilaženje glavnih prepreka bržem razvoju turizma Crne Gore, a koji se ogledaju u nedovoljnom broju hotela visoke kategorije, visokom stepenu sezonalnosti u poslovanju turističke privrede, neravnomjernoj regionalnoj turističkoj ponudi i još uvijek prisutnom visokom stepenu „sive“ ekonomije. U tom smislu, glavne novine u Zakonu odnose se na: uvođenje nove vrste hotela i novih modela poslovanja u hotelima (integralni hotel, kondo i mješoviti model poslovanja); usklađivanje pružanja turističkih i ugostiteljskih usluga sa savremenim trendovima (pojednostavljenje procedura započinjanja i obavljanja poslovanja, elektronsko poslovanje); podsticanje razvoja turizma u nedovoljno razvijenim područjima (formiranje turističkih razvojnih zona); podršku investitorima u realizaciji projekata za visoko-kvalitetne objekte, sa ciljem značajnijeg podizanja nivoa kvaliteta smještajnih kapaciteta, prije svega hotela, kao i dalje implementiranje EU standarda zasnovanim na principima održive komponente razvoja turizma i usklađivanje regulative sa EU direktivama.

Tokom implementacije novog Zakona ustanovljen je određen broj manjkavosti zakonskih rješenja, Vlada je na sjednici od 27. decembra 2018. godine utvrdila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu** kako bi se na kvalitetniji način definisale predmetne odredbe, sa posebnim akcentom na usaglašavanje materijalnih sa kaznenim odredbama i eliminisanje problema koji su se javljali u prekršajnom postupku (Predlog zakona je u skupštinskoj proceduri);

- U cilju obezbjeđenja uslova za efikasnije i kvalitetnije obavljanje djelatnosti i funkcionisanje turističkih organizacija koje su prvenstveno zadužene za unapređenje, razvoj i promociju turističkog proizvoda na teritoriji opštine u kojoj su osnovane u periodu do donošenja novog strateškog marketing plana za Crnu Goru, uz preciziranje određenih postojećih zakonskih rješenja, Vlada je na sjednici od 06. decembra 2018. godine utvrdila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama** (koji je u skupštinskoj proceduri);
- **podzakonska akta donešena na osnovu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu:**

1. **Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja Centralnog turističkog registra** ("Službeni list Crne Gore", br. 56/18 od 03.08.2018);
2. **Pravilnik o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata** ("Službeni list Crne Gore", br. 36/18 od 31.05.2018);
3. **Pravilnik o obliku, sadržini i načinu vođenja evidencije zaključenih ugovora o turističkom putovanju i organizovanju izleta** ("Službeni list Crne Gore", br. 22/18 od 11.04.2018), i
4. **Pravilnik o obrascu licence za obavljanje turističke djelatnosti - turistička agencija** ("Službeni list Crne Gore", br. 22/18 od 11.04.2018);

- **Unapređenje hotelske infrastrukture**

Imajući u vidu činjenicu da hotelijerstvo predstavlja najznačajniji segment turističkog proizvoda, u prethodnom periodu definisane su brojne stimulatívne mjere za izgradnju hotela visoke kategorije (ukidanje obaveze plaćanja naknade za komunalno opremanje za gradnju hotela kategorije 4 i 5 zvjezdica; smanjenje godišnjeg poreza na nepokretnosti do 30% za hotele sa 4 zvjezdice i do 70% za hotele sa 5 zvjezdica u zonama prioritetnih turističkih lokaliteta, ukidanje obaveze plaćanja uvoznog PDV-a za isporuku proizvoda i usluga za gradnju hotela kategorije 5 i više zvjezdica, snižena stopa PDV-a (7%) na usluge smještaja u hotelima), koje su za rezultat imale povećanje broja visoko-kvalitetnih hotela u ukupnoj ponudi smještajnih kapaciteta.

Kako bi udio hotela visokih kategorija i dalje rastao, od januara 2018. godine počela je primjena snižene stope PDV-a (7%) i na usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu, odnosno sa najmanje pet zvjezdica u Središnjem i Primorskom regionu.

Tokom 2018. godine, hotelska ponuda u Crnoj Gori obogaćena je sa 25 novih hotelskih objekata (sa ukupno 1.985 ležaja). U strukturi novo-kategorisanih hotela, šest je kategorisano sa kategorijom 5 zvjezdica, devet sa 4 zvjezdice, osam sa kategorijom 3 zvjezdice i dva hotela kategorijom 2 zvjezdice.

U ukupnom broju novo-otvorenih hotela udio od 60% čine hoteli sa 5* (24%) i 4* (36%), pri čemu broj ležaja samo u hotelima sa 5* čini 50,48% a ležaji u hotelima sa 4* čine 21% ukupnog broja ležaja u hotelima koji su počeli sa radom tokom 2018. godine.

- **Promocija crnogorskog turističkog proizvoda**

U cilju kreiranja imidža i promocije Crne Gore kao turističke destinacije sa cjelogodišnjom i diverzifikovanom turističkom ponudom, aktivnosti Nacionalne turističke organizacije Crne Gore u 2018. godini bile su usmjerene u pravcu ostvarivanja sljedećih ciljeva: povećanje broja turista sa prioritetnih emitivnih tržišta kroz uspostavljanje prioritetnih planova za emitivna tržišta, podsticanje diverzifikacije i inovacije proizvoda i unapređenje iskustvene vrijednosti Crne Gore, povećanje broja turista van sezone kroz aktiviranje Programa za smanjenje sezonalnosti, osnaživanje nivoa asocijacije brenda Crne Gore sa drugim osnovnim proizvodima kroz plan komunikacije 360 stepeni, povećavanje kvaliteta i kvantiteta partnera u industriji kroz uspostavljanje jakog okruženja za javno privatna partnerstva, podizanje efikasnosti upravljačke mreže kroz novi model upravljanja i finansiranja marketingom destinacije, jačanje kapaciteta turističke privrede i kvalitetne osnove za planiranje aktivnosti.

U 2018. godini marketing aktivnosti su, prije svega bile koncentrisane na emitivna tržišta Njemačke, Austrije, Velike Britanije, Rusije, Poljske i Francuske, kao tržišta prvog prioriteta. Imajući u vidu značaj tržišta Srbije, takođe, intenzivne promotivne aktivnosti realizovane su i na ovom tržištu. Na osnovu dosadašnjeg iskustva, zahtjeva i kretanja tržišta, Nacionalna

turistička organizacija Crne Gore poseban akcenat je u 2018. godini stavila i na promociju turističke ponude Crne Gore na tržištima regiona (Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Kosova i Albanije), kao i na ostalim emitivnim tržištima (Italija, Holandija, Kina..).

NTOCG je u 2018. godini promovisala turističku ponudu na sledećim sajmovima: Ferien (Beč), IFT (Beograd), ITB (Berlin), MITT (Moskva), TOP RESA (Pariz), VTM (London), TT (Varšava), CITM (Šangaj), Vakantiebeurs (Utreht), F.R.E.E (Minhen), Conventa (Ljubljana), IMEX (Frankfurt), IBTM (Barselona) i na sajmu u Oslu.

Aktivnosti NTO CG u 2018. godini bile su usmerene na i organizovanje studijskih grupa novinara, blogera i influensera sa tržišta Njemačke, Austrije, Velike Britanije, Rusije, Poljske, Francuske, Italije, Holandije, Turske, SAD-a, Kine, Luksemburga, kao i iz zemalja Regiona.

Tokom 2018. godine u organizaciji NTOCG Crnu Goru su posjetili turoperatori iz Poljske, Turske, Kine i Katara.

Prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa

a) Mišljenja na prostorno-plansku dokumentaciju

U 2018. godini Direktorat za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu, sačinio je 110 mišljenja na nacрте/izmјene i dopune planskih dokumenata, od čega 17 mišljenja na državna planska dokumenta i 93 mišljenja na lokalna planska dokumenta. Mišljenja su data u skladu sa relevantnim zakonskim propisima i Strategijom razvoja turizma u Crnoj Gori do 2020. godine, pri čemu je dato 34 pozitivnih mišljenja, a u okviru 76 mišljenja sugerisano da se nacрте planskih dokumenata koriguju i usklade sa navedenim primјedbama.

b) Kategorizacija ugostiteljskih objekata

Unapređenjem kvaliteta ponude u hotelima i ostalim ugostiteljskim objektima realizuje se i strateški cilj razvoja turizma u Crnoj Gori koji se ogleda u uspostavljanju visoko-kvalitetne, cjelogodišnje turističke ponude. Utvrđivanje nivoa kvaliteta u hotelima i ostalim ugostiteljskim objektima predmet je rada Komisije za kategorizaciju ugostiteljskih objekata, koja je formirana u skladu sa članom 85 stav 3 Zakona o turizmu i ugostiteljstvu ("Sl. list CG", br. 2/18 i 13/18).

Glavni zadatak Komisije za kategorizaciju je da u postupku kategorisanja ugostiteljskog objekta utvrdi stanje u kojem se nalazi objekat i nivo usluga koje se u njemu pružaju. Osnovne zakonske odredbe po kojima se realizuje postupak poboljšanja turističkog proizvoda sadržane su u Zakonu i Pravilniku o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Sl. list CG“, br. 36/18). Standardi u Pravilniku zasnovani su na internacionalnim i standardima kojima su se rukovodile konkurentne zemlje u stvaranju i pozicioniranju svoje turističke ponude.

Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, koji je stupio na snagu 18. januara 2018. godine, novina za ugostiteljske objekte kojima je dodijeljena kategorija tri i manje zvjezdica, je da se postupak rekategorizacije vrši kao samokategorizacija. Naime, uz zahtjev za rekategorizaciju, podnosilac zahtjeva podnosi Ministarstvu ovjeren izvještaj o ispunjavanju uslova za određenu kategoriju, radi izdavanja rješenja o rekategorizaciji ugostiteljskog objekta. Primjerak rješenja dostavlja se nadležnoj inspekciji, radi provjere ispunjenosti uslova za kategoriju utvrđenu rješenjem. Podaci iz rješenja o rekategorizaciji upisuju se u Centralni turistički registar.

Po osnovu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu („Sl.list CG“, br. 2/18), u prvostepenom upravnom postupku odlučuje se po zahtjevima stranaka za donošenje rješenja o kategorizaciji ugostiteljskih objekata.

Komisija za kategorizaciju, od početka 2018. godine zaključno sa 10.12.2018. godine, izvršila je kategorizaciju i rekategorizaciju ukupno 134 ugostiteljska objekta, i to objekata za pružanje

usluga smještaja i usluga pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka: 114 hotela i sličnog smještaja, 15 turističkih apartmanskih blokova i 2 kampa, kao i 3 nacionalna restorana.

Donijeto je:

- **134** rješenja o kategorizaciji ugostiteljskih objekata (hoteli i sl.smještaj);
- **1** rješenje kojim se zahtjev stranake odbija (nadležnost lokalne uprave);
- **5** rješenja o obustavljanju postupka (na zahtjev stranke);
- **1** rješenje kojim se zahtjev stranake prekida (prethodno pitanje);
- **2** rješenja o izmjeni društva u čijem sastavu posluje ugostiteljski objekat.

Aktivnosti u procesu EU integracija

- **Poglavlje br. 3 “Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga”** – Odluka o obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 3, objavljena je u „Službenom listu Crne Gore” br. 065/18 od 9. oktobra 2018. godine. Konstitutivna (prva) sjednica Radne grupe za pregovaračko poglavlje 3 održana je 24. oktobra 2018. godine.

- **Poglavlje br. 20 “Preduzetništvo i industrijska politika”** – u okviru ovog poglavlja, koje obuhvata i sektor turizma, tokom 2018. godine dostavljane su redovne godišnje informacije za oblast turizma za inoviranje Izvještaja za poglavlje. Realizovane su aktivnosti u vezi sa izradom izvještaja o realizaciji Akcionog plana Industrijske politike za 2017. godinu, te pripreme Akcionog plana za 2018. godinu. Rađeno je i na pripremi informacija za potrebe održavanja sastanka Pododbora za industriju, trgovinu, carine i poreze (pregovaračka poglavlja: 1, 16, 20, 29 i 30) i realizovano učešće na samom sastanku u oktobru 2018. godine.

- **Poglavlje br. 28 “Zaštita potrošača i zdravlja”** - Novi Zakon o turizmu i ugostiteljstvu (“Sl. list CG”, br. 2/18) potpuno je usklađen sa potrošačkom Direktivom Savjeta o putnim aranžmanima, aranžmanima za odmore i aranžmanima za organizovana putovanja.

Evropska komisija - Program ekonomske reforme – U 2018. godini predstavnik Direktorata učestvovao je na sastancima Radne grupe, kao i na sastancima sa ekseptima TAIEX i predstavnicima Evropske komisije, a povodom izrade izvještaja o realizaciji PER za 2018. godinu i pripreme PER za 2019. godinu, za prioritetnu mjeru “Diverzifikacija turističkog proizvoda”.

Razno

- **Svjetska turistička organizacija UN (UNWTO)** – Na 63. sjednici UNWTO Regionalne komisije za Evropu održanoj u Pragu, 11-13. juna 2018. godine, kojoj je prisustvovao i predstavnik Crne Gore, predstavljen je dogovor sa Izvršnog savjeta UNWTO da će se ova Organizacija fokusirati na pet stubova razvoja za period 2018-2019., a to su inovacije i digitalna transformacija, investicije i preduzetništvo, obrazovanje i zapošljavanje, bezbjednost na putovanju i društvena, kulturna i ekološka održivost.

- **Svjetska trgovinska organizacija (STO)**– U maju 2018. godine predstavnici Direktorata za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu bili su dio radnog tima koje je pripremao i u Ženevi predstavio prvi Izvještaj o pregledu trgovinskih politika Crne Gore, a za oblast turizma.

- **Svjetska banka** – U 2018. godini održana su dva sastanaka sa misijom Svjetske banke sa ciljem da se izvrši sveobuhvatan pregled portfolija i procijene dosadašnje rezultate u ispunjavanju ciljeva koji su planirani dokumentom *Partnerski okvir za Crnu Goru* za period od 06/2016-06/2020., kao i u cilju prezentovanja dokumenta “Izvještaj o rastu i radnim mjestima” urađenog od strane Svjetske banke, koji se, između ostalog, odnose i na

problematiku razvoja radnih mjesta u Crnoj Gori, uz identifikovanje izazova i razvojnih mogućnosti, i uspostavljanja okvira za analizu rasta i radnih mjesta u Crnoj Gori.

- **Evropski forum turizma** - Predstavnicima Ministarstva održivog razvoja i turizma su učestvovali na XVII Evropskom forumu turizma koji je održan u Beču (Austrija) 1. i 2. oktobra 2018. godine. Tema foruma je bila "Dizajniranje turizma za kvalitet života i dodatnu vrijednost". Na forumu je bilo riječi o navikama turista i načinu izbora destinacije, o značaju dobre infrastrukturne mreže tj. saobraćajne na destinaciji, kao i kako izaći u susret očekivanjima turista, upravljati resursima destinacije i osigurati dodatnu vrijednost.

- **Međunarodni monetarni fond** – Tokom 2018. godine održano je više sastanaka sa predstavnicima MMF, a uz koordinaciju Centralne banke Crne Gore, sa ciljem upoznavanja predstavnika Misije o povezanosti sektora turizma sa ostalim privrednim djelatnostima, odnosno njegovom stimulativnom efektu na razvoj poljoprivrede, saobraćaja, telekomunikacija i dr. privredne grane, razvojnim planovima u turizmu, uticaju auto-puta na turizam, kao i o potencijalnim rizicima za period 2018-19. godine, investicijama u sektor turizma, uz rezultate turističke sezone 2017. i očekivanjima za 2018. godine.

- **Jadransko-jonska inicijativa i Jadransko-jonska strategija (EUSAIR)** – Predstavnik Direktorata za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu je nacionalni koordinator za turizam, a u svojstvu člana Radne grupe za Tematski stub 4 – Održivi turizam, učestvovao je na 8. i 9. sastanku TSG 4 koji su održani u Zagrebu i na Malom Lošinj u aprilu i novembru 2018. godine. Učestvovao je i na panelu pod nazivom "Integrirani alati za lokalni razvoj i održivi turizam" u okviru međunarodne radionice pod nazivom "Kulturna ruta maslinovo drvo kao model evropskih vrijednosti, nasljeđa i održivog razvoja" sa temom "Nacionalne strategije i politike na Ruti maslinovog drveta". U 2018. godini je održano više radnih sastanaka RG za presjedavanje Jadransko-jonskom inicijativom i EUSAIR u cilju pripreme aktivnosti tokom presjedavanja Crne Gore.

- **Moody's** - Tokom 2018. godine se odvijala komunikacija sa predstavnicima Moody's-a, kao redovne aktivnosti za pripremu izvještaja o kreditnom rejtingu Crne Gore. Na održanim sastancima razmijenjene su informacije u vezi sa efektima turizma na ekonomiju države, planovi za naredni period, investicije, uticaju turizma na ostale privredne grane i obrnuto, strukturnim reformama, investicionim projektnim aktivnostima. Nakon toga, u septembru 2018. godine objavljen je izvještaj prema kojem je kreditni rejting Crne Gore promijenjen iz nivoa B1-stabilan u nivo B1-pozitivan.

5.2. DIREKTORAT ZA VALORIZACIJU TURISTIČKIH LOKALITETA

Razvojni projekti

BJELASICA I KOMOVI

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Direkcijom javnih radova, je u prethodnom periodu pokrenulo niz projekata koji za cilj imaju uspješnu valorizaciju prostora obuhvaćenog PPPN Bjelasica i Komovi, od kojih su kao prioriteti označena tri skijališta: „Kolašin 1600“ u Kolašinu, „Cmiljača“ u Bijelom Polju i „Žarski“ u Mojkovcu.

U tom kontekstu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma - Direktorat za valorizaciju turističkih lokaliteta i Direkcija javnih radova su u prethodnom periodu pristupili izradi investicionih elaborata u kojim su precizno definisane aktivnosti koje su neophodne za uspješan razvoj ski centara. Na osnovu investicionih elaborata došlo se i do preciznih podataka oko procjene visine ulaganja države u infrastrukturu na tom prostoru, a u skladu sa tim Kapitalnim budžetom za period 2015-2020. godina predviđena su sredstva u visini od cca 67 mil. eura za razvoj pomenutih skijališta. U cilju realizacije planiranih investicija, Direktorat je aktivno učestvovalo u

pripremi analiza lokacija koje s valorizuju, u pripremi elaborata i projektne dokumentacije i sprovođenju aktivnosti na realizaciji valorizacije pomenutih lokaliteta.

U nastavku je pregled najvažnijih realizovanih radova preko Direkcije javnih radova, a koje je Direktorat za valorizaciju turističkih lokaliteta pratio i izvještavalo na tromjesečnom i šestomjesečnom nivou, u izvještajnom periodu:

Lokalitet „Kolašin 1600“ – završene aktivnosti I faze

1. TS 35/10 KV „Jezerine“
2. Bazna stanica
3. Rekonstrukcija puta od ski centra „Kolašin 1450“ do ski centra „Kolašin 1600“
4. Izgradnja žičare - šestosjed K8/D6C
5. Parking za dnevne skijaše

Lokalitet „Cmiljača“

1. Saobraćajnica Ravna rijeka-Jasikovac- Cmiljača
2. Vodosnadbijevanje
3. TS 35/10 „Cmiljača“
4. Izgradnja žičare - šestosjed i 3 km staza

Lokalitet „Žarski“

1. Lokalni put Vragodo-Vrioca-Žarski katun - U toku su radovi II faze.
2. Regionalni put Mojkovac-Vragodo -realizuje Direkcija za saobraćaj.
3. Bazna stanica - u toku je tender za izradu idejnog rješenja
4. Primarna elektroenergetska infrastruktura
5. Nabavka žičare šestosjeda

DURMITOR

Vlada Crne Gore je u prethodnom periodu posredstvom Investiciono razvojnog fonda, kroz stečajni postupak, sprovela kupovinu parcela i objekata skijališta Savin kuk. Vrijednost kupoprodajnog Ugovora je bila 1,5 miliona eura. Cilj kupovine predmetnih nepokretnosti je turistička valorizacija skijališta Savin kuk, putem davanja u zakup na period 30 godina, radi izgradnje modernog turističkog centra sa savremenim skijaškim i drugim pratećim sadržajima. Realizacija navedenog projekta treba da doprinese turističkom razvoju i unapređenju ponude opštine Žabljak, kao i sjevernog regiona Crne Gore. **PPP za Durmitorsko područje** je usvojen 2016. godine, što je bio osnov za realizaciju planiranih aktivnosti na projektu Savin kuk. Planirana visina ulaganja kroz Kapitalni budžet, prema Investicionom elaboratu, je 47,5 miliona eura. Do sada je u infrastrukturu ovog projekta uloženo 2 miliona eura kroz Kapitalni budžet.

Kada govorimo o konkretnim razvojnim aktivnostima na lokalitetu, u nastavku je pregled najvažnijih realizovanih radova preko Direkcije javnih radova, a koje je Direktorat za valorizaciju turističkih lokaliteta pratilo i o njima izvještavao na šestomjesečnom nivou, u izvještajnom periodu:

Lokalitet „Savin kuk“

1. 1,5 km ski staza - završena je izrada Glavnog projekta
2. 20 km ski staza - izrada projektne dokumentacije predviđenih PPPN za Durmitorsko područje
3. Izgradnja puta u dužini od 1,5 km na lokalitetu Savin kuk - završen
4. Pristupna saobraćajnica u dužini od cca 5 km – pripremljen Glavni projekat
5. U toku je izrada projektne dokumentacije za izgradnju „Suvog boba“
6. Nabavka žičare sa izgradnjom dijela staza - potpisan je ugovor sa preduzećem „Novi Volvo“ u cilju izrade idejnog rješenja, glavnog projekta i žičare šestosjed sa novim stazama na skijalištu „Savin kuk“

7. Vodosnabdijevanje ski centra - izvođenje radova I faze na rekonstrukciji gradske vodovodne mreže, izgradnja akumulacionog jezera na lokalitetu Savin kuk i dovođenje vode sa Modrog jezera do akumulacionog jezera.

OSNIVANJE PREDUZEĆA „SKIJALIŠTA CRNE GORE“ DOO

Odlukom Vlade Crne Gore od 02.11.2017. godine osnovano je privredno društvo Skijališta Crne Gore doo Mojkovac za upravljanje budućim skijalištima na području Bjelasice i Komova. Privredno društvo Skijališta Crne Gore je formirano radi pokretanja i uspješnog upravljanja skijalištima na kojima su u prethodnom periodu kroz Kapitalni budžet uložena značajna sredstva u infrastrukturne objekte kao što su putevi, parking prostori, trafostanice, žičare, skijaški tereni, prateći višenamjenski objekti bazne stanice sa restoranima, skijašnice, ambulante itd. Osnivanjem Skijališta Crne Gore, u Društvo je unešen i novčani kapital u iznosu od 110.000,00 eura, od čega je 10.000,00 eura za osnivački ulog a 100.000,00 eura za početak poslovanja Društva.

Predviđeno je da osnovna sredstva Društva predstavljaju objekti, staze, žičara, parking prostor skijališta „Kolašin 1600“ i prateća pokretna oprema nužna za funkcionisanje ski centra, a koju unosi Osnivač – Vlade Crne Gore u kapital Skijališta Crne Gore.

Navedena infrastruktura ski centra Kolašin 1600 sa pratećom opremom opslužuje ukupno oko 4,6 km ski staza, na kojima je instalirana jedna šestosjedna žičara. U sastavu skijališta posluje i jedan restoran kapaciteta 400 mjesta i skijašnica za izdavanje ski opreme.

Za potrebe potpunog stavljanja u funkciju novog ski centra „Kolašin 1600“ Skijalištima Crne Gore su iz budžeta MRT-a u IV kvartalu obezbijedena sredstva u visini od 250.000 eura.

PORTONOVİ

Ugovor o dugoročnom zakupu bivše vojne kasarne „Orijski bataljon“, Kumbor, Herceg Novi potpisan je 10. jula 2012. godine, a stupio na snagu potpisivanjem Protokola o primopredaji lokacije, 08. februara 2013. godine. Portonovi je potpisao ugovor sa „One&Only“, jednim od najvećih svjetskih hotelskih operatera (biće prisutan prvi put u Evropi kroz projekat u CG, kao i „Henri Chenot“, kao dio lifestyle iskustva), čime je investicija podignuta na oko 650 mil. eura. Investicija u hotel kapaciteta 112 smještajnih jedinica (i 10 vila) procijenjena je na oko 220 mil. eura i u skladu sa dinamikom planiranih aktivnosti, investitor je najavio da će hotel biti izgrađen krajem 2019. godine, a otvoren početkom 2020. godine.

Do sada je izdato sedam građevinskih dozvola, od čega je jedna građevinska dozvola izdata u 2018. godini.

U 2018. godini Glavni državni arhitekta izdao je saglasnost na idejno rješenje poslovno-stambenih objekata „Middle Village“ i saglasnost na idejno rješenje hotela u zoni turizma T2 (27.02.2018. godine).

U koordinaciji Direktorata za valorizaciju turističkih lokaliteta, u 2018. godini je pokrenuta procedura vezano za **prijavu građenja hotela i obalne linije**, a otpočela je i procedura vezano za davanje saglasnosti na idejno rješenje za izgradnju kompleksa stambenih objekata koji će poslužiti za smještaj budućih zaposlenih u hotelu One and Only.

Na sjednici Vlade od 25.10.2018. godine usvojen je **Izveštaj o izvršenoj kontroli izvedenih radova i nivoa uložene investicije u skladu sa investicionim programom projekta „Portonovi“** – Kumbor, Herceg Novi, za period od 08.02.2013. – 31.12.2016. godine, koji je pripremio Republički zavod za urbanizam i projektovanje AD Podgorica, koga je Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte, nakon sprovedenog postupka javne nabavke, imenovao kao Nadzornog organa, sa obavezom praćenja ispunjenja Ugovora o zakupu, u dijelu investicionih

ulaganja. Koordinacija pripreme i slanja pomenutog izvještaja je bila u nadležnosti Direktorata za valorizaciju turističkih lokaliteta.

Takođe, Direktorat je pratio realizaciju investicionih aktivnosti na projektu i o navedenom tromjesečno i polugodišnje izvještavao Vladu Crne Gore.

Direktorat je pratio i aktivnosti na Izmjenama i dopunama DSL za Sektor 5 koje je inicirala kompanija Azmont, a koje su usvojene na sjednici Vlade Crne Gore od 6. jula 2018. godine. Izmjenama i dopunama je preispitano postojeće plansko rješenje naročito u dijelu parcelacije i otklonjene neusaglašenosti koje su evidentirane između plana i stanja na terenu, a obezbijeđene su planske pretpostavke za unapređenje infrastrukturnih rješenja.

U izvještajnoj godini otpočela je izrada Izvještaja o izvršenoj kontroli izvedenih radova i nivoa uložene investicije u skladu sa investicionim programom projekta "Portonovi" – Kumbor, Herceg Novi, za period od 2017-2018. godina, čija je izrada u finalnoj fazi.

LUŠTICA BAY

Ugovor o zakupu i izgradnji koji se odnosi na „Luštica Development“, Opština Tivat, potpisan je 23. oktobra 2009. godine, a stupio je na snagu 11. decembra 2013. godine. Cjelokupan investicioni program, koji će biti realizovan nakon 3 faze, podrazumijeva nastavak izgradnje naselja koje će sadržati 7 hotela (3310 hotelskih soba, 60% kapaciteta sa 5 i više zvjezdica), 1250 rezidencijalnih jedinica (uključujući vile i apartmane), Talaso centar, 2 marine sa vezovima i pratećim sadržajima, golf teren sa 18 rupa, otvoren preko cijele godine, Konferencijski centar i sadržaje za svakodnevne potrebe otvorene tokom cijele godine uključujući prodavnice, restorane, osnovnu školu, zdravstvene objekte. Ukupna vrijednost investicije iznosi cca 1.1 milijardu eura.

Izvještaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o zakupu i izgradnji, koji se odnosi na „Luštica Development“ AD Tivat, Opština Tivat – projekat Luštica Bay za 2018. godinu, pripremljen je od strane Direktorata za valorizaciju turističkih lokaliteta za potrebe upoznavanja Skupštine Crne Gore sa realizacijom projekta, u skladu sa članom 5 Odluke Skupštine Crne Gore o davanju u dugoročni zakup zemljišta na poluostrvu Luštica – Opština Tivat - projekat Luštica Bay. Ovim Izvještajem obuhvaćen je period realizacije investicionih i drugih aktivnosti od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine, a u pripremi istog korišćeni su podaci koje je dostavila kompanija Luštica Development AD Tivat. Izvještaj je usvojen od strane Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte i od strane Vlade Crne Gore na sjednici od 07.02.2019. godine. U dosadašnjem periodu Direktorat je pripremio tri Izvještaja o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu predmetnog Ugovora.

U avgustu 2018. godine svečano je otvoren Hotel Chedi sa 111 smještajnih jedinica, kao i dio marine sa svom pratećom infrastrukturom i uređenjem terena (u ovom trenutku u upotrebi su 54 veza od planiranih 176 vezova). Direktorat je koordinirao pripremne aktivnosti u vezi sa ispunjavanjem uslova za kategorizaciju hotela.

Imajući u vidu značaj projekta, u cilju pružanja dodatne podrške na realizaciji projektnih obaveza, na sastanku održanom u Kabinetu predsjednika Vlade, 20. aprila 2018. godine, dogovoreno je formiranje Operativnog tima u vezi sa projektom „Luštica Bay“. Kao jedan od ključnih organa za nesmetanu realizaciju projekta, Direktorat za valorizaciju turističkih lokaliteta aktivno učestvuje u radu Operativnog tima kroz učešće svog predstavnika u Timu. U dosadašnjem periodu je održano sedam sastanaka na kojima su razmatrana pitanja od značaja za dinamiku realizacije projekta. Zaključci sa sastanaka subjektima uključenim u realizaciju projekta služe kao jasne smjernice o aktivnostima koje je neophodno realizovati u cilju daljeg razvoja projekta.

U nastavku je pregled aktivnosti realizovanih od strane državnih institucija u 2018. godini, a koje su koordinirane od strane Operativnog tima:

- Usvojene su izmjene i dopune DUP-ova „Golf i Donji Radovići zapad” i „Donji Radovići centar“;
- Usvojen DUP „Servisna zona Luštica“;
- U toku su izmjene Državne studije lokacije „Sektor 36“;
- U toku su aktivnosti na stvaranju pretpostavki za izbor procjenitelja čiji će zadatak biti procjena izvršenja minimalne obaveze investicije, u kontekstu ugovorom definisanih rokova.
- Izvršena primopredaja lokacije Petrovići;
- Pokrenut postupak upisa postojećih objekata na lokaciji Petrovići u Program privremenih objekata u zoni morskog dobra za period 2019-2023. godine.
- Rezervoar „Luštica Bay“ dobio je vodu posredstvom novoizgrađenog vodovoda dana 20. juna 2018. godine.
- I faza MR1 puta je završena krajem maja 2018. godine, dok je izgradnja II faze MR1 puta u toku, za izvođača je izabran „Bemax“ d.o.o. Podgorica, dok je za nadzor za navedene radove izabran „Geotechnics, projects & consulting“ d.o.o. Podgorica.
- Donijete tri Vladine odluke na osnovu kojih je marina „Luštica Bay“ proglašena lukom za nautički turizam, lukom za unutrašnji saobraćaj i lukom od lokalnog značaja.
- Riješeno pitanje ugovorne obaveze koja se tiče dodatne godišnje zakupnine.
- Izdate upotrebne dozvole za novoizgrađene objekte na lokalitetu „Luštica Bay“.
- Definisana lokacija glavne trafostanice 35/10 kV „Radovići“ i riješeno pitanje 35kV voda od lokacije buduće trafostanice do lokacije projekta „Luštica Bay“ u Prostornom planu posebne namjene za obalno područje Crne Gore.

U 2018. godini u projekat je uloženo 47,5 miliona eura, čime je potvrđen trend povećanja investicionih aktivnosti u realizaciji projekta Luštica bay kao jednog od najznačajnijih u CG. Ukupan iznos investicionih i drugih troškova od početka realizacije projekta, prema informacijama dobijenim od investitora, iznosio je više od 181 milion eura.

MAMULA

Ugovor o dugoročnom zakupu u vezi sa ostrvom Lastavica sa tvrđavom Mamula Herceg Novi zaključen je 23.02.2015. godine između Vlade Crne Gore i akcionarskog društva „Orascom Development Holding“AG iz Švajcarske. Period trajanja zakupa je 49 godina od 10.06.2017. godine, što je datum potpisivanja Memoranduma o ispunjenju. Investiciona obaveza Zakupca iznosi € 15 miliona, a rok za završetak radova je 18 mjeseci od datuma početka radova. Zakupac ima obavezu da u roku od 180 dana po završetku radova Zakupodavcu dostavi izvještaj revizora kojim se potvrđuje da je realizovana investiciona obaveza u cjelosti i u skladu sa Ugovorom.

Izvještaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“ Herceg Novi, za 2018. godinu, pripremljen je od strane Direktorata za valorizaciju turističkih lokaliteta za potrebe informisanja Vlade i Skupštine Crne Gore sa realizacijom obaveza definisanim predmetnim Ugovorom, a u skladu sa članom 7 Odluke o davanju u dugoročni zakup lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“, Opština Herceg Novi, broj: 00-72/15-45/10, koju je Skupština Crne Gore donijela 29. decembra 2015. godine. Ovim Izvještajem obuhvaćen je period realizacije investicionih i drugih aktivnosti od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine, a u pripremi istog korišćeni su podaci koje je dostavila kompanija Orascom Hotels Management Mamula Montenegro.

Izvještaj je usvojen od strane Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte i od strane Vlade Crne Gore na sjednici od 07.02.2018. godine.

U dosadašnjem periodu Direktorat je pripremio dva Izvještaja o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu predmetnog Ugovora.

U 2018. godini, između ostalog, realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Nastavljeni su pripremni radovi većeg obima u skladu sa saglasnošću Vlade Crne Gore;

- U toku je finalizacija projektne dokumentacije (MRT izdalo saglasnost na idejno rješenje projekta, u toku je revizija projekta, pa se očekuje da dokumentacija bude kompletirana početkom februara mjeseca);
- Završen glavni projekat podvodnog kabla od rta Arza do ostrva Lastavica, u toku je revizija, a zatim slijedi izrada Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- U koordinaciji Direktorata u saradnji sa UBS bankom i investitorom, izvršena je izmjena aktuelne činidbene garancije u iznosu od € 1,5 miliona, u cilju ispravke naziva korisnika iste;
- Izvršena je isplata godišnje fiksne zakupnine u visini od € 47.772,00 (31.848 m² x € 1,5) u skladu sa članom 8.1. (a) i 8.3. Ugovora;

Po informacijama dobijenim od strane investitora u 2018. godini u projekat je investirano više od 0,8 miliona eura, a od početka aktivnosti na realizaciji projekta utrošeno je ukupno oko 2,1 milion eura. Imajući u vidu da je projekat još uvijek u fazi planiranja, sredstva su većinski utrošena za izradu projektne dokumentacije, nabavku opreme, pripreme radove i plate zaposlenima, kao i angažovanje domaćih i stranih konsultanata.

ULCINJSKA RIVIJERA

Ugovor o zakupu kompleksa HTP „Ulcinjaska Rivijera“ AD potpisan je 25. septembra 2017. godine između društva Karisma Hotels Adriatic Montenegro d.o.o., Vlade Crne Gore i HTP „Ulcinjaska rivijera“ AD. Ugovor o zakupu je stupio na snagu 06.11.2017. godine potpisivanjem Protokola o zatvaranju Ugovora o zakupu Komplexa HTP „Ulcinjaska Rivijera“ AD. Ukupna vrijednost investicije iznosi 31,83 mil. EUR kroz rekonstrukciju i adaptaciju hotela Olimpik i Belvi sa depadansima i izgradnju pratećih sadržaja (bazeni, sportski tereni, ugostiteljski sadržaji), koja se realizuje u tri faze: Prva faza investiranja 2017-2018 (ugovorena vrijednost investicije 10,24 mil. eur.), druga faza 2018-2019 (6 mil.eur.) i treća faza 2026-2027 (15,5 mil. eur.).

Direktorat je pripremio Informaciju za Vladu Crne Gore vezano za zahtjev kompanije „Karisma Hotels Adriatic Montenegro“ za davanje saglasnosti za uspostavljanje hipoteke prvog reda nad objektima HTP „Ulcinjaska rivijera“ AD, Ulcinj, u skladu sa članom 7.6.4 Ugovora o zakupu kompleksa „Ulcinjaska rivijera“ (za projektno finansiranje). Informacija je usvojena na sjednici Vlade od 07.06.2018. godine, pa je Vlada dala saglasnost kompaniji Karisma na uspostavljanje hipoteka prvog reda radi projektnog finansiranja prve faze investicije i kreditiranja refinansiranja ranijih kreditnih obaveza HTP „Ulcinjaska rivijera“, AD Ulcinj kao Zakupodavca 2.

Direktorat je u cilju realizacije prethodno navedene aktivnosti koordinisao aktivnost angažovanja nezavisnog Stručnog tima, sa zadatkom da ocijeni da li je projektna dokumentacija urađena u skladu sa Ugovorom o zakupu, Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu i Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata. Stručni tim je izvršio uvid u dostavljenu dokumentaciju i u svom Izvještaju dostavljenom ovom Ministarstvu dana 05.06.2018. godine konstatovao da su ispunjeni zakonski uslovi u pogledu ispravnosti navedene dokumentacije.

Izvještaj o činjeničnom stanju u vezi sa unaprijed dogovorenim procedurama sprovedenim u vezi sa zahtjevom Države Crne Gore navedenim u ugovoru o zakupu HTP „Ulcinjaska rivijera“ broj 07-381/02 za period od 25. septembar 2017. – 1. jun 2018. godine je sačinjen od strane PricewaterhouseCoopers d.o.o. Podgorica i tiče se realizacije Prve faze iz Investicionog programa i Ugovora o zakupu. Koordinacija pripreme i slanja pomenutog izvještaja je bila u nadležnosti Direktorata za valorizaciju turističkih lokaliteta, a Izvještaj je usvojen na sjednici Vlade od 25.10.2018. godine.

Kontrolor investicije je konstatovao da su ugovorom predviđene aktivnosti realizovane. Takođe, konstatovano je da vrijednost ostvarenih investicija iznosi EUR 15,092,478 uključujući PDV, odnosno EUR 12,671,252 bez PDV-a. Ugovorom o zakupu definisani iznos ulaganja u Prvoj fazi investicije iznosi EUR 10,240,000, pa se može konstatovati da je su investiciona ulaganja veća

za 54,5% od Ugovorom predviđenog nivoa. Navedena sredstva su uložena u adaptaciju objekata, uređenje prostora oko objekata, opremanje enterijera, izgradnju bazena i td.

QATARI DIAR

Ugovor o kupoprodaji i investiranju između HLT fonda i HTP „Primorje“ i „QC Hotel and Property Investment Montenegro“ DOO (predstavnik katarskog državnog investicionog fonda „Qatari Diar“) zaključen je 29. januara 2010. godine. Privatizovanu imovinu činio je zemljišni kompleks površine od oko 270.000 m² na lokacijama Pržno I i Pržno II, na kojem se nalazio nekadašnji hotel „Plavi Horizont“. Vrijednost kupoprodajnog ugovora je iznosila 25 miliona eura.

Na ovoj lokaciji predviđena je izgradnja turističkog kompleksa koji će činiti: luksuzni hotel sa 5* kapaciteta 168 smještajnih jedinica, vile i depadansi sa 78 smještajnih jedinica, spa centar, bazeni, restorani, tenis klub sa terenima, plažni bar, obalno šetalište itd.

Ukupna visina investicije iznosiće oko 270 miliona eura. Prema informacijama koje je investitor dostavio, u 2018. godini uloženo je 1,7 miliona eura, a sredstva su utrošena za naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta za potrebe dobijanja građevinskih dozvola u visini od 1 milion eura (Opština Tivat i Regionalni vodovod), korporativne troškove (0,6 miliona eura) i ostale troškove (0,1 miliona eura). Po podacima dobijenim od investitora, do sada je u projekat uloženo 67,4 miliona eura.

U 2018. godini izdato je pet građevinskih dozvola za izgradnju: podzemne garaže, hotela 5* zvjezdica, 9 vila, uređenje terena i infrastrukturu (put kroz turistički kompleks, plažni bar, teniski klub i ulaznu kapiju kompleksa).

Za potrebe praćenja projekta, kao i pružanja podrške u rješavanju otvorenih pitanja, Direktorat je tokom 2018. godine ostvario saradnju sa Zaštitnikom imovinsko pravnih interesa Crne Gore, Ministarstvom finansija, Upravom za nekretnine – PJ Tivat, Opštinom Tivat, JP Morsko dobro, JP Regionalnim vodovodom crnogorsko primorje, kroz učešće na zajedničkim sastancima, ili prilikom rješavanja određenih imovinskih pitanja, od značaja za dalju realizaciju projekta.

BAZNO NASELJE PLANINSKOG CENTRA KOLAŠIN 1600

Vlada Crne Gore je na sjednici od 26. jula 2018. godine (Zaključci Vlade, broj: 07-3924, od 6. septembra 2018. godine) usvojila Izvještaj Tenderske komisije za valorizaciju turističkih lokaliteta o rezultatima tendera za davanje u dugoročni zakup zemljišta za izgradnju baznog naselja planinskog centra „Kolašin 1600“ i utvrdila Predlog odluke o davanju u zakup zemljišta za izgradnju baznog naselja planinskog centra „Kolašin 1600“. Takođe, Vlada je prihvatila Predlog ugovora o davanju u dugoročni zakup zemljišta za izgradnju baznog naselja planinskog centra „Kolašin 1600“. Ugovor je potpisan 21. septembra 2018. godine.

Predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma i Sekretarijata za razvojne projekte pripremili su Analizu ugovora i na zajedničkom sastanku održanom 26. oktobra 2018. godine oformili Radni tim u vezi s projektom „Kolašin 1600“. Članovi Radnog tima bili su i predstavnici Direkcije javnih radova, Opštine Kolašin i Zakupca, a aktivnosti Radnog tima bile su u prvom redu usmjerene ka stvaranju osnova za ispunjenje prethodnih uslova za stupanje Ugovora na snagu. Jedan od prethodnih uslova je ispunjen dana 12. novembra 2018. godine, kada je Skupština Crne Gore donijela Odluku o davanju u dugoročni zakup zemljišta za izgradnju baznog naselja planinskog centra „Kolašin 1600“, Kolašin, koja je stupila na snagu 19.11.2018. godine (Sl.list CG, br. 73/18).

MEDITERAN - ŽABLJAK

Nakon što je u pregovorima postignuta saglasnost oko svih otvorenih pitanja, na VII sjednici Tenderske komisije održanoj 10. oktobra 2018. godine, Tenderska komisija za valorizaciju

turističkih lokaliteta je usvojila Izvještaj o rezultatima pregovora po osnovu međunarodnog javnog tendera za izdavanje u dugoročni zakup zemljišta vojnoturističkog kompleksa "Mediteran", Žabljak, kao i Predlog odluke o davanju u dugoročni zakup zemljišta vojnoturističkog kompleksa "Mediteran", Žabljak i Predlog ugovora o davanju u dugoročni zakup zemljišta vojnoturističkog kompleksa "Mediteran", Žabljak.

Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je na sjednici održanoj 22. oktobra 2018. godine usvojio navedeni Izvještaj i prihvatio Predlog odluke i Predlog ugovora o davanju u dugoročni zakup zemljišta vojnoturističkog kompleksa "Mediteran", Žabljak.

Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 25. oktobra 2018. godine je donijela Odluku o davanju u dugoročni zakup zemljišta vojnoturističkog kompleksa "Mediteran", Žabljak i prihvatila Ugovor o davanju u dugoročni zakup zemljišta vojnoturističkog kompleksa "Mediteran", Žabljak. Ugovor je potpisan 21. novembra 2018. godine. Odluka o davanju u dugoročni zakup ovog lokaliteta je stupila na snagu 19.11.2018. godine (Sl. List CG, br. 073/18).

Učešće na sajmovima nekretnina i komunikacija sa investitorima

Uspješno je realizovan crnogorski nastup na sljedećim međunarodnim i domaćim sajmovima nekretnina:

MIPIM 2018, Kan, Francuska – najveći međunarodni sajam nekretnina i investicija na svijetu. Uspješno je pripremljen i realizovan nastup na ovom prestižnom sajmu. Za nastup na sajmu obezbijedena je i participacija investitora koji realizuju projekte u Crnoj Gori u visini od 15.000 €.

FREI 2018, Budva, Crna Gora - manifestacija koja, kroz dobro osmišljene i raznovrsne forme, omogućava neposrednu komunikaciju subjekata zainteresovanih za real-estate sektor. Ovaj skup promovise nove ideje, projekte i poslovne namjere koje imaju kapitalan značaj za razvoj Crne Gore, kao atraktivnog investicionog odredišta.

S obzirom da je misija FREI promocija novih ideja i projekata u domenu investicija i nekretnina, sa akcentom na afirmaciji politike Vlade Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je i u 2018. godini bilo programski nosilac FREI 2018.

„**Mountain Planet 2018**“ – **Grenobl, Francuska** - Predstavnicima Ministarstva održivog razvoja i turizma su učestvovali na profesionalnom sajmu o planinskom turizmu „Mountain Planet 2018“, sajmu kojem je glavni cilj već četiri decenije da bude koristan profesionalcima, donosiocima odluka, odabranim zvaničnicima i opštoj publici, a koji dijele istu strast za planine. Na ovogodišnjem „Mountain Planet“ je bilo 925 štandova i brendova. Tokom „Mountain Planet“ sajma *Cluster Montagne*, koji je bio domaćin više inostranih delegacija, među kojima je bila i delegacija Crne Gore, je bio prisutan sa velikim štandom. Tokom sajma su organizovani Individualni programi za inostrane delegacije iz zemalja u kojima je tržište razvoja planina u ekspanziji.

Direktorat je takođe pripremao posjete i obilaske lokacija zainteresovanim **stranim investitorima**, koji su dolazili u Crnu Goru (Chaudhary Group, PGI Group...).

U izvještajnom periodu pripremani su odgovori na poslanička pitanja, pripremana izlaganja i prezentacije za učešće na konferencijama, sajmovima i drugim događajima, a pružana je podrška PR sektoru u pripremanju materijala za medije iz djelokruga rada Direktorata.

Podrška Tenderskoj komisiji za valorizaciju turističkih lokaliteta

U realizaciji aktivnosti Tenderske komisije za valorizaciju turističkih lokaliteta u 2018. godini, Direktor za valorizaciju turističkih lokaliteta je pružao stručno - administrativnu podršku u radu Komisije, kao i kroz učešće u radu radnih timova za praćenje realizacije ugovornih obaveza.

Posebna podrška pružana je za raspisivanje tendera, praćenje pregovora i pripremu materijala za Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte i Vladu (Izveštaji i predlozi odluka i ugovora, sa priložima), za turističku valorizaciju lokaliteta:

- Kolašin 1600, Kolašin;
- VTK „Mediteran“, Žabljak;

kao i za postupak izbora pravnih savjetnika Tenderske komisije.

Takođe, pripremljen je predlog projekata za Plan privatizacije za 2019. godinu, koji sadrži pregled informacija o planskim pretpostavkama, statusu imovinskih odnosa i ključnim informacijama o lokacijama, za svaki projekat pojedinačno.

Za potrebe Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte ažurirani i dostavljeni su podaci za projekte "Bigovo – Trašte", Kotor, NTC Marina, Kotor, Rakite, Herceg Novi, i td.

Materijali koji su pripremani u skladu sa Programom rada Vlade i Programom rada Ministarstva

Direktor za valorizaciju turističkih lokaliteta je u 2019. godini pripremao Izveštaje o realizaciji prioritetnih razvojnih projekata na polugodišnjem nivou, a takođe za potrebe kabineta Predsjednika Vlade pripremali su se detaljni izvještaji o realizaciji prioritetnih projekata, na tromjesečnom nivou.

Izveštaji sadrže opšte podatke o projektima, pregled ugovornih obaveza – investicione obaveze, ograničenja u realizaciji obaveza, planirane i realizovane aktivnosti za izvještajni period (Bjelasica i Komovi, Savin kuk, Porto Montenegro, Lustica Bay, Portonovi, Plavi horizonti, Kraljičina plaža – Sveti Stefan, projekti Savjeta za privatizaciju – Mamula, Mediteran – Žabljak, Kolašin 1600, HTP „Ulcinjaska rivijera“).

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2018. godinu bilo je predviđeno da Direktor pripremi 5 Informacija za Vladu Crne Gore. U tom smislu, realizovane su obaveze vezano za 4 Informacije, a u nastavku je pregled realizovanih aktivnosti:

Informacija o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma (u skladu sa Programom rada Vlade za 2018. godinu)	II	Realizovano	Usvojeno na sjednici Vlade od 28.06.2018.
Informacija o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma (u skladu sa Programom rada Vlade za 2018. godinu)	IV	Realizovano	Usvojeno na sjednici Vlade od 27.12.2018
Izveštaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu i izgradnji koji se odnosi na „Luštica Development“, opština Tivat	IV	Realizovano	Dostavljeno Savjetu za privatizaciju kapitalne projekte 25.12.2018. Usvojeno na sjednici Vlade od 07.02.2019.

Izveštaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“, Herceg Novi	IV	Realizovano	Dostavljeno Savjetu za privatizaciju kapitalne projekte 25.12.2018. Usvojeno na sjednici Vlade od 07.02.2019.
Program aktivnosti na privlačnu investiciju za projekte turističke valorizacije na sjeveru Crne Gore	IV	Nije realizovano	Započeta izrada Nacrta programa

Osim obaveza definisanih Programom rada Vlade i Ministarstva održivog razvoja i turizma, Direktorat je u 2018. godini pripremi i Vladi dostavio na razmatranje i usvajanje sljedeće materijale:

1. Izveštaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu i izgradnji koji se odnosi na „Luštica Development“, opština Tivat za 2016 i 2017. godinu;
2. Informacija o aktivnostima na realizaciji obaveze imenovanja nezavisnog revizora – „Kontrolora“, u skladu sa Ugovorom o zakupu kompleksa HTP „Ulcinjaska rivijera“ Ulcinj;
3. Predlog odluke o izmjeni Odluke o formiranju preduzeća „Skijališta CG“, doo;
4. Informacija u vezi sa realizacijom Zaključka Vlade CG, int. br. 07-523, sa sjednice od 28. decembra 2017. godine;
5. Informacija o statusu realizacije Zaključka Vlade Crne Gore br. 07-54 od 11. januara 2018. godine, sa sjednice Vlade od 28. decembra 2017. godine, u vezi sa produženjem roka za dostavljanje Projektne dokumentacije od strane kompanije OHM Mamula Montenegro;
6. Platforma i Izveštaj o učešću delegacije MORiT-a na sajmu nekretnina MIPIM, Kan;
7. Informacija u vezi sa zahtijevom Karisme za uspostavljanje hipoteke prvog reda za projektno finansiranje i refinansiranje kreditnih obaveza HTP Ulcinjska rivijera Ad Ulcinj;
8. Izveštaj o realizaciji prioritetnih projekata za januar – jun 2018. godine;
9. Izveštaj o rezultatima pregovora po osnovu međunarodnog javnog tendera za izdavanje u dugoročni zakup lokaliteta Kolašin 1600, sa Predlogom odluke o davanju u dugoročni zakup i Predlogom ugovora o davanju u dugoročni zakup;
10. Izveštaj o rezultatima pregovora po osnovu međunarodnog javnog tendera za izdavanje u dugoročni zakup Vojno-turističkog kompleksa „Mediteran“ Žabljak, sa Predlogom odluke o davanju u dugoročni zakup i Predlogom ugovora o davanju u dugoročni zakup;
11. Izveštaj o izvršenoj kontroli izvedenih radova i nivoa uloženi investicija u skladu sa investicionim programom projekta „Portonovi“– Kumbor, Herceg Novi, za period od 08.02.2013. – 31.12.2016. godine;
12. Predlog za izmjenu zaključka Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte broj: 01-138 od 25. aprila 2017. godine;
13. Izveštaj o činjeničnom stanju u vezi sa unaprijed dogovorenim procedurama sprovedenim u vezi sa zahtijevom Države Crne Gore navedenim u ugovoru o zakupu HTP „Ulcinjaska rivijera“ broj 07-381/02 za period od 25. septembar 2017. – 3. jun 2018. godine;
14. Predlog odluke o izmjeni Odluke o formiranju preduzeća „Skijališta CG“, doo;
15. Predlog odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore;
16. Informacija u vezi sa zahtijevom Skijališta CG d.o.o. Mojkovac o potrebi za obezbjeđenju sredstava za pripremu zimske turističke sezone 2018/2019.

5.3. DIREKTORAT ZA RAZVOJ TURISTIČKE DESTINACIJE I TURISTIČKU INFRASTRUKTURU

Tokom 2018. godine Direktorat za razvoj turističke destinacije i turističku infrastrukturu je shodno **Programu rada Vlade za 2018. godinu** pripremio i Vladi dostavio tri materijala i to:

- **Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2018. godinu** koji je razmatran i donešen na sjednici održanoj 29.03.2018.godine. Plan je obuhvatio sve aktivnosti koje pojedini subjekti kako na nivou države, tako i na lokalnom nivou su planirali da realizuju prije ili tokom ljetnje turističke sezone, a u cilju njene što bolje pripreme i odvijanja. Na taj način stvorene su pretpostavke za postizanje dobrih rezultata izraženih kroz fizičke pokazatelje - broj turista i realizovana noćenje i finansijske pokazatelje – ostvarene prihode.

Pomenute aktivnosti su podrazumijevale radove na infrastrukturi, unapređenje ponude kroz, između ostalog, diverzifikaciju proizvoda, promociju ponude i potencijala, produženje sezone i dr. Materijal je obuhvatio planove velikog broja subjekata koji neposredno ili posredno utiču na odvijanje sezone i krajnje rezultate.

- **Plan pripreme zimske turističke sezone za 2018/2019 godinu** koji je Vlada donijela na sjednici od 13.12.2018. godine. Dokumentom su prezentirane aktivnosti koje su završene prije početka zimske sezone kao i one koje će biti realizovane tokom zimske turističke sezone, a koje su usmjerene na stvaranju uslova za nesmetano odvijanje sezone i povećanje efekata od turizma. Plan pripreme sezone je definisan na osnovu dostavljenih informacije od strane turističke privrede, lokalnih uprava i državnih preduzeća i institucija i na taj način je sagledana ukupna turistička ponuda tokom zimske sezone koja podrazumijeva pripremljenost infrastrukture (saobraćajne, vodovodne, elektro) smještajnih kapaciteta, skijališta, dodatnih sadržaja, organizovanje manifestacija i događaja i dr.
- **Program razvoja ruralnog turizma Crne Gore sa Akcionim planom do 2021. godine**, koji je Vlada Crne Gore donijela na sjednici od 27.12.2018 godine. Programom su definisane mjere za razvoj ruralnog turizma u cilju obezbjeđenja daljeg razvoja ruralnih područja i stvaranju pretpostavki za diversifikaciju turističkog proizvoda i smanjenje sezonalnosti turizma.

Iz Programa rada Vlade nije realizovana **Strategija razvoja kulturnog turizma za period 2018-2022. godine**. Shodno sugestiji Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore, Strategija razvoja kulturnog turizma Crne Gore do 2023. godine je preinačena u Program razvoja kulturnog turizma Crne Gore s Akcionim planom do 2021. godine. Program nije donešen u predviđenom roku jer konačan tekst još uvijek nije usvojen, a u toku je usaglašavanje Programa sa pristiglim sugestijama institucija kojima je dostavljen predlog na mišljenje. Ovim programom će se definisati mjere za razvoj kulturnog turizma, stvoriti pretpostavke za valorizaciju kulturno istorijskog blaga, za diversifikaciju turističkog proizvoda, smanjenje sezonalnosti i pozicioniranje Crne Gore kao visokokvalitetne turističke destinacije.

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2018. godinu, planirana su i na Vladu usvojena sljedeća dokumenta:

- **Informacija o rezultatima zimske turističke sezone 2017/2018. godine** - Informacija je usvojena na Sjednici Vlade od 7. juna 2018. godine. Informacijom su analizirani uslovi odvijanja sezone i njeni efekti odnosno rezultati.

- **Izveštaj o realizaciji aktivnosti predviđenih planom za pripremu ljetnje turističke sezone 2018. godine** - Izveštaj je usvojen na sjednici Vlade od 28. juna 2018. godine. Izveštajem su opisane aktivnosti preduzete od strane subjekata koji direktno ili indirektno utiču na odvijanje turističke sezone.
- **Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2018. godine** Informacija je usvojena na Sjednici Vlade od 6. decembra 2018. godine. Informacija sadrži sumirane rezultate ljetnje turističke sezone, uslove odvijanja iste, kao i predloge za dalje unapređenje turističkog sektora.
- **Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2018/2019 godinu** – Program je donešen na sjednici Vlade od 26.07.2018. godine.

Shodno Programu rada Ministarstva realizovane su i sledeće aktivnosti:

- **Osmišljavanje i realizacija aktivnosti u cilju unapređenja sprovođenja principa Kodeksa ponašanja za zaštitu djece od seksualne eksploatacije na putovanjima i turizmu.** U saradnji sa predstavnicima Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima realizovane su obuke za predstavnike hotelskog sektora u sve tri regije.
- **Potpisivanje ugovora sa nadležnim sportskim savezima za održavanje planinskih staza** – Ugovor potpisan 19.03.2018. godine;
- **Raspisivanje tendera za izradu Programa razvoja zdravstvenog turizma za period 2020-2023 sa akcionim planom do 2023.** Tender raspisan 28.12.2018. godine.
- **Raspisavanje tendera za izradu Programa održivog razvoja nautičkog turizma za period 2020-2023 sa akcionim planom do 2023.** Tender raspisan 26.12.2018. godine.
- **Projekat "Sva čuda Crne Gore"**. Izrađen je web-sajt (www.svacudacrnegore.com) i isti ažuriran sa podacima iz projekta. Takođe, realizovane su aktivnosti na promociji projekta putem društvenih mreža.
- **Realizacija projekta „Neka bude čisto“**

Nijesu realizovane sledeće aktivnosti predviđene Programom rada Ministarstva:

- **Donošenje Strateškog marketing plana za turizam u Crnoj Gori 2018 – 2022. godine**

U cilju pripreme Nacrta Strateškog marketing plana za turizam u Crnoj Gori za period 2018-2022, pripremljeni su komentari od strane predstavnika Ministarstva i Nacionalne turističke organizacije na sadržaj dostavljenog materijala od strane obrađivača, i isti su prosljeđeni istom na dalju obradu i usklađivanje.

- **Izrada analize o planinskom turističkom saobraćaju sa susjednim zemljama.**

U skladu sa Šengenskim akcionim planom Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u obavezi da do kraja 2019. godine pripremi Analizu o planinskom turističkom saobraćaju sa susjednim zemljama. S tim u vezi, Ministarstvo je od strane nadležnih organa, vršilo prikupljanje neophodnih podataka za pripremu predmetne analize, međutim, zbog kašnjenja u dostavljanju istih nije bilo moguće pripremiti predmetnu analizu u toku 2018. godine. Izrada pomenute analize se očekuje u prvoj polovini 2019. godine.

Ostvarena saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

Program Ujedinjenih nacija za razvoj – UNDP - Projekat „Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori“

U cilju smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz turističkog sektora Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Program Ujedinjenih nacija za razvoj-UNDP, uz finansiranje Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF), sprovode projekat Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori. Vrijednost projekta je 3,1 miliona USD, dok se realizacija očekuje do septembra 2019. godine.

Tokom 2018. godine, nastavljena je realizacija aktivnosti na uspostavljanju finansijskih mehanizama za podršku mjera ublažavanja klimatskih promjena u sektoru turizma kroz realizaciju Programa uspostavljanja Eko fonda, Javnog poziva za sufinansiranje inovativnih projekata, Programa kompenzacije emisija CO2 i kalkulatora karbonskog otiska za turiste i hotele www.izracunajco2.me. Veliki broj aktivnosti je bio usmjeren na promociji niskokarbonskog razvoja kroz kampanje (smanji svoj karbonski otisak, ugasi motor), edukacije (filmovi Crna Gora za zeleniju planetu, bez granica – upoznajmo svijet, info materijali), prezentacija na međunarodnim sajmovima, portalima i društvenim mrežama. Takođe, uvođenje Ekološke sertifikacije i Urbane su aktivnosti koje su realizovane u okviru projekta „Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori“.

Horwath Consulting

Realizacija projekta »Izvještaj o poslovanju hotelijerstva u Crnoj Gori ostvaruje se u saradnji sa Horwath Consulting-om iz Zagreba. Saradnja se odvija u cilju stvaranja preduslova za transparentno iskazivanje poslovnih rezultata pojedinih segmenata turističke ponude, a posebno hotelijerstva kao jednog od najvažnijih. Istraživanje se sprovodi počev od 2005. godine, u saradnji sa „Horwath Consulting“- om iz Zagreba, u saradnji sa Univerzitetom Mediteran – Fakultet za turizam i Fakultetom za biznis i turizam iz Budve.

Zdravstveni turizam Crne Gore

U cilju pronalaženja ključnog odgovora na pitanje kako od „destinacije sunca i mora“ postati destinacija cjelogodišnjeg turizma, razvoj zdravstvenog turizma predstavlja jednu od najvećih uzdanica i ujedno je jedina industrija koja u doba recesije nije zabilježila negativne efekte, čak naprotiv, zabilježen je porast od čak 11%, i, upravo po procjenama Svjetske zdravstvene organizacije, zdravstveni turizam bi do 2030. godine trebao da postane najjača globalna industrija i jedan od najvećih pokretača turističkih putovanja. Prepoznajući značaj zdravstvenog turizma, Ministarstvo je pokrenulo inicijativu za izradu Programa razvoja zdravstvenog turizma u Crnoj Gori za period 2020 – 2023. godine sa akcionim planom do 2023. godine. U tom pravcu, u toku 2018. godine pripremljen je projektni zadatak za izradu Programa razvoja zdravstvenog turizma u Crnoj Gori, a nakon toga, u decembru 2018. godine raspisan je tender za izradu pomenutog Programa. U planu je da Program bude donešen do kraja 2019. godine.

Unapređenje komunalne čistoće „Neka bude čisto“

U cilju adekvatne pripreme za ljetnju turističku sezonu 2018. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, JP Morsko dobro sa mnogobrojnim partnerima na državnom i lokalnom nivou realizovali su Projekat “Neka bude čisto” koji ima za cilj uklanjanje otpada, čišćenje, košenje i održavanje pojasa uz magistralne i regionalne puteve u dužini preko 1300 km.

Za realizaciju navedenih aktivnosti Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u 2018. godini obezbjedilo 50.000,00€.

Realizacija projekta je otpočela 01. juna 2018. godine, a završena je 01. oktobra 2018. godine.

Imajući u vidu pozitivne efekte projekta „Neka bude čisto“ realizacija istog biće nastavljena i u narednom periodu.

Diverzifikacija turističke ponude

Projekat Hiking Biking

U cilju razvoja turizma zasnovanog na prirodi, a samim tim i aktivnog turizma, Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore i drugim partnerima nastavlja sa realizacijom projekta „Planinarenje i biciklizam“. S tim u vezi, tokom 2018. godine realizovane su aktivnosti na održavanju postojećih i uređenju novih planinarskih staza u okviru Nacionalne mreže staza, obnavljanju dotrajale i oštećene signalizacije, održavanju ugrađene sigurnosne opreme u kritičnim tačkama, kao i održavanju planinarskih i mtb skloništa. Takođe, realizovane su aktivnosti na ažuriranju i reprintu vodiča za PPT i CT-1 transferzale.

U cilju unapređenja promocije aktivnog turizma uspostavljena je saradnja sa najpoznatijom online platformom za promociju aktivnog odmora – www.outdooractive.com čime se stvaraju uslovi za bolju posjećenost planinskih krajeva. Uz realizaciju pomenutih aktivnosti, konstantno se radi na promociji aktivnog odmora na specijalizovanim sajmovima u Štutgartu, Berlinu, Minhenu i dr.

Projekat "Razvoj staza za hodanje na krpljama"

U cilju unapređenja zimske turističke ponude tokom 2018. godine nastavljena je realizacija aktivnosti na uređenju novih staza za hodanje na krpljama u sjevernom dijelu naše zemlje. U tom pravcu, realizovane su aktivnosti na uređenju dvije nove staze hodanje na krpljama u opštinama Rožaje (staza Bandžov – Grope) i Žabljak (Sedlo), ukupne dužine oko 14 km. Takođe, urađen je i promotivni materijal za navedene staze (brošure). Projekat se realizuje u saradnji sa Lokalnim turističkim organizacijama, Planinarskim savezom Crne Gore i drugim partnerima.

Rafting

Shodno Zakonu o raftingu (Sl.list br. 53/11, 53/16) i Pravilnika o blizim uslovima za definisanje rijeka, djelova rijeka, vodotoka i rafting ruta na kojima se obavlja rafting, Ministarstvo je bilo u obavezi da iskoordinira aktivnosti na postavljanju tri stanice za mjerenje nivoa rijeke Tare. S tim u vezi, mjerne stanice su postavljene od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju krajem 2018 godine.

Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2018/2019. godinu

Programom podsticajnih mjera za 2018/2019 godinu predviđeno je obogaćivanje i unapređenje kvaliteta turističke ponude uz poboljšanje marketing aktivnosti kako bi se privukli turisti sa novih emitivnih tržišta, a u pravcu generisanja većih prihoda u turizmu, produženja turističke sezone, povećanja stepena korišćenja smještajnih kapaciteta, potrošnje i zaposlenosti. Program je donijet na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma i Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i realizuje se putem raspisivanja javnih poziva za svaku mjeru pojedinačno. Program je uključio šest mjera podrške, i to:

Mjera I – Razvoj inovativnih turističkih proizvoda koji obogaćuju turističku ponudu – Ovom mjerom se postiže diverzifikacija turističke ponude tokom čitave godine kroz unapređenje turističkog proizvoda i povezivanje pružaoca turističkih usluga. U okviru ove

podrške realizovane su tri mjere: Mjera I A - Razvoj inovativnih turističkih proizvoda, Mjera I B - Unapređenje kvaliteta usluga I Mjera I C - Unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u seoskim domaćinstvima.

Mjera II - Podrška marketing aktivnostima na emitivnim tržištima - Cilj je unapređenje promocije na emitivnim tržištima Njemačke, Velike Britanije, Poljske i Francuske i povećanje turističkog prometa sa ovih emitivnih tržišta, kroz udruženo oglašavanje organizovanih programa putovanja. Mjera se nije realizovala, jer niko od prijavljenih učesnika nije ispunio potrebne uslove.

Mjera III - Organizovanje manifestacija - cilj je podizanje imidža i prepoznatljivosti Crne Gore i diverzifikacija turističke ponude kroz razvoj manifestacionog turizma (organizovanje zabavnih, kulturnih, sportskih i sličnih događanja). U okviru ove mjere ukupno je podržano 57 projekata.

Mjera IV - Podrška za razvoj MICE turizma – ciljevi su razvoj kongresnog turizma i podizanje prepoznatljivosti Crne Gore kao atraktivne MICE destinacije i veći stepen iskorišćenosti kapaciteta u pred i post sezoni, kao i povećanje broja ICCA kongresa. U okviru ove mjere podržane su NVO "APPS" i NVO Udruženje nefrologa Crne Gore.

Plan za 2019. godinu je da se u toku drugog kvartala raspiše Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2019/2020. godinu.

Projekat "Razvoj panoramskih puteva"

"Razvoj panoramskih puteva", U cilju realizacije projekta, tokom 2018. godine realizovane su sledeće aktivnosti:

- Raspisan tender za postavljanje turističke signalizacije na panoramskim putevima "Kruna Crne Gore" i "More i visine". Za panoramski put "Durmitorski prsten" uradjeno je sledeće:
- *Postavljena turistička signalizacija na panoramskoj ruti "Durmitorski prsten";*
- Odštampana je promotivna mapa na: crnogorskom, njemačkom i engleskom jeziku, prevedena još na: ruski, francuski i kineski jezik;
- Postavljena dva panoramska rama;
- Urađen Glavni projekat za uređenje lokacija duž "Durmitorskog prstena";
- Urađen audio vodič na crnogorskom, njemačkom i engleskom jeziku.

Projekat "Promovisanje održivih lanaca vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji kroz povezanost sa turizmom"

U okviru saradnje EBRD/FAO sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje se projekat "Promovisanje održivih lanaca vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji kroz povezanost sa turizmom". Cilj projekta je poboljšanje tržišne povezanosti proizvođača hrane sa turizmom i tržištem HORECA, uz dalje unapređenje naučenih lekcija iz drugih projekata EBRD-FAO koji se odnose na promovisanje održivih lanaca vrijednosti. U okviru projekta organizovana su dva studijska putovanja (Austrija i Italija) i dvije radionice: "Katuni i turizam - mogućnosti i prepreke" i "Povezivanje malih proizvođača hrane sa hotelima i restoranima". Realizovan niz aktivnosti koje su predviđene projektom, projekat se nastavlja i u 2019.godini.

Turistička signalizacija

Zbog nepostojanja propisa za obilježavanje turističkih ruta, kao i činjenice da postojeća turistička signalizacija nije jedinstvena, što za rezultat ima neadekvatnu turističku uslugu uz, potencijalno ugrožavanje opšte bezbjednosti u saobraćaju, podnešena je inicijativa Ministarstvu saobraćaja i pomorstva za izmjene i dopune postojećeg Pavilnika o turističkoj signalizaciji shodno članu 134 stav 1 i članu 136 stav 7 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list CG", br. 33/12 i 58/14). Ministarstvo održivog razvoja i turizma dostavilo je Nacrt o sadržini i načinu isticanja turističke signalizacije na putevima, na mišljenje.

Regionalna saradnja

RCC Triple-P Tourism in SEE: Promotion, Policy, and Pilots Project 2018-2020

Triple P je projekat koji realizuje RCC (Savjet za regionalnu saradnju) i finansiran je od strane fondova EU (IPA), i implementacija istog se odnosi se na šest država Zapadnog Balkana, uključujući Crnu Goru. Vrijednost projekta je 5 mil. eura. Period realizacije 2018-2020.g.

Projekat ima za cilj kreiranje zajedničkih turističkih proizvoda (ruta) šest ekonomija Zapadnog Balkana (Crna Gora, BiH, Srbija, Albanija, Makedonija i Kosovo). Kao glavni motivi za kreiranje turističkih proizvoda definisani su kulturni i avanturistički turizam. Pored navedenog projekat se bavi i turističkom promocijom zapadnih zemalja kroz zajedničke nastupe na raznim događajima od međunarodnog značaja (sajmovi, B2B susreti, konferencije i dr.). Analiza postojećeg stanja i predlaganje mjera za unapređenje postojećeg stanja (poboljšanje ambijenta) odnosno eliminisanje barijera u turizmu u okruženju, je još jedna od aktivnosti koja se realizuje u okviru projekta.

Svaka ekonomija (država) u okviru RCC-a ima svoje radne grupe u oblasti turizma (Tourism expert group – TEG), i iste se sastoje od predstavnika Ministarstva turizma, Nacionalnih turističkih organizacija, privrede i NVO-a.

Pored navedenog, u okviru Triple P projekta realizuju se sljedeće aktivnosti:

- Dodjela grantova za podršku projektima u oblasti turizma (tri poziva u toku trajanja projekta, ukupan iznos grantova oko 1.62 mil eura). Tokom 2018. godine raspisan je i donošena odluka o dodijeli prvog granta u iznosu od 548,173 eura. Ukupno je podržano 12 projekata od kojih se tri odnose na nosioce iz Crne Gore. U toku je implementacija dodijeljenih grantova.

Promocija

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore svoje aktivnosti u 2018. godini je realizovala u skladu sa utvrđenim Programom rada i Finansijskim planom za 2018. godinu, koji su definisani uzimajući u obzir akcione planove za ciljna emitivna tržišta, aktuelno stanje u turizmu, sugestije i predloge lokalnih turističkih organizacija i turističke privrede, kao i raspoloživi Budžet.

Promocija turističke ponude Crne Gore kao osnovni zadatak, a time i sve aktivnosti NTO CG, realizuju se u cilju kreiranja imidža i promocije Crne Gore kao kvalitetne, atraktivne i raznovrsne turističke destinacije tokom cijele godine. Nacionalna turistička organizacija realizovala je veliki broj aktivnosti sa ciljem privlačenja turista sa najznačajnijih emitivnih tržišta da posjete Crnu Goru.

U skladu sa strateškim ciljevima, akcionim planovima za emitivna tržišta i interesovanjima turističke privrede, NTO CG je promovisala destinaciju na najbitnijim emitivnim tržištima. U 2018. godini realizovane su aktivnosti na emitivnim tržištima Zapadne Evrope, Centralne i

Istočne Evrope, Skandinavije, Regiona. Zajedno sa regionalnim turističkim organizacijama, aktivnosti su realizovane i na udaljenim tržištima Kine, Japana, UAE.

Promocija destinacije se realizovala na najvažnijim turističkim sajmovima i berzama turizma na tržištima Njemačke, Velike Britanije, Francuske, Poljske, Austrije, Skandinavije, Rusije, Ukrajine, Italije, Holandije, Regiona, udaljenim tržištima u saradnji sa regionalnim TO-ma.

NTO CG kontinuirano obavlja komunikaciju, razmjenu znanja i iskustava sa Svjetskom turističkom organizacijom (UNWTO), Evropskom komisijom za putovanja (ETC), Međunarodnim udruženjem za kongrese i konvencije (ICCA) i asocijacijom PATA (Pacific Asia Travel Association).

5.4. DIREKTORAT ZA PRAĆENJE TURISTIČKIH TOKOVA I TURISTIČKOG PROMETA

Ostvareni turistički promet tokom 2018. godine

Kada se posmatra ostvareni turistički promet tokom 2018. godine u kolektivnom smještaju, primjetan je trend rasta na mjesečnom nivou kako u broju turista tako i u ostvarenim noćenjima.

Naime, od januara do decembra mjeseca (poslednji zvanični podaci MONSTAT-a) ostvaren je konstantan porast broja turista i to od 3,9% u decembru mjesecu pa do 37,29% u januaru.

Takođe, realizovana noćenja bilježe porast koji se kreće od 3,2% u julu mjesecu do 23,24% u mjesecu maju. Ukupno za 12 mjeseci broj turista koji su boravili u kolektivnom smještaju u Crnoj Gori iznosio je 1.076.848, a broj realizovanih noćenja 4.208.955, što predstavlja povećanje od 12,70% odnosno 8,19% respektivno.

Prema podacima koji se odnose samo na kolektivni smještaj tokom 2018. godine, nastavljen je pozitivan trend kada je riječ o posjetama i noćenjima inostranih gostiju. U ostvarenim noćenjima najviše je bilo turista iz Srbije sa učešćem od 14,5% u ukupno ostvarenim ino noćenjima, zatim slijede turisti iz Rusije (13,6%), Francuske (8,3%), Njemačke (6,4%), Velike Britanije (6,%).

Tokom 2018. godine na aerodromima Crne Gore registrovano je povećanje prometa aviona za 8,16% kao i povećanje broja putnika za 12,72 % u odnosu na 2017. godinu.

Uprava policije na drumskim graničnim prelazima bilježi povećanje broja motornih vozila za 7,77 %, kao i povećanje broja putnika za 9,99% u odnosu na 2017. godinu. U Nacionalnim parkovima povećana je posjećenost za 38 % u odnosu na 2017. godinu, a takođe su povećani prihodi za 35% u odnosu na 2017. godinu.

Upravni postupak

U okviru Direkcije za upravni postupak odlučuje se u prvostepenom upravnom postupku po osnovu:

- Zakona o turizmu i ugostiteljstvu („Sl.list CG“, br. 02/18, 04/18 i 13/18), za:

- izdavanje odobrenja za rad ugostiteljskih objekata vrste hotel, motel, pansion, turističko naselje, etno selo, nacionalni restoran, pet i više turističkih apartmana (turistički apartmanski blok), kampovi....;
- kategorizaciju turističkih apartmana u okviru ove Direkcije vršena je do 15.06.2018. godine;
- odobrenja za rad i licenci turističkih agencija vrste organizator putovanja i posrednik;
- odobrenja za rad turističkih vodiča i
- donošenje rješenja o prestanku rada turističkih i ugostiteljskih objekata.

- Zakona o skijalištima („Sl.list RCG“, br. 13/07 i „Sl.list CG“, br. 21/14) za izdavanje odobrenja za rad skijališta,

- Zakona o raftingu („Sl.list CG“, br. 53/11, 53/16 i 57/16) za izdavanje odobrenja za pružanje usluga raftinga,

- Zakona o turističkim organizacijama („Sl.list CG“, br. 11/04, 46/07, 73/10, 40/11, 45/14 i 42/17) za izdavanje rješenja o upisu turističkih organizacija u Centralni turistički registar.

Evidencija o postupanju Direktorata u prvostepenim upravnim postupcima:

-broj postupaka pokrenutih u periodu izvještavanja	675
-ukupan broj predmeta u periodu izvještavanja (broj postupaka po zahtjevu stranke i po službenoj dužnosti).....	675
-broj riješenih predmeta.....	675
-broj obustavljenih postupaka.....	23
-broj negativnih rješenja (odbijenih zahtjeva).....	23
-broj pozitivnih rješenja (usvojenih zahtjeva).....	629
-broj predmeta riješenih u zakonskom roku.....	675

U okviru Direktorata za praćenje turističkih tokova i turističkog prometa – Direkcije za upravni postupak odlučuje se i u drugostepenom upravnom postupku po žalbama stranaka izjavljenim na rješenja Uprave za inspekcijske poslove – Odsjeka za inspekciju turizma (član 40 Zakona o inspekcijskom nadzoru).

Evidencija o postupanju Direktorata u drugostepenim upravnim postupcima:

-broj žalbi primljenih u periodu izvještavanja.....	2
-ukupan broj žalbi u periodu izvještavanja.....	2
-broj obustavljenih postupaka.....	1
-broj poništenih rješenja kada je predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak.....	1
-ukupan broj žalbi riješenih u periodu izvještavanja.....	2

5.5. DIREKTORAT ZA PLANIRANJE PROSTORA

Stanje u oblasti planiranja prostora

Skupština Crne Gore je na sjednici održanoj 30. septembra 2017. godine, donijela Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), koji je u primjeni od 14. oktobra 2017. godine.

Ovim zakonom uspostavljen je jasan, transparentan, efikasan sistem planiranja i izgradnje, primjeren s jedne strane tržišnom načinu privređivanja, a sa druge težnjom ka održivom razvoju. S tim u vezi, fokus politike u ovoj oblasti, tokom 2018. godine, usmjeren je na kvalitet planske dokumentacije, a što podrazumijeva: jednovremeno obezbjeđivanje regulacionog planskog dokumenta za teritoriju cijele Države – Plana generalne regulacije, propisivanje smjernica za unaprijedjenje kvaliteta izgrađenog prostora i jasnih pravila građenja, jačanje uloge inspekcije u proceduri sprovođenja planske dokumentacije, veći stepen usklađenosti planskih dokumenata sa sektorskim politikama i sa parametrima održivosti; afirmisanje prostornog identiteta države; davanje adekvatnih i stručnih odgovora na prostorne izazove; afirmaciju regionalnog planiranja; kompletiranje digitalnog katastra nepokretnosti, uspostavljanje katastra podzemnih instalacija.

U cilju ostvarivanja kontinuiteta u planskom uređenju prostora, odnosno neophodnoj realizaciji okončanja izrade započelih planskih dokumenata, a time i realizacije nove politike uređenja prostora, članom 217 Zakona, propisano je da će se planski dokumenti čija je izrada i donošenje započeta do dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, u skladu sa zakonom po kojem je postupak započet. Planski dokumenti koji nijesu upućeni na javnu raspravu do dana stupanja na snagu ovog zakona podliježu reviziji planskog dokumenta u skladu sa čl. 29, 30 i 31 ovog zakona. Izrada planskih dokumenata, koji se ne donesu u roku, obustavlja se.

U izvještajnom periodu Zakon je pretrpio dvije izmjene, kojima je, između ostalog, produžen prvobitni rok za donošenje planskih dokumenata iz člana 217 Zakona, i to do 1. oktobra 2018. godine, a potom do 31. decembra 2018. godine, budući da je bilo izvjesno da se značajan broj lokalnih planskih dokumenata neće donijeti u propisanom zakonskom roku, a donošenje planske dokumentacije je od izuzetnog značaja za ekonomski i ukupan društveni razvoj Države.

Savjet za reviziju, koji je Vlada Crne Gore imenovala na sjednici od 30. novembra 2017. godine, u izvještajnom periodu revidovao 121 planski dokument, od čega 14 državnih i 107 lokalnih planskih dokumenata.

Tokom 2018. godine, donijeti su:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", broj 44/18);
- Zakon o izmjeni Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", broj 63/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu potpisivanja, ovjeravanja, dostavljanja, arhiviranja i čuvanja planskog dokumenta ("Službeni list Crne Gore", broj 73/18);
- Pravilnik o bližim uslovima za postavljanje, odnosno građenje privremenih objekata, uređaja i opreme ("Službeni list Crne Gore", broj 43/18);

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima za postavljanje, odnosno građenje privremenih objekata, uređaja i opreme ("Službeni list Crne Gore", broj 76/18)
- Pravilnik o načinu i postupku raspisivanja i sprovođenja javnog konkursa za idejno arhitektonsko rješenje ("Službeni list Crne Gore", broj 19/18).

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata predviđene su dvije vrste planskih dokumenata: Prostorni plan Crne Gore i Plan generalne regulacije Crne Gore.

Na osnovu čl. 16 i 24 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata Vlada Crne Gore, na sjednici od 20. decembra 2018. godine, donijela je Odluku o izradi Prostornog plana Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 82/18).

U izvještajnom periodu, urađena je 21 bazna studija za potrebe izrade Prostornog plana Crne Gore, a jedinicama lokalne samouprave, u skladu sa članom 24 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, upućen je Nacrt odluke o izradi Plana generalne regulacije Crne Gore, sa ciljem davanja predloga smjernica za izradu programskog zadatka.

Tražene smjernice su dostavljene od strane 12 lokalnih samouprava.

Osim navedenog, članom 218 Zakona, predviđeno je da se do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore primjenjuju važeći planski dokumenti, donijeti do stupanja na snagu ovog zakona, odnosno do roka iz člana 217 ovog zakona, te da se državni i lokalni planski dokumenti predviđeni Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14) mogu, do donošenja Plana generalne regulacije Crne Gore, izrađivati odnosno mijenjati po postupku propisanom ovim zakonom.

Sledstveno tome, Ministarstvo je u izvještajnom periodu pokrenulo izradu 4 planska dokumenata i izradu izmjena i dopuna 16 važećih planskih dokumenata.

U 2018. godini su izvršene dvije izmjene Plana privremenih objekata u zoni morskog dobra za period 2016-2018. godina i to u martu i julu. U aprilu 2018. godine izvršene su Izmjene i dopune plana objekata privremenog karaktera za period 2017 – 2019. godina, za NP Lovćen, NP Durmitor i NP Biogradska gora.

Shodno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata, Ministarstvo je na kraju 2018. godine donijelo Program privremenih objekata u zoni morskog dobra za period 2019 – 2023. godine. Program određuje zone i smjernice sa urbanističkim uslovima za postavljanje privremenih objekata, kao i vrste, oblik i dimenzije privremenih objekata u zoni morskog dobra u opštinama: Herceg novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar i Ulcinj. Do privođenja namjeni prostora u zoni morskog dobra saglasno članu 115, stav 4 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), Ministarstvo održivog razvoja i turizma određuje zone i lokacije za postavljanje ili građenje privremenih objekata. Programom privremenih objekata utvrđuju se zone odnosno lokacije u granicama područja morskog dobra na kojima se privremeno, do njihovog privođenja namjeni, mogu postavljati privremeni objekti, njihova vrsta i namjena. Vrste privremenih objekata prema načinu na koji su pričvršćeni za tlo i prema namjeni određene su u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima za postavljanje odnosno građenje privremenih objekata, uređaja i opreme ("Službeni list Crne Gore", br. 043/18).

Prikaz ostvarenih ciljeva iz programa rada Vlade za 2018. godinu

Realizovane obaveze iz Programa rada Vlade za 2018. godinu

- Izvještaj o stanju uređenja prostora u 2017. godini

Realizovane obaveze iz Programa rada Ministarstva za 2018. godinu

Realizovane obaveze

- Izvještaj o stanju uređenja prostora u 2017. godini. godinu (Sjednica Vlade od 22. marta 2018. godine);
- Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2017. godinu (Sjednica Vlade od 22. marta 2018.godine);
- Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije "Sektor 1" - Rt Kobilica – Njivice – ušće Suturine (Sjednica Vlade od 26. jula 2018. godine, „Službeni list CG“, broj 62/18);
- Pravilnik o bližim uslovima za postavljanje odnosno građenje privremenih objekata, uređaja i opreme („Službeni list CG“, broj 43/18);
- Izrada baznih studija za Prostorni plan Crne Gore;
- Program privremenih objekata u zoni morskog dobra (Sjednica Vlade od 28. decembra 2018. godine);
- Predlog odluke o donošenju PPPN za obalno područje Crne Gore (Sjednica Vlade od 14. juna 2018. godine, „Službeni list CG“, broj 56/18);
- Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije "Sektor 10" – Risan (Sjednica Vlade od 19. jula 2018. godine, „Službeni list CG“, broj 57/18);
- Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije "Ivan Do" – Žabljak (Sjednica Vlade od 6. jula 2018. godine, „Službeni list CG“, broj 52/18).

Nerealizovane obaveze

- Uspostavljanje geoportala sa planskim dokumentima (uvezivanje sa servisima Uprave za nekretnine – ortofoto snimci i DKP), tenderska procedura je u toku.
- Predlog odluke o donošenju Izmjena i dopuna Državne studije lokacije „Sektor 16“ – Kotor; Izrada planskog dokumenta je obustavljena, jer isti nije usvojen u roku definisanom članom 217 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.
- Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije „Sektor 20 i Sektor 21“; Izrada planskog dokumenta je obustavljena, jer isti nije usvojen u roku definisanom članom 217 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.
- Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije „Dio sektora 50“; Izrada planskog dokumenta je obustavljena, jer isti nije usvojen u roku definisanom članom 217 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.
- Program privremenih objekata u nacionalnim parkovima. Obrazloženje: Program nije donešen jer su do kraja 2019. godine na snazi planovi objekata privremenog karaktera za područje četiri nacionalna parka, i to: NP „Skadarsko jezero“, NP „Biogradska gora“, NP „Lovćen“ i NP „Durmitor“.

Podaci o izvršavanju zakona

Mišljenja i saglasnosti na lokalna planska dokumenta

U Direktoratu za planiranje prostora vršeni su poslovi davanja mišljenja na nacрте planskih dokumenata, te davanja saglasnosti na predloge planskih dokumenata u skladu sa čl. 39 i 46 derogiranog Zakona, a na koje upućuje član 217 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

U izvještajnom periodu, Direktorat za planiranje prostora primio je 128 nacрта lokalnih planskih dokumenata (uključujući i korigovane nacрте planskih dokumenata), od kojih je 43 vraćeno na doradu, dok je od 92 pristigla predloga, na doradu vraćeno 28. U 2018. godini dato je ukupno 127 mišljenja, te 86 saglasnosti na predloge lokalnih planskih dokumenata.

Izrada i donošenje planskih dokumenata

U toku 2018. godine, nastavljena je izrada planskih dokumenata za koje su odluke donijete u prethodnom periodu.

Donijeto je 9 državnih planskih dokumenata:

- Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 56/18)
- Prostorni plan posebne namjene NP "Prokletije" ("Službeni list Crne Gore", broj 56/18)
- Izmjene i dopune Državne studije lokacije "Sektor 5" ("Službeni list Crne Gore", broj 52/18)
- Državna studija lokacije "Ivan Do" ("Službeni list CG", broj 52/18)
- Državna studija lokacije "Sektor 10" - Spila - Risan - Rt Banja ("Službeni list Crne Gore", broj 57/18)
- Državna studija lokacije "Sektor 1" – Rt Kobila – Njivice - ušće Sutorine ("Službeni list Crne Gore", broj 62/18)
- Državna studija lokacije "Dio sektora 66 - modul I" ("Službeni list Crne Gore", broj 74/18)
- Državna studija lokacije "Dio sektora 66 - moduli IV i V" ("Službeni list Crne Gore", broj 68/18)
- Državna studija lokacije "Sektor 2" – Ušće Sutorine – Igalo (Sjednica Vlade od 27. decembra 2018. godine, "Službeni list Crne Gore", broj 01/19)

U 2018. godini, shodno članu 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata donijete su odluke o izradi sledećih planskih dokumenata čija je izrada u toku, i to:

- Odluka o izradi izmjena i dopuna PPPN za Durmitorsko područje ("Službeni list CG", broj 35/18)
- Odluka o izradi Detaljnog prostornog plana koridora dalekovoda 2x400 kV Pljevlja 2 – Bajina Bašta za dionicu na teritoriji Crne Gore ("Službeni list CG", broj 09/18);
- Odluka o izradi izmjena i dopuna DSL "Kalardovo-Ostrvo cvijeća-Brdišta" ("Službeni list CG", broj 25/18);
- Odluka o izradi izmjena i dopuna PUP Pljevlja ("Službeni list CG", broj 41/18);
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna DSL "Sektor 5" ("Službeni list Crne Gore", broj 59/18);
- Odluka o izradi izmjena i dopuna DSL "Dio sektora 27 i 28" ("Službeni list Crne Gore", broj 50/18);

- Odluka o izradi Izmjena i dopuna DSL "Arsenal" Tivat ("Službeni list Crne Gore", broj 50/18);
- Odluka o izradi izmjena i dopuna PUP-a Mojkovac ("Službeni list Crne Gore", broj 71/18);
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice u dijelu Generalne urbanističke razrade „Golubovci” i u dijelu Generalne urbanističke razrade „Podgorica” ("Službeni list Crne Gore", broj 32/18 i 57/18);
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana Danilovgrad u dijelu Generalne urbanističke razrade „Spuž” ("Službeni list Crne Gore", broj 71/18);
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Industrijska zona KAP-a" za prostor UP8 ("Službeni list Crne Gore", broj 29/18);
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Industrijska zona KAP-a" za prostor UP1 i UP3 ("Službeni list Crne Gore", broj 29/18);
- Odluka o izradi Prostorno-urbanističkog plana Opštine Kotor ("Službeni list Crne Gore", broj 82/18)
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetrova, opština Bar ("Službeni list Crne Gore", broj 81/18).
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Lokalne studije lokacije "Spas" ("Službeni list Crne Gore", broj 81/18),
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Lokalne studije lokacije regionalne sanitarne deponije čvrstog otpada "Čelinska kosa", Opština Bijelo Polje ("Službeni list Crne Gore", broj 81/18),
- Odluka o izradi izmjena i dopuna Lokalne studije lokacije "Mihinja" u Podgorici ("Službeni list Crne Gore", br. 71/18),
- Odluka o izradi izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Donja Gorica za zahvat koridora Cetinjskog puta i južne obilaznice" u Podgorici ("Službeni list Crne Gore", broj 71/18),
- Odluka o izradi Urbanističkog projekta "Bijeli rt-Galije" ("Službeni list Crne Gore", broj 72/18)
- Odluka o izradi Lokalne studije lokacije prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" ("Službeni list Crne Gore", broj 31/18).

Prvostepeni i drugostepeni postupci, postupci pred sudovima

U prvostepenom upravnom postupku, ovlaštena lica za slobodan pristup informacijama su, u izvještajnom periodu, primila u rad 10 zahtjeva za slobodan pristup informacijama. U roku je riješeno 7 zahtjeva, 2 zahtjeva riješena su po isteku roka, dok je 1 zahtjev u postupku. Podnijete su 2 žalbe, a 1 postupak je obustavljen. Usvojena su 3 zahtjeva, 3 zahtjeva je odbijeno, dok je u slučaju 3 zahtjeva pripremljeno obavještenje koje je uručeno podnosiocima zahtjeva.

Direktorat za planiranje prostora nije vodio drugostepeni upravni postupak u periodu od oktobra 2017. godine do decembra 2018. godine, kada je novim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma, ponovo propisano vođenje drugostepenog postupka u djelokrugu poslova ovog direktorata.

Izveštaj o podacima iz registara koje vodi Ministarstvo

Registar planske i tehničke dokumentacije (na web adresi: <http://www.planovidozvole.mrt.gov.me/>) predstavlja jedinstvenu bazu podataka o važećoj planskoj dokumentaciji na teritoriji Crne Gore i tehničkoj dokumentaciji na osnovu koje se izdaje građevinska dozvola. Ovo web rješenje, kroz slobodan pristup Portalu ili kroz dodjeljivanje određenih korisničkih uloga, omogućava zainteresovanoj javnosti uvid u objavljenu dokumentaciju. Implementacija rješenja omogućava jednostavnu pretragu po bilo

kom kriterijumu (planskom dokumnetu/investitoru, katastarskoj parceli, urbanističkoj parceli i sl.) i istovremeno predstavlja „biblioteku“ planova i projekata.

U toku 2018. godine u Registar planskih dokumenata unijeta su 62 planska dokumenta.

Tabela: Unešena planska dokumentacija tokom 2018. godine

Broj unešene planske dokument. po kvartalima	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal
	10 usvojenih planskih dokumenata	8 usvojenih planskih dokumenata	13 usvojenih planskih dokumenata	31 usvojenih planskih dokumenata

Saglasnosti na programe privremenih objekata

Članom 116 stav 3 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, propisano je da se privremeni objekti postavljaju, odnosno grade u skladu sa Programom, koji donosi jedinica lokalne samouprave po prethodno pribavljenoj saglasnosti Ministarstva. Shodno tom zakonskom određenju, Ministarstvu je dostavljeno na saglasnost 8 programa privremenih objekata, i to od strane sljedećih opština: Mojkovac, Gusinje, Kolašin, Budva, Bijelo Polje, Kotor, Bar i Tuzi. Od 8 programa, 4 programa su vraćena na doradu i korekciju (Budva, Bar, Tuzi, Kotor), dok je na 5 programa data saglasnost (Mojkovac, Gusinje, Budva, Bijelo Polje, Kolašin).

Utvrđivanje naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta

U izvještajnom periodu, saglasno članu 239 stav 4 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, 18 jedinica lokalnih samouprava je Ministarstvu (Direktoratu za planiranje prostora) dostavilo predloge odluka o komunalnom opremanju građevinskog zemljišta, i to: Glavni grad Podgorica, Bijelo Polje, Andrijevića, Danilovgrad, Mojkovac, Nikšić, Šavnik, Tivat, Berane, Prijestonica Cetinje, Plužine, Plav, Gusinje, Herceg Novi, Ulcinj, Bar i Opština u sastavu glavnog grada – Tuzi.

Vlada Crne Gore je dala saglasnost na njih 16, međutim, u 2018. godini na sjednicama lokalnih parlamenata, usvojeno je samo 12 odluka (Glavni grad Podgorica, Bijelo Polje, Andrijevića, Danilovgrad, Mojkovac, Nikšić, Šavnik, Tivat, Berane, Prijestonica Cetinje, Plužine i Plav). Preostale 4 odluke na koje je Vlada dala saglasnost, nijesu usvojene na sjednicama lokalnih parlamenata u 2018. godini, i to odluke Opštine Kotor, Opštine Gusinje, Opštine Ulcinj i Opštine Bar.

Konkursi

Članom 218 stav 2 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata propisano je da se državni i lokalni planski dokumenti predviđeni derogiranim Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14) mogu, do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore, izrađivati odnosno mijenjati po postupku propisanom ovim zakonom.

Članom 220 istog Zakona propisano je da se sprovođenje javnog konkursa za urbanističko, odnosno urbanističko-arhitektonsko rješenje započeto do dana stupanja na snagu ovog zakona, nastavlja u skladu sa propisom po kojem je započet.

S tim u vezi, Vlada Crne Gore je na osnovu čl. 218 i 220 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, na sjednici od 1. februara 2018. godine donijela Odluku o urbanističko-

arhitektonskom rješenju objekta Crnogorske akademije nauka i umjetnosti – Glavni grad Podgorica ("Službeni list Crne Gore", broj 11/18), a usvojeno urbanističko-arhitektonsko rješenje postalo je sastavni dio Prostorno-urbanističkog plana Glavnog grada–Podgorica.

Takođe, Vlada Crne Gore je, po istom osnovu, na sjednici od 26. aprila 2018. godine, donijela Odluku o urbanističko-arhitektonskom rješenju hotelskog rizorta „Capital Estate“ u Bečićima ("Službeni list Crne Gore", broj 34/18).

Osim navedenog, u izvještajnom periodu sproveden je Konkurs za izradu idejnog urbanističkog rješenja zone „K4“ Sektora 65 Državne studije lokacije „Rt Đeran – Port Milena“, u skladu sa članom 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

Izvršavanje poslova utvrđenih propisima od strane javnih preduzeća (JP za upravljanje morskim dobrom, JP Nacionalni parkovi)

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Luke od lokalnog značaja i ostali objekti obalne infrastrukture

Pristaništa i privezišta

U cilju uspostavljanja reda na pristaništima i privezištima duž Crnogorskog primorja, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, saglasno Izmjenama i dopunama Plana objekata privremenog karaktera za 2016.-2018. godinu, koje je donijelo Ministarstvo, objavilo je u dva navrata Poziv za javno nadmetanje za zakup pristaništa i privezišta kojim je ponuđeno **30 lokacija** u opštinama Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva i Bar.

Po osnovu sprovedenog aukcijskog postupka u 2018. godini odabrana su **3 nova zakupca pristaništa i privezišta** i to u opštinama: **Kotor**-pristanište i privezište Muo, **Tivat**-pristanište Krašići i **Budva**-pristanište Drobni pijesak.

U aprilu mjesecu 2018. godine, objavljen je Ponovljeni poziv za javno nadmetanje za zakup objekata obalne infrastrukture (pristanište i komercijalno privezište Solila, akvatorijum luke Škver, komercijalno privezište i suvi vez Zelenika) – po kojem su izabrana 2 korisnika. Shodno zakonskoj mogućnosti neposredno su ustupljene 3 lokacije i to: pristanište i privezište Prčanj u Kotoru; pristanište Kamenovo u Budvi i pristanište i privezište u Baošićima, Herceg Novi.

Broj zaključenih ugovora iz 2016. godine, a koji su aneksirani u 2018. godini, iznosi 17, dok je broj zaključenih ugovora iz 2017. godine, a koji su aneksirani u 2018. godini 5.

Upravni odbor Javnog preduzeća, u cilju podsticanja razvoja morskog dobra i unaprijeđenja saradnje sa civilnim društvom/klubovima i udruženjima koje neprofitno koriste djelove morskog dobra, usvojio je zahtjev Jedriličarskog kluba „Lahor“ iz Kotora kao i Kluba za sportski ribolov „Lučica Zelenika“ Herceg Novi i donio Odluku kojom se za sezonu 2018. godine odobrilo, bez plaćanja naknade korišćenje dijela morskog dobra saglasno Izmjenama i dopunama Plana objekata privremenog karaktera.

Uvažavajući zahtjev zakupca pristaništa u Petrovcu, zbog razloga sigurnosti i bezbjednosti zaključen je privremeni ugovor o održavanju postojećih dizalica na pristaništu u Petrovcu.

U cilju uređenja uslova i načina korišćenja izgrađenog navoza za spuštanje/izvlačenje manjih plovila na lokaciji Pizana u Budvi zaključen je privremeni ugovor o održavanju između ovog Javnog preduzeća i NVO „Porat Budva-Pizana“.

Sanacija i rekonstrukcija objekata pomorske/obalne infrastrukture

U cilju adekvatnog korišćenja objekata obalne infrastrukture, unaprijeđenja turističke ponude (prevoz putnika), za sezonu 2018.god izvršena je sanacija pristaništa u Opštini Herceg Novi, i to pristaništa u **Zanjicama** i pristanište u Baošićima – **Zaječarsko mulo**, kao i pristanište

Bazdanj u opštini Tivat. Do početke ljetnje turističke sezone 2019. godine biće okončani radovi na sanaciji preostala 3 objekta predviđena za sanaciju i to: Pristaništa Muo, pristaništa i mandrača u Baošićima (kod Lanterne) i mjesnog mandrača u Kumboru.

Opremanje pristaništa

U 2018. godini realizovan je javni poziv za opremanje pristaništa i privezišta bitvama i alkama, koji je objavljen u decembru 2017. godine, a bio je predviđen Planom korišćenja sredstava za 2017. godinu.

Ovom javnom nabavkom opremljena su pristaništa i privezišta: u opštini Herceg Novi (Baošići – mulo Lanterna, Zaječarsko mulo i Kumbor) sa ukupno 7 bitvi i 104 alke, u opštini Kotor (Prčanj, Perast, Morinj) sa ukupno 20 bitvi i 76 alki, u opštini Budva (Drobni pjesak i Petrovac) sa ukupno 18 bitvi i 50 alki i u opštini Bar (Čanj) sa 5 bitvi za privez plovila.

Tokom 2018. godine realizovan Javni poziv za izbor najpovoljnijeg ponuđača za postavljanje dizalice za podizanje manjih čamaca na lokalitetu „Kacema“ u opštini Ulcinj. S tim u vezi pristupilo se realizaciji postavljanja same dizalice a u okviru projekta postavljanja je betonska stopa sa anker vijcima, elektro instalacije kao i noseći elementi dizalice.

Poligoni za skutere

Izmjenama i dopunama plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra 2016-2018. godine određene su lokacije (vodene površine – poligoni) za obuku na plovilima na vodeni i mlazni pogon (skuter, ski-jet i sl), za koje je data saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva – Lučka kapetanija u Baru. Javno preduzeće je, po dobijenoj saglasnosti, službeno obavijestilo Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore radi ucrtavanja poligona u nautičke karte/publikacije i Uprava pomorske sigurnosti u Baru, radi početka emitovanja radio oglasa.

Javno preduzeće je u toku sezone 2018. godine, objavilo javni poziv za opremanje poligona za obuku na plovilima na vodeni i mlazni pogon bovama sa svjetlosnom signalizacijom u akvatorijumu na lokaciji ispred plaže 10R1 i 10S1 Donji Štoj – Ulcinj, a označena u planu brojem 10.131. S obzirom da dostavljene ponude nisu bile ispravne, javna nabavka nije realizovana.

Imajući u vidu da se poligoni za obuku na plovilima na vodeni i mlazni pogon koriste isključivo u ljetnjim mjesecima, planirana sredstva za realizaciju javne nabavke će biti prebačena za narednu sezonu.

U toku 2018. godine je realizovan Javni poziv, koji je bio objavljen toku 2017. godine, Nabavka motornog čamca za kontrolu obale i dizalice za podizanje manjih čamaca na lokalitetu „Kacema“ opština Ulcinj.

Kupališta

Od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma donesene su izmjene i dopune Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period od 2016. do 2018. godine (broj:101-14/300 od 01.06. 2017. godine). Planom objekata su definisane lokacije na kojima su se u sezoni 2017. godine organizovala uređena i izgrađena kupališta. Od ukupno 407 kupališta definisanih ovim Planom, prema namjeni ih je 43 hotelskih, 352 javnih, 7 specijalnih (nudistička/ženska, kupališta namijenjena dječijim odmaralištima i kupališta namijenjena banjanskim lječilištima) i 5 gradskih kupališta na kojima nema mogućnosti postavljanja plažnog mobilijara. Sva kupališta predviđena planom organizuju se u skladu sa Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati uređena i izgrađena kupališta (“Sl.list RCG”, br.20/08, 20/09, 25/09, 4/10, 61/10, 26/11). Takođe Planom su predviđena 782 ugostiteljska objekta, 349 manja trgovinska objekata, 59 lokacija za zabavne igre, sport i rekreaciju, 83 sezonska pristaništa i plutajuća pontona i 115 lokacija (parking, auto kamp, stovarište i skladište).

Javno preduzeće je shodno zaključenom Ugovoru o isporuci opreme opremilo 5 kupališta (3 u opštini Herceg Novi, 1 u opštini Kotor i 1 u opštini Budva), koja, i pored objavljenih javnih i ponovljenih poziva za davanje na korišćenje slobodnih kupališta, nijesu ustupljena zbog neuspješnosti sprovedenih postupaka. Kupališta su obezbijedena bovama sa morske strane, neophodnim informativnim tablama i kantama za otpatke.

Tokom sezone 2017. godine u funkciji je bilo 334 uređenih i izgrađenih kupališta. Na osnovu pozitivnih komisijskih zapisnika, nadležni opštinski sekretarijati su izdali ukupno 292 ili 87,43% Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima.

Upoređujući postotak svih uređenih i izgrađenih kupališta koja su ispunila uslove, može se zaključiti da je 2018. godine oko 3% kupališta više ispunilo uslove i dobilo Odobrenje za obavljanje turističkih djelatnosti na kupalištima od strane opštinskih sekretarijata u odnosu na prošlu godinu.

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore

Objekti privremenog karaktera

Planovima objekata privremenog karaktera na području nacionalnih parkova za period 2017-2019.godine i izmjenama i dopunama Planova privremenog karaktera u 2018.godini doneseni od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma predviđene su lokacije za privremene objekte koji su u vlasništvu nacionalnih parkova, lokacije za privremene objekte postavljene na državnom zemljištu i lokacije za privremene objekte postavljene na privatnom vlasništvu i to:

- NP Skadarsko jezero - **30** lokacija
- NP Durmitor - **31** lokacija
- NP Lovćen - **24** objekta
- NP Biogradska gora - **9** lokacija

Uređenje prostora

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore vršilo je redovne aktivnosti na uređenju prostora tokom 2018.godine, u NP Durmitor, NP Biogradska gora, NP Prokletije, NP Skadarsko jezero i NP Lovćen. S tim u vezi, tokom čitave godine rađeno je na uređenju prostora i održavanju svih vrsta staza koje su u službi posjetilaca.

Pored toga, JPNP CG je u 2018.godini maksimalno posvećeno i u granicama mogućnosti radilo na unaprijeđenju ukupne parkovske infrastrukture, sto je rezultiralo da je u 2018. godini:

- Izvršena kompletna sanacija krovova u centrima za posjetioce;
- Izvršena izrada odmorišnog mobilijara u svim nacionalnim parkovima;
- Urađena su dva javna toaleta na prostor NP Durmitor i NP Skadarsko jezero, opremljena u skladu sa savremenom ekološkom standardima i pomoćnim prostorijama za potrebe lica sa invaliditetom;
- Izvršeno je opremanje kontrolno-naplatnog punkta u Virpazaru;
- Izgrađen je kontrolno-naplatni punkt na Vranjini;
- Izgrađen je objekat na Vranjini za potrebe Službe fizičke zaštite;
- Izgrađena je zaštitna ograda na Vranjini u funkciji bezbjednosti posjetilaca;
- Izvršena je popravka pumpi na Solani sa pratećom ugradnjom nove opreme za njihov rad;
- Tokom ljeta 2018.godine završeni su svi radovi na adaptaciji restorana "Crno jezero" i restorana "Biogradska gora" i isti su pušteni u rad.

5.6. DIREKTORAT ZA GRAĐEVINARSTVO

Stanje u oblasti građevinarstva

Ukupna vrijednost izvršenih građevinskih radova u Crnoj Gori u 2018. godini iznosila je 724,0 mil.EUR i veća je za 24,9% u odnosu na 2017. godinu. Time se nastavlja trend rasta građevinarstva (ukupna vrijednost izvršenih građevinskih radova u Crnoj Gori u 2017.godini iznosila je 651,4 mil. EUR, što je za 43,6% više u odnosu na 2016.godinu). Po podacima za 2017. godinu, od ukupne vrijednosti građevinskih radova privredna društva su izvršila vrijednost u iznosu od 581,8 mil EUR, što predstavlja učešće od 89,3%, dok je u sektoru domaćinstva izvršena vrijednost od 69,6 mil. EUR ili 10,7% od ukupne vrijednosti izvršenih građevinskih radova. Prema vrstama građevina, 38,9% vrijednosti izvršenih građevinskih radova je ostvareno na zgradama, a 61,1% na ostalim građevinama. U 2017.godini završeno je 3 565 stanova sa korisnom površinom od 227 924 m². Broj završenih stanova izgrađenih od strane privrednih društava je iznosio 1.403, dok je u sektoru domaćinstva završeno 2.162 stana.

Posmatrano po kvartalima stanje je sljedeće:

- u I kvartalu 2018. godine vrijednost izvršenih građevinskih radova veća je za 46,8% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 27,5% manja u odnosu na IV kvartal 2017.godine.
- u II kvartalu 2018.godine vrijednost izvršenih građevinskih radova veća je za 35,7% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 27,3% veća u odnosu na I kvartal 2018.godine.
- u III kvartalu 2018. godine vrijednost izvršenih građevinskih radova veća je za 16,7% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 9,6% manja u odnosu na II kvartal 2018.godine.
- u IV kvartalu 2018. godine vrijednost izvršenih građevinskih radova veća je za 12,4% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 34,9% veća u odnosu na III kvartal 2018.godine.

Izvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima u 2018.godine veći su za 10,9% u odnosu na 2017. godinu. Posmatrano po kvartalima podaci su sljedeći:

- i u I kvartalu 2018.godine zvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima veći su za 29,1% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 10,6% manja u odnosu na IV kvartal 2017.godine.
- u II kvartalu 2018.godine zvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima veći su za 13,1% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 7,7% veći u odnosu na I kvartal 2018.godine.
- u III kvartalu 2018.godine zvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima veći su za 5,2% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 5,7% manji u odnosu na II kvartal 2018.godine.
- u IV kvartalu 2018.godine zvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima veći su za 1,3% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 11,6% veći u odnosu na III kvartal 2018.godine.

Tabela: Indikatori u oblasti građevinarstva

INDIKATORI	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupan doprinos građevinarstva u BDP-u (%)	4.9	4,9	4.6	3,7	3,4	3,8	5,6	6,7	
Broj zaposlenih u građevinarstvu (%)	4,9	4.9	5.0	4,9	5,2	5,3	5,7	5,9	
Vrijednost izvršen. građevinskih radova u hilj. EUR	255 617	336 484	257 888	262 183	351 834	362 447	453 652	651 364	724 043

NAPOMENA: Podaci za 2018. god. za prva dva indikatora još nijesu objavljeni.

Vrijednost izvršenih građevinskih radova

	2015=100 indeks nivoa	prosječna godišnja stopa, % g/g-1
2011	97.3	10.2%
2012	84.5	-13.2%
2013	92.7	9.7%
2014	94.5	2.0%
2015	100.0	5.8%
2016	131.5	31.5%
2017	199.2	51.5%
2018	248.8	24.9%

Zaposlenost u građevinarstvu

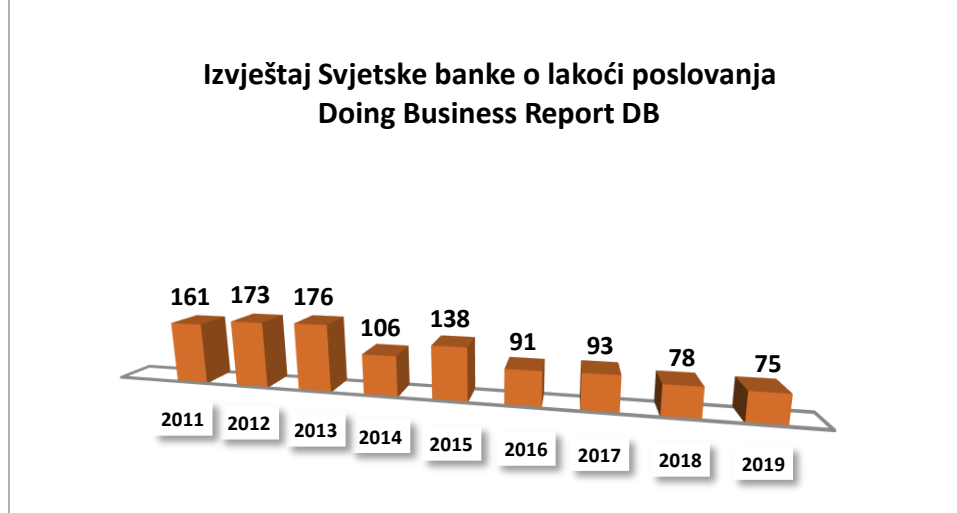
Ø 2010	8.024
Ø 2011	8.049
Ø 2012	8.360
Ø 2013	8.463
Ø 2014	9.019
Ø 2015	9. 298
Ø 2016	10. 112
Ø 2017	10. 714

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata propisano je da objekti moraju da se projektuju i izvode na način da se ne ugrozi bezbjednost lica, domaćih životinja ili imovine, niti izazove šteta u životnoj sredini. Osim navedenog, zahtjevi za objekte odnose se i na zdravlje, trajnost, ekonomičnost u upotrebi energije, zaštitu okoline, ekonomske aspekte i druge važne aspekte od javnog interesa. Ovi zahtjevi imaju direktan uticaj na zahtjeve za građevinske proizvode i sadržani su u nacionalnim standardima za proizvode, tehničkim saglasnostima i drugim tehničkim specifikacijama.

Standardizacija u oblasti građevinarstva je preduslov za uspješno poslovanje, osiguranje kvaliteta objekata i omogućavanje slobodnog protoka roba i usluga. Institut za standardizaciju Crne Gore usvojio je veliki broj standarda iz oblasti građevinarstva koji su bili osnov za izradu novih propisa iz ove oblasti.

U toku je i proces usvajanja Eurokodova, standarda za projektovanje konstrukcija zgrade i inženjerskih objekte, koji predstavljaju unificirana pravila za projektovanje koja pružaju najviši tehnički kvalitet i sigurnost u projektovanju. Institut za standardizaciju Crne Gore do sada je usvojio 30 prioriternih dijelova eurokodova sa nacionalnim aneksima na crnogorskom jeziku i 5 dijelova na engleskom jeziku.

Usvajanjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata dodatno je unaprijeđen proces izgradnje objekata, ukidanjem građevinske i upotrebne dozvole i objedinjavanjem tehničkog pregleda i stručnog nadzora (osim za složene inženjerske objekte) što je prepoznato i od strane Svjetske banke, pa je u posljednjem izvještaju (Doing Business 2019) u indikatoru "izdavanje građevinske dozvole" Crna Gora ostvarila napredak i zauzela je 75 mjesto.

Program rada Ministarstva za 2018. godinu

Uredbe:

- Uredba o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 87/18);
- Uredba o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma jedinicama lokalne samouprave ("Službeni list Crne Gore", br. 87/18);

Pravilnici:

- Pravilnik o načinu vršenja revizije glavnog projekta ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o načinu vođenja i sadržini građevinskog dnevnika i građevinske knjige ("Službeni list Crne Gore", br. 68/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obrascima zahtjeva prijave i izjava u postupku izgradnje objekata ("Službeni list Crne Gore", br.60/18);
- Pravilnik o načinu izrade i sadržini tehničke dokumentacije za građenje objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 44/18);
- Pravilnik o načinu vršenja stručnog nadzora nad građenjem objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 48/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za spregnute konstrukcije od čelika i betona ("Službeni list Crne Gore", br. 28/18);

- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za čelične konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 25/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za zidane konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za drvene konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za dimnjake u objektima ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za betonske konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 20/18);
- Pravilnik o načinu i postupku osmatranja tla i objekta u toku građenja i upotrebe ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o građevinskim proizvodima ("Službeni list Crne Gore", br. 41/18);
- Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom-nije realizovano

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za IV kvartal bilo je planirano i donošenje Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom. Direktor za građevinarstvo je pripremio Predlog Pravilnika na koji je Sekretarijat za zakonodavstvo dao pozitivno mišljenje broj 03-1219 od 28 decembra 2018. godine. Pravilnik nije poslat na objavljivanje zbog primjedbi Privredne komore Crne Gore – Odbor udruženja turizma i ugostiteljstva i Direktorata za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu sa predloženim tekstom pravilnika, tako da su ponovo vršene izmjene određenih normi i isti je ponovo poslat Privrednoj komori na mišljenje.

Ostali materijali koji su realizovani prema Vladi a nijesu bili u Programu rada Vlade

Normativni dio:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list CG" br. 44/18 i 63/18).
- Uredba o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 21/18);
- Akcioni plan za prilagođavanje objekata za pristup, kretanje i upotrebu objekata licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti.

Ostali propisi usvojeni u 2018. godini

- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za aluminijumske konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 19/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za zvučnu zaštitu zgrade od buke ("Službeni list Crne Gore", br. 60/18);
- Pravilnik o načinu obračuna površine i zapremine zgrade ("Službeni list Crne Gore", br. 60/18);
- Pravilnik o listi usaglašenih standarda ("Službeni list Crne Gore", br. 60/18);

Realizacija Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji

Direktorat za građevinarstvo ima obaveze definisane Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za 2018. godinu u pregovaračkim poglavljima:

- 1 "Sloboda kretanja roba"
- 3 "Slobodan protok usluga"
- 20 "Preduzetništvo i industrijska politika"

- 23 Pravosuđe i temeljna prava

Shodno navedenom programu obaveza ovog direktorata za 2018.godinu, ogleda se u sledećem:

- **Za 2018-2020 godine planirano je kontinuirano donošenje pravilnika o tehničkim zahtjevima za različite grupe građevinskih proizvoda.**

U 2018. godini usvojeni su sljedeći pravilnici iz ove grupe:

- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za spregnute konstrukcije od čelika i betona ("Službeni list Crne Gore", br. 28/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za čelične konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 25/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za zidane konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za drvene konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za dimnjake u objektima ("Službeni list Crne Gore", br. 18/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za betonske konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 20/18);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za aluminijumske konstrukcije ("Službeni list Crne Gore", br. 19/18);

Administrativni kapaciteti

Navedenim programom u 2018. godini u cilju jačanja administrativnih kapaciteta bilo je planirano zapošljavanje tri nova službenika što **nije realizovano**.

Akcionni plan prilagođavanja objekata javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti

Realizacija Akcionog plana prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti započeo je 2014.godine, tokom koje je urađena i revidovana tehnička dokumentacija za svih 13 objekata. Od ukupno 13 objekata, definisanih Akcionim planom, do sada je prilagođeno 12 objekata. Ukupna vrijednost izvedenih radova iznosi 2.026.379,32 €.

Sprovođenje Akcionog plana za usvajanje eurokodova

U cilju realizacije Akcionog plana za usvajanje eurokodova Institut za standardizaciju Crne Gore u 2018.godini usvojio sljedeće dijelove eurokodova:

- **MEST EN 1991-1-2:2018 Eurokod 1**: Dejstva na konstrukcije - Dio 1-2: Opšta dejstva - Dejstva na konstrukcije izložene požaru
- MEST EN 1991-1-2:2018/NA:2018 Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije - Dio 1-2: Opšta dejstva - Dejstva na konstrukcije izložene požaru - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1991-1-6:2018 Eurokod 1** - Dejstva na konstrukcije – Dio 1-6: Opšta dejstva – Dejstva tokom izvođenja
- MEST EN 1991-1-6:2018/NA:2018 Eurokod 1 - Dejstva na konstrukcije – Dio 1-6: Opšta dejstva – Dejstva tokom izvođenja - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1991-1-7:2018 Eurokod 1** - Dejstva na konstrukcije - Dio 1-7: Opšta dejstva - Incidentna dejstva

- MEST EN 1991-1-7:2018/NA:2018 Eurokod 1 - Dejstva na konstrukcije - Dio 1-7: Opšta dejstva - Incidentna dejstva - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1991-2:2018 Eurokod 1:** Dejstva na konstrukcije - Dio 2: Saobraćajno opterećenje na mostovima
- MEST EN 1991-2:2018/NA:2018 Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije - Dio 2: Saobraćajno opterećenje na mostovima - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1992-1-2:2018 Eurokod 2** - Projektovanje betonskih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara
- MEST EN 1992-1-2:2018/NA:2018 Eurokod 2 - Projektovanje betonskih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1992-2:2018 Eurokod 2:** Projektovanje betonskih konstrukcija - Betonski mostovi - Pravila projektovanja i izrada detalja
- MEST EN 1992-2:2018/NA:2018 Eurokod 2: Projektovanje betonskih konstrukcija - Betonski mostovi - Pravila projektovanja i izrada detalja - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1993-1-1:2018 Eurokod 3** – Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade
- MEST EN 1993-1-1:2018/NA:2018 Eurokod 3 – Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1993-1-10:2018 Eurokod 3** - Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-10: Žilavost materijala i svojstva po debljini
- MEST EN 1993-1-10:2018/NA:2018 Eurokod 3 - Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-10: Žilavost materijala i svojstva po debljini - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1993-1-2:2018 Eurokod 3:** Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara
- MEST EN 1993-1-2:2018/NA:2018 Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1993-1-8:2018 Eurokod 3** – Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-8: Projektovanje veza
- MEST EN 1993-1-8:2018/NA:2018 Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija – Dio 1-8: Projektovanje veza – Nacionalni aneks
- **MEST EN 1993-1-9:2018 Eurokod 3:** Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-9: Zamor
- MEST EN 1993-1-9:2018/NA:2018 Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-9: Zamor - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1993-2:2018 Eurokod 3** - Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 2: Čelični mostovi
- MEST EN 1993-2:2018/NA:2018 Eurokod 3: Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 2: Čelični mostovi - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1994-1-1:2018 Eurokod 4:** Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona - Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade
- MEST EN 1994-1-1:2018/NA:2018 Eurokod 4: Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona - Dio 1-1: Opšta pravila i pravila za zgrade - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1994-1-2:2018 Eurokod 4:** Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona – Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara
- MEST EN 1994-1-2:2018/NA:2018 Eurokod 4: Projektovanje spregnutih konstrukcija od čelika i betona - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1995-1-1:2018 Eurokod 5** - Projektovanje drvenih konstrukcija - Dio 1-1: Opšte - Opšta pravila i pravila za zgrade
- MEST EN 1995-1-1:2018/NA:2018 Eurokod 5: Projektovanje drvenih konstrukcija – Dio 1-1: Opšte – Opšta pravila i pravila za zgrade – Nacionalni aneks
- **MEST EN 1996-1-2:2018 Eurokod 6** - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara

- MEST EN 1996-1-2:2018/NA:2018 Eurokod 6 - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1996-2:2018 Eurokod 6** - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 2: Razmatranja tokom projektovanja, izbor materijala i izvođenje zidanih konstrukcija
- MEST EN 1996-2:2018/NA:2018 Eurokod 6 - Projektovanje zidanih konstrukcija - Dio 2: Razmatranja tokom projektovanja, izbor materijala i izvođenje zidanih konstrukcija - Nacionalni aneks
- **MEST EN 1997-2:2018 Eurokod 7** - Geotehničko projektovanje - Dio 2: Istraživanje i ispitivanje građevinskog tla
- MEST EN 1997-2:2018/NA:2018 Eurokod 7: Geotehničko projektovanje – Dio 2: Istraživanje i ispitivanje građevinskog tla – Nacionalni aneks
- **MEST EN 1998-2:2018 Eurokod 8:** Projektovanje seizmički otpornih konstrukcija - Dio 2: Mostovi
- MEST EN 1998-2:2018/NA:2018 Eurokod 8: Projektovanje seizmički otpornih konstrukcija - Dio 2: Mostovi - Nacionalni aneks

Podaci o izvršavanju zakona

1) Izvještaj o rješavanju prvostepenih upravnih predmeta od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine

Naziv organa koji rješava	Broj pokrenutih upravnih postupaka po zahtjevu stranke	Broj pokrenutih upravnih postupaka po službenoj dužnosti	Broj neriješenih predmeta sa podatkom o broju Neriješenih predmeta iz prethodne godine	Broj riješenih predmeta u izvještajnom periodu									
				Broj usvojenih zahtjeva	Broj odbijenih zahtjeva	Broj predmeta riješenih u roka	Broj predmeta riješenih po isteku roka	Broj obustavljenih postupaka	Broj podnijetih tužbi	Broj usvojenih tužbi	Broj odbijenih tužbi	Broj obustavljenih postupaka	Broj rješenja po zahtjevu za ponavljanje postupka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
UKUPNO:	356		94	222	40	262		31	16	8	11	3	4

U Direktoratu za građevinarstvo vrše se poslovi izdavanja urbanističko-tehničkih uslova, shodno članu 74 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, izdavanje građevinskih dozvola, shodno članu 93 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i 181 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i izdavanje upotrebni dozvola, shodno članu 120 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i čl. 190 i 227 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

U izvještajnom periodu, ukupno je obrađeno 389 zahtjeva za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i izdato je 164 urbanističko-tehničkih uslova, potvrđeno je vađenje 16 urbanističko-tehničkih uslova u osam zahtjeva; opštinama je na nadležnost preusmjereno 62 zahtjeva; u 128 zahtjeva dati su negativni odgovori (nema planskog osnova); urađeno je 11 dopuna UTU-a; drugom organu preusmjereno je na odlučivanje šest zahtjeva; donijeto sedam rješenja o odustanku od zahtjeva i tri rješenja o ispravci greške.

Pored navedenog, Upravnom sudu dostavljena su 2 odgovora, tužiocu 1 odgovor, kao i 3 izjašnjenja u drugostepenom postupku. Donijeto je 1 rješenje po presudi Upravnog suda. Takođe, izdato je 44 UTU-a za privremene objekte i 35 mišljenja (tumačenja).

U izvještajnom periodu izdato je 65 građevinskih dozvola, 31 zahtjev za izdavanje građevinskih dozvola je odbijen, u 22 predmeta postupak je obustavljen, 1 predlog inspektora za poništaj građevinske dozvole je odbijen i donijeto je 8 rješenja o prekidu postupka. Takođe, 23 predmeta za izdavanje građevinskih dozvola je u toku tj. prenijeto u 2019. godinu, a 45 zahtjeva je prenešeno iz 2017.godine, što znači da je na osnovu izloženog u 2018. godini podnijeto 105 zahtjeva za izdavanje građevinskih dozvola.

U izvještajnom periodu izdato je i 58 upotrebni dozvola, 8 zahtjeva za izdavanje upotrebne dozvole su odbijena, dok je u 9 predmeta postupak obustavljen, a 7 zahtjeva za izdavanje upotrebne dozvole su prosljeđena nadležnim opštinskim organima. Ukupno je imenovano 54 vršioca tehničkog pregleda. U 2019. godinu prenijeta su 32 predmeta za izdavanje upotrebni dozvola i postupak je u toku, dok je 26 zahtjeva prenijeto iz 2017.godine u 2018.godinu.

Iz djelokruga Direkcije za izdavanje dozvola donijeto je 32 mišljenja i obavještenja.

Takođe, donešeno je 6 rješenja kojim se odobrava postavljanje objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra.

Ukupno je izdato 113 mišljenja na Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata.

Na rješenja Ministarstva održivog razvoja i turizma u postupku izdavanja građevinskih i upotrebni dozvola podnijeto je ukupno 39 tužbi Upravnom sudu Crne Gore i to: prenijeto 23 tužbi iz 2017. godine, a iz 2018. godine podnijeto je 16 tužbi. U 11 predmeta tužba je odbijena, 8 tužbi je usvojeno, od kojih je za 3 predmeta u toku ponovni postupak, a 3 postupka su obustavljena. U 17 predmeta nije donijeta odluka.

Takođe, u 2018. godini donijete su 2 Presude Vrhovnog suda Crne Gore, kojima su odbijeni zahtjevi za preispitivanje sudske presude Upravnog suda Crne Gore.

Pred ovim organom pokrenut je 1 postupak po žalbi protiv prvostepenog rješenja lokalne samouprave koji se odnosi na odbijanje zahtjeva za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, i u istom je poništeno prvostepeno rješenje i predmet vraćen na ponovni postupak.

Izveštaj o rješavanju prvostepenih upravnih predmeta od 01.01.2018.godine do 31.12.2018. godine

Naziv organa koji rješava	Broj pokrenutih upravnih postupaka po zahtjevu stranke	Broj pokrenutih upravnih postupaka po službenoj dužnosti	Broj neriješenih predmeta sa podatkom o broju neriješenih	Broj riješenih predmeta u izvještajnom periodu									
				Broj usvojenih zahtjeva	Broj odbijenih zahtjeva	Broj predmeta riješenih u roka	Broj predmeta riješenih po isteku roka	Broj obustavljenih postupaka	Broj podnijetih žalbi	Broj usvojenih žalbi	Broj odbijenih žalbi	Broj obustavljenih postupaka	Broj rješenja po zahtjevu za ponavljanje postupka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Direktorat	74	-	-	28	23	51	-	-	18	2	2	-	-
UKUPNO:	74	-	-	28	23	51	-	-	18	2	2	-	-

*Protiv rješenja prvostepenog organa u postupanju po slobodnom pristupu podnosi se žalba

Podnijeto je 74 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, od kojeg broja je:

- 28 usvojeno;
- 23 odbijeno;
- 4 djelimično usvojeno;
- 10 obavještenja po članu 26 Zakona o slobodnom pristupu informacijama;
- 9 je prosljeđeno na nadležnost drugom organu.

U izvještajnom periodu izjavljeno je ukupno 18 žalbi na prvostepena rješenja. U 2 predmeta Agencija za zaštitu ličnosti podataka i pristup informacijama obustavila je postupak, dok je u 2 predmeta usvojena žalba.

Izjavljena je 1 žalba na rješenje za slobodni pristup informacijama od strane fizičkog lica. U ponovnom postupku postupljeno je po istoj. U 2 predmeta iz prethodnog perioda postupljeno je po odlukama Agencije za zaštitu ličnosti podataka i pristup informacijama.

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora - MANS iz Podgorice, izjavila je 10 žalbi zbog ćutanja uprave. Centar za demokratsku tranziciju, izjavio je 1 žalbu zbog ćutanja uprave. Sve žalbe su dostavljene

Agenciji za zaštitu ličnosti podataka i pristup informacijama. U 1 predmetu podnosilac je odustao od zahtjeva. Kod ostalih žalbi postupak je u toku.

U 2018. godini data su mišljenja na sledeća dokumenta:

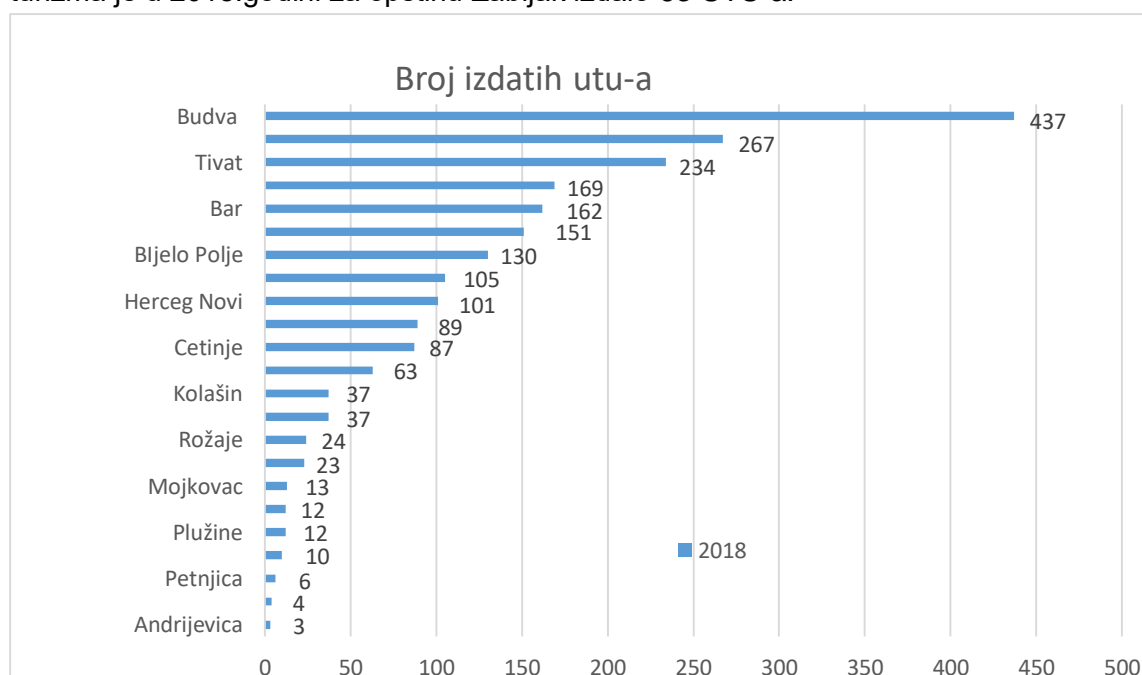
- 1) Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i zdravlju na radu;
- 2) Predlog pravilnika o bližem sadržaju konzervatorskog projekta;
- 3) Nacrta Nacionalnog plana zaštite i spašavanja od zemljotresa;
- 4) Pravilnik o sadržini i načinu vršenja tehničkog pregleda složenih inženjerskih objekata iz oblasti proizvodnje električne i toplotne energije, prenosa i distribucije električne energije;
- 5) Predlog pravilnika o uslovima i načinu izgradnje i postavljanja vazduhoplovnih prepreka;
- 6) Nacrt pravilnika o graničnim vrijednostima buke, načinu mjerenja buke unutar i van ugostiteljskih objekata i načinu upotrebe i uslovima koje moraju da ispunjavaju limitatori jačine zvuka;
- 7) Predlog zakona o priznavanju kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija;
- 8) Nacrt zakon o prekograničnim energetske infrastrukturnim projektima;
- 9) Predlog zakona o izmjenama i dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore;
- 10) Predlog odluke o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2019. godinu.

Izveštaj o izvršavanju prenijetih i povjerenih poslova

Direktorat za građevinarstvo vrši upravni nadzor nad Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, Javnim preduzećem za nacionalne parkove Crne Gore i jedinicama lokalne samouprave u dijelu povjerenih poslova i javnih ovlaštenja prenešenih zakonom.

Jedinice lokalne samouprave

Shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma jedinicama lokalne samouprave („Službeni list Crne Gore“, br. 68/17), tokom izvještajnog perioda l jedinice lokalnih samouprave su izdale 2.113 urbanističko-tehničkih uslova s tim da Opština Berane nije dostavila podatak za II kvartal 2018. godine, a Opština Rožaje za IV kvartal 2018. godine. Isto tako u izvještajnom periodu Ministarstvo održivog razvoja i turizma je izdavalo urbanističko-tehničke uslove za teritoriju Opštine Žabljak s obzirom da Opština Žabljak nije prihvatila da joj se povjere poslovi izdavanja UTU. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u 2018.godini za opštinu Žabljak izdalo 63 UTU-a.

Lokalne uprave koje su u 2018. godini izdale najviše UTU-a su: Budva - 437, Podgorica – 267, Tivat – 234, Danilovgrad – 169, Bar – 162, Nikšić – 151, Bijelo Polje – 130, Kotor – 105, i Herceg Novi - 101.

Mali broj izdatih UTU-a u opštini Kotor u odnosu na prethodnu godinu, može se obrazložiti donošenjem odluka kojima je uvedena zabrana gradnje u definisanim područjima - lokacije koje se nalaze unutar granice „Prirodnog i kulturno–istorijskog područja Kotor“ upisanog na Listu svjetske prirodne i kulturne baštine UNESCO-a kako se ne bi ugrozio status ovog područja, odnosno kako bi isto i dalje ostalo upisano na Listi svjetske prirodne i kulturne baštine UNESCO-a.

JP za upravljanje morskim dobrom

Uredbom o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 21/18), povjereni su poslovi izdavanja odobrenja i urbanističko-tehničkih uslova za objekte određene planom objekata privremenog karaktera za područje Prostornog plana posebne namjene za morsko dobro, Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. U toku 2018. godine zaključno sa 31.12.2018. godine na osnovu Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period 2016. - 2018. godina ukupno je izdato 291 urbanističko-tehničkih uslova za privremene objekte. Od tog broja, 45 UTU-a u opštini Herceg Novi, 25 u opštini Kotor, 14 u opštini Tivat, 33 u opštini Budva, 19 u opštini Ulcinj i 48 za kućice na Bojani (za nove objekte i rekonstrukciju postojećih). Bitno je napomenuti da se na osnovu opštih smjernica iz Plana objekata privremenog karaktera nijesu izdavali novi UTU-i za objekte kod kojih nije došlo do promjene u gabaritima i materijalizaciji.

JP Nacionalni parkovi Crne Gore

Uredbom o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 21/18), povjereni su poslovi izdavanja odobrenja i urbanističko-tehničkih uslova za objekte određene planom objekata privremenog karaktera za područje prostornog plana posebne namjene za nacionalne parkove, Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore.

Na prostoru NP Skadarsko jezero postavljeno je 6 privremenih objekata u vlasništvu Nacionalnog parka, 18 privremenih objekata postavljenih na državnom vlasništvu i 6 objekata postavljeno je na privatnom vlasništvu. Shodno zakonu, za sve lokacije na kojima su postavljene privremeni objekti izdati su UTU-i.

Na prostoru NP Durmitor postavljeno je 15 privremenih objekata koji su u vlasništvu Nacionalnog parka, 10 objekata (uključujući pomoćne objekte) postavljeno je na državnom vlasništvu i 6 objekata (sa pratećim mobilijarom) koji su postavljene na državnim lokacijama.

Na prostoru NP Lovćen u državnom i privatnom vlasništvu izrađeno je 24 privremena objekta i za njih izdati UTU-i.

Na prostoru NP Biogradska gora postavljeno 9 objekata koji su u vlasništvu Nacionalnog parka i shodno tome izdati UTU-i.

Izdata rješenja i urbanističko-tehnički uslovi	Privremeni objekti na državnom zemljištu		Privremeni objekti na privatnom zemljištu		Zakup zemljišta u državnoj svojini
	Fizička lica	Pravna lica	Fizička lica	Pravna lica	
NP Biogradska gora	1	8	-	-	
NP Durmitor	19	3	3	2	15
NP Skadarsko jezero	14	17	1	17	23
NP Lovćen	7	0	3	4	4
	41	28	7	29	42

Tabela: Pregled izdatih rješenja i urbanističko – tehničkih uslova za postavljanje privremenih objekata na prostoru nacionalnih parkova

Ostale aktivnosti

Monitoring nad radom lokalnih uprava u oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata

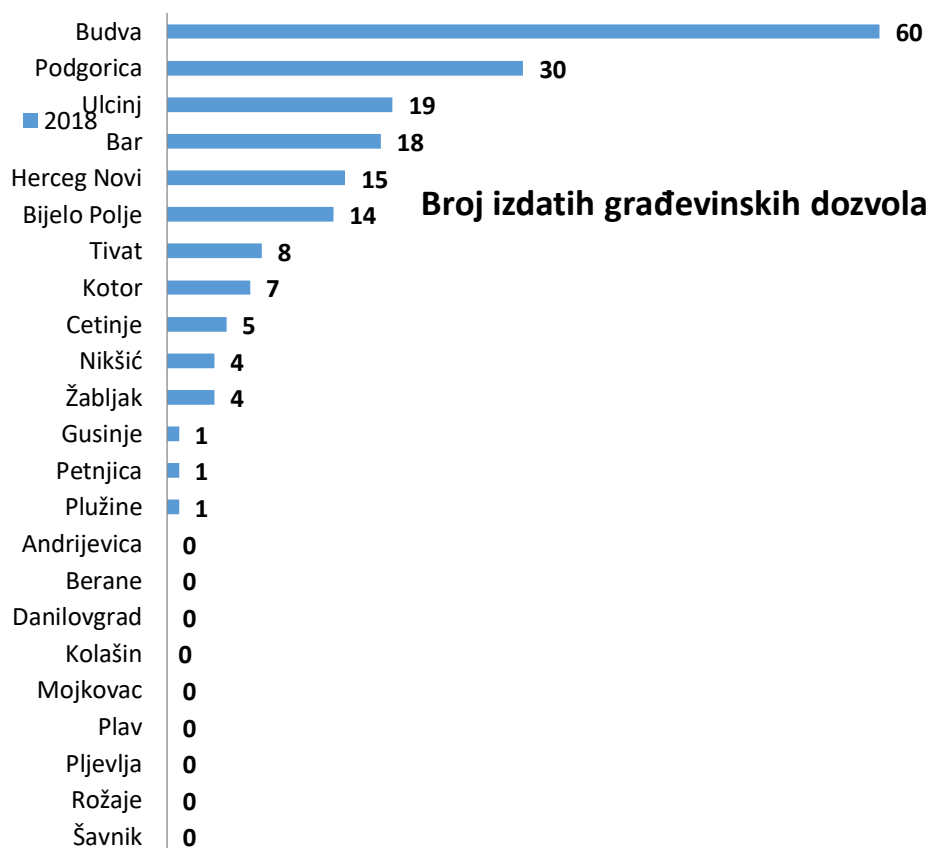
U cilju unapređenja poslovnog ambijenta i uspostavljanja ambijenta koji bi u većoj mjeri bio pogodan za investicije, kao i u cilju otklanjanja negativne prakse, 2011. godine uveden je sistem "jedan šalter" za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i građevinskih dozvola. U zakonodavnom smislu napredak u ovoj oblasti je postignut, ali primjena u praksi navedenog sistema nije bila adekvatna, zbog čega se pristupilo monitoringu nad radom lokalnih uprava nadležnih za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i građevinskih dozvola.

Građevinske dozvole

U izvještajnom periodu od 01.01.2018. godine do 31.12.2018. godine, na nivou lokalnih uprava izdato je 188 građevinskih dozvola, shodno članu 238 Zakona u planiranju prostora i izgradnje objekata, u kome postupci započeti do dana stupanja na snagu zakona u kojima nije donijeta pravosnažna odluka okončaće se po zakonu koji je bio na snazi u vrijeme pokretanja postupka tj. Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Sl. list Crne Gore“ br. 51/08; 40/10; 34/11; 35/13 i 33/14).

Napomena:

- Opština Berane nije dostavila podatak za II kvartal 2018 godine;
- Opština Rožaje nije dostavila podatke za IV kvartal 2018 godine.

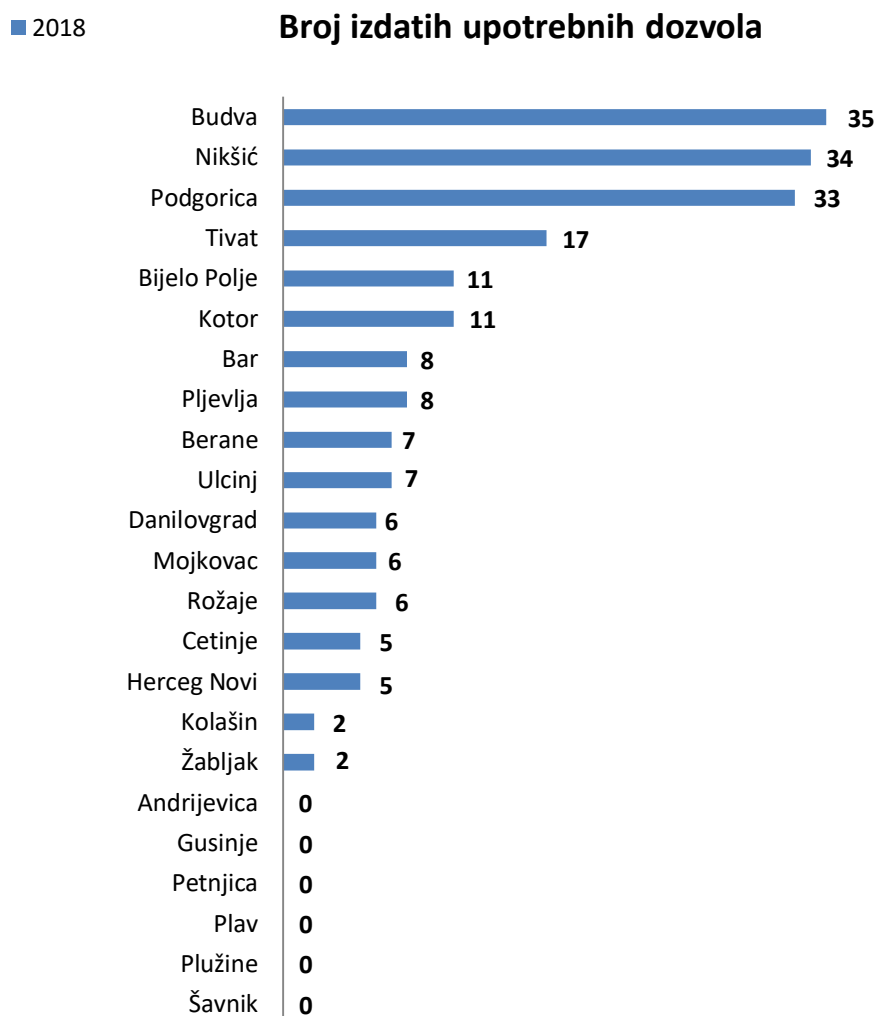

Upotrebne dozvole

U izvještajnom periodu od 01.01.2018. godine do 31.12.2018. godine, na nivou lokalnih uprava izdate su 203 upotrebne dozvole, shodno članu 227 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, u kome za objekat koji se gradi odnosno koji je izgrađen na osnovu građevinske dozvole izdate od dana stupanja na snagu zakona, na izdavanje upotrebne dozvole, primjenjuju se odredbe Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“ br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14).

Napomena:

- Opština Berane nije dostavila podatak za II kvartal 2018 godine;
- Opština Rožaje nije dostavila podatke za IV kvartal 2018 godine.

Javnost u oblasti izgradnje objekata

Crna Gora je, pored unapređenja procedura, kroz Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata, uvela i transparentnost podataka u procesu građenja. U skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“, br. 64/17, 44/18 i 63/18) izgradnja objekata se zasniva na načelu javnosti.

Svaki akt koji se izda po zahtjevu za urbanističko-tehničke uslove, građevinsku i upotrebnu dozvolu, objavljuje se na internet stranici organa lokalne uprave, kao i Ministarstva, što u konačnom znači potpun monitoring tih procesa u svim opštinama, odnosno Ministarstvu, od strane svih zainteresovanih lica.

Za svaki objekat koji se gradi na osnovu prijave građenja, odnosno građevinske dozvole investitor je u obavezi da na mjestu izgradnje objekta istakne tablu sa podacima o investitoru, projektantu, revidentu, izvođaču radova, stručnom nadzoru itd. kako bi lokalna javnost bila upoznata sa građenjem na toj lokaciji.

Informacija o evropskim integracijama

Otpočinjanjem pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji Direktor za građevinarstvo je uzeo aktivno učešće u sljedećim poglavljima:

- 1 "Sloboda kretanja roba"
- 3 "Slobodan protok usluga"
- 20 "Preduzetništvo i industrijska politika"
- 23 „Pravosuđe i temeljna prava“.

Poglavlje 1 "Sloboda kretanja roba"

- ažuriranja Akcionog plana za sprovođenje Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe;
- ažuriranja Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji;
- Izvještaji o sprovođenju Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe;
- Izvještaji o realizaciji PPCG-a.

Poglavlje 3 "Slobodan protok usluga"

- Mapiranje postupaka izdavanja odobrenja za usluge koje su predmet zakona o uslugama u cilju uspostavljanja jedinstvene kontakt tačke;
- Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu 2015-2018.

Poglavlje 20 "Preduzetništvo i industrijska politika"

- ažuriranja Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za ovo poglavlje;
- Izvještaji za poglavlje 20;
- Izvještaji o realizaciji PPCG-a.

Poglavlje 23 – pravosuđe i temeljna prava

Akcioni plan za Poglavlje 23 je koncipiran tako da pokriva 3 podoblasti: Pravosuđe, Borbu protiv korupcije i Temeljna prava.

Mjere iz Akcionog plana za Poglavlje 23 koje su u nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma su: 2.1.7.4.; 2.1.7.6.; 3.8.2.5.1.; 3.8.2.5.2.; 3.8.2.6. i 3.10.1.31.1.

Mjere iz Operativnog dokumenta u okviru Poglavlja 23, koje su u nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma su: 3.1.; 3.2.; 3.3.; 3.4.; 3.5.; 3.6.; 3.7.; 3.8.; 3.9.; 3.10.; 3.11. i 6.11.

U nadležnosti Direktorata za građevinarstvo su mjere:

- iz Akcionog plana 3.8.2.5. (3.8.2.5.1.; 3.8.2.5.2.) i 3.8.2.6.;
- iz Operativnog dokumenta 3.3.; 3.6.; 3.9. i 3.10.

Mjera 3.8.2.5. - Izmijeniti Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata u cilju uvođenja pojačane obaveze svih subjekata kontrole u procesu praćenja ispunjenosti uslova za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti, kao i sa ciljem brže, lakše i jeftinije izgradnje objekata (pristupnih rampi, liftova i slično), jer će se izgradnja istih, tretirati kao izgradnja privremenih objekata. U okviru ove mjere definisane su mjere:

- 3.8.2.5.1. Obezbjediti pristup licima sa invaliditetom objektima Centra za socijalni rad, Poreske uprave i Ekonomskog fakulteta i
- 3.8.2.5.2. Nastaviti sa obezbjeđivanjem pristupačnosti objektima prema Akcionom planu prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom 2014.

Mjera 3.8.2.6. Izmijeniti Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti.

Obije mjere se odnose na lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom.

Usvajanjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, realizovana je prva mjera, dok je donošenjem Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti realizovana druga mjera.

Takođe, u okviru ovog akcionog plana Ministarstvo održivog razvoja i turizma izvještava i o realizaciji Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom 2014 (mjera 3.8.5.2.) Strategije za integraciju lica sa invaliditetom.

5.7. DIREKTORAT GLAVNOG DRŽAVNOG ARHITEKTE

Nadležnosti i aktivnosti direktorata

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, br. 64/17, 44/18 i 63/18) ustanovljen je **instit ut glavnog državnog arhitek te** u cilju sprovođenja Državnih smjernica razvoja arhitekture, u odnosu na zaštitu autentičnosti prostora i identiteta naselja, obezbjeđenja kvaliteta arhitektonskih rješenja, unapređenja vizuelnog kvaliteta objekata i naselja, kao i obezbjeđenja i promocije najbolje prakse u oblasti urbanizma i arhitekture. Glavni državni arhitekta (GDA) daje saglasnost na idejno rješenje za objekte iz člana 87 stav 5, tač. 1, 2, 3, 4, 5 i 6 ovog zakona. Saglasnost se daje rješenjem, na zahtjev investitora, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Zakonom je, sem toga, utvrđeno da se poslovi glavnog državnog arhitek te iz člana 87 stav 5, tač. 1, 2, 3, 4 i 6, prenose na jedinicu lokalne samouprave čiji izvršni organ imenuje **glavnog gradskog arhitek tu** (GGA) – član 88. Po žalbi na rješenje glavnog gradskog arhitek te odlučuje Ministarstvo. Do 30.11.2017. godine ni jedna jedinica lokalne samouprave nije imenovala glavnog gradskog arhitek tu. Stoga je poslove iz člana 87 i 88 Zakona obavljao Direktor at glavnog državnog arhitek te. U 2018. godini podnijeto je 560 zahtjeva. Iz 2017. godine prenešeno je u rad 86 predmeta. To praktično znači da je u izvještajnom periodu bilo u radu ukupno 646 predmeta. U 2018. godini riješena su 594 predmeta, a u 2019. godinu prenijeto 52 predmeta (zahtjevi koji su uglavnom podnijeti krajem 2018. godine). U periodu od 30.11.2017. godine do 24.10.2018. godine imenovano je 10 glavnih gradskih arhitek ata koji pokrivaju 13 opština i to: Rožaje, Mojkovac, Berane, Nikšić, Žabljak, Šavnik, Pljevlja, Herceg Novi, Bar, Ulcinj, Budva, Podgorica i Cetinje. Kako je članom 88 data mogućnost da više jedinica lokalne samouprave može imenovati jednog glavnog gradskog arhitek tu, došlo se do

rješenja po kojima GGA Nikšića pokriva i opštine Šavnik i Žabljak, dok GGA Berana pokriva i opštinu Mojkovac.

Pored toga, u Direktoratu glavnog državnog arhitekta, ovlašćena lica za slobodan pristup informacijama su primila na razmatranje 1 zahtjev koji je usvojen.

U Direktoratu glavnog državnog arhitekta, vrše se i poslovi propisivanja smjernica za usklađivanje spoljnog izgleda bespravnog objekta iz člana 154 Zakona, i to za opštine koje do kraja izvještajnog perioda nijesu imenovale glavnog gradskog arhitektu. U izvještajnom periodu Direktorat glavnog državnog arhitekta izdao je 9 smjernica. Sem toga donijeto je 1 rješenje o usklađivanju spoljnog izgleda bespravnog objekta u skladu sa članom 167 Zakona.

U prvostepenom upravnom postupku riješeno je ukupno 594 predmeta, od čega su 43 zahtjeva odbijena iz formalnih razloga. Ukupno je izdato 475 saglasnosti, dok je za 76 zahtjeva saglasnost odbijena. Od 594 riješena predmeta, u zakonskom roku je riješeno 137, dok je ostalih 457 predmeta riješeno nakon isteka zakonskog roka.

U drugostepenom postupku, u izvještajnom periodu, rješavano je po žalbama na rješenja glavnog gradskog arhitekta, primjenom Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i Zakona o upravnom postupku. U skladu sa odredbom člana 88 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, rješavano je i po žalbama na rješenja o davanju saglasnosti na idejna arhitektonska rješenja, odnosno odbijanju zahtjeva za davanje saglasnosti. U cilju ostvarivanja i zaštite prava, obaveza i pravnih interesa stranaka u postupku upravnog odlučivanja, obezbijedena je potpuna primjena načela i pravila upravnog postupka. Težilo se, u tom smislu, da se odluke donosu bez odugovlačenja, u granicama propisanih rokova. Izjavljeno je 9 žalbi, koje su, u drugostepenom postupku, riješene u propisanom roku. Usvojeno je 6 žalbi, a odbijeno 2. Meritorno je riješeno u 2 predmeta. Pred Upravnim sudom Crne Gore pokrenuta su 4 upravna spora. Postupak pred Upravnim sudom, s tim u vezi, nije okončan.

U izvještajnom periodu donijet je Pravilnik o načinu i postupku raspisivanja i sprovođenja javnog konkursa za idejno arhitektonsko rješenje („Službeni list Crne Gore“, broj 19/18).

Predstavljanje Crne Gore na Bijenalu arhitekture u Veneciji 2018. godine

Direktorat glavnog državnog arhitekta je organizovao međunarodni konkurs za koncept i sadržaj crnogorske postavke na 16. Bijenalu arhitekture u Veneciji 2018. godine.

Autorski tim prvonagrađenog rada je, uz pomoć organizacionog tima iz Direktorata glavnog državnog arhitekta, radio na pripremi izložbe u periodu od februara do maja 2018. godine. Izložba je održana u periodu od 24. maja do 25. novembra 2018. godine. Tokom ovog perioda održano je 5 tematskih radionica, od čega su 2 bile pod nadzorom organizacionog tima iz Direktorata glavnog državnog arhitekta.

Autorski tim je izvršio demontažu izložbe i dio postavke, nad kojim ima autorska prava, vratio u Zagreb. Ostatak izložbe organizacioni tim je vratio u Crnu Goru u decembru 2018. godine.

Konkursi za idejno arhitektonsko rješenje

Članom 54 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata propisano je da se za izradu idejnog arhitektonskog rješenja, na osnovu kojeg se izrađuje tehnička dokumentacija, obavezno raspisuje javni konkurs za objekte za potrebe državnih organa, lokalne samouprave, zdravstvenih, prosvjetnih, naučnih, kulturnih, sportskih i objekata socijalne zaštite koji su u državnoj svojini. Stavom 2 ovog člana propisano je da predmetne konkurse raspisuje i sprovodi Ministarstvo.

S tim u vezi, sproveden je Konkurs za idejno arhitektonsko rješenje Zatvorenog kompleksa Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija (ZIKS), Opština Danilovgrad.

Pored toga, primljeno je još 8 zahtjeva za raspisivanje konkursa za idejno rješenje, koji su preneseni u rad za 2019. godinu.

Državne smjernice razvoja arhitekture

Radni tim za izradu Državnih smjernica razvoja arhitekture (DSRA), formiran rješenjem Ministra od 15.05.2018. godine, održao je petnaest sjednica, počev od 27. aprila 2018. godine. Uz okolnost da se radi o nesumnjivo kompleksnom dokumentu, i imajući u vidu njegov očekivani uticaj na vrednovanje arhitekture, kao i praksu arhitektonskog projektovanja u Crnoj Gori, oformljena je radna verzija nacrtu dokumenta, za koju je ocijenjeno je da je treba doraditi, prije puštanja u javnu raspravu.

Problemi u radu direktorata

Iz 2017. godine prenijeto je za rad u 2018. godini 86 predmeta. Tokom 2018. godine nijesu imenovani glavni gradski arhitekti za sve opštine (još nije pokriveno 11 opština), zbog čega je Direktorat glavnog državnog arhitekta primio veliki broj zahtjeva za davanje saglasnosti.

U postupku davanja saglasnosti na idejno arhitektonsko rješenje, Državne smjernice razvoja arhitekture predstavljaće ključno uporište, u stručnom smislu, za odlučivanje glavnih gradskih arhitekata, kao i glavnog državnog arhitekta, u ovim predmetima. Puna usaglašenost i koordinacija Smjernica sa planskom dokumentacijom biće ostvarena kroz Plan generalne regulacije Crne Gore.

Posebne teškoće u radu Direktorata očekuju se u okviru sprovođenja javnih konkursa za idejno arhitektonsko rješenje, imajući u vidu da je samo od strane Ministarstva prosvjete, za 2019. godinu najavljena realizacija oko 20 konkursa.

5.8. DIREKTORAT ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE I LICENCIRANJE

U okviru Direktorata za inspeksijske poslove i licenciranje organizovano je pet direkcija i to: tri Direkcije za inspeksijske poslove i licenciranje (južni, centralni i sjeverni region), Direkcija za drugostepeni postupak i Direkcija za licence i registar.

Direkcija za inspeksijske poslove i licenciranje

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 064/17, 044/18 i 063/18) propisano je da poslove inspeksijskog nadzora u oblasti planiranja i izgradnje objekata vrši Ministarstvo, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor, preko urbanističko-građevinskog inspektora.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma u tri direkcije u okviru Direktorata za inspeksijske poslove i licenciranje sistematizovano je 70 radnih mjesta urbanističko-građevinskih inspektora (uključujući mjesta rukovodilaca direkcija), a trenutno poslove inspektora obavlja 22 inspektora.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, shodno odobrenju Užeg kabineta Vlade, zaključilo ugovore o djelu sa 16 lica (arhitektonske i građevinske struke) koji su angažovani u Direkciji za inspeksijski nadzor na poslovima tehničke podrške inspektorima.

Urbanističko-građevinska inspekcija je u periodu od 01.01.- 31.12.2018. godine izvršila 2.636 inspekcijskih pregleda i to: 1.324 pregleda u postupku redovne inspekcijske kontrole, 839 po podnijetim inicijativama i 473 kontrolnih inspekcijskih pregleda.

Novo zakonsko rješenje predviđa podnošenje prijave građenja sa propisanom dokumentacijom urbanističko-građevinskoj inspekciji, umjesto podnošenja zahtjeva za dobijanje građevinske dozvole Ministarstvu ili organu lokalne uprave, te je shodno tome u predmetnom periodu inspekcija pregledala 242 prijave početka građenja, od čega je prihvaćeno 108, odbijeno 97, dok je 37 u obradi.

Takođe ovoj inspekciji je dostavljeno 284 prijave adaptacije od čega je 26 odbijeno a 258 prihvaćeno.

Utvrđene nepravilnosti

Najveći broj uvrđenih nepravilnosti odnosio se na građenje objekata bez prijave početka građenja, na bespravno postavljanje privremenih objekata na prostoru područja posebne namjene (u zoni morskog dobra i nacionalnim parkovima).

Preduzete mjere

Od 2.636 inspekcijskih pregleda, izdato je 636 zapisnika o inspekcijskoj kontroli, u kojima su konstatovane 773 nepravilnosti i to:

- 30 utvrđena nepravilnost u izdatim UTU
- 23 utvrđene nepravilnosti u glavnom projektu
- 193 utvrđene nepravilnosti postavljanja/građenja privremenih objekata
- 527 ostale nepravilnosti.

Od ukupno 773 utvrđenih nepravilnosti urbanističko-građevinska inspekcija je u:

- 53 slučajeva zapisnički ukazala na otklanjanje nepravilnosti
- 35 slučajeva je donijela rješenje o otklanjanju nepravilnosti,
- 453 slučajeva je donijela rješenje o zabrani građenja,
- 141 slučajeva donijela rješenje o rušenju bespravno sagrađenih objekata i
- 91 slučaju donijela rješenje o ukaljanju privremenih objekata iz područja posebne namjene.

Urbanističko-građevinska inspekcija donijela je 19 rješenja o prekidu postupka za uklanjanje objekata, shodno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata, kao i 19 rješenja o obustavi postupaka.

Inspektori su podnijeli 29 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i izdali 10 prekršajnih naloga. Podneseno je 35 krivičnih prijava koje su se odnosile na građenje objekata bez prijave početka građenja.

Izvršenje rješenja

Tokom izvještajnog perioda urbanističko-građevinska inspekcija je:

- pristupila administrativnom izvršenju 4 rješenja o rušenju bespravno sagrađenih objekata,
- 1 subjekat nadzora je po rješenju sam porušio objekat,
- 6 korisnika lokacija je samo uklonilo privremene objekte u zoni morskog dobra.

Prekršajna odgovornost

Za počinjene prekršaje u izvještajnoj godini inspektori su izdali 10 prekršajnih naloga sa novčanim kaznama u ukupnom iznosu od 4.500,00 €, od kojih je naplaćeno 9 u iznosu od 2.675,00 € (kazne su uplaćen u visini od 2/3 od izrečene), a ostao je nenaplaćen 1 prekršajni nalog u iznosu od 500€.

Postupanje po inicijativama

Tokom izvještajnog perioda, urbanističko-građevinska inspekcija je postupala u 839 slučajeva po inicijativama koje su se ticale izgradnje objekata bez prijave početka građenja.

Imajući u vidu da bespravna gradnja trajno mijenja i uništava prostor i direktno smanjuje sadašnje i buduće razvojne mogućnosti, te činjenicu da je u Crnoj Gori evidentno građenje objekata bez tehničke dokumentacije propisane zakonom (o čemu svjedoči i veliki broj inicijativa građana), a što u mnogome prevazilazi postojeće kadrovske kapacitete ove inspekcije, neophodno je povećanje broja inspektora.

Direkcija za drugostepeni postupak

U Direkciji za drugostepeni postupak sistematizovano je 1 radno mjesto za rukovodioca i 3 radna mjesta za samostalnog savjetnika od čega je popunjeno radno mjesto za rukovodioca i 1 samostalnog savjetnika.

U drugostepenom postupku u izvještajnom periodu rješavano je po žalbama na rješenja urbanističko-građevinskog inspektora, primjenom odredaba čl. 199, 200, 201 i 202 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, Zakona o upravnom postupku i Zakona o inspekcijском nadzoru. U cilju ostvarivanja i zaštite prava, obaveza i pravnih interesa stranaka u postupku upravnog odlučivanja obezbijeđena je potpuna primjena načela i pravila upravnog postupka. Težilo se, u tom smislu, da se odluke donose bez odugovlačenja, u granicama propisanih rokova.

U periodu od 01.01.2018.god. do 31.12.2018.godine, ukupno je izjavljeno 218 žalbi, od tog broja je 228 žalbi na rješenja urbanističko-građevinskog inspektora, a 6 žalbi na rješenja za slobodni pristup informacijama su proslijeđene Savjetu Agencije na odlučivanje i postupci su u toku, dok su ostale riješene na sledeći način:

- 63 žalbi usvojeno,
- 142 žalbe odbijene,
- 11 postupaka obustavljeno,
- 12 predmeta dostavljena na nadležnost drugom organu.

Protiv rješenja za slobodni pristup informacijama je izjavljeno 6 žalbi po osnovu 1 žalbe postupak je obustavljen, a za ostalih 5 žalbi postupak je u toku.

Pred Upravnim sudom Crne Gore se vodi 61 spor protiv rješenja ovog ministarstva. Od tog broja je 6 tužbi odbijeno, 3 tužbi su usvojene i 52 spora su u toku.

U 2018.godini podnijet je 1 zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke i isti je odbijen presudom Vrhovnog suda CG.

U 2018.godini su podnijeta 3 predloga za rješavanje sukoba nadležnosti od kog broja za 1 predlog ne postoji sukob nadležnosti i dostavljen je odgovor Generalnom sekretarijatu Vlade, a za 2 predloga dostavljen materijal sa predlogom odluke koji je usvojen na sjednici Vlade.

U 2018. godini podnijeto je 60 zahtjeva za slobodni pristup informacijama, od kog broja je:

- 44 zahtjeva usvojeno;
- 9 zahtjeva odbijeno;
- na 3 zahtjeva dostavljeno obavještenje shodno članu 26 Zakona o slobodnom pristupu informacijama;
- 2 zahtjeva prosljeđena na nadležnost drugom organu
- 3 zahtjeva u radu,
- Izjavljeno je 6 žalbi, od čega 1 postupak po žalbi obustavljen.

Direkcija za licence i registar

U Direkciji za licence i registar sistematizovana su 4 radna mjesta od kojih su popunjena 2 i to za rukovodioca i 1 radno mjesto za samostalnog savjetnika.

U prvostepenom upravnom postupku izdavanja i mirovanja licence fizičkom licu i privrednom društvu, pravnom licu, odnosno preduzetniku za obavljanje djelatnosti izrade tehničke dokumentacije, revizije tehničke dokumentacije, građenja objekata, odnosno izvođenja pojedinih radova na građenju objekata i vršenje stručnog nadzora, u izvještajnom periodu rješavano je po zahtjevima primjenom odredaba čl. 122-130 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i Zakona o upravnom postupku. U cilju ostvarivanja i zaštite prava, obaveza i pravnih interesa stranaka u postupku upravnog odlučivanja obezbijeđena je potpuna primjena načela i pravila upravnog postupka. Težilo se, u tom smislu, da se odluke donose bez odugovlačenja, u granicama propisanih rokova.

U izvještajnom periodu, u prvostepenom postupku po osnovu zahtjeva za slobodni pristup informacijama, bilo je 60 zahtjeva, od kog broja je:

- 44 zahtjeva usvojeno;
- 9 zahtjeva odbijeno;
- na 3 zahtjeva dostavljeno je obavještenje, shodno članu 26 Zakona o slobodnom pristupu informacijama;
- 2 zahtjeva prosljeđena su na nadležnost drugom organu, i
- na 2 zahtjeva nijesu dostavljene informacije od strane urbanističko-građevinske inspekcije.

Izjavljeno je 6 žalbi Savjetu Agencije, od kojih je 5 u radu, odnosno Ministarstvo nije dobilo odluku Savjeta po žalbi, dok je u 1 predmetu postupak obustavljen.

U Direkciji za licence i registar u izvještajnom periodu, podnijeto je 4.266 zahtjeva stranki za izdavanje licence, a 8 zahtjeva stranki za oduzimanje licence, 6 zahtjeva za mirovanje licence. Pokrenuta su 27 postupaka po službenoj dužnosti po osnovu člana 139 ZUP i 2 postupka po osnovu predloga urbanističko-građevinskog insapektora po osnovu člana 139 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

U izvještajnom periodu, od početka rada Direkcije za licenciranje i registar, iz prethodnog perioda prenijeto je 226 predmeta.

Od 4.266 zahtjeva stranki za izdavanje licence, izdato je 3.902 licenci, a po osnovu 8 zahtjeva stranaka za oduzimanje licence, izdato je 8 rješenja o oduzimanju licence i 6 rješenja o mirovanju licence.

Po službenoj dužnosti sprovedeno je 27 postupaka po osnovu člana 139 ZUP i izdato 27 rješenja o obaveznom poništaju istih, dok je po osnovu 2 predloga urbanističko-građevinskog insapektora po osnovu člana 139 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, donijeto 2 rješenja.

Odbijeno je 151 zahtjeva za izdavanje licence.

U izvještajnom periodu podnijeto je ovom ministarstvu 41 zahtjev stranke o odustanku od zahtjeva za izdavanje licence, te je s tim u vezi izdato 41 rješenje o obustavi postupka.

Nije bilo zahtjeva za ponavljanje postupka.

U izvještajnom periodu nije riješeno 158 zahtjeva iz objektivnih nemogućnosti komunikacije sa strankama, čija su boravišta van Crne Gore, a u cilju dostavljanja potrebnih dokaza i sprovođenja ispitnih postupka u skladu sa Zakonom o upravnom postupku.

Predmetni zahtjevu nijesu riješavani u zakonskom roku od 8 dana, shodno članu 136 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, iz razloga što je stupanjem na snagu ovog zakona 14.10.2017.godine, kao i stupanjem na snagu Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji ovog ministarstva, u decembru 2017.godine, propisano je da će se licence izdavati elektronskim putem, uz obavezu pribavljanja dokumentacije po službenoj dužnosti od strane nadležnih državnih organa. U tom dijelu je u dužem početnom periodu primjene zakona, bilo problema u pribavljanju dokaza a koji su se odnosili na pribavljanje izvoda iz kaznene evidencije podnosilaca zahtjeva, mišljenja u dijelu pribavljanja tumačenja o stručnom profilu podnosilaca zahtjeva i sl. S tim u vezi, a imajući u vidu ogroman broj podnijetih zahtjeva u izvještajnom periodu, kao i mali broj zaposlenih službenika, angažovano je dodatno 3 službenika koji su radili na predmetnim zahtjevima, kao pomoć ovoj direkciji.

Podnijeto je 10 tužbi Upravnom sudu Crne Gore protiv rješenja ovog ministarstva, od kog broja je 1 tužba usvojena, a 9 sporova je u toku.

5.9. DIREKTORAT ZA RAZVOJ STANOVANJA

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju stambenih zgrada

Izrada Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju stambenih zgrada je obaveza predviđena Programom rada Vlade CG za II kvartal. Na osnovu odredbi Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je dana 25. aprila, dalo na javnu raspravu tekst Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju stambenih zgrada sa obrazloženjem i programom javne rasprave i pozvalo zainteresovanu javnost da se uključi u javnu raspravu. Javna rasprava je trajala 40 dana od dana objavljivanja javnog poziva za učešće u raspravi na internet stranici Ministarstva održivog razvoja i turizma, portalu e-Uprave i dnevnom listu „Pobjeda“, od 25. aprila do 3. juna 2018. godine.

Javnu raspravu je sproveo Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave. Učesnici su bili građani, predstavnici državnih organa, organa lokalne samouprave, međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i drugi zainteresovani subjekti. U okviru javne rasprave, organizovana su tri okrugla stola: u Bijelom Polju, Budvi i Podgorici, a predlozi, sugestije i komentari su dostavljani elektronskim putem i preko arhive Ministarstva. Putem pošte i e-pošte, 21 fizičko i pravno lice je uputilo predloge i sugestije na Nacrt zakona.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 12. jula 2018. godine utvrdila Predlog zakona (Zaključci br.07-3665 od 19. jula 2018. godine), a Zakon je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“ 26. 12. 2018. godine.

Ovim zakonom uređuju se prava i obaveze etažnih vlasnika u pogledu održavanja stambene zgrade i zajedničkih djelova stambene zgrade i druga pitanja od značaja za oblast stanovanja.

Osnovni cilj zakona jeste očuvanje i unapređenje postojećeg stambenog fonda imajući vidu njegovu ekonomsku vrijednost.

Otkupom stanova i promjenom zakonske regulative, devedesetih godina, obaveza održavanja stambenog fonda prešla je u isključivu nadležnost etažnih vlasnika, koji su u ovom dugom vremenskom periodu bili prilično inertni po tom pitanju. Navike stečene iz prethodnog perioda i činjenica da su tadašnja zakonska rješenja definisala održavanje posebnih i zajedničkih djelova stambenih zgrada kao javni interes, kod vlasnika stambenih jedinica, nažalost, uticalo je na formiranje svijesti da o održavanju stambene zgrade treba da brine neko drugi, a ne oni sami, pa je to bio jedan od razloga, koji je uzrokovao da u značajnom dijelu stambenih zgrada u Crnoj Gori do sada nijesu formirani organi upravljanja.

Cilj donošenja ovog zakona je otklanjanje slabosti koje su prepoznate u implementaciji, a koje se odnose prvenstveno na nedostatke u dijelu sprovođenja inspeksijskog nadzora ali i druga pitanja čija je implementacija u praksi izazivala nedoumice pri tumačenju.

Najveći broj izmjena i dopuna izvršen je u dijelu preciziranja odredbi koje se odnose na definisanje nužnih i hitnih radova na stambenoj zgradi, instituta privremenog upravnika, preciziranja ovlašćenja inspektora, odnosno izricanja odgovarajućih mjera inspeksijskog nadzora, koje će omogućiti kvalitetniju implementaciju zakona.

Realizaciji Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima – Projekat 1000+ (III faza)

Projekat rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima – Projekat 1000+ (III faza) predstavlja nastavak projekta koji je uspostavljen 2010. godine, u okviru koga su uspješno implementirane dvije faze: I faza u periodu 2010-2011 godine i II faza u periodu 2015-2016. godine. Projekat je sproveden u saradnji i kroz kreditni aranžman sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope - CEB.

U prvoj fazi Projekta 1000+, kredit je odobren za 433 porodična domaćinstva, a stambeno pitanje je riješilo 1239 građana Crne Gore koji su navedeni kao članovi tih domaćinstava. U ovoj fazi projekta, kroz kreditni aranžman sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope (CEB-om) obezbijeđeno je 25 miliona EUR, a ukupna vrijednost projekta iznosila je 50 miliona EUR. Ukupan iznos realizovanih sredstava, za prvu fazu, iznosio je 18.193.011,69 EUR i obuhvatao je iznos kredita odobrenog Vladi Crne Gore od strane CEB-a (50%), ulog domaćih komercijalnih banaka (45%) i ulog građana (5%).

U drugoj fazi Projekta koji je implementiran 2015-2016. godine, kredit je odobren za 376 porodična domaćinstva, a stambeno pitanje je riješilo 910 građana Crne Gore koji su navedeni kao članovi tih domaćinstava. U ovoj fazi projekta, kroz kreditni aranžman sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope (CEB-om) obezbijeđeno je 10 miliona EUR, a ukupna vrijednost projekta iznosila je 20 miliona EUR. Ukupan iznos realizovanih sredstava za drugu fazu iznosio je 17.172.810,94 EUR i obuhvatao je kao i u predhodnoj fazi, iznos kredita CEB-a od 50%, komercijalnih banaka od 45% i ulog građana od 5%.

U cilju realizacije III faze Projekta Zakonom o budžetu Crne Gore za 2017. godinu predviđeno je kreditno zaduženje kod Banke za razvoj Savjeta Evrope – CEB u iznosu od 10 miliona EUR za implementaciju Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima.

Realizacija III faze Projekta 1000+ započeta je u 2017. godini, i tada su realizovane sljedeće aktivnosti:

- Zaključcima Vlade CG br: 07-2706 od 14. septembra 2017. godine, Vlada je usvojila Program socijalnog stanovanja i zadužila Ministarstvo održivog razvoja i turizma da u saradnji sa Ministarstvom finansija preduzme sve aktivnosti na pripremi i implementaciji

Projekta rješavanja stambenih pitanja građana po povoljnim uslovima u saradnji sa CEB-om.

- Povodom navedenog, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je uspostavilo saradnju sa predstavnicima Banke za razvoj Savjeta Evrope i formiralo međuresornu radnu grupu sa zadatkom da pripreme Aplikaciju za zajam kao i ostalih pretpostavki za sprovođenje projekta, u čijem sastavu su pored predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma i predstavnici Ministarstva finansija, Ministarstva ekonomije i Nacionalne jedinica za implementaciju projekata iz oblasti komunalnih djelatnosti i zaštite životne sredine - PROCON.
- Ministarstvo finansija je krajem oktobra 2017. godine, dostavilo kreditni zahtjev koji je izradila Radna grupa, shodno proceduri podnošenja aplikacije Generalnom Sekretarijatu Savjeta Evrope, odnosno Guverneru Banke za razvoj Savjeta Evrope, posredstvom stalne misije Crne Gore u Strazburu.
- Na sjednici Administrativnog odbora CEB-a od 17. novembra 2017. godine kreditni zahtjev je razmatran i odobren, te su se stekli uslovi za potpisivanje Ugovora o kreditu sa CEB-om.
- Zaključcima br.07-3839 od 21. decembra 2017. godine, Vlada Crne Gore je prihvatila **Okvirni ugovor o zajmu između Banke za razvoj Savjeta Evrope i Crne Gore** i ovlasila Ministra finansija da potpiše predmetni ugovor. Ugovor je potpisan 29. decembra 2017. godine.

U 2018. godini nastavljene su aktivnosti na realizaciji Projekta, i to:

- U aprilu 2018. godine Vlada Crne Gore usvojila je Odluku o bližim kriterijumima i postupku dodjele dugoročnih kredita fizičkim licima radi obezbjeđenja stana, odnosno stambenog objekta za socijalno stanovanje („Službeni list CG“ br.27/18);
- 10. maja 2018. godine Vlada Crne Gore imenovala je Projektni odbor za upravljanje Projektom rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima – Projekat 1000+ III faza;
- Vlada Crne Gore je, na sjednici od 17. maja 2018. godine, razmotrila i usvojila Informaciju o Projektu rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima – nastavak Projekta 1000+ III Faza, i prihvatila Predlog ugovora o pružanju usluga;
- 24. maja 2018. godine potpisan je Ugovor o pružanju usluga između Ministarstva održivog razvoja i turizma i Project-Consulting doo Podgorica, PROCON-a, kao implementacione jedinice projekta;
- 26. aprila 2018. godine raspisan je Javni poziv za banke i investitore;
- 11. juna 2018. godine objavljen je javni poziv za izbor konsultanta za implementaciju komunikacione strategije;
- 19. jula 2018. godine raspisan je javni poziv za građane.
- 20. decembra 2018. godine Vlada Crne Gore usvojila je Informaciju o realizaciji Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima – projekat 1000+ (treća faza)

Rezultati raspisanih javnih poziva:

Banke:

U projektu učestvuje 5 komercijalnih banaka: Societe Generale Montenegro banka, NLB banka, Crnogorska komercijalna banka, Lovćen banka i Erste banka.

Ponuđači stambenih jedinica- investitori/pravna lica/fizička lica:

U septembru 2018. godine, formirana je konačna lista ponuđenih stanova sa ukupno 742 stambene jedinice. U sjevernom regionu ponuđeno je 30 stambenih jedinica, centralnom 604 i južnom 108 stambenih jedinica. Najviše stanova ponuđeno je u Podgorici 545, u Baru i Nikšiću po 58, Herceg Novom 50 i Bijelom Polju 26. Prosječna cijena ponuđenih stanova je: 1053.70 €.

Građani –korisnici Projekta:

Tokom Javnog poziva za građane, predato je **1.053 zahtjeva građana**. Građani su u ovom periodu predali aplikacije u 15 crnogorskih opština, i to: Podgorici, Cetinju, Danilovgradu, Nikšiću, Pljevljima, Bijelom Polju, Mojkovcu, Kolašinu, Beranama, Rožajama, Budvi, Baru, Herceg Novom, Tivtu i Kotoru. Najveći broj aplikacija predat je u Podgorici – 793, a najmanje u Kotoru i Kolašinu – po dvije predate aplikacije.

Na XX sjednici Projektnog odbora održanoj 16. oktobra 2018. godine konstatovano je da je od 1053 porodična domaćinstva, njih 981 ispunilo uslove projekta, dok je 12 odustalo, a 60 je odbijeno po osnovu neispunjavanja uslova javnog poziva za građane.

Uzimajući u obzir budžet projekta koji iznosi 20 mil. EUR u prvoj dodjeli moguće je bilo dodijeliti 360 vaučera i to: prioriteti - 160; javni sektor - 90; mladi bračni parovi - 50; ostali – 60 vaučera. Dodjele su organizovane u dva termina: 19. oktobra 2018. godine vaučeri su dodijeljeni licima iz ciljne grupe prioriteti - 160, a 26. oktobra 2018. godine, ostalim dobitnicima vaučera – 200 vaučera.

U decembru 2018. godine organizovana je treća dodjela vaučera i uručeno je 110 vaučera i to: 45 vaučera zaposlenim u javnom sektoru, 34 mladim bračnim parovima do 35 godina života i 31 vaučer ostalim korisnicima. Od ukupnog broja dodijeljenih vaučera, potpisano je 373 predugovora za kupoprodaju stambenih jedinica, a odobreno je 309 kredita čija je vrijednost oko 15 miliona eura.

Legalizacija bespravnih objekata

Donošenjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, stavljen je van snage Zakon o regularizaciji neformalnih objekata, koji je donijet 2016. godine (koji nije počeo sa primjenom) i istim su značajnim dijelom preuzete odredbe koje definišu postupak legalizacije bespravnih objekata.

Stupanjem na snagu Zakona u oktobru 2017. godine započet je proces legalizacije bespravnih objekata.

Budući da se ovim zakonom uspostavlja novi sistem planiranja prostora i izgradnje objekata (predviđena je izrada novog državnog planskog dokumenta za cijelu teritoriju Crne Gore, značajne izmjene uvedene su u dijelu uslova izgradnje objekata i dr.) – to se nametnula potreba da se uredi i pitanje legalizacije bespravnih objekata, koje je nužno sa aspekta obezbjeđenja cjelovitosti i kontinuiteta sistema, posebno imajući u vidu značajna nova rješenja koja su predviđena ovim propisom.

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata, Glavom X propisana je procedura, tj. uslovi i način legalizacije bespravnih objekata, rješavanje imovinsko – pravnih odnosa, način otplate obaveza nelegalnih graditelja i druga pitanja od značaja za legalizaciju. Imajući u vidu činjenicu da su postojeći bespravni objekti nijesu prošli kroz proces provjere primjene standarda, kako u toku projektovanja tako i u toku izvođenja radova, posebno sa aspekta seizmičkog rizika, Zakonom je predviđena obavezna provjera statičke i seizmičke stabilnosti bespravnih objekata.

Shodno Zakonu legalizovati se mogu samo bespravni objekti izgrađeni u skladu sa osnovnim urbanističkim parametrima važećih planskih dokumenata ili Planom generalne regulacije Crne Gore, koji je državni planski dokument.

Rok za podnošenje zahtjeva za legalizaciju shodno zakonu je devet mjeseci od dana stupanja na snagu, i isti je istekao 16. jula 2018. godine. Shodno podacima dostavljenim od strane jedinica lokalne samouprave, podnijeto je preko 50.000 zahtjeva.

Na osnovu podataka (februar 2019. godine), obrađeno je oko 21.000 od ukupnog broja podnijetih zahtjeva. Od ukupnog broja obrađenih zahtjeva, poslato je 18.000 akata kojim je tražena dopuna dokumentacije, dok je donijeto oko 1.900 rješenja o prekidu postupka. Shodno odredama Zakona, postupak se prekida ukoliko objekat nije izgrađen u skladu sa parametrima važećeg planskog dokumenta - do donošenja Plana generalne regulacije ili sa razloga rješavanja imovinsko pravnih odnosa na zemljištu i/ili objektu.

Oko 1.700 zahtjeva je podnijeto nakon isteka zakonom propisanog roka, te će se predmetni zahtjevi odbiti, shodno odredbama Zakona o upravnom postupku.

U 13 opština donijeto je oko 300 rješenja o legalizaciji.

Podnijet je veliki broj zahtjeva pa i samo obrada zahtjeva predstavlja izazov za administracije na lokalnom nivou. Takođe, postupak legalizacije je nova procedura, te ne postoji praksa u postupanju. Procedura podrazumijeva utvrđivanje ispunjenosti više uslova - usklađenosti sa planskim dokumentima, riješene imovinsko pravne odnose na zemljištu i objektu, i uključenost i volju podnosilaca zahtjeva – bespravnih graditelja.

Vodi se kontinuirana komunikacija sa jedinicama lokalne samouprave koje su nosioci ovog procesa sa ciljem sprovođenja zakona na efikasan način. Proces će rezultirati povećanjem prihoda budžeta opština, kroz naplatu naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta za bespravne objekte, ali i kroz naplatu prihoda od poreza na nepokretnosti, kao i naknade za korišćenje prostora čije uvođenje je takođe u nadležnosti jedinica lokalne samouprave i ista će predstavljati njihov prihod. Ova sredstva će se koristiti za izgradnju nedostajuće infrastrukture u tim područjima, te rezultirati povećanju kvaliteta života tih ali i drugih područja.

Obaveza izrade orto foto snimka teritorije Crne Gore je takođe predviđena Zakonom. Orto foto snimak obezbjeđuje Ministarstvo a Uprava za nekretnine je dužna da izvrši preklapanje orto-foto snimka teritorije Crne Gore sa važećim digitalnim podlogama i učini ga dostupnim preko internet stranice - Geoportala jedinicama lokalne samouprave, odnosno nadležnim organima lokalne uprave i Ministarstvu sa podacima sa kojima raspolaže.

Krajem 2018. godine snimanje teritorije Crne Gore je završeno i izvršena je primopredaja podataka orto foto snimanja teritorije Crne Gore od strane izvršioca posla. Ministarstvo održivog razvoja i turizma, preko Jedinice za kontrolu kvaliteta u cilju izvršenja ugovorenih obaveza, ima obavezu da kontroliše kvalitet elemenata navedenih u tehničkoj specifikaciji i Planu kvaliteta proizvoda. Vršenje kontrole je uslovljeno ispunjenjem tehničkih uslova – povećanjem kapaciteta servera i instaliranjem licence. Po ispunjenju navedenih preduslova orto foto snimak će biti testiran na Geoportalu i nakon toga upotrebljiv. Planirano je da orto foto snimak bude operativan tokom marta/aprila 2019. godine.

Orto foto snimak, odnosno podaci dobijenim snimanjem, predstavljaju dokumentacionu osnovu za izradu plana generalne regulacije, zatim značajan alat u procesu legalizacije, ali i postupku izgradnje i kontrole izgradnje objekata. Samo objekti koji se mogu identifikovati na

snimku uzeće se u obzir pri izradi Plana generalne regulacije, a shodno njemu i legalizovati. Na osnovu baze podataka objekata, odnosno oro foto snimka kao svojevrsnog presjeka stanja u prostoru u datom trenutku, izvršiće se identifikacija objekata koji nijesu ušli u proces legalizacije i na iste će biti primijenjene mjere propisane zakonom, prvenstveno utvrđivanje plaćanja naknade za korišćenje prostora.

Naknadu za korišćenje prostora, shodno Zakonu dužan je da plaća vlasnik bespravnog objekta, koji je evidentiran na orto-foto snimku, a za koji nije podniet zahtjev za legalizaciju u roku od 9 mjeseci od stupanja na snagu zakona i vlasnik bespravnog objekta za koji je donijeto rješenje o odbijanju zahtjeva za legalizaciju - do uklanjanja objekta. Naknadu utvrđuje i naplaćuje jedinica lokalne samouprave. Godišnja naknada za korišćenje prostora po m² bespravnog objekta može iznositi od 0,5% do 2,0% prosječne cijene građenja m² novoizgrađenog stambenog objekta u Crnoj Gori koju objavljuje organ uprave nadležan za poslove statistike, za godinu koja prethodi godini za koju se naknada utvrđuje, i utvrđuje je jedinica lokalne samouprave.

U dijelu upravnih nadležnosti u ovo Ministarstvo je u 2018. godini izdalo 23 saglasnosti na predloge podzakonskih akata dostavljenih od strane jedinica lokalne samouprave. Naime, shodno članu 164 Zakona, jedinice lokalne samouprave su obavezne da, uz prethodnu saglasnost Ministarstva, donesu podzakonka akta kojim će se propisati uslovi, način, rokovi i postupak plaćanja naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta za bespravne objekte.

Od 24 jedinice lokalne samouprave jedino opština Kolašin nije dostavila Predlog odluke na saglasnost. Dvadeset jedna Odluka u opštinama: Andrijevica, Berane, Bijelo Polje, Budva, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novi, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Podgorica, Petnjica, Plav, Pljevlja, Plužine, Rožaje, Tivat, Šavnik, Žabljak, Cetinje i Tuzi je stupilo na snagu, odnosno objavljeno u „Službenom listu Crne Gore“. Odluke Opština Ulcinj i Bar još nisu donijete odnosno objavljene u „Službenom listu Crne Gore“.

Takođe, shodno članu 168 Zakona, Ministarstvo je izdalo 2 saglasnosti na podzakonska akta kojim se propisuju visina, način i kriterijumi plaćanja godišnje naknade za korišćenje prostora i to opštinama Šavnik i Petnjica.

Shodno članu 171 Zakona, jedinice lokalne samouprave su obavezane da, uz prethodnu saglasnost Ministarstva, donesu podzakonska akta kojim će se propisati bliži uslove, način, postupak i kriterijumi za obezbjeđivanje alternativnog smještaja. Jedinice lokalne samouprave nisu ispunile ovu obavezu.

Izveštaj o realizaciji Nacionalne stambene strategije za period 2011-2020. godine, Akcionog plana za period 2015-2020. godine i Programa socijalnog stanovanja za period 2017 – 2020 godine, za izvještajni period 2017/18. godinu

Vlada Crne Gore je na sjednici od 20. decembra 2018. godine (Zaključci br.04-6022 od 27.12.2018.) usvojila ovaj Izveštaj. Izveštajem je objedinjena obaveza izvještavanja po osnovu realizacije Nacionalne stambene strategije 2011-2020. godine, Akcionog plana za period 2015-2020. godine i izvještavanje po osnovu Programa socijalnog stanovanja za period 2017 – 2020 godine. Jedan od osnovnih ciljeva stambene politike je sprovođenje konkretnih programa/projekata sa ciljem obezbjeđivanja stambenog prostora za lica koja mogu ostvariti

pravo na socijalno stanovanje, te je jedan od ključnih segmenata izvještavanja u dijelu sprovođenja državnog i lokalnih programa socijalnog stanovanja.

Vlada Crna Gore, na sjednici od 29. septembra 2011. godine, usvojila je Nacionalnu stambenu strategiju 2011-2020. godine s Akcionim planom za period 2011-2015. godine. Nakon isteka važenja AP, zaključcima Vlade CG broj: 08-2787/3 od 11. decembra 2014. godine usvojen je Akcioni plan Nacionalne stambene strategije za period 2015-2020. godine. Osnovni cilj izrade Strategije bio je definisanje pravaca daljeg razvoja stambenog sektora kroz analizu postojećeg stanja, uspostavljanje vizije u okviru stambenog sektora, definisanje misije i formulisanje stambene politike.

Strategijom su u dijelu ciljeva i preporuka, izdvojena četiri segmenta u čijim okvirima je potrebno unaprijeđenje, te su shodno definisanim opredjeljenjima iz Strategije, Akcionim planom definisane četiri oblasti kroz čije unaprijeđivanje se prati realizacija politika u **oblasti stanovanja**:

- Strateški cilj 1: Zakonski okvir;
- Strateški cilj 2: Institucionalni okvir;
- Strateški cilj 3: Održavanje stambenog fonda;
- Strateški cilj 4: Povećanje dostupnosti stambenog prostora.

Jedna od preporuka, koje proizilaze iz analize realizovanih aktivnosti, jeste revizija Akcionog plana Strategije za period 2015-2020. godine, posebno u dijelu odnosa sa ciljevima predviđenim Programom socijalnog stanovanja za period 2017-2020. godinu i predviđenim i realizovanim projektima na državnom i lokalnom nivou. Naime, pojedine aktivnosti definisane AP nisu u skladu sa definisanim ciljevima razvoja socijalnog stanovanja, te novonastale promjene zahtijevaju reviziju Akcionog plana, te je gorenavedenim Zaključkom ovo ministarstvo zaduženo da da izradi i dostavi Vladi CG revidovan Akcioni plan NSS za period 2015-2020. godine, do kraja II kvartala 2019. godine.

Uredba o postupku i kriterijumima za pretvaranje posebnih i zajedničkih djelova stambene zgrade u poslovne prostorije

Sprovedena je procedura formiranja Radne grupa i izrađen je Predlog koji je u fazi dobijanja mišljenja od nadležnih organa shodno Poslovniku Vlade Crne Gore.

Uredba o načinu i bližim kriterijumima za korišćenje sredstava za socijalno stanovanje objavljena ("Službeni list Crne Gore", br. 002/19 od 11.01.2019)

Pravni osnov za donošenje predviđen je Zakonom o socijalnom stanovanju kojim su uređeni uslovi i način ostvarivanja prava na socijalno stanovanje i druga pitanja od značaja za socijalno stanovanje. Uredbom su definisani kriterijumi za raspodjelu sredstava za razvoj projekata socijalnog stanovanja od posebnog značaja za državu, kao i za raspodjelu sredstava za razvoj projekata socijalnog stanovanja za kojim postoji potreba u jedinici lokalne samouprave.

Nedostatak finansijskih sredstava predstavlja jedan od osnovnih izazova za uspostavljanje održivog sistema socijalnog stanovanja, te je Zakonom usvojeno rješenje kojim će se sistem socijalnog stanovanja razrađivati kroz posebne programe, koje će formulirati Vlada Crne Gore, odnosno jedinica lokalne samouprave, a koji će omogućiti fleksibilnost u planiranju i realizaciji aktivnosti. Sredstva za socijalno stanovanje, u skladu sa Zakonom, mogu se obezbijediti iz: budžeta Crne Gore, budžeta jedinica lokalne samouprave, donacija, sredstava od otplate kredita odobrenih u skladu sa ovim zakonom, kreditnih sredstava, i drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Upravno rješavanje

Direktorat za razvoj stanovanja nadležan je za postupanje po žalbama podnesenim na rješenja Uprave za inspekcijske poslove, odnosno inspektora za stanovanje, u dijelu nadzora nad primjenom Zakona o održavanju stambenih zgrada i Zakona o svojinsko pravnim odnosima – Glava VII Etažna svojina. Ova inspekcija vrši nadzor nad primjenom Zakonom o održavanju stambenih zgrada i Zakonom o svojinsko - pravnim odnosima, u pogledu prava i obaveza etažnih vlasnika koja se odnose na održavanje stambenih zgrada i zajedničkih djelova stambenih zgrada i drugih pitanja od značaja za oblast stanovanja.

U periodu od 1.jula 2017 do 31. decembra 2018. godine u drugostepenom upravnom postupku primljeno je ukupno 7 žalbi na rješenja Uprave za inspekcijske poslove, odnosno inspektora za stanovanje. Takođe, Direktorat je u prethodnom izvještajnom periodu rješavao po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, i to po 11 zahtjeva, koji su riješeni.

U Direktoratu za razvoj stanovanja sistematizovano je i popunjeno radno radno mjesto za službenika koji vodi upravni postupak i donosi rješenje u skladu sa Zakonom o upravnom postupku.

Tabela 1 Rješavanje prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranake – slobodan pristup

Naziv organa koji rješava	Broj neriješenih predmeta iz perioda	Broj pokrenutih postupaka u izvještajnom periodu	Ukupno broj predmeta u radu	Broj predmeta riješenih u izvještajnom periodu			Broj neriješenih predmeta			Broj podnesenih žalbi	Način rješavanja			Ukupno izvršenih rješenja	
				U propis. roku	Po isteku propis. roka	Ukupno	Propis. rok istekao	Propis. rok nije istekao	Ukupno		Vraćeno na ponov.odl.	Odlučeno u meritumu	Ukupno br. riješenih žalbi	Dobrovolj.	Prinudno
1	2	3	4 (2+3)	5	6	7 (5+6)	8	9	10 (8+9)	11	12	13	14 (12+13)	15	16
UKUPNO		11	11	0	1	11				1	1			11	

Tabela 2 - Izvještaj o rješavanju drugostepenih upravnih predmeta

Br. neriješenih predmeta iz preth. i	Broj pokrenutih postupaka u izvještajnom periodu	Ukupno broj predmeta	Broj predmeta riješenih u drugostepenom postupku						Broj neriješenih predmeta u izvještajnom periodu	Propisani rok istekao	Propisani roknije istekao	Upravni spor		
			U propis. roku	Po isteku propis. roka	Ukupno riješeno	Žalba odbačena	Žalba odbijena	Žalba usvojena				Broj pokr. upravni sporova	Broj odluka izmijenjeni	Broj poništenih odluka u
UKUPNO														
	7	7	2		2		2		3			2		1

5.10. DIREKTORAT ZA ŽIVOTNU SREDINU

Podaci o stanju u upravnoj oblasti

U toku 2018. godine preduzeto je niz zakonodavnih aktivnosti i mjera u cilju reformi i poboljšanja stanja u oblasti životne sredine.

Skupština Crne Gore je u 2018. godini donijela sljedeće propise iz oblasti životne sredine:

1. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja** ("Službeni list Crne Gore", br. 055/18);
2. **Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu** ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18);
3. **Zakon o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije** ("Službeni list Crne Gore-Međunarodni ugovori", br. 012/18).

Direktorat za životnu sredinu je **realizovao svih 6 obaveza predviđenih Programom rada Vlade za 2018.** godinu (3 Predloga zakona, 1 Strategija, 1 Informacija i 1 Program). Uz to, tokom 2018. godine Vlada Crne Gore je utvrdila/usvojila niz ostalih propisa/dokumenata koje je u okviru ovog Ministarstva pripremio Direktorat za životnu sredinu:

- 1) **Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2017. godinu** (69. sjednica Vlade održana 22.03.2018. godine);
- 2) **Izveštaj o sprovođenju Strategije upravljanja hemikalijama 2015-2018. godine, za 2017. godinu** (70. sjednica Vlade održana 29.03.2018. godine);
- 3) **Program rada i finansijski plan DOO „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ za 2018. godinu** (70. sjednica Vlade održana 29.03.2018. godinu);
- 4) **Platforma za učešće delegacije Crne Gore koju predvodi ministar održivog razvoja i turizma Pavle Radulović na neformalnom sastanku ministara životne sredine Evropske unije, u Sofiji, Republika Bugarska** (71. sjednica Vlade održana 05.04.2018. godine);
- 5) **Izveštaj o učešću delegacije Crne Gore koju je predvodio ministar održivog razvoja i turizma Pavle Radulović na neformalnom sastanku ministara životne sredine Evropske unije, koji je održan 10-11. aprila 2018. godine u Sofiji, Republika Bugarska;**
- 6) **Odgovori na pitanja strana ugovornica Zajedničke konvencije na Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom** (73. sjednica Vlade održana 19.04.2018. godine);
- 7) **Javni poziv i tenderska dokumentacija za sprovođenje postupka davanja u zakup dijela nepokretnosti i objekata privremenog karaktera u svojini Crne Gore i lokacija za postavljanje objekata privremenog karaktera u nacionalnim parkovima „Durmitor“ i „Biogradska gora“** (75. sjednica Vlade održana 04.05.2018. godine);
- 8) **Izveštaj o implementaciji Nacionalne strategije biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2016-2020. (izvještajni period januar 2016-decembar 2017.)** (76. sjednica Vlade održana 10.05.2018. godine);

- 9) **Predlog odluke o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara Parka prirode "Piva"** (76. sjednica Vlade održana 10.05.2018. godine);
- 10) **Informacija o pokretanju postupka davanja u zakup dijela nepokretnosti i objekata privremenog karaktera u svojini Crne Gore i lokacija za postavljanje privremenih objekata u nacionalnim parkovima "Durmitor" i "Biogradska gora", Javne pozive, Nacrte Ugovora i Instrukcije za ponuđače-INTERNO** (elektronska sjednica održana 14.05.2018. godine);
- 11) **Informacija o sprovedenom Međunarodnom tenderu za izbor izvođača radova na remedijaciji tla lokacije Brodogradilišta Bijela-INTERNO** (77. sjednica Vlade održana 17.05.2018. godine);
- 12) **Uredba o izmjenama Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu** (82. sjednica Vlade održana 21.06.2018.);
- 13) **Predlog odluke o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara Parka prirode "Dragišnica i Komarnica"** (82. sjednica Vlade održana 21.06.2018. godine);
- 14) **Predlog za davanje saglasnosti Vlade za pokretanje postupka prodaje putničkih, teretnih motornih vozila i plovni objekata** (82. sjednica Vlade održana 21.06.2018. godine);
- 15) **Informacija o davanju u zakup dijela nepokretnosti i objekata privremenog karaktera u svojini Crne Gore i lokacija za postavljanje privremenih objekata u nacionalnim parkovima "Durmitor" i "Biogradska gora"** (82. sjednica Vlade održana 21.06.2018. godine);
- 16) **Izveštaj o poslovanju i finansijski iskaz DOO „Centar za ekotoksikološka ispitivanja,, Podgorica za 2017. godinu** (83. sjednica Vlade održana 28.06.2018. godine);
- 17) **Informacija o rezultatima pregovora o davanju u zakup dijela nepokretnosti i objekata u svojini Crne Gore i lokacija za postavljanje privremenih objekata u nacionalnom parku „Durmitor“ i nacionalnom parku „Biogradska gora“** (84. sjednica Vlade održana 06.07.2018. godine);
- 18) **Predlog odluke o raspodjeli dobiti CETI** (84. sjednica Vlade održana 06.07.2018. godine);
- 19) **Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha** (88. sjednica Vlade održana 06.09.2018. godine);
- 20) **Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi** (88. sjednica Vlade održana 06.09.2018. godine);
- 21) **Informacija o stanju životne sredine u 2017. godini** (91. sjednica Vlade održana 27.09.2018. godine);
- 22) **Interna procedura za sprovođenje doznake stabala, prijema i prodaje drvnih sortimenata iz šuma u državnoj svojini u nacionalnim parkovima - za potrebe stanovništva u ruralnim područjima** (91. sjednica Vlade održana 27.09.2018. godine);
- 23) **Informacija o projektu „Finalizacija studije zaštite područja Ulcinjske solane“-INTERNO** (92. sjednica Vlade održana 04.10.2018. godine);

- 24) **Uredba o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu** (92. sjednica Vlade održana 04.10.2018. godine);
- 25) **Informacija o sprovođenju istraživanja preostalog neispitanog kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Brodogradilišta Bijela** (94. sjednica Vlade održana 18.10.2018. godine);
- 26) **Informacija o davanju na poklon zaštićenog prirodnog dobra-Botanički vrt „Dulovine“** (96. sjednica Vlade održana 01.11.2018. godine);
- 27) **Odluka o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine** (99. sjednica Vlade održana 22.11.2018. godine);
- 28) **Predlog zakona o industrijskim emisijama** (102. sjednica Vlade održana 12.12.2018. godine);
- 29) **Predlog zakona o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva** (103. sjednica Vlade održana 20.12.2018. godine);
- 30) **Program zaštite od radona s Akcionim planom za sprovođenje Programa za period 2019-2023. godina** (103. sjednica Vlade održana 20.12.2018. godine);
- 31) **Treći izvještaj ekspertskeg tima o realizaciji nacionalnog projekta MNE9004 "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona" i Prvi i Drugi izvještaj ekspertskeg tima o realizaciji nacionalnog projekta MNE9005 "Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima"** (103. sjednica Vlade održana 20.12.2018. godine);
- 32) **Informacija o aktivnostima koje je potrebno preduzeti radi stupanja na snagu Međunarodne konvencije o sprečavanju akata nuklearnog terorizma i usaglašenosti nacionalnih propisa** (104. sjednica Vlade održana 27.12.2018. godine);
- 33) **Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2019. godinu** (104. sjednica Vlade održana 27.12.2018. godine);
- 34) **Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu** (104. sjednica Vlade održana 27.12.2018. godine);
- 35) **Informacija o statusu integrisane dozvole za rad Kombinata Aluminijuma Podgorica–u stečaju-INTERNO** (104. sjednica Vlade održana 27.12.2018. godine);
- 36) **Informacija o nedostajućim sredstvima koja su neophodna za redovno poslovanje Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore** (104. sjednica Vlade održana 27.12.2018. godine).

U toku 2018. godine pripremljeni su i poslani sljedeći **Izvještaji međunarodnim Konvencijama i Sporazumima:**

- U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju dostavljena su **4 Nacionalna izvještaja i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori** (XXIV od 6. II 2018, XXV od 7. V 2018, XXVI od 5. IX 2018 i XXVII od 19. X 2018.);

- **Nacionalni izvještaj za 2018. o implementaciji Ramsarske konvencije o močvarnim staništima.**

Ministarstvo održivog razvoja i turizma (Direktorat za životnu sredinu) je tokom 2018. donijelo **sljedeća podzakonska akta (Pravilnike)**, i to:

- 1) **Pravilnik o načinu izrade i bližim elementima metapodataka za skup prostornih podataka i servis prostornih podataka** ("Službeni list CG", br. 080/18);
- 2) **Pravilnik o pravilima interoperabilnosti kojima se obezbjeđuje povezanost između različitih skupova prostornih podataka i servisa prostornih podataka** ("Službeni list CG", br. 005/19);
- 3) **Pravilnik o listi klasifikovanih supstanci** ("Službeni list CG", br. 011/18);
- 4) **Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija** ("Službeni list CG", br. 012/18);
- 5) **Pravilnik o izmjeni pravilnika o sadržaju tehničkog dosijea i osnovnim podacima o biocidu** („Službeni list CG“, br. 19/18)
- 6) **Pravilnik o listi supstanci koje se ne upisuju u registar hemikalija i ne podliježu stručnoj procjeni** ("Službeni list CG", br. 014/18);
- 7) **Pravilnik o svojstvima supstance za koju može da se upotrijebi alternativni hemijski naziv** ("Službeni list CG", br. 023/18);
- 8) **Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija** ("Službeni list CG", br. 036/18);
- 9) **Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije** ("Službeni list CG", br. 037/18);
- 10) **Pravilnik o bližim uslovima za skladištenje i mjerama za bezbjedno čuvanje, odnosno upotrebu opasnih hemikalija** ("Službeni list CG", br. 061/18);
- 11) **Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance, načinu obilježavanja i sastavu detergenta** ("Službeni list CG", br. 071/18);
- 12) **Pravilnik o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen** ("Službeni list CG", br. 071/18);
- 13) **Pravilnik o načinu prodaje hemikalije** ("Službeni list CG", br. 078/18);
- 14) **Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva i sertifikata dobre laboratorijske prakse** ("Službeni list CG", br. 078/18);
- 15) **Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse za ispitivanje hemikalija** ("Službeni list CG", br. 085/18);
- 16) **Pravilnik o načinu obilježavanja granica nacionalnih parkova** ("Službeni list CG", br. 070/18);
- 17) **Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija zagađujućih materija u vazduh** ("Službeni list CG", br. 073/18).

Takođe, u „Službenom listu CG“, br. 035/18 je objavljen **Program praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2018. godinu.**

Podaci o izvršavanju zakona

Direktorat za životnu sredinu je tokom 2018. godine dao mišljenja/saglasnosti na dokumenta koja su dostavljena iz nadležnosti drugih organa državne uprave, kao i ostalih direktorata u okviru ovog Ministarstva, i to na:

- Predlog pravilnika o graničnim vrijednostima buke, načinu mjerenja buke unutar i van ugostiteljskih objekata i načinu upotrebe i uslovima koje moraju da ispunjavaju limitatori jačine zvuka;
- Stratešku karte buke za teritoriju Glavnog grada Podgorice i opština u okviru Glavnog grada;
- Predlog zakona o administrativnim taksama;
- Rješenje o izdavanju integrisane dozvole operatera EPCG za rad postrojenja TE Pljevlja;
- Vodič za Ekološki prihvatljivo upravljanje PCB;
- Akcioni plan za implementaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore, za 2018. godinu;
- Izvještaj iz sjenke za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene sa setom preporuka za Izvještaj o Crnoj Gori za 2017;
- Predlog pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o sadržaju i načinu izrade godišnjeg lovnog plana;
- Predlog Odluke o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene;
- Predlog pravilnika o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u pojedinim djelovima električnih i elektronskih proizvoda;
- Nacrt Nacionalnog plana zaštite i spašavanja od požara;
- Predlog Odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe za 2019. godinu;
- Izvještaj o stanju uređenja prostora za 2018. godinu;
- Predlog plana zaštite voda od zagađivanja;
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2018-2020;
- Akcioni plan za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa čl. 34 do 36 Ugovora o funkcionisanju EU, za potrebe Poglavlja 1;
- Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Državne studije lokacije “Sektor 20 i sektor 21”, Opštine Tivat;
- Nacrt Projektnog zadatka za projekat Podrška u implementaciji, monitoringu i izvještavanju u oblasti upravljanja hemikalijama, IPPC, kvaliteta vazduha, buke, zaštite prirode, civilne zaštite i klimatske akcije;
- Odluku o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme;
- Izvještaj o aktivnostima koji je pripremila Evropska agencija za hemikalije;
- Elaborat o ekonomskoj opravdanosti za osnivanje slobodne zone “Uniprom slobodna zona“;
- Predlog odluke o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe i usluga koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje;
- Zakon o upravljanju otpadom;
- Predlog Budžeta za 2019. godinu;
- Odluku o izgradnji dalekovoda 110kV Vilusi-Herceg Novi;
- Aktivnosti u vezi sprečavanja širenja invazivne vrste *Egeria densa* na Skadarskom jezeru;
- i mnogi drugi.

Direktorat za životnu sredinu je na osnovu člana 193 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“ br. 64/17), donio 4 rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje poslova ovlašćenog inženjera/revizora za složene inženjerske objekte.

Na osnovu člana 14 stava 4 Zakona o šumama („Sl. list CG“, br. 74/10 i 47/15) Ministarstvo održivog razvoja i turizma dalo je mišljenje na sljedeća dokumenta:

1. Program gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Otilovići- Obarde” - Područna jedinica Pljevlja;
2. Program gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Mojanska Rijeka - Kraštica” - Područna jedinica Andrijevića;
3. Program gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Turjak” - Područna jedinica Petnjica;
4. Program gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Goransko”-Područna jedinica Plužine;
5. Program gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Crni Vrh –Rujišta”;
6. Program gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Komovi I” -Područna jedinica Kolašin;
7. Program gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Potkovač”- Područna jedinica Pljevlja.

Data su mišljenja na sljedeća **planska dokumenta**:

1. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Đerane 1” –Ulcinj;
2. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Industrijska zona – Goran” u Baru;
3. Nacrt Izmjena i dopuna detaljnog urbanističkog plana “Spuž” u Danilovgradu;
4. Nacrt Lokalne studije lokacije “Aerodrom” u Podgorici;
5. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Mrkošnica” u Nikšiću;
6. Nacrt Državne studije lokacije “Sektor 2” ušće Sutorine;
7. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Nedakusi ” u Bijelom Polju;
8. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Gornja Gorica 3 – dio B” u Podgorici;
9. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Zabjelo 9 ” u Podgorici;
10. Predlog Detaljnog urbanističkog plana “Industrijska zona– Goran” u Baru;
11. Nacrt Izmjena i dopuna “ Pečurice centar “ u Baru;
12. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Igalo poslovna zona” u Herceg Novom;
13. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Prnjavor” I faza, u Plavu;
14. Predlog Izmjena i dopuna detaljnog urbanističkog plana “Spuž” u Danilovgradu;
15. Nacrt Izmjena i dopuna Državne studije lokacije “Sektor 36”;
16. Predlog Lokalne studije lokacije “Bakovići”;
17. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Glavice” u Plavu;
18. Nacrt Izmjena i dopuna Državne studije lokacije “Sektor 5” (Zona A);
19. Predlog Detaljnog urbanističkog plana “Plavsko jezero” I faza izrade u Plavu;
20. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Zabjelo 9” Podgorica;
21. Predlog Detaljnog urbanističkog plana “Gornja Gorica 3- dio B” Podgorica;
22. Predlog Detaljnog urbanističkog plana “Nedakusi” Bijelo Polje;
23. Nacrt Detaljnog urbanističkog plana “Centar” Gusinje;
24. Predlog Detaljnog urbanističkog plana “Đerane 1” Ulcinj;
25. Nacrt Lokalne studije lokacije “Konak 1”, Prijestonica Cetinje;
26. Izmjene i dopune PUP Danilovgrad u dijelu Generalne urbanističke razrade “Spuž”;
27. Izmjene i dopune DUP “Donja Gorica za zahvat koridora Cetinjskog puta i južne obilaznice” u Podgorici;
28. Nacrt Plana upravljanja za posebni rezervat “Tivatska Solila”;
29. Predlog planova upravljanja za 5 nacionalnih parkova.

U okviru Direktorata pripremljeni su i dostavljeni odgovori na sljedeća **poslanička pitanja**:

- 1) Poslanik Skupštine Crne Gore Danijel Živković: „Kada se očekuje sanacija dvije crne ekološke tačke u Pljevljima, flotacionog jalovišta Gradac u Pljevljima u sklopu Rudnika „Šuplja stijena“ i odlagališta pepela i šljake na Maljevcu u sklopu TE „Pljevlja“?”
- 2) Poslanik Skupštine Crne Gore Aleksandar Damjanović: „Zašto je i na osnovu kojih referenci, za projekat uklanjanja toksičnog otpada-grita sa prostora brodogradilišta u Bijeloj, koji se finansira kreditnim sredstvima Svjetske banke u vrijednosti od najmanje 20 miliona evra, odabrana kompanija „Valdo“?“
- 3) Poslanica Skupštine Crne Gore mr Sanja Pavićević: „Kada se će biti potpisan Ugovor za izvođenje radova na remedijaciji tla lokacije Brodogradilišta Bijela?“
- 4) Poslanik Skupštine Crne Gore Andrija Popović: „Šta Vlada preduzima da Crna Gora, koja je po Ustavu prva ekološka država na svijetu opravda svoj ekološki status? Kada će se eliminisati najveće „crne tačke“ životne sredine u Podgorici, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, uz otvaranje jednog od najzahtjevnijih i najskupljih poglavlja, poglavlje 27 u procesu pristupanja Evropskoj uniji. Jesmo li spremni da ispunimo evropske standarde zaštite životne sredine i podignemo ekološku svijest na evropski nivo?“-pitanje postavljeno Premijeru Dušku Markoviću
- 5) Poslanica Skupštine Crne Gore dr Ljiljana Đurašković: „Koje mjere i radnje planira da sprovede Vlada Crne Gore i resorno ministarstvo da revitalizuje floru i faunu Port Milene na Velikoj plaži, kako bi se spriječilo dalje ekološko zagađenje i ujedno ubrzao pregovarački proces otvaranja poglavlja 27 – zaštita životne sredine?“
- 6) Poslanica Skupštine Crne Gore, Aleksandra Vuković: “U trenutku kada Vam postavljam pitanje, delegacija Crne Gore predvođena ministrom vanjskih poslova, g-dinom Srđanom Darmanovićem, otvoriće pregovore u Poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene na Međuvladinoj konferenciji u Briselu. Molim Vas da crnogorsku javnost upoznate sa tokom toga veoma značajnog događaja, da date prognoze u vezi sa trajanjem pregovaranja i ukažete na ciljeve koje u toj oblasti namjeravate ostvariti. Poglavlje 27 jeste ulaznica Crne Gore u EU. Može li postati prepreka?“
- 7) Poslanik Skupštine Crne Gore prof. dr. Branko Radulović: „Manipulacije oko otvaranja Poglavlja 27. Životna sredina i klimatske promjene samo su aktuelizirale haotično stanje koje vlada u ovoj oblasti. Na koji način imate namjeru da riješite ovaj kaos, posebno imajući u vidu složenost, stepen degradacije i zahtjevnost koja karakteriše ovu oblast?“

Rješavanje u upravnim stvarima u okviru Direktorata za životnu sredinu za period od 01.01–31.12.2018. godine:

Broj predmeta riješenih u toku 2018. godine	51
Broj predmeta riješenih u prvostepenom upravnom postupku.....	28
Broj predmeta riješenih u drugostepenom upravnom postupku	23
Broj podnesenih žalbi	24
Broj podnesenih tužbi	7
Broj odluka donesenih u upravnom sporu	2

U drugostepenom upravnom postupku Direktorat za životnu sredinu je odlučivao po žalbama podnesenim protiv Uprave za inspekcijske poslove - rješenja ekološkog inspektora (6 žalbi) i po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (19 žalbi).

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspekcijske poslove-ekološkog inspektora, ovo Ministarstvo je donijelo 4 rješenja kojima se žalba odbija kao neosnovana, 2 rješenja kojima se poništava rješenje i predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje.

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine ovo Ministarstvo je donijelo 10 rješenja kojima se poništava rješenje Agencije za zaštitu životne sredine i predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje, 6 rješenja kojim se žalba odbija, dok je u jednom predmetu donijet Zaključak o prekidu postupka, do rješavanja prethodnog pitanja.

U ovom periodu donijete su **dvije presude Upravnog suda Crne Gore** kojima su **tužbe** NVO Green Home iz Podgorice i NVO MANS iz Podgorice, **odbijene**.

Slobodan pristup informacijama-prvostepeni upravni postupak

U izvještajnom periodu januar-decembar 2018. godine, Direktoratu za životnu sredinu su dostavljena **24 zahtjeva za slobodan pristup informacijama**. Rješavajući po predmetnim zahtjevima, ovo Ministarstvo je donijelo 9 rješenja kojima je zahtjev odbijen zbog neposjedovanja tražene informacije, a 13 zahtjeva je proslijeđeno nadležnom organu na odlučivanje, u 1 predmetu je podnosilac zahtjeva obaviješten da je zahtjevana informacija ranije objavljena (dostavljen link na kojem se informacija nalazi), dok je u 1 predmetu podnosilac zahtjeva obaviješten da zahtijevani način pristupa informacijama tehnički nije moguć, s obzirom da Ministarstvo održivog razvoja i turizma nije u posjedu navedenih informacija u zahtijevanom formatu.

Transparentnost rada

Tokom 2018. godine, iz nadležnosti Direktorata za životnu sredinu na sajtu Ministarstva objavljeno je **6 javnih poziva NVO-ima** za predlaganje kandidata za učešće u izradi propisa, i to za:

- 1) Predlog strategije upravljanja hemikalijama s Akcionim planom za period 2019-2022;
- 2) Predlog nacionalnog plana za implementaciju Stokholmske konvencije;
- 3) Predlog uredbe o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- 4) Predlog zakona o industrijskim emisijama;
- 5) Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja;
- 6) Predlog zakona o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva.

Na javne pozive je prijavljen **1 kandidat** (Predloga zakona o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva), koji je ispunjavao uslove za člana Radne grupe za izradu zakona.

O tekstovima svih navedenih dokumenata sprovedene su Javne rasprave o čemu su objavljeni Izvještaji koji su postavljeni na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 26.02.2018. godine organizovalo okrugli sto u vezi izrade Nacrta Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti, podržan u okviru Programa za nuklearnu sigurnost i zaštitu od zračenja IPA 2014 projekta „Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova i Crne Gore“. Okruglom stolu prisustvovali su predstavnici zainteresovane javnosti iz relevantnih državnih ustanova, predstavnici korisnika i tehničkih servisa, nevladinih organizacija i medija, kao i predstavnici Konzorcijuma ENCO koji sprovodi projekat i predstavnici regulatornih tijela Bosne i Hercegovine i Makedonije, koji su dali svoj doprinos diskusiji.

Ovo Ministarstvo je sprovelo četrdesetodnevnu Javnu raspravu o Predlogu strategije zaštite od radona sa Akcionim planom za period 2019-2023. U toku Javne rasprave dana 25.07.2018. godine održana je javna tribina. Na izradi ovog dokumenta radila je Radna grupa koju su činili predstavnici: Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva zdravlja, Agencije za zaštitu

prirode i životne sredine, Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, Instituta za javno zdravlje, Kliničkog centra Crne Gore, Prirodno-matematičkog fakulteta, D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“–Podgorica i Građevinskog fakulteta. Nevladine organizacije nijesu pokazale zainresovanost za rad u ovoj Radnoj grupi, po Javnom pozivu koji je upućen dana 18.04.2017.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u cilju efikasnije Javne rasprave pored objavljivanja Javnog poziva na web stranici Ministarstva i E-uprave o početku rasprave uputilo dopise 26.06.2018. uz Predlog strategije i poziva za učešće u raspravi i na javnoj tribini, sljedećim institucijama i organizacijama: Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine; Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti; D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“; Institutu za javno zdravlje; Inženjerskoj komora Crne Gore; Ministarstvu finansija; Ministarstvu ekonomije; Ministarstvu nauke; Ministarstvu prosvjete; Ministarstvu zdravlja; Zavodu za statistiku-MONSTAT; Privrednoj komori Crne Gore; Upravi za inspekcijske poslove; Uniji poslodavaca Crne Gore; Zajednici opština Crne Gore; Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva; Zavodu za školstvo; Zavodu za metrologiju; Generalnom Sekretarijatu Vlade i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima iz oblasti zaštite životne sredine.

Predstavnici Direktorata za životnu sredinu su tokom 2018. redovno održavali komunikaciju sa javnošću kroz davanje izjava i intervju, gostovanje u emisijama, kao i objavljivanje saopštenja iz nadležnosti rada Direktorata.

Ostale aktivnosti značajne za izvještaj o radu

Proces EU integracija-Poglavlje 27 životna sredina i klimatske promjene

Tokom 2018. Direktorat za životnu sredinu koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 27 u kontinuitetu je sprovodio aktivnosti koje su utvrđene u procesu EU integracija. U tom smislu, **finalizovana je Pregovaračka pozicija Crne Gore za Poglavlje 27, a koju je Vlada usvojila na sjednici održanoj dana 08.02.2018. godine**, kada je ista i prosljeđena Evropskoj komisiji.

Takođe, tokom 2018. godine rađeno je na:

- I Prilogu Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za period 01.01-20.10.2018;
- Izvještajima o realizaciji obaveza iz Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU s Akcionim planom;
- Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018–2020.

Ostvareno je i redovno učešće u radu **Komisije za evropske integracije**.

Na sjednici održanoj dana 26.07.2018. godine, Vlada je obrazovala nove Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora za sva Pregovaračka poglavlja. Vezano za Poglavlje 27, šefica Radne grupe je generalna direktorica za životnu sredinu, dok se u sastavu iste nalaze 4 službenice Direktorata. Konstitutivna sjednica Radne grupe za Poglavlje 27 održana je dana 26.12.2018. godine.

Po jedna službenica Direktorata imenovana je u sastav Radne grupe za Poglavlje 1 „Sloboda kretanja roba“, Radne grupe 15 „Energetika“ i Radne grupe 31 „Vanjska i bezbjednosna politika“.

Poglavlje 27, kao jedno od najtežih i najskupljih u procesu pridruživanja EU, **otvoreno je za pregovore između Crne Gore i Evropske unije na Međuvladinoj konferenciji koja je održana dana 10.12.2018. godine u Briselu**.

U okviru ispunjavanja obaveza iz **Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju**, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je koordiniralo rad **Grupe VII-Energetika, saobraćaj, životna**

sredina i regionalni razvoj. Dana 28.06.2018. godine u Briselu je održana **XI sjednica Pododbora.**

Fond za zaštitu životne sredine-Eko fond

Vlada Crne Gore je na sjednici od 22.11.2018. godine donijela Odluku o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine ("Sl.list CG", br. 81/18). Navedenom odlukom uređeno je pitanje: statusa Fonda kao društva sa ograničenom odgovornošću, naziv društva, sjedište, djelatnost, organi društva i njihova ovlaštenja, osnovni kapital, finansiranje i korišćenje sredstava Fonda. Osnivanje i funkcionisanje Fonda za zaštitu životne sredine podrazumijeva da sredstva prikupljena od strane subjekata koji obavljaju aktivnosti koje zagađuju životnu sredinu, budu namjenski plasirana u programe i projekte u oblasti zaštite životne sredine na državnom i lokalnom nivou. U narednom periodu, Ministarstvo će u saradnji sa UNDP, nastaviti sa aktivnostima na stvaranju uslova za početak rada Fonda, i institucionalnom i organizacionom jačanju ove institucije.

Zaštita prirode

Transformacija JPNP u privredno društvo

U skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list Crne Gore“, br.39/16) kojim je propisano da nacionalnim parkovima upravlja privredno društvo sa svojstvom pravnog lica, angažovan je tim stručnjaka Ekonomskog fakulteta i u decembru 2018. godine izrađena je *Studija-Model restrukturiranja i optimizacije poslovanja Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore*, koja će predstavljati osnov za što skoriju transformaciju Javnog preduzeća za nacionalne parkove u privredno društvo.

UNESCO MAB Program „Čovjek i biosfera“

U junu 2018. godine potpisan je **Protokol o saradnji na projektu „Čovjek i biosfera–basen rijeke Tare“** od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva kulture, Opštine Mojkovac, Opštine Kolašin, Opštine Plužine, Opštine Pljevlja, Opštine Žabljak, Opštine Andrijevica i Opštine Šavnik.

Takođe, tokom 2018. godine nastavljene su aktivnosti na uspostavljanju održive upravljačke strukture u UNESCO MAB području basen rijeke Tare. Formirano je **Koordinaciono tijelo** koje čine predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva kulture, kancelrije UNDP u Crnoj Gori, kao i lokalnih samouprava na čijem se području prostire basen rijeke Tare.

Uz gore navedeno, održan je kontinuitet komunikacije sa UNESCO-om povodom ove aktivnosti.

UNESCO NP Durmitor

Savjetodavna misija UNESCO-a i IUCN-a, održana je u periodu 05-09.11.2018. na temu **statusa očuvanosti „NP Durmitor“ kao UNESCO područja svjetske prirodne baštine**. Cilj misije je bio da se sagleda:

- Status očuvanosti NP „Durmitor“;
- Uticaj izmjene granica na: autentičnost, integritet i zaštitu NP „Durmitor“;
- Predložena planska dokumentacija i daju preporuke za adekvatne mehanizme iz UNESCO Operativnih smjernica, itd.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa Ministarstvom kulture –Nacionalnom komisijom za UNESCO otpočelo je proces nominovanja **Biogradske gore u World Heritage**

property of the "Ancient and Primeval Beech Forests of the Carpathians and Other Regions of Europe" (Albania, Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Germany, Italy, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Ukraine).

Misija Bernske i Ramsarske konvencije

Ekspertska Misija Bernske i Ramsarske konvencije Skadarskom jezeru, kao Ramsar području, a povodom implementacije Državne studije lokacije „Mihailovići“ održana je u periodu 11-14.06.2018. godine. Ekspertima misije su dostavljene sve potrebne informacije i detaljni odgovori, kao i Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu turističkog naselja Porto Skadar Lake. Eksperti Misije su imali priliku da razgovaraju sa svim relevantnim državnim institucijama, NVO-ima, mještanima, kao i da posjete NP Skadarsko jezero.

Na Stalnom odboru Bernske konvencije čije zasjedanje je održano u Strazburu u periodu 27-30.11.2018. godine usvojene su Preporuke koje Crna Gora mora da implementira u roku od jedne godine. Crna Gora će redovno izvještavati Sekretarijat Bernske konvencije o njihovoj implementaciji.

Projekat uspostavljanja dobrovoljnog cilja neutralnosti degradacije zemljišta

U okviru projekta „**Uspostavljanje dobrovoljnog cilja neutralnosti degradacije zemljišta u okviru Konvencije UN o borbi protiv dezertifikacije-LDN projekat**“ čiji je cilj da doprinese efikasnom sprovođenju Konvencije UNCCD koju je Crna Gora ratifikovala 2007, treća (završna) radionica održana je u februaru 2018. godine. U toku je priprema Finalnog izvještaja o realizaciji projekta koji će sadržati mjere za unaprijeđenje i zaštitu zemljišta.

IPA projekat uspostavljanja Natura 2000 mreže u Crnoj Gori

U okviru IPA projekta „Uspostavljanje Natura 2000 mreže“, tokom 2018. godine radilo se na intenzivnim terenskim istraživanjima. Realizovani su svi zadaci predviđeni za 2018. Godinu i održane su 2 sjednice Upravnog odbora projekta.

Saradnja sa GIZ-om

Nastavljena je i saradnja sa **GIZ-om u okviru projekta „Otvoreni regionalni fond za biodiverzitet“ (ORF BD BIMR)** u cilju izrade osnovne baze Informacionog sistema za zaštitu prirode u Crnoj Gori, kao glavnog proizvoda BIMR projekta, čije je korišćenje i održavanje ustupljeno Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine kao krajnjem korisniku.

Takođe, u saradnji sa GIZ-om je tokom 2018. godine nastavljena realizacija III faze regionalnog projekta „**Očuvanje i održivo korišćenje biodiverziteta na Prespanskom, Ohridskom i Skadarskom jezeru (CSBL)**“.

Proglašenje Ulcinjske Solane zaštićenim područjem

Vlada je na sjednici od 04.10.2018. godine usvojila **Informaciju o projektu „Finalizacija studije zaštite područja Ulcinjske solane“** i zadužila **Ministarstvo održivog razvoja i turizma da dostavi opštini Ulcinj Studiju zaštite kako bi opština nastavila postupak uspostavljanja zaštite Solane, kroz organizovanje Javne rasprave** za Studiju zaštite i Predlog odluke o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra. Ministarstvo je 18.10.2018. godine opštini dostavilo dokumentaciju. Opština Ulcinj je započela Javnu raspravu dana 26.12.2018. godine.

Upravljanje Botaničkim vrtom "Dulovine"

Pokrenut je postupak na preuzimanju upravljanja Botaničkim vrtom "Dulovine". Naime, Daniel i Zora Vincek, kao vlasnici botaničkog vrta, iskazali su volju da ovo jedinstveno zaštićeno područje, rijetkih i specifičnih odlika, predaju **na poklon sa pravom plodouživanja**, Državi Crnoj Gori-Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore (JPNP). S tim u vezi, Vlada Crne Gore je na sjednici od 01.11.2018. godine **razmotrila i usvojila Informaciju o davanju na poklon zaštićenog prirodnog dobra-Botanički vrt „Dulovine“**, shodno kojoj će JPNP započeti sa aktivnostima na preuzimanju upravljanja Botaničkim vrtom "Dulovine". Dana 16.11.2018. godine potpisani su Ugovor o poklonu nepokretnosti s pravom plodouživanja i Sporazum o regulisanju međusobnih odnosa.

Voluntary Peer Review Report

U septembru 2018. godine urađen je **Voluntary Peer Review Report** za implementaciju Nacionalne strategije biodiverziteta u okviru Konvencije o biološkoj raznovrsnosti. Crna Gora je prva država u regionu koja je izradila ovaj izvještaj na dobrovoljnoj osnovi u saradnji sa Sekretarijatom Konvencije o biološkoj raznovrsnosti.

Davanje u zakup nepokretnosti i lokacija u državnom vlasništvu na teritoriji nacionalnih parkova

- **Tokom 2018. godine sproveden je postupak davanja u zakup na period od 10 godina dijela nepokretnosti i lokacija u državnom vlasništvu za postavljanje privremenih objekata u Biogradskoj gori**, čime je, između ostalog, stavljen u funkciju restoran na mjestu gdje je 50-ih godina XX vijeka takav objekat postojao.
- **Tokom 2018. godine sproveden je postupak davanja u zakup na period od 10 godina dijela nepokretnosti i lokacija u državnom vlasništvu za postavljanje privremenih objekata na Crnom jezeru i lokaciji Radovan luka**, čime je, između ostalog, stavljen u funkciju restoran u vlasništvu parka, koji je 2010. godine stradao u požaru i naknadno rekonstruisan.

Kvalitet vazduha i zaštita od buke u životnoj sredini

Akcionim planom za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2017-2020, tokom 2018. godine planirano je sprovođenje 17 mjera, od kojih je 12 bilo potrebno realizovati do kraja 2018. godine, a realizacija ostalih 5 mjera je predviđena tokom čitavog četvorogodišnjeg perioda obuhvaćenog Akcionim planom ili u narednom izvještajnom periodu. Četiri mjere su realizovane, realizacija 6 mjera je u toku, a 7 mjera nije realizovano. Nerealizovane mjere uglavnom se odnose na paket mjera koji je povezan s ažuriranjem inventara emisija zagađujućih materija u vazduh. Kako inventar nije ažuriran od 2013. godine, nije bilo moguće sprovesti 3 mjere za koje su bili neophodni ažurirani podaci—izradu projekcija emisija do 2030, izradu programa kontrole emisija kao i donošenje uredbe kojom bi se utvrdila obavezna smanjenja emisija do 2030. Takođe, nerealizovane su 2 mjere čiji su nosioci Opština Nikšić i Opština Pljevlja a odnose se na realizaciju mjera i izvještavanje o planovima kvaliteta vazduha utvrđenim za ove opštine.

U okviru **IPA/2014/032-803.09/ME/AirQuality projekta "Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori"** izvršena je revizija mreže za praćenje kvaliteta vazduha i utvrđene reprezentativne lokacije za 10 mjernih mjesta. Nakon sprovedene tenderske procedure, 06.12.2018. godine zaključen je Ugovor sa odabranim dobavljačem dodatne opreme za opremanje stanica za praćenje kvaliteta vazduha i laboratorije Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju.

Kontrola industrijskog zagađenja i upravljanje hemikalijama

Dana 23.03.2018. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izdala je EPCG kao operateru **TE „Pljevlja“ integrisanu dozvolu za rad cjelokupnog postrojenja**, u skladu sa Zakonom o integrisanom spriječavanju i kontroli zagađivanja. Ovom dozvolom su propisane: granične vrijednosti emisija zagađujućih materija u vazduh i vode, mjere koje operater mora da preduzme da bi obezbijedio zaštitu prirode, zemljišta, održivo upravljanje otpadom i zaštitu od buke, kao i obavezan monitoring uticaja obavljanja djelatnosti na životnu sredinu.

Projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“

Vlada Crne Gore, preko Ministarstva održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Svjetskom bankom realizuje projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“. Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je Implementaciona jedinica ovog projekta, a za aktivnosti u vezi sa nabavkama i finansijama zadužena je Jedinica za podršku projektima u okviru Ministarstva finansija. Cilj projekta je smanjenje kontaminacije prirodnih resursa i rizika po javno zdravlje zbog izlaganja građana kontaminaciji, koji će se postići kroz:

- Izradu i implementaciju programa za sanaciju odabranih naslijeđenih deponija industrijskog otpada, tzv. „4 crne ekološke tačke“ (KAP, Jadransko brodogradilište Bijela, Termo-elektrana Pljevlja i rudnik „Šuplja stijena“ Pljevlja), i
- Podršku za dalji razvoj sistema upravljanja opasnim i industrijskim otpadom na način usklađen sa nacionalnim zakonodavstvom i standardima Evropske unije.

Ugovor o kreditu, vrijednosti €50 miliona, za realizaciju projekta potpisan je 10. X 2014. godine sa Svjetskom bankom, tj. Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj (IBRD).

Za lokaciju Brodogradilišta Bijela, Ugovor sa izabranim izvođačem radova, kompanijom VALGO SA (Francuska) potpisan je 04.06.2018. godine i radovi na remedijaciji su u toku. Predviđeno je da radovi traju 21 mjesec od dana potpisivanja Ugovora, tj. do marta 2020. godine. Ugovor sa kompanijom INTERGEO (Austrija) koja je zadužena za nadzor nad izvođenjem radova na ovoj lokaciji potpisan je 24.04.2018. godine.

Ugovor za izradu Glavnog projekta remedijacije, kao i sprovođenje nadzora nad izvođenjem radova sa izabranim konsultantom JV NIK COM (Nikšić) i Institutom za metalurgiju i rudarstvo (Bor, Srbija), potpisan je 28.05.2018. godine. Priprema Glavnog projekta je u toku. Krajem marta 2019. godine biće pripremljena tenderska dokumentacija i objavljen tender, dok je završetak procesa izbora izvođača radova planiran za kraj maja 2019. godine. Ugovor sa konsultantom Ground engineering d.o.o (Nikšić) zaduženim za reviziju projekta geoloških istraživanja, nadzor nad istraživanjem i reviziju Elaborata potpisan je 03.07.2018. godine. Pored navedenog, 12.09.2018. godine potpisan je Ugovor sa konsultantom JV: Ambiente (Italija)/SES (Crna Gora) za izradu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) i sprovođenje postupka izrade Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

Vezano za deponiju pepela i šljake „Maljevac“, Ugovor o korišćenju sredstava iz budžeta projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ za remedijaciju deponije pepela i šljake „Maljevac“ potpisan je dana 27.03.2018. godine između Ministarstva finansija i Elektroprivrede (EPCG) i njime su bliže definisani: obveznik vraćanja kreditnih sredstava, uslovi korišćenja sredstava, implementacija projekta, kao i obaveze održavanja lokacije kao preduslova za korišćenje sredstava iz kredita. Tehnička kontrola Glavnog projekta remedijacije je završena. Priprema tenderske dokumentacije je u toku, i planirano je da tender za izbor izvođača radova bude raspisan tokom marta 2019. godine. Planirani početak radova na remedijaciji je jun 2019. godine, a završetak april 2020. godine. Ugovor sa konsultantom ENCON (Turska) angažovanim za pripremu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i društvo potpisan je 15.08.2018. godine. Svjetska banka odobrila je Akcioni plan raseljavanja 21.12.2018. godine.

Sprovedene su i aktivnosti na restrukturiranju Ugovora o zajmu.

Takođe, tokom 2018. godine sprovedene su i aktivnosti na stvaranju uslova za **čišćenje cjelokupne lokacije Bijela, tj. cjelokupnog koncesionog područja koji je Ugovorom dat na privredno korišćenje konzorcijumu Damen/Porto Montenegro**. Čišćenje jednog dijela ovog područja (tzv. Faza I) je **pokrivena Ugovorom sa kompanijom Valgo na osnovu projekta sa Svjetskom bankom**.

Da bi se došlo do datuma i cijene koštanja čišćenja preostalog dijela lokacije Bijela (tzv. Faze II), bilo je neophodno da se realizuje nekoliko važnih aktivnosti, prvenstveno istraživanje preostalog dijela kopnenog područja u okviru Faze II i morskog dna na lokaciji Brodogradilišta Bijela.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma sprovelo je sve potrebne aktivnosti, i to odmah po usvajanju sveobuhvatne Informacije o ovom pitanju od strane Vlade i u saradnji sa konzorcijumom Damen/Porto Montenegro, kao budućim koncesionarom, su u periodu avgust-oktobar 2018. godine sprovedena istraživanja **preostalog neispitanog kopnenog dijela koji nije uključen u Fazu I remedijacije**, kao i morskog dna **koncesionog područja Brodogradilišta Bijela AD**, na osnovu kojih je procijenjen rizik **koji se odnosi na moguće zagađenje**, imajući u vidu buduće korišćenje i **mjere remedijacije** za područje van Faze I, **povezani troškovi i period trajanja remedijacije**.

Cjelokupnu aktivnost istraživanja sprovela je holandska kompanija TAUW, koja je bila konsultant u prvoj fazi projekta sa Svjetskom bankom. Zajedno sa kompanijom TAUW, angažovana je crnogorska kompanija Geotehnika za vršenje određenih specijalističkih ispitivanja i uzorkovanja na kopnu i moru, kao podizvođač kompanije TAUW, a DOO CETI je angažovan (na osnovu Ugovora sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma) radi izvođenja neophodnih analiza uzoraka i za savjetodavne uloge.

Kroz **IPA projekat: „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“** koji realizuje Evropska agencija za hemikalije (ECHA) organizovane su sljedeće obuke:

1. Online obuka o toksikologiji za predstavnike CETI-ja i Instituta za javno zdravlje;
2. Studijska posjeta njemačkom Institutu za zdravlje i zaštitu na radu, vezano za implementaciju regulativa REACH i CLP za predstavnike Uprave za inspekcijske poslove i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine;
3. Radionica i sastanak u ECHA na temu ocjenjivanja supstanci i upravljanja rizikom od hemikalija, kao i Hemijskom forumu, za predstavnike Ministarstva održivog razvoja i turizma;
4. U septembru 2018. godine ECHA je prihvatila zahtjev Crne Gore, da učestvuje na sastancima HelpNeta, kao posmatrač (predstavnik Agencije za zaštitu prirode i životne sredine učestvovao je na sastanku održanom dana 02.10.2018. godine);
5. Obuka za IT alate i Biocides Day Konferenciji u ECHA za predstavnike Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine;
6. II Konferencija o nadzoru nad REACH, CLP i BPR i sastanak FORUMA, za predstavnike Uprave za inspekcijske poslove.

Dalje, kroz navedeni IPA projekat izrađeni su *informativni flajeri*:

1. Smjernice i instrumenti za dalje korisnike,
2. Informacije o hemikalijama i
3. Bezbjednosni listovi i scenariji izloženosti

U cilju dostupnosti javnosti i svim zainteresovanim stranama, isti su postavljeni na web stranicu Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine: http://www.mrt.gov.me/organizacija/zivotna_sredina/184212/Informacije-o-hemikalijama.html

Takođe, u 2018. godini Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, putem TAIEX instrumenta (Kancelarije za tehničku pomoć i razmjenu informacija), dobilo pomoć u vidu ekspertske misije „**Usaglašenost crnogorskog zakonodavstva o biocidnim proizvodima sa zakonodavstvom EU**“.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je od Sekretarijata Roterdamske konvencije dobilo tehničku pomoć i u novembru 2018. godine organizovana je radionica na temu: "**Implementacija Roterdamske konvencije**".

Uzeto je učešće na TAIEX radionici **o upravljanju POPs otpadom**, na kojoj je predstavnik Ministarstva održao prezentaciju o statusu nacionalnog zakonodavstva vezano za POPs otpad, sa akcentom na SCCP i decaBDE, kao i na teškoće u upravljanju POPs otpadom.

Tokom 2018. godine završena je realizacija **projekta „Pripreme za ratifikovanje i implementaciju Minamata Konvencije o živi-inicijalna procjena za Crnu Goru“**. U okviru projekta izrađen je Izvještaj o Minamata inicijalnoj procjeni za živu, kao i Studija o prisustvu žive u proizvodima opšte i posebne namjene, tzv. *inventarisanje žive na teritoriji Crne Gore*. Nakon realizacije navedenog projekta otpočelo se sa procesom ratifikacije Minamatske konvencije o živi.

U skladu sa zahtjevima Stokholmske Konvencije, krajem 2018. završena je realizacija **projekta „Revizija Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama“**. Projekat je finansiran sredstvima Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) u saradnji sa UNEP-om kao implementacionom agencijom, dok je Crna Gora obezbijedila nenovčanu kontribuciju (in-kind) kroz rad zaposlenih u nadležnim organima državne uprave. Izrađen je Nacrt Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama (POPs-ovima), i njegovo usvajanje od strane Vlade planirano je za II kvartal 2019. Nakon usvajanja, dokument se dostavlja i Sekretarijatu Stokholmske konvencije.

Zaštita od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja

U dijelu usklađivanja pravnog okvira sa međunarodnim standardima Međunarodne agencije za atomsku energiju (MAAE) i pravnom tekovinom EU u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućeg zračenja, realizovana su 2 nacionalna projekta odobrena od strane Međunarodna agencija za atomsku energiju („**Unapređenje regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti**“ i **IPA višekorisnički projekat „Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova (1244) i Crne Gore**“), čija realizacija je trajala 3 godine, tj. do maja 2018. U okviru projekata, u januaru 2017. počela je **izrada nacrta novog Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti**, kao i izrada budućeg seta unaprijeđenih podzakonskih akata.

Dana 27. VI 2018. u Crnoj Gori sprovedena je **inspekcija nuklearnih materijala** Međunarodne agencije za atomsku energiju.

Delegacija Crne Gore učestvovala je na 62. redovnom zasjedanju Generalne konferencije Međunarodne agencije za atomsku energiju (MAAE) u Beču, koje je održano u periodu 17-21.09.2018. Delegacija Crne Gore, slijedeći strateške spoljno-političke ciljeve, pridružila se izvaji Evropske unije na zasjedanju.

U periodu 11-13. VI 2018. u okviru projekta MNE9006 „Unapređenje regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti“ realizovana je ekspertska podrška u okviru koje je izvršena **specifikacija potrebne opreme za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada**, kojim upravlja D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“.

Izrada Direktnih specifičnih planova implementacije EU Direktiva

Do kraja 2018. godine urađeni su sljedeći Direktni specifičnih planova implementacije EU Direktiva:

- Direktni specifični plan implementacije INSPIRE Direktive;
- Direktni specifični plan implementacije Direktive o industrijskim emisijama 2010/75.

Prekogranične konsultacije

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je dana 08.10.2018. i 21.11.2018. diplomatskim putem, kao i na adresu nadležnog Ministarstva Republike Albanije, shodno odredbama **Konvencije o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu-Espoo Konvencije**, uputilo zvaničan zahtjev da se Crnoj Gori dostave **sve relevantne informacije i raspoloživa dokumentacija u kontekstu procjene uticaja na životnu sredinu za potencijalni plan izgradnje mHE na rijeci Cijevni sa albanske strane**, a u skladu sa članom 4 Konvencije o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, kako bi sproveli dalju proceduru razmjene prekograničnih informacija.

Saradnja sa sistemom UN u Crnoj Gori

Tokom 2018. realizovane su aktivnosti u okviru Rezultatske Radne grupe za održivost životne sredine kojom koordiniraju Minisarstvo održivog razvoja i turizma i UNDP. Uz to, ostvareno je i učešće u radu **11. Nadzornog komiteta za praćenje implementacije Integrisanog programa saradnje Vlade Crne Gore i UN (UNDAF 2017-2021), a kojim predsjedavaju** ministar vanjskih poslova i rezidentna koordinatorka UN sistema u Crnoj Gori.

Ostvareno je učešće u radu Upravnih odbora projekata „**Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori**“ i „**Upravljanje PCB otpadom**“.

5.11. DIREKTORAT ZA UPRAVLJANJE OTPADOM I KOMUNALNI RAZVOJ

Stanje u upravnoj oblasti i reformske i druge aktivnosti i najvažnije mjere preduzete u 2018. godini

U oblasti upravljanja otpadnim vodama sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Na osnovu sprovedene tenderske procedure, potpisan je ugovor za izgradnju kanalizacione mreže u Danilovgradu u vrijednosti od 2,7 miliona eura, 26.09.2018. godine;
- Raspisan je tender za izgradnju kanalizacione mreže u Ulcinju u procijenjenom iznosu od 4,3 miliona eura, kao i tender za nadzor u iznosu od 0,25 miliona eura, 05.09.2018. godine;
- Na osnovu sprovedene tenderske procedure, potpisan je Ugovor za projektovanje 12.000 ES i izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda kapaciteta 6.000 ES

u Danilovgradu, 04.12.2018. godine. Vrijednost projektovanja i radova je 2,39 mil. € (bez PDV-a);

- 13.11.2018. godine, potpisan je ugovor za projektovanje i izgradnju biljnog sistema za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda Andrijevice (738.280 €), uključujući i sistem za tretman kanalizacionog mulja i Projektovanje i izgradnju biljnog sistema za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda Petnjice (450.075 €), uključujući i sistem za tretman kanalizacionog mulja;
- 03.12.2018. godine pušteno je u probni rad i otpočelo je operativno testiranje PPOV-a u Pljevljima kapaciteta 28.000 ES. Projektovanje i izgradnju postrojenja za tretman otpadnih voda u opštini Pljevlja (FIDIC žuta knjiga) u iznosu od 6 mil. eura (bez PDV-a) ugovorenih sredstava, potpisan je 12.03.2014.god, sa rokom realizacije od 810 dana + 12 mjeseci operativnog testiranja + 12 mjeseci održavanja;
- Vlada Crne Gore je na sjednici 24. januara 2019. godine, usvojila Informaciju o zaključenju Ugovora o prosljeđivanju kreditnih i grant sredstava za potrebe realizacije projekta „Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici“, finansiranog iz kreditnog aranžmana, zaključenog 22. septembra 2018. godine, između Njemačke banke za razvoj (KfW) i Vlade Crne Gore, u iznosu od 35 mil. eura. Ukupna vrijednost projekta (PPOV, kolektorski sistem i sistem za tretman mulja) iznosi oko 50,35 mil. eura i planirano je da se finansira iz tri izvora:
  - o Grant sredstva u iznosu od 10,15 mil. eura obezbijeđenih od strane Investicionog okvira za Zapadni Balkan- WBIF;
  - o Ugovora o zajmu sa KfW bankom u iznosu od 35 mil. eura
  - o Sopstvenih izvora Glavnog grada Podgorice u iznosu oko 5,2 mil. €.

Tokom 2018. godine, u oblasti upravljanja otpadom, nastavilo se sa realizacijom projekata koji su definisani Državnim planom upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godina:

- U februaru 2018. godine izgrađeno je šesto reciklažno dvorište u Podgorici (150.000 eura), a u maju 2018. godine završena je izgradnja postrojenja za tretman ocjednih voda na deponiji „Livade“ u Podgorici (1,9 mil. eura, kredit Evropske investicione banke).
- Projekat „Sanacija nesanitarnog odlagališta Vrtijeljka na Cetinju“, vrijednosti 1.727.735 eura, od čega je 1,28 mil. eura IPA sredstava, je završen 02.06.2018. godine.
- Sanacije neuređenih odlagališta „Vasove vode“ u opštini Berane 837.566 eura i „Zaugline“ 210.000 eura u opštini Šavnik su završene krajem oktobra 2018. godine (Kapitalni budžet).
- Takođe, stvarale su se pretpostavke, kroz izradu potrebne dokumentacije i radove na terenu, za projekte koji se realizuju iz Kapitalnog budžeta:
  - Izgradnja reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u opštini Berane (u toku tender za izvođača radova),
  - Izgradnja transfer stanice u opštini Andrijevice (u toku tender za izvođača radova),
  - Izgradnja transfer stanice u opštini Mojkovac (u toku je priprema tendera za odabir izvođača radova),
  - Sanacija neuređenog odlagališta „Komarača“ u opštini Plav (sanacija u toku).
- Stvarale su se i pretpostavke za izradu projektne dokumentacije za izgradnju reciklažnog dvorišta u opštini Kolašin.

Tokom 2018. godine donešena je Odluka o dopunama Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godina ("Službeni list Crne Gore", broj 35/18) i Studija i specifični planovi za upravljanje posebnim vrstama otpada.

Realizacija programa rada Vlade, Programa rada Ministarstva za 2018. godinu

Realizovane obaveze

- 1) Godišnji plan rada za 2019. godinu privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja - Komisija za ekonomsku politiku i finansijski sistem i Komisija za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku su uputile zaključak Vladi Crne Gore da da saglasnost na navedeni dokument, 22. januara 2019. godine.
- 2) Izmjene Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godine – objavljeno u „Službenom listu CG“, br. 35/18 od 29.05.2018.
- 3) Godišnji program rada i Finansijski plan Društva s ograničenom odgovornošću „Project-consulting“ za 2018. godinu - Sjednica Vlade Crne Gore od 6.12.2018. godine.
- 4) Pravilnik o načinu obračuna i plaćanja naknade za privremeno skladištenje komunalnog i neopasnog građevinskog otpada - "Službeni list CG", br. 031/18 od 09.05.2018.
- 5) Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa rada i Finansijskog plana Društva s ograničenom odgovornošću „Project-consulting“ za 2017. godinu - Sjednica Vlade od 6.12.2018. godine
- 6) Pravilnik o bližem sadržaju Programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda sa obrascima za pripremu Izvještaja o njegovoj realizaciji - "Službeni list Crne Gore", br. 031/18 od 09.05.2018.
- 7) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o količinama zahvaćene i isporučene vode iz sistema regionalnog vodosnabdijevanja i evidenciju o korišćenju izvorišta, načinu i rokovima čuvanja evidencije i dokumentacije, sadržaju informacionog sistema regionalnog vodosnabdijevanja - "Službeni list Crne Gore", br. 067/18 od 17.10.2018. godine
- 8) Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine (mase) komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave - Objavljen u Službenom listu Crne Gore", br. 025/18 od 20.04.2018.
- 9) Godišnji izvještaj o realizaciji godišnjeg plana rada sa godišnjim finansijskim izvještajem privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja za 2017. godinu - Sjednica Vlade Crne Gore od 25.10.2018. godine
- 10) Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u pojedinim djelovima električnih i elektronskih proizvoda, kao i oznakama o vrsti i načinu upravljanja otpadom koji nastaje iz tih proizvoda - Službeni list Crne Gore 067/18 od 17.10.2018. godine
- 11) Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB - Službeni list Crne Gore 067/18 od 17.10.2018. godine
- 12) Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola - Sjednica Vlade Crne Gore od 6.12.2018. godine
- 13) Godišnji izvještaj o sprovođenju Državnog plana za upravljanje otpadom - Sjednica Vlade Crne Gore od 8.11.2018. godine
- 14) Informacija o realizaciji mjera definisanih Strategijom ekoremedijacije u Crnoj Gori - Sjednica Vlade Crne Gore od 6.12.2018. godine.
- 15) Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola - "Službeni list Crne Gore", br. 083/16 od 31.12.2016, 076/17 od 17.11.2017.

Nerealizovane obaveze iz Programa rada Vlade Crne Gore i Programa rada Ministarstva za 2018. godinu

1) Državni plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period od 2018-2035. godine

U okviru Operativnog programa za regionalni razvoj za 2012-2013 realizuje se "Revizija Master planova za otpadne vode i priprema prvog Nacrta plana za implementaciju specifične direktive (DSIP) za Direktivu o komunalnim otpadnim vodama 91/271/EEC". Ukupna vrijednost projekta je 299.000 € (85% donacija IPA-e, 15% iz kapitalnog proračuna za 2017). Ugovor o realizaciji projekta je potpisan 4. aprila 2017. godine sa rokom za izvršenje posla od 8 mjeseci, tj. do 5. decembra 2017. godine. Nakon dobijanja prve verzije dokumenta, isti je dostavljen na mišljenje JASPERS-a (tehnička podrška za projekte-Evropske komisije), opštinama i vodovodna i kanalizaciona preduzeća (ViK). Komentari su u decembru 2017. godine dostavljeni preko Direkcije javnih radova Obrađivaču na doradu. Ugovor je produžen do 5. februara 2018. godine. Doradenu verziju Obrađivač je dostavio u drugoj polovini januara 2018. godine. Nakon toga unaprijeđena verzija dokumenta dostavljena je na mišljenje JASPERS-a ali i nakon unaprijeđenja, na dokument nije obezbjeđeno pozitivno mišljenje. Nakon zamjene ključnog eksperta, Obrađivač je dostavio novi dinamički plan aktivnosti po kom se obavezao da završi dokument do 15. decembra 2018. godine, što je i realizovano. Državni plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period 2019-2035. godine definisan je Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu za III kvartal, prije čega će biti sprovedena SEA (Strateška procjena uticaja) na dokument i sprovedena javna rasprava.

Program izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda

Program izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda, mora biti usaglašen sa Državnim planom upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period 2019-2035. godine, odnosno donijeće se nakon donošenja Državnog plana, tako da je Program predložen za Predlog programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu za III kvartal.

Predlog Zakona o upravljanju otpadom

Predlog zakona je u završnoj fazi pripreme i očekuje se njegovo slanje na mišljenja, shodno Poslovniku Vlade Crne Gore.

Statut DOO „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“

Predlog statuta uz Informaciju o aktivnostima neophodnim za početak rada DOO „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ dostavljen je Vladi Crne Gore na saglasnost. Na sjednici održanoj 5. aprila 2018. godine Vlada je odgodila odlučivanje o Informaciji i Statutu do regulisanja odnosa sa Investiciono razvojnim fondom.

Opšti uslovi isporuke vode iz sistema regionalnog vodosnabdijevanja

Propisivanje opštih uslova, prema članu 13 Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja, obaveza je privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja, a saglasnost na iste daje Vlada. Pripremljen je nacrt opštih uslova, ali isti nisu dostavljeni Vladi na saglasnost. Dostavljen je dopis JP RVCP o ovoj obavezi 3.4.2018. Izrada je u toku.

Pravilnik o bližim elementima i metodologiji za određivanje cijene usluge regionalnog vodosnabdijevanja

Urađen je Nacrt pravilnika.

Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu

Kako je dobijeno negativno mišljenje Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, ova obaveza je odložena dok se odredbe ne unesu u novi Zakon o upravljanju otpadom koje se odnose na kanalizacioni mulj. Obaveza će biti prenijeta za Program rada Ministarstva za 2019. godinu.

Program razvoja djelatnosti regionalnog vodosnabdijevanja

Program nije donesen.

Predlog uredbe o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema i godišnje količine otpada od električnih i elektronskih proizvoda koje se moraju obraditi, preraditi i reciklirati, uključujući i otpad od električne i elektronske opreme koja se isporučuje iz drugih država putem internet prodaje

S obzirom na to, da je u toku izrada novog Zakona o upravljanju otpadom i da se ukazala potreba dodatnog razmatranja različitih koncepata proširene odgovornost proizvođača i uvoznika, ocijenjeno je cjelishodnijim da se izrada predmetnog podzakonskog akta planira nakon donošenja pomenutog zakona.

Pravilnik o ponovnoj upotrebi prečišćenih komunalnih otpadnih voda za posebne namjene

Izrada pravilnika je u toku. Zbog specifičnosti teme, pored predstavnika MORiT-a koji koordiniraju izradom Pravilnika, uključeni su i predstavnici Instituta za javno zdravlje, MPRR, kao i predstavnici Luštica development AD (namjeravaju da koriste ovu vodu za navodnjavanje golf terena). Takođe, postoji vjerovatnoća da će se u toku realizacije Pravilnika zatražiti pomoć WHO (Svjetske zdravstvene organizacije).

Pravilnik o načinu vođenja i čuvanja evidencije i prijavljivanja količina proizvedenih ili uvezenih proizvoda, odnosno opreme u kojima su ti proizvodi ugrađeni, načinu označavanja, načinu vođenja registra i sadržaja zahtjeva za upis u registar proizvođača i uvoznika koji imaju proširenu odgovornost, kao i načinu vođenja registra organizovanih sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada.

S obzirom na to, da je u toku izrada novog Zakona o upravljanju otpadom i da se ukazala potreba dodatnog razmatranja različitih koncepata proširene odgovornost proizvođača i uvoznika, ocijenjeno je cjelishodnijim da se izrada predmetnog podzakonskog akta planira nakon donošenja ovog zakona.

Materijali koji su razmatrani na sjednicama Vlade a nijesu u programima rada Vlade i Ministarstva

- Informacija o predlogu rješavanja udjela Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore u Regionalni vodovod Crnogorsko primorje DOO
- Predlog platforme za učešće delegacije Crne Gore koju predvodi Pavle Radulović, ministar održivog razvoja i turizma, na ministarskom sastanku, Dubrovnik, Republika Hrvatska, 20. februar 2018. godine
- Informacija o izmjenama Ugovora o grantu potpisanog između Evropske investicione banke i Crne Gore za projekat "Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Pljevlja" sa Predlogom izmjena Ugovora o grantu

Realizacija programa pristupanja Crne Gore EU u 2018. godini

1. Državni plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period 2018-2035. / Plan za implementaciju specifične direktive (Direktiva savjeta 271/91/EEC o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda
2. Bliži sadržaj programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda sa obrascima za pripremu Izvještaja o njegovoj realizaciji

3. Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u pojedinim djelovima električnih i elektronskih proizvoda, kao i o oznaci, vrsti i načinu upravljanja otpadom koji nastaje iz tih proizvoda
4. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu
5. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB
6. Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema i godišnje količine otpada od električnih i elektronskih proizvoda koje se moraju obraditi, preraditi i reciklirati, uključujući i otpad od električne i elektronske opreme koja se isporučuje iz drugih država putem internet prodaje
7. Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola

Podaci o izvršavanju zakona

Na osnovu člana 25 stav 1 tačka 12 Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Službeni list RCG“, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 6/05 i „Službeni list CG“, br.16/07, 73/10, 40/11, 29/13 i 009/15) i člana 13e Pravilnika o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga („Službeni list CG“, broj 017/15 i 068/15), Direktorat je u toku 2018. godine izdao 16 potvrda za oslobađanje od poreza na dodatu vrijednost za projekte iz oblasti upravljanja otpadom, vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama.

Takođe, na osnovu zahtjeva Vodacom-a izdate su tri potvrde za strane konsultante u svrhu regulisanja njihovog privremenog boravka kod nadležnog organa.

Direktorat je dao jednu saglasnost na predloge lokalnih planova upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom i šest saglasnosti na predloge odluka jedinica lokalne samouprave koje se odnose na odvojeno sakupljanje komunalnog otpada.

U skladu sa članom 39 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, br. 51/08,34/11,35/13 i 33/14), Direktorat je dao mišljenje na veliki broj prostorno-planskih akata.

Rješavanje u upravnim stvarima

Broj predmeta riješenih	10
Broj predmeta neriješenih.....	.0
Broj predmeta riješenih u prvostepenom upravnom postupku	.5
Broj predmeta riješenih u drugostepenom upravnom postupku.....	.5
Broj podnesenih žalbi	.4
Broj podnesenih tužbi	.3
Broj odluka donesenih u upravnom sporu	.0

U prvostepenom upravnom postupku Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj, u periodu od 01.01.-31.12.2018. godine, primio je 5 zahtjeva za rješavanje. Shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama dostavljen je zahtjev NVO Green home. U skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata ministarstvu su dostavljena 4 zahtjeva.

Na osnovu člana 192 Zakona o planiranju prostora i izgradnje objekata, ovo ministarstvo je donijelo Rješenje o imenovanju komisija za vršenje stručnog nadzora za složeni inženjerski

objekat na osnovu zahtjeva: DOO Društvo za izgradnju vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Opštini Herceg Novi i DOO Vodovod i kanalizacija Bar.

U skladu sa članom 193 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, podnijet je zahtjev za utvrđivanje ispunjenosti uslova vršenja poslova ovlašćenog inženjera za složeni inženjerski objekat, na osnovu kojeg je donijeto rješenje o ispunjenosti uslova, dok je u skladu sa članom 194 Zakona podnijet zahtjev za utvrđivanje ispunjenosti uslova vršenja poslova revizora za složeni inženjerski objekat, na osnovu kojeg je donijeto rješenje o ispunjenosti uslova.

U drugostepenom upravnom postupku Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj je odlučivao po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (**3 žalbe**) i po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspekcijske poslove (**1 žalba**).

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu životne sredine ovo ministarstvo je donijelo 3 rješenja kojim se žalba odbija kao neosnovana. Naime, odlučujući po žalbi „Adriatic Marinas“ DOO Tivat, protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, kojim je utvrđena visina mjesečne naknade za stvaranje opasnog otpada, ovo ministarstvo je, imajući u vidu odredbe iz člana 77 Zakona o životnoj sredini, te činjenicu da je „Adriatic Marinas“ DOO Tivat zagađivač, odbilo žalbu i potvrdilo prvostepenu odluku. Odlučujući po žalbi „Luka Kotor“ AD Kotor, protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, kojim je utvrđena visina mjesečne naknade za stvaranje opasnog otpada, ovo ministarstvo je, imajući u vidu odredbe iz člana 77 Zakona o životnoj sredini, te činjenicu da je „Luka Kotor“ AD Kotor zagađivač, odbilo žalbu i potvrdilo prvostepenu odluku. Odlučujući po žalbi „Kombinat aluminijuma“AD- u stečaju Podgorica, protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, kojim je utvrđena visina mjesečne naknade za stvaranje opasnog otpada, ovo ministarstvo je, imajući u vidu odredbe iz člana 77 Zakona o životnoj sredini, te činjenicu da je „Kombinat aluminijuma“AD- u stečaju Podgorica, zagađivač, odbilo žalbu i potvrdilo prvostepenu odluku. Na navedeno rješenje „Kombinat aluminijuma“AD- u stečaju Podgorica uložila je tužbu pred Upravnim sudom, čije rješavanje je u toku.

Rješavajući po žalbi podnijetoj protiv rješenja Uprave za inspekcijske poslove, ovo ministarstvo je donijelo 1 rješenje kojim se žalba odbija kao neosnovana. Naime, odlučujući po žalbi „TARA – Aerospace and Defence Products“ AD Mojkovac, protiv Rješenja o administrativnom izvršenju Uprave za inspekcijske poslove, ovo ministarstvo je, imajući u vidu odredbe iz člana 150 Zakona o upravnom postupku, odbilo žalbu i potvrdilo prvostepenu odluku. Na navedeno rješenje „TARA – Aerospace and Defence Products“ AD Mojkovac uložilo je tužbu pred Upravnim sudom, čije rješavanje je u toku.

Rješavajući po presudi Upravnog suda Crne Gore donijetoj u postupku protiv Rješenja Ministarstva održivog razvoja i turizma iz 2017. godine, ovo ministarstvo je odbilo žalbu „Kombinat aluminijuma“AD - u stečaju Podgorica i potvrdilo prvostepenu odluku. Na navedeno rješenje „Kombinat aluminijuma“AD - u stečaju Podgorica uložila je tužbu pred Upravnim sudom, čije rješavanje je u toku.

Izvršavanje poslova utvrđenih propisima od strane javnih preduzeća

U 2018. godini JP regionalni vodovod crnogorsko primorje ostvarilo je **rekordni rezultat po pitanju prihoda** u 43 godine rada preduzeća, pa su ukupni prihodi od prodaje vode i posebne naknade na investicije iznosili 7.468.154 eura. Tokom 2018. godini su uredno izmirivane kreditne obaveze prema međunarodnim finansijskim institucijama, čime je ukupno kreditno zaduženje sa **početnih 36,2 mil. Eura smanjeno na 14,1 mil. Eura**. Sredinom 2018. godine, prijevremeno je otplaćen dio kredita kod Erste banke, u iznosu od 4 mil. eura, čime je postignuta ušteda od oko 300.000 Eura po osnovu troškova kamata samo tokom 2018. godine, a iz **sopstvenih prihoda je otplaćeno ukupno 6.880.694 Eura** po osnovu glavnica i kamata po preuzetim međunarodnim kreditima za koje je Vlada Crne Gore izdala garancije. Međutim, nakon presude Apelacionog suda, dio obaveza prema zaposlenima i dobavljačima, koji su

prispjeli na naplatu u periodu nakon blokade računa, se nije mogao izmiriti, pa su do 31.12.2018. godine akumulirane obaveze u iznosu od **685.768 eura**.

Regionalni vodovod je, uprkos blokadi računa (po osnovu presude Apelacionog suda Regionalni vodovod je u obavezi da isplati iznos od 11.874.886,14 eura uz kamatu koja će biti obračunata na dan naplate), uredno obavljao osnovnu djelatnost, neprekidno isporučujući visokokvalitetnu vodu za piće. Tokom 2018. godine lokalnim vodovodnim preduzećima na Crnogorskom primorju isporučeno je **25% više vode od ugovorenih količina**. U oktobru 2018. godine, zbog zaslanjenja lokalnih izvorišta, grad Kotor je 23 dana isključivo snabdijevan vodom iz RVS, što ukazuje koliko je napora uloženo od strane zaposlenih da, uprkos nemogućnosti isplate ličnih dohodaka, u cjelosti realizuju sve zahtijevane profesionalne obaveze od suštinskog državnog interesa kako za kvalitet života lokalnog stanovništva, tako i za obezbjeđenje preduslova za uspjeh turističke sezone.

U prvoj polovini 2018. godine uspješno su sprovedene sve aktivnosti na pripremi sistema za maksimalni rad prije početka ljetnje turističke sezone. To je i potvrđeno u toku ljetnje turističke sezone, kada je najveća isporuka vode iz RVS, a kada je broj registrovanih kvarova bio znatno manji nego što je to uobičajeno, čime su sprovedene mjere preventivnog održavanja u potpunosti opravdale svoju svrhu.

Krajem septembra 2018. godine je sklopljen aneksa Ugovora o isporuci vode sa lokalnim vodovodnim preduzećem iz Ulcinja i Opštinom Ulcinj, kojim je ugovorena kontinuirana isporuka vode u toku kalendarske godine, umjesto do tada ugovorene šestomjesečne isporuke vode. Time je postignuto da, po prvi put, Regionalni vodovod ima sa svih pet opština (osim Herceg Novog) potpisane ugovore za isporuku vode tokom cijele godine na neograničen rok. Imajući u vidu privremeno tehničko rješenje (realizovano u saradnji sa ViK Tivat) kojim je opština Herceg Novi povezana na RVS, lokalno preduzeće ovog grada je, kao i prethodnih godina, imalo zaključen ugovor za šestomjesečnu isporuku vode, koji je istekao 31.12.2018. godine i ViK Herceg Novi jedini nije produžio ugovor za 2019.godinu.

Funkcionisanje RVS je nakon blokade računa otežano činjenicom da se **kvarovi opreme nijesu mogli otklanjati zbog nedostatka finansijskih sredstava**. Zbog tih kvarova se dijelom RVS upravlja u takozvanom „ručnom“ režimu, bez korišćenja SCADA sistema za daljinsko upravljanje, što predstavlja značajan napor za zaposlene, ali i rizik po funkcionisanje RVS i uredno vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja. Takođe, usljed nemogućnosti održavanja sistema došlo je do povećanja tehničkih gubitaka na sistemu, pri čemu je nivo gubitaka još uvijek na prihvatljivom i za Crnu Goru rekordno niskom nivou.

Jedan od prioritarnih ciljeva i zadataka Regionalnog vodovoda je bilo **priključenje vodovoda opštine Herceg Novi na RVS** izgradnjom cjevovoda Tivat - Opatovo. U tom smislu je tokom 2018. godine, po treći put objavljen tender na koji su pristigle 2 ponude. Prethodna dva tenderska postupka su obustavljena usljed neispravnih ponuda dostavljenih od strane izvođača. Međutim, u fazi ocjene i vrednovanja ponuda u trećem tenderskom postupku, blokada računa je postala izvjesnost, zbog čega je postupak obustavljen, čime je učinjena prva **direktna šteta** Regionalnom vodovodu priznanjem neugovorene arbitraže. Takođe, nakon 14.08.2018. godine **obustavljene** su i sve druge **razvojne aktivnosti**, kao i sve aktivnosti predviđene Planom javnih nabavki za 2018. godinu.

Imajući u vidu značaj sprovođenja razvojnih aktivnosti po održivost kvalitetnog vodosnabdijevanja na Crnogorskom primorju, Regionalni vodovod je u cilju ublažavanja efekata presude Apelacionog suda, apliciralo kod Evropske banke za obnovu i razvoj (**EBRD**) za kreditno finansiranje **tri razvojna projekta**, i to: **izgradnja cjevovoda za priključenje opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem, izgradnju novog cjevovoda na dionici Budva –Tivat** kojim će se povećati kapacitet ovog dijela sistema sa 330 l/s na preko 700 l/s, i izgradnju **lokalne vodovodne i kanalizacione infrastrukture u naselju Dobre Vode**. EBRD je u tom smislu angažovala konsultanta za „due diligence“ kontrolu preduzeća i

analizu održivosti predloženih razvojnih projekata, za koje je Vlada dala podršku i u budžetu za 2019. godinu predvidjela **11 miliona eura** za koje će biti obezbijeđene državne garancije.

Regionalni vodovod je i u 2018. godini nastavio sa unaprjeđenjem saradnje sa međunarodnim institucijama, te je u 2018. godini bio domaćin prve međunarodne radionice novoformirane Dunavske platforme za benčmarking i tom prilikom je na Žabljaku upriličena konferencija pod nazivom „Vizija održivog upravljanja vodovodnim resursima u XXI vijeku“ na kojoj je učestvovao veliki broj predstavnika institucija iz zemlje i iz inostranstva, čija djelatnost je u vezi

s
a

s
e

Regionalni vodovod je tokom 2018. godine zvanično primljen u članstvo Aqua Publica Europea (APE) tokom sjednice upravnog odbora APE koja je održana 14. i 15. juna 2018. godine u Budimpešti. Regionalni vodovod je ujedno prvo preduzeće u članstvu APE koje dolazi iz države koja nije članica Evropske unije. Značaj članstva u APE pokazuje se u tome što, pored sticanja znanja o najsavremenijim tehnološkim rješenjima u sektoru, omogućava da se prate evropska iskustva i afirmiše značaj javnog upravljanja vodom, koja je za Crnu Goru dobro od najvišeg strateškog značaja.

v

Regionalni vodovod je u 2018. godini intenzivirao aktivnosti na podnošenju aplikacija za sprovođenje razvojnih aktivnosti u okviru poziva za dodjelu grantova. U tom smislu je na inicijativu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja podnesena aplikacije u okviru regionalnog poziva IPA INTERREG Italija-Albanija-Crna Gora u okviru koje se očekuje sprovođenje aktivnosti u vrijednosti od 1.050.000 Eura, od kojih je oko 850.000 Eura bespovratno, a koje će značajno unaprijediti upravljanje vodom u okviru regionalnog vodovodnog sistema. Aplikacija je u septembru 2018. godine načelno prihvaćena i očekuje se potpisivanje ugovora u martu 2019. godine. Takođe, u okviru poziva Ministarstva nauke, u saradnji sa Univerzitetom Donja Gorica, je sa uspjehom podnesena aplikacija za dodjelu granta koji se odnosi na kandidovanje inovativnih projekata. Budžet projekta iznosi 99.280,00 eura, dok je odobreni iznos granta cca 70%, odnosno, prema procjenama u budžetu projekta, 69.280,00 eura. Preostali dio predstavlja obavezu nosioca projekta (UDG) i partnera na projektu (Regionalni vodovod).

n

Zaključno sa **31.12.2018. godine**, račun Regionalnog vodovoda je bio blokiran **139 dana**.

a

Druge aktivnosti

i

Predstavnik/ci Direktorata za upravljanje otpadom i komunalni razvoj učestvovali kao član/ovi:

o

- d – Komisije u vezi odabira ponuđača za rješavanja pitanja grita u Bridogradilištu Bijela.
- v – Tehničke komisije za ocjenu Nacrta produženja važenja roka Integrisane dozvole za rad postrojenja regionalne sanitarne deponije za čvrsti komunalni otpad i obavljanje aktivnosti odstranjivanja neopasnog otpada na sanitarnim kadama na lokaciji deponije „Livade“ u Podgorici, kojim upravlja operater „Deponija“ d.o.o iz Podgorice.
- n – Tehničke komisije za ocjenu Nacrta produženja važenja roka Integrisane dozvole za rad postrojenja regionalne deponije za komunalni otpad i obavljanje aktivnosti odlaganja neopasnog otpada u tijelo deponije „Možura“ u Baru, kojim upravlja operater „Možura“ d.o.o iz Bara.

o

Takođe, na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma dostupni svi zakoni i podzakonski akti iz nadležnosti ovog direktorata.

a

d

n

i

h

v

o

d

5.12. DIREKTORAT ZA KLIMATSKE PROMJENE I MEDITERANSKE POSLOVE

Stanje u oblasti u 2018. godini

Direkcija za klimatske poslove

U skladu sa usvojenom **Nacionalnom strategijom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom u periodu 2016-2020.god.** Pariskim sporazumom, kao i krovnom **Nacionalnom strategijom u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine**, Direkcija za klimatske promjene je sprovela sljedeće ključne aktivnosti:

- Ratifikovan je Zakon o Doha amandmanu na Kjoto protokol ("Službeni list Crne Gore", broj 010/18),
- Ratifikovan je Zakon o potvrđivanju amandmana na Montrelaski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (Montrealški protokol),
- Izrađen je Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena do 2030 za period 2015-2018. godine,
- Ažuriran je Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2018. godinu,
- *Tokom 2018. godine finalizovan je Nacrt zakona o prilagođavanju i zaštiti od negativnog uticaja klimatskih promjena, u cilju transpozicije propisa EU koji se odnose na problematiku promjene klime*

Direkcija za mediteranske poslove prati sprovođenje Zakona o ratifikaciji Konvencije o zaštiti morske sredine i priobalnog područja Sredozemlja i četiri prateća protokola i Zakona o potvrđivanju Protokola o integralnom upravljanju priobalnim područjem Sredozemlja ("Službeni list CG", broj 16/11), petog potvrđenog Protokola Barselonske konvencije. Protokol o integralnom upravljanju priobalnim područjem Sredozemlja je time postao sastavni dio nacionalnog pravnog sistema. Po tom osnovu, Crna Gora je u proteklom periodu sprovela Program integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore (CAMP CG) u okviru realizacije Ugovora između Vlade Crne Gore i Mediteranskog akcionog plana Programa za životnu sredinu Ujedinjenih nacija (UNEP/MAP) u okviru koje je pripremljena Nacionalna strategija integralnog upravljanja obalnim područjem sa Akcionim planom. Rezultati uspješno sprovedenog CAMP projekta služe kao osnova za brojne projektne aktivnosti Direkcije.

48. sjednica Pomoćnih radnih tijela Konvencije za nauku, tehnologiju i implementaciju

U sjedištu Okvirne Konvencije UN o klimatskim promjenama (UNFCCC) u Bonnu, u periodu od 30.04.-10.05.2018. održana je 48. sjednica Pomoćnih radnih tijela Konvencije za nauku, tehnologiju i implementaciju. U istom periodu je radila i Ad Hoc Radna grupa za Pariski sporazum. Rad se odvijao kroz plenarna zasijedanja i kroz brojna radna tijela. U radu su učestvovala delegacije i predstavnici svih 197 članova Konvencije, uz prisustvo zamjenice generalnog sekretara UN gđe Amine J. Muhammed i Izvršne sekretarke Okvirne konvencije, gospođe Patricije Espinosa.

Brisel, Sastanak Pododbora za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj

Sastanak Pododbora održan je 28. juna 2018. godine u Briselu, tokom kojeg je razmatran ostvareni napredak u oblasti klimatskih promjena, životne sredine, energetike, regionalne politike i saobraćaja. Predstavnici institucija iz svojih nadležnosti su predstavili ostvarene rezultate, tekuće i planirane aktivnosti, i s kolegama iz Evropske komisije razmijenili mišljenja u vezi s budućim izazovima, najboljim i najefikasnijim rješenjima u pogledu sprovođenja pravne tekovine i jačanja administrativnih kapaciteta u ovim oblastima. Na polju klimatskih promjena je konstatovan i pozdravljen značajan progres.

24. Konferencije Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime (COP 24)

U periodu od 02. do 14. decembra 2018. godine je održana 24. Konferencija država ugovornica Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama (COP24). Delegacija Crne Gore je tokom Konferencije imala sastanak s predstavnicima Evropske komisije. Tokom sastanka predstavljene su trenutne i buduće aktivnosti Ministarstva u skladu sa usvojenom Nacionalnom strategijom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine sa akcionim planom za period 2016-2020. Od strane EK pozdravljen je značajan progres na polju klimatske politike.

Segment Konferencije na visokom nivou održan je 03. decembra 2018. godine, na kome je govorio Predsjednik Crne Gore, Milo Đukanović. U okviru svog izlaganja, predsjednik je naglasio činjenicu da je Crna Gora ratifikovala Pariski sporazum 11. oktobra 2017. godine i time postala jedna od 170 zemalja koje su potvrdile Pariski sporazum. Tokom izlaganja predstavljeni su dometi u klimatskoj politici, trenutne aktivnosti na brzom implementaciji Pariskog sporazuma i naredni planovi Crne Gore na svom putu ka karbon-neutralnom društvu. Ratifikacijom Pariskog sporazuma Crna Gora je učvrstila put ka članstvu u EU, potvrdivši obavezu zajedničke borbe protiv negativnog uticaja klimatskih promjena sa ostalim zemljama potpisnicama. Crna Gora će se zalagati za jačanje finansijskih mehanizama za podršku zemljama u razvoju od strane visoko razvijenih zemalja, kao i mehanizama za transfer znanja i niskokarbonskih tehnologija.

Direkcija za mediteranske poslove

- Vlada Crne Gore je 7. jula 2016. godine usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine s Akcionim planom (NSOR). U okviru NSOR su preuzete međunarodne obaveze prioritarno one sadržane u Agendi UN za održivi razvoj do 2030. godine. Sedmo poglavlje NSOR: *Praćenje i sprovođenje NSOR i mjerenje održivosti razvoja Crne Gore do 2030. godine* definiše način uspostavljanja sistema za praćenje održivosti nacionalnog razvoja uključujući praćenje mjera i indikatora na osnovu Akcionog plana. Strategijom se definiše da je do 2019. godine neophodno uspostaviti platformu za obradu NSOR indikatora i pripremiti prvi pilot izvještaj. U kontekstu uspostavljanja sistema za praćenje i izvještavanje realizovan je projekat „Uspostavljanje integrisanog sistema za izvještavanje o progresu u sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine“. Za Partiju 1 potpisan je Ugovor broj 114-1460/12 od 17.07.2017. godine u iznosu od 53.300,00 EUR, a za partiju 2 potpisan je Ugovor broj 114-1460/13 od 17.07.2017. godine u iznosu od 5.700,00 EUR (Partija 2 nije realizovana). U periodu od godinu dana od potpisivanja Ugovora za Partiju 1 realizovane su sljedeće aktivnosti:
  - instalirana je IRIS Platforma - integrisani sistem za izvještavanje i praćenje progressa u sprovođenju NSOR do 2030. godine na serveru Ministarstva održivog razvoja i turizma kojem se može pristupiti putem linka: <http://www.iris-sdg-mne.com/default/Login>;
  - kreirana je nova aplikacija koja omogućava „upload“ podataka na IRIS sistem kojoj se može pristupiti putem linka: <http://app.iris-sdg-mne.com/login.php>, a koja se može koristiti i za brzo dijeljenje podataka i nadzor MORiT-a nad procesom izvještavanja;

- održana je obuka za predstavnike odgovornih institucija i IT stručnjaka o načinu instalacije i budućeg korišćenja IRIS platforme;
- dvojezični snimak treninga koji su sproveli predstavnici UNEP-a o korišćenju IRIS-a;
- organizovane su konsultacije sa predstavnicima 26 institucija - zvaničnih i administrativnih proizvođača podataka relevantnih za praćenje sprovođenja NSOR;
- prevedeni je priručnik za korišćenje IRIS-a;
- IRIS je programiran za 33 obračunata SDG indikatora za period otkako se prikupljaju podaci do 2018. godine u skladu sa dostupnim podacima;
- Napisan je priručnik za korišćenje Indicator Upload Systema i izvještavanje o 33 prioriteta indikatora;
- izrađeno je 28 automatizovanih obrazaca za izvještavanje o svim mjerama i podmjerama u okviru Akcionog plana NSOR.

Izvještaj o realizaciji projekta je dostavljen po završetku aktivnosti predviđenih Programskim zadatkom i isti je odobren od strane Ministarstva. Ključne preporuke Izvještaja su da je:

- IRIS platforma izuzetno komplikovana za upotrebu (moguća uz stalnu informatičku podršku); Umjesto da proces izvještavanja ubrza i olakša aktuelna verzija IRIS-a ga čini nepotrebno komplikovani;
  - neophodno je pristupiti izradi domaće nove aplikacije za praćenje i izvještavanje o sprovođenju NSOR do 2030. godine, a da se u međuvremenu za potrebe Prvog izvještata koristi IRIS uz podršku Indicator Upload Systema koji je kreiran tokom projekta.
- Realizovana prva partija projekta „Priprema prvog izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem (NSIUOP) uključujući indikatore prostornog razvoja“. Procjenjena vrijednost Partije 1: Prvi godišnji izvještaj o sprovođenju NSIUOP za period 2015-2017. godine, sa uračunatim PDV-om je 5.500,00€. U postupku javne nabavke po tenderskoj dokumentaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma za otvoreni postupak javne nabavke za izbor najpovoljnije ponude za realizaciju ovog projekta od podnesenih ponuda izabrana je ponuda ponuđača “Institut za građevinarstvo“ d.o.o. Podgorica kao najpovoljnija za Partiju 1. U saradnji Ministarstva i angažovanog ekspertskeg tima od strane Instituta za građevinarstvo pripremljen je Nacrt prvog godišnjeg izvještaja o sprovođenju NSIUOP za period 2015-2017. godine koji je odobren od strane Ministarstva. Partija 2 nije realizovana jer je prestala potreba za njenom realizacijom iz razloga jer Programski zadatak treba uskladiti s PPPNOP CG i novim Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata.
  - Realizacija projekta „Transponovanje Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD) u nacionalni pravni i strateški okvir – izrada nacrt početne procjene stanja koja se zasniva na dosadašnjim istraživanjima morske sredine, početna faza“ (Partija II) Ukupna vrijednost projekta iznosi 14.995,95 eura. Ugovor između Ministarstva održivog razvoja i turizma i Centra za ekotoksikološka ispitivanja (CETI) čiji je predmet realizacija partije II broj 114-1482/20 potpisan je 30. avgusta 2017. godine. Aneksom I Ugovora broj 114-1482/21 od 14. decembra 2017., produžen je rok realizacije projekta do 15. januara 2018. godine. U skladu s dostavljenim rezultatima koji sadrže analize dostupnih podataka u odnosu na zahtjeve Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD) za oblast fizičko-hemijskih ispitivanja i ispitivanja zagađenja morske vode, sedimenta, biote, otpadnih voda, dugotrajnih organskih zagađivača (POPs) i eutrofikacije, sa sređenom bazom dostupnih podataka koji su korišćeni za analize, stekli su se uslovi za uplatu iznosa od 14.995,95 eura u februaru 2018. godine. Ovaj projekat se

nadovezuje na prethodno organizovane TAIEX stručne misije (3 misije u periodu jun 2016 – februar 2017) koje su predstavljale početni korak ka procesu prenošena (MSFD) u smislu pripremnih aktivnosti za transpoziciju i implementaciju MSFD koja će biti realizovana u okviru projekta IPA AD 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama, Crna Gora“ u drugoj polovini 2019. godine.

- Nacrt zakona za transpoziciju Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD, 2008/56/EZ), Ugovor broj 114-1579/7 od 03.07.2017, realizovan je u junu 2018. godine, u vrijednosti od 5.000,00 EUR. Dostavljeni nacrt u potpunosti je usaglašen s MSFD, kao i pratećom Odlukom iz 2017. godine, a priloženi su i elementi za Pravilnik koji treba bliže da odredi strukturu i sadržaj dokumenata koje propisuje MSFD, Početnu procjenu stanja, Definisanje dobrog stanja morske sredine, Program monitoringa morskog ekosistema i Program mjera. Nakon revizije teksta i pripreme nacrta tabele usklađenosti u Direkciji, kao i usklađivanja naziva zakona u Zakon o uspostavljanju okvira za zaštitu morske sredine, formirana je Radna grupa i poslat Nacrt zakona Radnoj grupi na komentare.
- Dok su tokom 2017. godine realizovane pripreme aktivnosti na sprovođenju projekta Primjena ekosistemskog pristupa (EcAp) u Jadranskom moru kroz planiranje prostora morskog područja (projekat GEF Adriatic), u 2018. godini sprovedena je većina aktivnosti predviđenih u prvoj fazi projekta. Vrijednost projekta je 1.700.000 USD iz sredstva obezbijeđenih iz Programa međunarodnih voda u okviru Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF), dok je vremenski period sprovođenja 24 mjeseca. Projekat će implementirati Mediteranski akcioni plan u okviru UNEP-a i njegov Regionalni centar za program prioritarnih akcija u Splitu (PAP/RAC), u saradnji s Ministarstvom održivog razvoja i turizma. Tokom 2017. godine predstavnici Direkcije za mediteranske poslove, dostavili su potrebne inpute za pripremu polaznog „inception“ izvještaja koji se odnose na sprovedene i tekuće aktivnosti relevantne za ovaj projekat, pregled relevantnih nacionalnih institucija relevantnih za sprovođenje projekta, kao i zaključke TAIEX radionica od značaja za projekat.

Polazni „inception“ izvještaj o projektu održan je 29. maja 2018. godine u Tirani, nakon čega je održan i prvi sastanak Upravnog odbora. U periodu jun – decembar 2018. godine formiran je nacionalni tim za sprovođenje prve faze projekta koji čine Institut za biologiju mora, CETI, predstavnici Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, predstavnici JP Morsko dobro, Uprave pomorske sigurnosti i MORT-a; organizovane su radionice za obuku nacionalnih eksperata za rad na pripremi revidovanog programa monitoringa u skladu s zahtjevima Integrisanog programa za praćenje i procjenu Barselonske konvencije; pripremljena dokumenta za procjenu nedostataka u postojećem Nacionalnom programu monitoringa morskog ekosistema u poređenju s zahtjevima IMAP-a Barselonske konvencije i započeta priprema revidovanog programa. Paralelno je započeta priprema međunarodnog tendera za angažman konsultanta za sprovođenje istraživanja/prikupljanje podataka na odabranim lokacijama u južnom, srednjem i sjevernom dijelu crnogorskog mora i obale u cilju prikupljanja dijela nedostajućih podataka identifikovanih kroz procjenu nedostataka.

Projekat će doprinijeti ispunjavanju obaveza definisanih u okviru Barselonske konvencije i u Programu pristupanja Crne Gore EU za Poglavlje 27 u okviru uvođenja i sprovođenja Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD), i trenutno predstavlja jedini vid podrške sprovođenju Direktive o planiranju namjene morskog područja (MSP Direktiva) kroz planiranu podršku pripremi prostornog plana mora.

- Učešće u implementaciji subregionalnog projekta Jačanje prekogranične saradnje i integralnog upravljanja vodnim resursima u proširenom slivu rijeke Drim u trajanju od četiri godine koji je podržan od strane Globalnog fonda za zaštitu životne sredine (GEF), a implementira ga UNDP u saradnji s Globalnim partnerstvom za vode, kao

izvršnom agencijom. Cilj projekta je da promoviše zajedničko upravljanje vodnim resursima prekograničnog sliva rijeke Drim, uključujući i koordinacione mehanizme između različitih zajedničkih komisija i odbora za podslivove. Trajanje projekta je četiri godine i realizuje se od decembra 2015. godine.

U okviru ovog projekta sprovodiće se prekogranični pilot projekat u Albaniji i Crnoj Gori na temu uspostavljanja programa monitoringa podzemnih voda u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama (WFD) i Okvirnom direktivom o podzemnim vodama (GWD). Nakon usaglašavanja početnog izvještaja za sprovođenje projekta između UNESCO-ovog međunarodnog programa za hidrologiju koji će sprovođiti projekat, GWP-Med-a i relevantnih predstavnika Albanije i Crne Gore (predstavnici MORT i MPRR), projekat je u početnoj fazi realizacije.

- Projekat „Promocija upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i obalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore“, u vrijednosti 1.755.219 USD, finansira se iz GEF Nacionalne alokacije. Predviđeno trajanje projekta je 36 mjeseci. Projektom će se unaprijediti stanje biodiverziteta Crne Gore i definisati adekvatan tretman zaštićenih područja na obalnom i priobalnom području Crne Gore. Projekat ima dvije glavne komponente: uspostavljanje podsistema za integrisano upravljanje obalnim i zaštićenim morskim područjima i kreiranje okvira za upravljanje istim. Glavni ciljevi projekta su izrada informacije o upravljanju obalnim i morskim ekosistemima, procjena postojećih granica zaštićenih područja i uspostavljanje novih priobalnih i morskih zaštićenih područja u cilju zaštite biodiverziteta na globalnom nivou. Početna faza projekta započeta je u julu mjesecu 2018. godine, uspostavljanjem pravnog i administrativnog okvira projekta, mobilizacijom GEF-ovog granta i angažovanjem izvršnih partnera. Takođe, tokom početne faze uspostavljena je nacionalna koordinaciona struktura i kancelarija projekta i izrađen početni izvještaj koji sadrži detaljnu razradu načina realizacije projektnih aktivnosti. Početni sastanak projekta održan je 1. novembra 2018. godine, u Petrovcu. Nakon sastanka, formiran je Upravni odbor i otpočela je priprema za realizaciju aktivnostima, shodno planu rada za prvu godinu projekta.
- Na poziv Tomislava Čorića, ministra zaštite životne sredine i energetike Republike Hrvatske 20.02.2018. godine održan je ministarski sastanak na kojem su ministri za životnu sredinu Albanije, Hrvatske i Crne Gore prepoznali značaj zajedničkih aktivnosti povodom pitanja smanjenja/prevencije otpada u Jadranskom moru i usaglasili se da je neophodno sprovođiti zajedničke aktivnosti u okviru postojećih i novih inicijativa.

Nakon ministarskog sastanka, tokom 2018. godine održana su dva tehnička sastanka predstavnika ministarstava nadležnih za pitanja zaštite životne sredine i relevantnih nacionalnih institucija na kojima su analizirani nedostaci i prijedlozi zajedničkih aktivnosti za razmatranje na sljedećem ministarskom sastanku i podršku od strane EK.

- U okviru redovnih mjesečnih akcija reciklaže koje Direkcija za mediteran koordinira, tokom 2018. godine je prikupljeno oko 10 tona papira koji je upućen na dalju obradu reciklažnom centru Deponija d.o.o.

Realizacija programa rada Vlade Crne Gore i ministarstva

Direkcija za klimatske promjene

Realizacija programa rada Vlade za 2018. godinu

- Vlada je na sjednici održanoj 7. juna 2018. godine utvrdila Predlog zakon o potvrđivanju Doha amandmanu na Kjoto protokol ("Službeni list Crne Gore", broj 010/18).

- Vlada je na sjednici održanoj 15. novembra 2018. godine utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Kigali amandmana na Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač ("Službeni list Crne Gore", broj 001/19).
- Vlada je na sjednici održanoj 27. decembra 2018. godine usvojila Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine, za izvještajni period septembar 2015. - septembar 2018. godine.
- Urađen je Nacrt Zakona o prilagođavanju i zaštiti od negativnog uticaja klimatskih promjena i upućen je ekspertima EK na mišljenje (posredstvom RIPAP projekta). Dobijen je veliki broj komentara od strane DG klime 8.11.2018. godine, stoga je tekst Nacrta morao biti značajno unaprijeđen. Angažovan je ekspert u oblasti klimatskih promjena što je rezultiralo novom, unaprijeđenom i harmonizovanom verzijom Nacrta za koju je Ministarstvo održivog razvoja i turizma pokrenulo postupak javne rasprave. Javna rasprava za Nacrt Zakona o zaštiti klime trajala je od 23. novembra do 14. decembra 2018. godine tokom koje je dobijen veliki broj komentara i sugestija (preko 100 komentara). U toku je prikupljanje mišljenja institucija. Novi rok za upućivanje Zakona Vladi je II kvartal 2019. godine.

Realizacija programa rada Ministarstva za 2018. godinu

- Usvojen je Predlog zakona o Doha amandmanu na Kjoto protokol ("Službeni list Crne Gore", 010/18),
- Usvojen je Predlog zakona o potvrđivanju Kigali amandmana na Montrealski protokol, o supstancama koje oštećuju ozonski omotač ("Službeni list Crne Gore", 001/19),
- Ažuriran je Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO2 za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2018. godinu,
- Usvojen je Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena do 2030., za izvještajni period septembar 2015. - septembar 2018.

Direkcija za mediteranske poslove

Realizacija programa rada Ministarstva za 2018. godinu

Izvještaji sa sjednica Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem (II i III kvartal) – Nije realizovano u 2018. godini

U skladu sa članom 10 Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem („Službeni list CG“ br. 49/13, 39/15 i 66/15) izvještaji sa sjednica Nacionalnog savjeta se podnose Vladi nakon svake održane sjednice. U toku prva dva kvartala 2018. godine nije održana nijedna sjednica, iz razloga jer su se u tom periodu održavali Predsjednički izbori, a Predsjednik Nacionalnog savjeta je Predsjednik Crne Gore. U toku 2018. godine održana je 34. redovna sjednica Nacionalnog savjeta 21. septembra 2018. godine. Izvještaj sa zaključcima sa 34. sjednice Nacionalnog savjeta dostavljen je Vladi Crne Gore na razmatranje i usvajanje 22. februara 2019. godine sa predloženim sljedećim zaključcima:

1. Vlada Crne Gore je razmotrila i usvojila Izvještaj sa 34. sjednice Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem.

2. Vlada Crne Gore podržava sprovođenje reforme Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem u Državni savjet i uspostavljanje Kancelarije za održivi razvoj u skladu sa zaključcima Nacionalnog savjeta.
3. Vlada Crne Gore zadužuje Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Agenciju za zaštitu prirode i životne sredine da realizuju zaključke sa 34. sjednice Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem, u skladu s preporukama i zaključcima Nacionalnog savjeta zaključno s trećim kvartalom 2019. godine.

Informacija o početku implementacije Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine (NSOR) (II kvartal) – Nije realizovano u 2018. godini

Uslov za realizaciju ove informacije bio je usvajanje Izvještaja sa 34. sjednice Nacionalnog savjeta, koja je održana 21. septembra 2018. godine, od strane Vlade CG. Imajući u vidu da je po Nacionalnoj strategiji održivog razvoja do 2030. godine predviđeno da se 2019. godine pripremi Prvi izvještaj o progresu njene implementacije, koji će obuhvatiti i sve ono što je bilo planirano da sadrži ova Informacija, a imajući u vidu prethodne okolnosti koje su uslovile kašnjenje sa realizacijom ove aktivnosti, Ministarstvo će dostaviti Prvi Izvještaj o implementaciji NSOR do kraja IV kvartala 2019. godine Vladi na razmatranje i usvajanje.

Prvi izvještaj o napretku u implementaciji Nacionalne strategije integralnog upravljanje obalnim područjem (NSIUOP) (III Kvartal) – Nije realizovano u 2018. godini

Zbog kašnjenja u objavljivanju tendera i donošenju Odluke o izboru, 01.06.2018. godine potpisan je Ugovor o javnoj nabavci za realizaciju projekta „Priprema prvog izvještaja o sprovođenju NSIUOP uključujući indikatore prostornog razvoja“. Rok za izvršenje Ugovora je bio 6 mjeseci od dana potpisivanja. Prvi izvještaj o sprovođenju NSIUOP za period 2015-2017. godine je pripremljen u fazi Nacrta, na osnovu komunikacije sa zaduženim subjektima za implementaciju NSIUOP i prikupljanja informacija od strane istih o progresu realizacije mjera/podmjera i prioritetnih akcija NSIUOP. Imajući u vidu proceduru i mehanizam djelovanja Nacionalnog savjeta, da bi Izvještaj bio upućen Vladi na razmatranje i usvajanje, neophodno je Predlog ovog dokumenta dostaviti Nacionalnom savjetu na uvid i mišljenje. Realizacija ove aktivnosti zavisila je od održavanja naredne sjednice Nacionalnog savjeta, odnosno zaključcima sa 34. sjednice Nacionalnog savjeta predviđeno je da se ova aktivnost realizuje do kraja II kvartala 2019. godine.

Realizacija programa pristupanja Crne Gore EU u 2018. godini

Direkcija za klimatske promjene

Značajan stepen harmonizacije postignut je i u oblasti kvaliteta goriva. Kroz godišnji Program monitoringa kvaliteta goriva koji priprema i koordinira AZPŽS, a koji se donosi na osnovu Uredbe o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla („Sl. list CG“, br. 39/10 i 43/10), primjenjuje se **Direktiva 98/70/EZ o kvalitetu benzina i dizel goriva i monitoring kvaliteta goriva.**

Direktiva 2009/30/EC o mehanizmu praćenja i smanjivanja emisija GHG iz goriva, kao i Direktiva 2009/28/EC o promociji korišćenja energenata iz obnovljivih izvora djelimično je transponovana i pravni osnov je uspostavljen kroz Zakon o energetici (donesen 2016.). U cilju dalje harmonizacije sa Direktivom 2009/28/EC izrađen je **Pravilnik o metodologiji za izračunavanje uticaja biogoriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte (“Sl. list CG”, br. 045/17).** Pravni osnov za uspostavljanje tržišta biogoriva i utvrđivanje kriterijuma za njihovu održivost, kao i načina praćenja životnog ciklusa CO₂ iz biogoriva utvrđen je Zakonom o energetici („Sl. list CG“, br. 5/16).

Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 52/16) djelimično je prenio **Direktivu 1999/94/EZ** o informisanju potrošača u vezi potrošnje goriva i emisijama CO₂ prilikom kupovine novih automobila i **Direktivu 2009/31/EZ** koja reguliše pitanja geološkog skladištenja CO₂. U cilju dalje harmonizacije sa Direktivom 1999/94/EZ izrađen je **Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila (“Sl. list CG”. br. 040/17), kao i Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2017.**

Direktiva 2003/87/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte (EU ETS), **Direktiva 2008/101/EZ** koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte u avio saobraćaju i **Direktiva 2009/29/EZ** kojom se izmjenjuje i dopunjuje **Direktiva 2003/87/EZ** kako bi se unaprijedio i proširio sistem trgovanja emisijskim jedinicama Zajednice nijesu prenijete. U okviru inicijalne procjene postrojenja koja će učestvovati u EU ETS sistemu identifikovano je 5 postrojenja. Od 2010. nacionalni avio-operater Montenegro Airlines prati i izvještava Evropsku komisiju o emisijama CO₂.

Regulativa 525/2013/EU o mehanizmu monitoringa (MMR) djelimično se primjenjuje kroz izradu Inventara gasova staklene bašte i izvještavanjem prema UNFCCC. Pravni osnov za ovu aktivnost dat je Zakonom o zaštiti vazduha („Sl. list CG” br. 50/10, 43/15).

Na osnovu Zakona o zaštiti vazduha (“Sl. list CG”, br. 25/10, 40/11/ i 43/15) propisane su izmjene i dopune pravilnika o popisu gasova i načinu izrade inventara emisije gasova sa efektom staklene bašte i razmjeni informacija. Tokom 2017. godine izrađen je novi **Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte (“Sl list Crne Gore”, br. 066/17); Godišnji plan prikupljanja podataka za izradu inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte za 2018. godinu (“Sl list Crne Gore”, br. 066/17).**

Odluka o dijeljenju napora (406/2009/EZ) kojom se regulišu emisije sektora koji su izvan sistema trgovanja emisijama nije pravno obavezujuća za Crnu Goru, do ulaska u EU, pridruživanje Evropskoj energetske zajednici bilo je pokretač da se već započne sa primjenom njenih određenih elemenata. Svakako da dugoročni plan Crne Gore za smanjenje emisija gasova staklene bašte za period do 2030, koji je definisan INDC-jem (cilj smanjenja emisija GHG od 30% u odnosu na baznu 1990. godinu) predstavlja dobar osnov za sprovođenje ove Odluke. Takođe, Crna Gora je ustanovila ciljeve za unaprijeđenje energetske efikasnosti i učešća obnovljivih izvora energije kroz Zakon o efikasnoj upotrebi energije i Zakon o energetici.

Zakon o zaštiti vazduha („Sl. list CG” br. 50/10, 43/15) i Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (ODS) i alternativnim supstancama („Sl. list CG”, br. 05/11) prenijeli su **Regulativu 1005/2009/EZ koja reguliše pitanja zaštite ozonskog omotača i Regulativu 517/2014/EU o fluorisanim gasovima.**

Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima („Sl. list CG”, br 33/12) i Pravilnik o tehničkim zahtjevima i uslovima za vozila koja se uvoze ili prvi put stavljaju na tržište u Crnoj Gori („Sl. list CG”, br. 05/15) djelimično su prenijeli **Regulativu 443/2009/EZ i Regulativu 510/2011/EU o standardima emisija CO₂ iz putničkih vozila i lakih komercijalnih vozila.**

Potpuna usklađenost sa pravnom tekovinom EU u oblasti klimatskih promjena, planirana je donošenjem Zakona o zaštiti klime i pratećih podzakonskih akata do kraja 2020 godine. Ovim zakonom i podzakonskim aktima će se obezbijediti usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU za oblast klime, transponovati ključni propisi EU koji se odnose na zaštitu klime, urediti funkcionisanje Nacionalnog sistema za monitoring, izvještavanje i verifikaciju gasova s efektom staklene bašte, funkcionisanje Sistema za trgovanje emisijskim jedinicama i obezbijediti sektorska podjelu napora za smanjenje emisija, koje su izvan Sistema

trgovanja emisijama. Takođe, unaprijediće se pitanja upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorisanih gasova.

Direkcija za mediteranske poslove

Februara 2017. godine organizovana je TAIEX stručna misija u cilju podrške pripremi za transpoziciju i implementaciju Okvirne direktive o morskoj strategiji. Kroz višednevne sastanke sa EC ekspertom na kojima su učestvovali predstavnici MORT kao i relevantnih nacionalnih institucija izvršena je analiza upotrebljivosti podataka za početnu procjenu stanja morske sredine i utvrđivanja nedostatka na osnovu kojih su izvršene konsultacije sa institucijama vezano za potrebe u pogledu sprovođenja dodatnih istraživanja (terenskog rada), potrebne opreme i poboljšanja/izgradnje kapaciteta u cilju izrade Dobrog stanja životne sredine (GES) i planiranja potrebnih sredstava iz Budžeta Crne Gore, IPA i projekata UNEP/MAP-a, u 2017. godini. Početna inventarizacija podataka dostupnih u nacionalnim institucijama predstavlja preduslov za sprovođenje MSFD u odnosu na zahtjeve ove direktive, odnosno izradu Početne procjene stanja morskog ekosistema i ostalih dokumenata u okviru sprovođenja direktive. Očekuje se da će izrada ovih dokumenata, kao i neophodna terenska istraživanja za prikupljanje dodatnih podataka, biti podržana kroz projekat u okviru IPA AD 2016 „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama, Crna Gora“. Tokom 2018. godine finalizovana je tenderska dokumentacija za projekat, kao i otpočet rad Evaluacione komisije u kojoj učestvuju predstavnici MORT, MPRR, Direkcije za javne radove i EUD. Početak projekta u okviru IPA AD 2016 očekuje se u drugoj polovini 2019. godine.

Realizacija projekta „*Transponovanje Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD) u nacionalni pravni i strateški okvir – izrada nacrtu početne procjene stanja koja se zasniva na dosadašnjim istraživanjima morske sredine, početna faza*“ (Partija II).

Tekući projekti :

Direkcija za klimatske promjene

- U toku je Izrada Trećeg nacionalnog izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama (TNC) prema Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama.
- Sprovođenje projekta Adaptacija na klimatske promjene kroz upravljanje rizicima od poplava u zemljama Zapadnog Balkana (CCA WB II), sredstva za izradu projekta obezbjeđuje njemačka organizacija za tehničku saradnju (GIZ). Druga faza regionalnog projekta u oblasti adaptacije na klimatske promjene pod nazivom “Climate Change Adaptation in Flood Risk Management, Western Balkans” (CCA WB II), otpočela je u novembru 2016. godine, a fokusirana je na sliv rijeke Drim. U okviru projekta podržane su institucije na nacionalnom nivou za četiri zemlje: Albanija, Kosovo, Makedonija i Crna Gora, pri čemu je uspostavljena saradnja između relevantnih ministarstava pomenutih država i njemačke organizacije za tehničku saradnju (GIZ), koja djeluje u ime njemačkog Ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj. Trajanje projekta predviđeno je do 2019. godine.
- Kroz projekat "Izgradnja kapaciteta za politiku klimatskih promjena na zapadnom Balkanu, centralnoj i istočnoj Evropi i centralnoj Aziji - faza III", otpočela je izrada Nacionalnih planova za energetiku i klimatske promjene NECPs. Dugoročna integracija energetskog i klimatskog planiranja u Crnoj Gori treba da bude u skladu sa budućim ciljevima do 2030. godine u Energetskoj zajednici, uz određivanje interakcija između različitih dimenzija (doprinos obnovljivim izvorima, energetska efikasnost i smanjenje emisija GHG). Trajanje projekta je planirano do 2020. godine.

Projekti čiji se početak realizacije očekuje u narednom periodu:

Izrada Nacionalnog Plana adaptacije na klimatske promjene (NAP)

Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine i Zakon o životnoj sredini (Član 33) predviđaju izradu Nacionalnog Plana adaptacije na klimatske promjene do 2020. godine.

U cilju prepoznavanja srednjoročnih i dugoročnih potreba prilagođavanja na klimatske promjene i uspostavljanja sistema za koordinaciju sprovođenja mjera prilagođavanja klimatskim promjenama potrebno je izraditi Nacionalni plan adaptacije na klimatske promjene. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u saradnji sa Programom UN za razvoj (UNDP) pripremio projektni predlog za Zeleni klimatski fond (GCF), koji je trenutno u proceduri odobrenja.

Priprema Strategije nisko-karbonskog razvoja

U skladu sa Nacionalnom strategijom u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine kao i Zakonom o životnoj sredini (član 32.), predviđena je izrada Strategije niskokarbonskog razvoja. Direkcija za klimatske promjene je uputila projektni predlog aktivnosti u okviru IPA II projekta (2016-2020) pri čemu je Strategija delegirana kao prioritetna aktivnost u dijelu klimatskih promjena. Početak implementacije projekta planiran je sredinom 2019. godine.

Direkcija za mediteranske poslove

Tokom 2018. godine u Direkciji za mediteranske poslove pripremljeni su projektni prijedlozi za prijavu za finansiranje u okviru dostupnih fondova i programa kao što su IPA prekogranični programi, Adrion i drugi. Projektni prijedlozi su pripremljeni u skladu s obavezama iz Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem, Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine i Programa pristupanja Crne Gore EU.

U maju 2018. godine Crna Gora je preuzela jednogodišnje predsjedavanje Strategijom EU za Jadransko-jonski region i Jadransko-jonskom inicijativom, u okviru kojeg su tokom 2018. godine u Crnoj Gori organizovani sastanci i radionice Upravljačke grupe za kvalitet životne sredine (TSG 3). Predstavnici Direkcije koordiniraju nacionalnom grupom za kvalitet životne sredine i pružaju doprinos radu TSG 3 na podregionalnom nivou.

U prvoj polovini 2018. godine realizovan je projekat Podrška razvoju politika za efikasno korišćenje resursa, u okviru kog je od 5. do 7. juna 2018. godine u Ministarstvu održivog razvoja i turizma održana radionica za predstavnike/ce javne uprave Crne Gore. Ovaj projekat je realizovan na inicijativu Ambasade Republike Slovenije u Podgorici, a u okviru Programa međunarodne razvojne saradnje Republike Slovenije sa Crnom Gorom i pomoći Republike Slovenije Crnoj Gori na njenom putu ka punopravnom članstvu u EU. Učesnici radionice su se kroz interaktivan trodnevni rad upoznali s trendovima Evropske unije i iskustvima Republike Slovenije u oblasti strateškog planiranja, efikasnog korišćenja prirodnih resursa, cirkularne ekonomije i zelenih javnih nabavki. Na ovaj način Republika Slovenija je pružila podršku Crnoj Gori u naporima za postizanje jednog od nacionalnih strateških ciljeva koji se odnosi na smanjenje razlike između potrošnje prirodnih resursa Crne Gore i prosječne potrošnje resursa u EU kako bi crnogorska ekonomija postala zelenija i konkurentnija i dostigla ciljne vrijednosti Agende Evropa 2020.

5.13. DIREKTORAT ZA EU INTEGRACIJE I MEĐUNARODNU SARADNJU

Direkcija za međunarodnu saradnju i EU integracije

Obaveze iz Programa rada Ministarstva

- *Revizija Akcionog plana Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za oblast životne sredine i klimatskih promjena.* Strategijom s AP predviđena je revizija dokumenta na godišnjem nivou sa ciljem prilagođavanja strateških obaveza novoj situaciji, tj. postignutom stepenu usklađivanja nacionalnih propisa sa pravnom tekovinom EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Revidovani Akcioni plan usvojen je na sjednici Vlade od 21.6.2018. godine.
- *Prvi polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena za period 2018-2020. za izvještajni period jul - decembar 2018.* Akcionim planom Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena za period 2018-2020. predviđeno je izvještavanje na polugodišnjem nivou o statusu realizacije obaveza istog. Predmetni izvještaj usvojen je na sjednici Vlade od 27.12.2019. godine.
- *Plan stručnog usavršavanja državnih službenika za oblast životne sredine i klimatskih promjena u Crnoj Gori za period 2019 – 2020.* Vodeća vizija Plana je osnaživanje kapaciteta do nivoa administrativnog okvira koji će efikasno i efektivno obavljati poslove vezane za EU *acquis* i predstavljati sredstvo razvoja organizacionih jedinica i institucija u cjelini. Planom su prepoznate slabe karike u kompletnom procesu prenošenja i primjene pravne tekovine EU i predložene obuke kroz koje bi se ovi problemi prevazišli. Sredstva za sprovođenje Plana su opredijeljena u iznosu od 3,67 miliona EUR u okviru IPA 2016 Godišnjeg akcijskog programa za životnu sredinu i klimatske akcije. Plan je finalizovan i postavljen na sajt MORiT-a u julu 2018. godine.

Multilateralna saradnja

- *Radni doručak ministra Radulovića sa ambasadorima zemalja članica EU* održan je 16.02.2018. godine, a imao je za cilj predstavljanje realizovanih aktivnosti i dosadašnjeg ostvarenog uspjeha Crne Gore u pogledu evropskih integracija, postignutih uz pomoć zemalja članica EU. Na doručku su takođe predstavljeni planovi Ministarstva za 2018. godinu. Svojim prisustvom na doručku, predstavnici ambasada zemalja članica EU iskazali su svoju bezrezervnu tehničku i političku podršku Crnoj Gori na daljem putu ka EU.
- *Koordinacioni sastanak svih relevantnih subjekata u okviru saradnje sa Globalnim fondom za životnu sredinu (GEF)* održan je 28.09.2018. godine. Sastanak je imao za cilj razmatranje predloženih projektnih ideja uz definisanje prioriteta koji će biti finansirani iz nacionalne alokacije GEF 7 Programskog ciklusa koja iznosi 4 miliona USD (po 1 milion USD za oblast klimatskih promjena i degradaciju zemljišta i 2 miliona USD za oblast biodiverziteta).
- *Ministarska konferencija „Zadužbina budućnosti“ u okviru saradnje NR Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope (Mehanizam 16+1)* održana je u periodu od 20-21.09.2018. godine u Podgorici. Na konferenciji je uspostavljen Mehanizam za saradnju u oblasti životne sredine između NR Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope sa sjedištem u Podgorici, i usvojen Okvirni dokument o saradnji u oblasti zaštite životne sredine između NR Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope. Takođe, konferencija je bila prilika za razmjenu ideja u pogledu jačanja saradnje u oblasti životne sredine zemalja učesnica, kao i jačanje bilateralne saradnje Crne Gore sa zemljama članicama Mehanizma 16+1.

- *Usvajanje Liste prioritetnih aktivnosti u oblasti prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena* predstavlja obavezu koja se realizuje kroz projekat „Plan pripravnosti za saradnju sa Zelenim klimatskim fondom i izrada Nacionalnog programa prioritetnih aktivnosti“ u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP), a uz finansijsku podršku Zelenog klimatskog fonda (ZKF). Sredstva za realizaciju II faze projekta su bila nedostupna do februara 2019. godine, kada su aktivnosti na realizaciji projekta nastavljene.

Direkcija za upravljanje predpristupnom podrškom EU i drugim fondovima

- Informacija o napretku postignutom u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013. (rok I kvartal - informacija finalizovana 19.03.2018. godine).
- Priprema Završnog izvještaja o implementaciji Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013 i dostavljanje Evropskoj komisiji (rok II kvartal - Finalni izvještaj je dostavljen Evropskoj komisiji 29.6.2018. godine).
- Informacija o EU projektima iz oblasti životne sredine, komunalne infrastrukture i turizma (rok IV kvartal - informacija pripremljena 22.12.2018. godine).
- Informacija o napretku postignutom u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013, IPA 2014, 2016 i 2019 godišnjih akcionih programa za sektor životne sredine i klimatskih akcija (rok IV kvartal - informacija pripremljena 24.01.2019. godine).

5.14. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE, LJUDSKE RESURSE, FINANSIJE, LOGISTIČKU I TEHNIČKU PODRŠKU

Opšti poslovi

Djelokrug rada Ministarstva održivog razvoja i turizma tokom 2018.godine bio je propisan Uredbom o organizaciji i načinu rada organa državne uprave ("Sl. list Crne Gore", br. 5/12, 25/12, 44/12, 61/12, 20/13, 17/14, 6/15, 80/15, 35/16, 41/16, 61/16, 73/16, 3/17 i 19/17).

Shodno pomenutoj uredbi koja je do kraja 2018.godine bila na snazi, organi uprave u sastavu Ministarstva održivog razvoja i turizma bili su Direkcija javnih radova i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. Stupanjem na snagu nove Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", 87/18) od 31.12.2018.godine organi u sastavu promijenili su status i djelokrug poslova čime su postali samostalni organi uprave.

Takođe stupanjem na snagu novog Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Službeni list Crne Gore" 02/18), a shodno članu 159, Ministarstvo održivog razvoja i turizma - Kancelarija za ljudske resurse pripremila je Predlog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici 29. novembra 2018. godine (zaključak Vlade Crne Gore broj 07-566).

U cilju efikasnijeg i efektivnijeg ostvarivanja procesa rada poslovi iz djelokruga Ministarstva organizovani su u okviru 13 osnovnih organizacionih jedinica i 4 posebne unutrašnje organizacione jedinice (2 odjeljenja, kabinet ministra i 1 služba), a nazivi organizacionih jedinica prilagođeni su važećim propisima. Izvan organizacionih jedinica su mjesta ministra, 3 državna sekretara, sekretara ministarstva i 1 mjesto samostalnog savjetnika I za podršku lokalnoj samoupravi i NVO.

Što se tiče organizacione strukture organa u sastavu u okviru Direkcije javnih radova nalaze se 3 sektora, dok u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine nalaze se 3 sektora i 1 odjeljenje.

U Ministarstvu održivog razvoja i turizma, zajedno sa organima u sastavu, Direkcijom javnih radova i Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, po važen pravilniku **systematizovano je ukupno 412 službeničkih i namješteničkih mjesta** (uključujući ministra i tri državna sekretara).

Od ukupnog broja systematizovanih službeničkih i namješteničkih mjesta tokom 2018. godine popunjeno je 289 radnih mjesta (uključujući ministra i 3 državna sekretara) od čega u Ministarstvu održivog razvoja i turizma 148 službenika na neodređeno vrijeme i 42 službenika na određeno vrijeme (uključujući lica iz kategorije visoko rukovodnog kadra, inspektore i 1 pripravnika).

Važećim pravilnikom u Direkciji javnih radova systematizovano je 51 radno mjesto, popunjeno je 28 radnih mjesta (4 izvršioca su zaposlena na određeno vrijeme- direktor i tri pomoćnika, dok je 24 izvršioca na neodređeno vrijeme), u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine systematizovano 78 radnih mjesta od čega je popunjeno 71 radno mjesto (4 izvršioca su zaposlena na određeno vrijeme- direktor i tri pomoćnika, dok je 67 izvršilaca na neodređeno vrijeme).

Slobodan pristup informacijama, žalbe, uvjerenja id r.

Po osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama u Službi za opšte poslove u periodu od **01.01.-31.12.2018.godine**, podnijeto je ukupno 7 zahtjeva, od čega:

- 2 zahtjeva su usvojena (1 u postupku nakon usvajanja žalbe)
- 2 zahtjeva su odbijena
- donijeto 1 obavještenje
- za 2 zahtjeva postupanje u toku.

Postupano i po 2 zahtjeva iz predhodne godine po osnovu Slobodnog pristupa informacijama:

- 1 zahtjev usvojen
- 1 zahtjev u toku (po presudi Vrhovnog suda, vraćen Višem sudu).

Postupajući po podnijetim zahtjevima za izdavanje uvjerenja-potvrda, za period od **01.01. – 31.12.2018.godine**, izdato je 116 potvrda ili uvjerenja po zahtjevima o podacima o kojima se vode službene evidencije, po članu 33 ZUP-a.

- Kod Poreske uprave podnijeto ukupno 212 prijava i odjava:

- Prijava 130
- Odjava 82

U izvještajnom periodu u Službi za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku pokrenuti su sljedeći žalbeni postupci iz rada i radnih odnosa i to:

-uloženo je 8 žalbi od kojih su: 2 žalbe na rješenja o raspoređivanju službenika; 3 žalbe na ocjenjivanje službenika za 2017.godinu i 1 na ocjenjivanje službenika za 2014.godinu; 1 žalba na odluku o izboru kandidata i 1 žalba zbog neodređivanja službenika za dodjelu jubilarne nagrade.

- Pokrenut je jedan postupak za zaštitu od mobinga i dva disciplinska postupka.

- Od ukupnog broja uloženi žalbi 6 je usvojeno dok su 2 žalbe odbijene od strane drugostepenog organa - Komisije za žalbe.

Postupak za zaštitu od mobinga okončan je neuspjelim posredovanjem iz razloga nepostizanja sporazuma strana u postupku.

- Pripremljeno je 11 dopisa Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa.

Javne nabavke

Tokom 2018.godine, sprovedeno je **18 postupaka javnih nabavki**: 9 otvorenih postupaka, 1 pregovarački postupak bez objavljivanja javnog poziva za nadmetanje i 8 okvirnih sporazuma, 33 nabavke male vrijednosti.

Sprovedeni postupci javnih nabavki u 2018.godini:

- **okvirni sporazum** - za nabavku usluga on line promotivna kampanja dizajniranje i kreiranje sadržaja na sajtu, zakup oglasnog prostora na svim većim portalima i sajtovima za promociju turizma, promocija na društvenim mrežama i postavka aplikacija, usluga izrade i popravke turističke signalizacije na magistralnim i regionalnim putnim pravcima u Crnoj Gori, usluga goriva, usluga mobilne telefonije, usluga snimanja i distribucije medijskih događaja iz oblasti turizma, usluga „Poslovanje hotelijerstva u Crnoj Gori“, usluga snabdijevanja aviokartama u avio saobraćaju i nabavku roba kancelarijskog, potrošnog materijala i tonera;
- **otvoreni postupak** -za nabavku usluga Kontolora za praćenje realizacije privatizacionih ugovora iz oblasti turizma, za pružanje usluga obnove postojećih i nabavke novih licenci Esri ArcGIS softvera, usluga održavanja mreže i IP telefona, za pružanje usluga regionalne kampanje (media buying) za Tržište Srbije, za pružanje usluga sprovođenja administrativnih izvršenja rješenja o rušenju, odnosno uklanjanja bespravno započelih i izgrađenih objekata, postavljanje neprozirne fasade i ograde;
- **postupci koji su toku** - nabavka usluga Uspostavljanje Geoportala sa vazećom planskom dokumentacijom, usluga Izrade softvera za elektronsku komunikaciju u postupcima izdavanja urbanističko-tehničkih uslova, izdavanja saglasnosti od strane glavnog državnog/gradskog arhitekta, pribavljanje od organa za tehničke uslove kopije plana i lista nepokretnosti, saglasnosti, mišljenja i drugih dokaza utvrđenih zakonom od starane revidenta, izdavanja građevinske dozvole i upotrebne dozvole za složene inženjerske objekte i pribavljanja saglasnosti za izvođenje pripremnih radova na izgradnji složenih inženjerskih objekata od strane Vlade Crne Gore, usluga izrade Strategija održivog razvoja nautičkog turizma, usluga izrade Strategije zdravstvenog turizma Crne Gore sa akcionim planom do 2025.godine, i
- **pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje za izbor najpovoljnije ponude** za nabavku usluga – učešće na međunarodnom sajmu nekretnina "MIPIM " 2019.

Ljudski resursi

Tokom 2018.godine, Kancelarija za ljudske resurse je pripremila novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, u skladu sa novim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

Pripremljen je izvještaj o sprovođenju plana integriteta u 2017. godini kao i preduzete aktivnosti na elektronskom unosu Plana integriteta Ministarstva održivog razvoja i turizma, po zahtjevu Agencije za sprječavanje korupcije.

Zapošljavanje

U oblasti zapošljavanja, Kancelarija za ljudske resurse u saradnji sa Kancelarijom za opšte poslove, u 2018.godini učestvovala je u svim procesima: oglašavanja, testiranja, intervjua i odabira kandidata, kako po osnovu internih, tako i po osnovu javnih oglasa i konkursa.

Za zapošljavanje u Ministarstvu je u toku 2018.godine sprovedeno je **25 postupaka** i to:

- 6 internih oglasa unutar državnog organa,
- 4 interna između državnih organa,
- 11 javnih oglasa i
- 4 javna konkursa.

Od ukupnog broja oglasa započelih u 2018.godini realizovano je: 11 javnih oglasa, 1 interni oglas između državnih organa i 2 javna konkursa.

U Ministarstvu održivog razvoja i turizma tokom 2018. godine na neodređeno vrijeme zasnovalo je radni odnos 11 lica od čega 10 iz kategorije ekspertske kadra i 1 lice iz kategorije izvršnog kadra, dok je 1 lice iz kategorije ekspertske kadra na osnovu internog oglasa iz drugog državnog organa raspoređeno u Ministarstvu.

Raspisivanjem 2 javna konkursa nije došlo do postavljenja odnosno imenovanja visoko rukovodnog kadra u Ministarstvu održivog razvoja i turizma i to: generalnog direktora Direktorata za praćenja turističkih tokova i turističkog prometa iz raloga što nije bilo prijavljenih kandidata, dok je drugi javni konkurs za 3 pomoćnička mjesta u Direkciji javnih radova, organa u sastavu ministarstva, okončan odlukom o neizboru kandidata iz razloga što je došlo do promjene propisa, uslova za kategorije visoko rukovodni kadar po novom Zakonu o državnim službenicima i namještenicima kao i donošenja novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Vlada Crne Gore je iz kategorije visoko rukovodnog kadra u Ministarstvu održivog razvoja i turizma u 2018. godini imenovala 1 državnog sekretara, odredila je 7 vršilaca dužnosti generalnih direktora Direktorata i to u Direktoratu za planiranje prostora, Direktoratu glavnog državnog arhitekta, Direktoratu za građevinarstvo, Direktoratu za inspeksijske poslove i licenciranje, Direktoratu za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu, Direktoratu za praćenja turističkih tokova i prometa i Direktoratu za valorizaciju turističkih lokaliteta, dok je Vlada Crne Gore, nakon okončanog zakonsko sprovedenog postupka, postavila 3 lica za generalne direktore i to: Direktorata za razvoj turističke destinacije i turističku infrastrukturu, Direktorata za klimatske promjene i mediteranske poslove i Direktorata za EU integracije i međunarodnu saradnju.

Produžetak statusa vršilaca dužnosti u pomenutim direktoratima tokom 2018.godine je bio neophodan u cilju obezbjeđivanja nesmetanog funkcionisanja direktorata, obzirom da se zakonskom procedurom nije pokrenuo javni konkurs kojom se mogao izvršiti izbor kandidata zbog izrade novog akta o sistematizaciji. Realizacija se očekuje u 2019. godini.

U Direkciji javnih radova i Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine, organima u sastavu, Vlada Crne Gore iz kategorije visoko rukovodnog kadra postavila je za vršioca dužnosti direktora Direkcije javnih radova i 3 pomoćnika direktora dok je u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine, nakon određivanja statusa vršioca dužnosti, imenovala direktora i 3 pomoćnika direktora, nakon okončanja zakonskog sprovedenog postupka sa mandatom od 5 godina.

Shodno zaključku Vlade Crne Gore br. 07-3312 od 06.07.2018.godine, vezano za Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2017. godinu, Ministarstvo je bilo u obavezi da preduzme aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore pa je tokom 2018.godine. Na osnovu javnog oglasa, Ministarstvo zaposlilo 1 lice i to mlađeg unutrašnjeg revizora u Odjeljenju za unutrašnju reviziju i time realizovalo obavezu.

U toku 2018. godine prestao je mandat za 5 lica iz kategorije visoko rukovodnog kadra na lični zahtjev (4 u MORT-u i 1 u DJR).

U Ministarstvu održivog razvoja i turizma 1 lice je zaposleno sa visokom stručnom spremom na određeno vrijeme kao pripravnik i status mu ističe u martu 2019. godine.

U izvještajnom periodu u Ministarstvu održivog razvoja i turizma sa Direkcijom javnih radova i Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, organima u sastavu, došlo je do prestanka radnog odnosa i odliva određenih kadrova. Broj izvršilaca smanjen je za 13 lica (ne uključujući lica iz kategorije visoko rukovodnog kadra) i to 12 lica podnijelo je zahtjev za sporazumni prestanak radnog odnosa i za 1 lice prestao je radni odnos po sili zakona.

Stručno usavršavanje

Tokom 2018. godine zaposleni u Ministarstvu održivog razvoja i turizma pohađali su **42** različita seminara ili obuke.

Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina za upravljanje ljudskim resursima u javnoj upravi u organizaciji Uprave za kadrove iz Ministarstva održivog razvoja i turizma četvoromjesečnu obuku pohađao je 1 službenik iz Kancelarije za ljudske resurse.

Zaposleni službenici pohađali su i obuku iz programa stručnog osposobljavanja, usavršavanja i polaganja stručnog ispita iz oblasti javnih nabavki (1 zaposleni je položio stručni ispit za rad na poslovima javnih nabavki i 2 lica angažovana po osnovu ugovora).

Logistička i tehnička podrška

Web portali

- **Portal ESV** - Elektronske sjednice vlade: Postavljeno 345 materijala.
- **WebPortal Ministarstva** www.mrt.gov.me: Postavljeno je 375 saopštenja, najava, izjava i ostalih dokumenta. Pored ovoga, za Direktorat Glavnog državnog arhitekta je postavljen veliki broj zahtjeva, idejnih rješenja i saglasnosti na idejna rješenja, veliki broj licenci za Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje, kao i veliki broj dokumenata, dozvola i planskih dokumenata za Direktorat za građevinarstvo i Direktorat za planiranje prostora.
- **WebPortal eUprave** www.euprava.me: Na Portalu postavljeno je 20 javnih rasprava i 19 javnih poziva za predlaganje liste kandidata/kinja za članove/ice radne grupe za pripremu i izradu zakona i drugih akata. Pored ovih standardnih objava, na portal eUprave postavljeno je i 11 elektronskih servisa za koje još uvijek nema interesovanja stranaka.
- **Portal AZLP-a** – Na Portalu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama unešeno je 147 rješenja po zahtjevima za slobodan pristupu informacijama.

Održavanje ICT opreme

Instalirano, reinstalirano i premješteno je 65 računara i 17 štampača, urađeno je preko 45 reinstalacija operativnih sistema, 63 otvaranja, izmjena i ukidanja korisničkih naloga za postojeće i za nove korisnike. Odrađen je redovni godišnji pregled i testiranje opreme. Otklonjeni su sitni nedostaci. Pripremana je oprema za prezentacije i simultano prevođenje za sastanke, konferencije i prezentacije koji su se održavali tokom ovog perioda. Pored ovih aktivnosti urađeni su i mnogobrojni poslovi koji se tiču ICT podrške.

Finansije

Od juna 2017. godine počelo se sa pripremom predloga Budžeta za 2018. godinu, na osnovu limita utvrdjenih od strane Ministarstva finansija, pristupilo se njihovoj analizi i upoređivanju sa tekućim Budžetom za 2017. godinu.

Usvojen je konačan predlog Budžeta za 2018. godinu Ministarstva održivog razvoja i turizma u iznosu od 55.673.837,18€.

Izmjenama i dopunama Zakona o budžetu za 2018. godinu budžet je umanjen za iznos od 2.492.000 € a uvećan za 1.192.000 € po pojedinim linijama izdataka.

Budžet Ministarstva održivog razvoja i turizma iznosio je poslije svih preusmjeravanja u toku 2018. godine 56.295.977,59 €, realizovan je u iznosu od 56.700.101,61 €.

Za organizaciju „SEA DANCE“ ljetnjeg muzičkog festivala u Budvi za 2018. godinu Zaključkom Vlade CG broj 07-2526 od 04.05.2018. godine MORT-u su preusmjerena sredstva u iznosu od 300.000,00 € iz tekuće budžetske rezerve.

Redovno su dostavljane mjesečne prijave - IOPPD obrasci Poreskoj upravi.

Realizacija tekućeg budžeta:

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA - 31.12.2018. OPŠTI PRIHODI

TURISTIČKA DJELATNOST			
Pozicija	Budžet 2018 (€)	Realizovano (€)	Preostalo (€)
zarade	263.444,10	262.801,47	642,63
ostale naknade	5.000,00	4.084,00	916,00
administrativni materijal	14.000,00	13.928,58	71,42
službena putovanja	61.280,00	54.455,38	6.824,62
advokatske usluge	5.000,00	2.500,00	2.500,00
konsultantske usluge	246.152,23	189.907,56	56.244,67
usluge stručnog usavršavanja	1.870,00	1.202,00	668,00
ostale usluge	950.000,00	895.132,23	54.867,77
tekuće održavanje opreme	7.623,00	7.402,82	220,18
subvencije	669.456,66	650.800,00	18.656,66
izrada i održavanje softvera	6.783,21	4.997,96	1.785,25
kontribucije	36.750,00	36.718,27	31,73
transferi javnim preduzećima	49.250,00	49.159,01	90,99
UKUPNO	2.316.609,20	2.173.089,28	143.519,92

ŽIVOTNA SREDINA I KOMUNALNI RAZVOJ			
Pozicija	Budžet 2018	Realizovano	Preostalo
zarade	387.594,61	385.404,87	2.189,74
ostale naknade	1.800,00	1.800,00	0,00
administrativni materijal	7.000,00	6.963,34	36,66
službena putovanja	25.881,00	24.801,26	1.079,74
konsultantske usluge	349.550,00	349.550,00	0,00
ostale usluge	90.400,00	77.028,46	13.371,54
tekuće održavanje građevinskih objekata	56.840,70	56.840,70	0,00
subvencije	928.550,00	928.549,99	0,01
izrada i održavanje softvera	0,00	0,00	0,00
kontribucije	36.907,00	35.249,21	1.657,79
TRANSFERI	234.999,06	234.999,06	0,00
UKUPNO	2.119.522,37	2.101.186,89	18.335,48
UREĐENJE PROSTORA, GRAĐEVINARSTVO I STAMBENI RAZVOJ			
Pozicija	Budžet 2018	Realizovano	Preostalo
zarade	582.471,49	581.025,46	1.446,03
ostale naknade	47.099,00	44.879,16	2.219,84
administrativni materijal	5.000,00	4.982,75	17,25
službena putovanja	16.556,00	13.049,89	3.506,11
advokatske usluge	2.738,00	597,00	2.141,00
konsultantske usluge	981.260,94	955.516,34	25.744,60
ostale usluge	1.000,00	0,00	1.000,00
usluge stručnog usavršavanja	90.000,00	81.588,42	8.411,58
tekuće održavanje opreme	3.000,00	1.736,71	1.263,29
kamate	13.500,00	12.983,93	516,07
subvencije	0,00	0,00	0,00
izrada softvera	123.000,00	116.765,00	6.235,00
transferi opštinama	49.000,00	46.980,00	2.020,00
UKUPNO	1.914.625,43	1.860.104,66	54.520,77
ADMINISTRACIJA			
Pozicija	Budžet 2018	Realizovano	Preostalo
zarade	714.047,26	714.047,26	0,00
otpremnine	0,00	0,00	0,00
ostale naknade	20.000,00	19.782,00	218,00
administrativni materijal	50.109,40	49.979,82	129,58
materijal za posebne namjene	6.152,50	5.962,20	190,30
rashodi za gorivo	21.800,00	20.581,65	1.218,35
službena putovanja	73.358,39	73.358,39	0,00
reprezentacija	8.000,00	7.507,45	492,55
komunikacione usluge	49.659,56	49.392,89	266,67
bankarske usluge	7.766,57	6.388,45	1.378,12
konsultantske usluge	2.564,00	2.564,00	0,00
usluge stručnog usavršavanja	2.100,00	1.618,40	481,60
ostale usluge	90.594,53	90.594,53	0,00

tekuće održavanje	47.951,51	47.951,51	0,00
renta	0,00	0,00	0,00
rashodi za ugovore o djelu	298.551,96	280.773,01	17.778,95
osiguranje	9.000,00	8.633,94	366,06
kontribucije	0,00	0,00	0,00
komunalne naknade	100,00	0,00	100,00
izdaci za opremu	25.500,00	25.467,07	32,93
otplata obaveza iz prethodnog perioda	1,00	275.309,98	-275.308,98
UKUPNO	1.427.256,68	1.679.912,55	-252.655,87

AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Pozicija	Budžet 2018	Realizovano	Preostalo
Zarade	752.805,91	750.471,62	2.334,29
Ostala lična primanja	4.230,00	4.230,00	0,00
Administrativni materijal	17.000,00	16.999,96	0,04
Materijal za zdravstvenu zaštitu	450,00	450,00	0,00
Materijal za posebne namjene	900,00	411,90	488,10
Rashodi za energiju	4.140,00	3.006,57	1.133,43
Rashodi za gorivo	15.281,58	14.236,10	1.045,48
Ostali rashod za materijal	750,00	550,86	199,14
Službena putovanja	37.752,00	37.741,29	10,71
Reprezentacija	4.185,00	2.130,29	2.054,71
Komunikacione usluge	15.000,00	14.702,05	297,95
Bankarske usluge i negativne kursne razlike	1.000,00	577,04	422,96
Konsultantske usluge, projekti i studije	342.000,00	267.294,47	74.705,53
Usluge stručnog usavršavanja	240,00	240,00	0,00
Ostale usluge	7.690,00	6.763,74	926,26
Tekuće održavanje građevinskih objekata	1.350,00	1.188,73	161,27
Tekuće održavanje opreme	48.539,25	37.505,21	11.034,04
Zakup objekata	1.170,00	0,00	1.170,00
Zakup zemljišta	1.530,00	1.291,99	238,01
Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	450,00	45,00	405,00
Izrada i održavanje softvera	2.750,00	2.742,07	7,93
Osiguranje	4.950,00	4.655,93	294,07
Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama	405,00	397,50	7,50
Komunalne naknade	450,00	0,00	450,00
Takse	270,00	0,00	270,00
Ostalo	2.300,00	0,00	2.300,00
Kapitalni izdaci	7.250,00	7.214,02	35,98
otplata obaveza iz prethodnog perioda	1,00	0,00	1,00
UKUPNO	1.274.839,74	1.174.846,34	99.993,40

DIREKCIJA JAVNIH RADOVA

Pozicija	Budžet 2018	Realizovano	Preostalo
zarade	387.426,20	373.795,19	13.631,01
ostala lična primanja	200,00	0,00	200,00
administrativni materijal	17.093,00	17.093,00	0,00
materijal za posebne namjene	2.500,00	1.950,60	549,40
rashodi za energiju	8.500,00	8.500,00	0,00
rashodi za gorivo	13.300,00	12.656,05	643,95
ostali rashodi za materijal	1.000,00	833,30	166,70
službena putovanja	15.000,00	13.380,42	1.619,58
reprezentacija	3.000,00	1.797,05	1.202,95
komunikacione usluge	24.000,00	24.000,00	0,00
bankarske usluge	800,00	0,00	800,00
advokatske usluge	2.000,00	1.200,00	800,00
konsultantske usluge	0,00	0,00	0,00
usluge stručnog usavršavanja	1.000,00	748,40	251,60
ostale usluge	8.500,00	7.460,11	1.039,89
tekuće održavanje građevinskih objekata	1.500,00	0,00	1.500,00
tekuće održavanje	10.000,00	9.053,30	946,70
rashodi za ugovore o djelu	12.200,00	11.886,35	313,65
izrada i održavanje softvera	2.000,00	1.217,80	782,20
osiguranje	3.150,00	1.293,70	1.856,30
komunalne naknade	3.150,00	1.446,60	1.703,40
ostalo	4.700,00	4.326,28	373,72
izdaci za opremu	28.503,97	28.503,97	0,00
otplata obaveza iz prethodnog perioda	1,00	165.617,02	-165.616,02
UKUPNO	549.524,17	686.759,14	-137.234,97
INSPEKCIJSKI POSLOVI I LICENCIRANJE			
Pozicija	Budžet 2018	Realizovano	Preostalo
zarade	350.000,00	341.459,57	8.540,43
rashodi za gorivo	15.470,00	14.861,48	608,52
službena putovanja	29.000,00	25.703,30	3.296,70
ostale usluge	189.130,00	177.875,57	11.254,43
renta	0,00	0,00	0,00
UKUPNO	583.600,00	559.899,92	23.700,08
SVE UKUPNO	10.185.977,59	10.235.798,78	-49.821,19

IZVOR PRIHODA	PLAN	IZVRŠENJE
BUDŽET	10.185.977,59	10.235.798,78
KREDIT	0,00	2.593.248,92
DONACIJE	0,00	38.384,19
NAMJENSKI	35.000,00	0,00
UKUPNO	10.220.977,59	12.867.431,89

5.15. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU

Uvodne napomene

U skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl.list CG“, br. 75/18 od 23.11.2018.godine) Odjeljenje za unutrašnju reviziju je izradilo Godišnji izvještaj o radu sa glavnim nalazima i preporukama za 2018. godinu. Time je zaokružen još jedan reviziono ciklus koji započinje strateškim i godišnjim planiranjem aktivnosti interne revizije, obavljanjem internih revizija u skladu sa utvrđenim planom, a završava se izradom Godišnjeg izvještaja (GI-UR na propisanom obrascu je dostavljen Ministarstvu finansija). Godišnji izvještaj o radu interne revizije za 2018. godinu (GI-UR za 2018. godinu) daje sažete informacije o broju obavljenih unutrašnjih revizija, datim preporukama, te o statusu implementacije preporuka sadržanih u konačnim izvještajima o izvršenim revizijama, i njime su obuhvaćene najznačajnije aktivnosti vezane za rad Odjeljenja za unutrašnju reviziju u protekloj godini.

Unutrašnja revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i savjetodavna aktivnost, koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje Ministarstva i pomaže rukovodstvu Ministarstva da ostvari svoje ciljeve, obezbjeđujući sistematičan, disciplinarn pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Obaveze, odgovornosti, organizacija i sistematizacija poslova u Odjeljenju za unutrašnju reviziju utvrđena je Pravilnikom o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma broj: 101/3237/8 od 07.12.2018. godine, čiji je osnovni zadatak sprovođenje aktivnosti unutrašnje revizije kroz sljedeće procese:

- Strateško (trogodišnje) i godišnje planiranje revizije;
- Testiranje, ispitivanje i ocjena unutrašnjih kontrola;
- Izvještavanje o rezultatima i davanje preporuka u cilju poboljšanja poslovanja; i
- Praćenje realizacije datih preporuka.

Primjena standarda i metodologije rada unutrašnje revizije

U izvještajnom periodu, Odjeljenje za unutrašnju reviziju se pridržavalo Zakona o upravljanju unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i podzakonskih akata, načela i pravila Etičkog kodeksa unutrašnjih revizora, metodologije rada unutrašnje revizije i Priručnika za unutrašnju reviziju.

Vršenjem poslova revizije u skladu sa navedenim, Odjeljenje za unutrašnju reviziju osigurava ocjenu sistema internih kontrola kroz formulisanje nalaza, stručnog revizorskog mišljenja i preporuka, čime doprinosi pouzdanom izvještavanju o korišćenju budžetskih sredstava, transparentnom i racionalnom upravljanju prihodima, troškovima i imovinom Ministarstva.

U obavljanju pojedinačne revizije u potpunosti su poštovane propisane faze revizionog procesa. Tokom vršenja revizije, unutrašnji revizori su imali neograničeno pravo pristupa cjelokupnoj dokumentaciji, podacima i informacijama, rukovodiocu organizacionog dijela i zaposlenima, kao i raspoloživim sredstvima od značaja za vršenje revizije.

Strateški, godišnji i plan pojedinačne revizije

Strateški plan unutrašnje revizije za period 2017-2019. godine je usvojen krajem januara 2017.godine (br.115-7/4 od 25.01.2017.godine) i isti je nakon organizacionih promjena Ministarstva izmijenjen i dopunjen aneksom Strateškog plana rada unutrašnje revizije za period 2017-2019. godina sa Godišnjim planom za 2018. godinu, br. 118-152/2 od 17.01.2018. godine. *Strateškim planom* rada unutrašnje revizije utvrđeni su glavni pravci djelovanja rada

Odjeljenja za unutrašnju reviziju Ministarstva. Plan sadrži: viziju i misiju unutrašnje revizije, ciljeve i zadatke za ostvarivanje tih ciljeva, kao i načela i standarde koja će unutrašnji revizori koristiti u svom radu.

U Strateškom planu navedena su osnovna područja revizorskog djelovanja u trogodišnjem periodu i date su osnovne smjernice razvoja ljudskih resursa i saradnja sa ostalim institucijama. Područja revizije u Strateškom planu rada odabrana su na osnovu procjene rizika koji mogu uticati na postizanje ciljeva Ministarstva.

Godišnji plan rada unutrašnje revizije za 2018. godinu Ministarstva izrađen je u skladu sa čl. 23 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i čl. 2 Pravilnika o načinu i postupku rada unutrašnje revizije („Sl.list CG“, br. 32/09), Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, Povelje unutrašnje revizije, Etičkog kodeksa i metodologije rada unutrašnje revizije utvrđene Priručnikom za unutrašnju reviziju.

Broj planiranih revizija prema godišnjem planu za 2018.godinu je 9 i ukupan broj obavljenih revizija u izvještajnom periodu je 9.

Plan pojedinačne revizije je urađen za svaku pojedinačnu reviziju i odobren je na osnovu Godišnjeg plana unutrašnje revizije. Planom pojedinačne revizije planirano je sprovođenje svake revizije na način što su se odredili predmet i svrha revizije, ciljevi, trajanje, raspored resursa, revizorski pristup, tehnike, vrste i obuhvat revizorskih provjera.

Pregled izvršenih revizija, datih i realizovanih preporuka za izvještajni period

U skladu sa Godišnjim planom za 2018. godinu, Odjeljenje za unutrašnju reviziju je izvršilo ukupno 9 revizija procesa sistema i usklađenosti, u oblastima koje su sa stanovišta revizije nosile najveći stepen rizika i to:

Tabela br.1 - Pregled izvršenih revizija, datih i realizovanih preporuka

Rb.	Naziv revizije	Ukupan broj datih preporuka po izvještaju	Broj preporuka po kojima su pokrenute aktivnosti realizacije		Procenat realizovanih preporuka u toku 2018. godine
			Realizovane u toku 2018.godine	Rok za realizaciju je u toku 2019. godine	
1.	Revizija procesa kategorizacije i rekategorizacije ugostiteljskih objekata (Direktorat za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu)	8	7 -1*		87,50%
2.	Revizija procesa obračuna zarada i ostalih ličnih primanja i naknada (Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku)	7	6 -1*		85,70%
3.	Revizija sistema javnih nabavki u JP Nacionalni parkovi Crne Gore (Sporazum br. 13-7/15 od 19.03.2015.godine)	6	5 -1*		83.30%
4.	Revizija procesa načina i korišćenja službenih vozila (Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku)	7	6	1 31.03.19	85,70%
5.	Revizija sistema javnih nabavki u JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje (Sporazum br. 13-7/39 od 09.10.2015.godine)	5	5	0	100%

6.	Revizija procesa izvršavanja obaveza po ugovorima o zakupu u JP za upravljanje Morskim dobrom Crne Gore - Budva (Sporazum br. 14-76/8 od 31.01.2012.godine)	6	5	1 31.03.19	100%
7.	Revizija sistema upravljanja ljudskim resursima (Decentralizovani sistem upravljanja) (Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju - Direkcija za upravljanje pretprijetnom podrškom EU i ostalim fondovima)	-/-	-/-		0%
8.	Revizija sistema upravljanja ljudskim resursima (Decentralizovani sistem upravljanja) (Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju - Direkcija za upravljanje pretprijetnom podrškom EU i ostalim fondovima)	2	1	1 31.05.19	50%
9.	Revizija sprovođenja i realizacije preporuka - Kontrolna revizija	0	0	0	0%
U K U P N O		41	35	3	92,70%
Rok za realizaciju u 2019.godinu			+3*	3*	

Detaljni izvještaji o izvršenoj unutrašnjoj reviziji po revidovanim subjektima, na osnovu kojih je sačinjen ovaj tabelarni pregled, su nakon izvršene revizije dostavljeni ministru, sekretaru ministarstva - FMC menadžeru i rukovodiocima revidovanih subjekata kod kojih je vršena revizija na uvid i usaglašavanje. Važno je istaći da je sa svim revidovanim subjektima tokom obavljanja revizije i završnim sastancima postignuta potpuna saglasnost o datim preporukama i njihovim rokovima za implementaciju.

Aktivnosti i ukupna ocjena sistema unutrašnjih kontrola

Kroz izvještaje o radu interne revizije, sagledan je cjelokupan sistem planiranja i izvršenja budžeta Ministarstva za 2018. godinu, vršenjem revizije značajnijih procesa koji su u neposrednoj vezi sa njegovom realizacijom. Uzimajući u obzir cjelokupne izvještaje, najznačajnije aktivnosti koje su se odnosile na pregledanje sistema, monitoring aktivnosti i davanje preporuka za unapređenje i poboljšanje rada revidovanih subjekata, odnosile su se na:

- *Provjeravanje finansijskih i poslovnih informacija.* Ovo je uključivalo korišćenje metoda koje su korišćene za identifikaciju, vrednovanje, klasifikaciju i izvještavanje pojedinih stavki uključujući testiranje transakcija metodom slučajnog uzorka;
- *Pregled ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti uključujući i nefinansijsku kontrolu;*
- *Pregled usklađenosti aktivnosti sa zakonima, regulativom i ostalim internim zahtjevima.*

Ukupna ocjena sistema internih kontrola za 2018. godinu je zadovoljavajuća, što podrazumijeva da je sistem internih kontrola u revidiranim procesima uspostavljen na zadovoljavajućem nivou koji osigurava minimiziranje potencijalnih rizika, čime se doprinosi ostvarivanju postavljenih ciljeva. Osim zapažanja iznesenih u pojedinačnim izvještajima, a za koje su date odgovarajuće preporuke, u testiranom uzorku nijesu utvrđena odstupanja od zakonskih propisa i internih akata ministarstva, niti pogrešna iskazivanja u revidovanim procesima i finansijskim izvještajima koji su bili predmet revizije.

Implementacija datih preporuka

Svi nacrti izvještaja o obavljenim internim revizijama u toku 2018. godine bili su predmet razmatranja od strane rukovodioca direktorata, direkcija, službi i odjeljenja, rukovodioca i

odgovornih izvršilaca u subjektima gdje je vršena revizija shodno potpisanim sporazumima o povjeravanju poslova unutrašnje revizije, te je na taj način izvršeno njihovo konačno usaglašavanje datih nalaza i preporuka iznijetih u pojedinačnim izvještajima. Sve date preporuke su prihvaćene od strane naprijed navedenih rukovodilaca, te su za iste dogovorene adekvatne mjere u cilju njihove realizacije.

Praćenje realizacije datih preporuka je kontinuirana i vrlo kompleksna aktivnost Odjeljenja za unutrašnju reviziju (čl.17.Zakona, praćenje sprovođenja datih preporuka). U Odjeljenju za unutrašnju reviziju se vodi evidencija o datim i realizovanim preporukama i izvršenju Akcionih planova iz dostavljenih konačnih revizorskih izvještaja.

Procenat realizacije datih preporuka za 2018.godinu je 85,30%, dok implementacija preporuka iz izvještaja koji su urađeni u III i IV kvartalu 2018. godine (**Revizije pod red.brojem 4, 6 i 8**) zahtijeva duži vremenski period i njihova realizacija se očekuje do kraja maja 2019. godine u usaglašenom roku (**3 preporuke:2= 31.03. i 1=31.05.2019.godine**).

Tokom izvještajnog perioda, revizori nijesu naišli na slučajeve kršenja ili pogrešne primjene zakona i drugih propisa kao i sumnji na prevaru.

Aktivnosti po potpisanim sporazumima o povjeravanju poslova unutrašnje revizije

Shodno čl. 49 stav 1 tačka 3 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Ministarstvo je sa institucijama nad kojima vrši nadzor do sada (2012-2018. godina) potpisalo 7 sporazuma o povjeravanju poslova unutrašnje revizije i to sa: Nacionalnom turističkom organizacijom, JP Morsko dobro Crne Gore - Budva, CETI d.o.o. - Podgorica, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju - Podgorica, JP Nacionalni parkovi Crne Gore - Podgorica, JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje - Budva i d.o.o. Project-Consulting „PROCON“ - Podgorica.

U izvještajnom periodu su obavljene 3 (tri) revizije po potpisanim sporazumima i to pod rednim brojem 3, 5 i 6 iz tabele br.1.

Dostavljanje godišnjih i kvartalnih izvještaja

Saglasno članu 29 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uputstvu o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o radu unutrašnje revizije („Sl.list Crne Gore“, br. 55/12), Odjeljenje za unutrašnju reviziju je Ministarstvu finansija - Direktoratu za centralnu harmonizaciju blagovremeno dostavljalo kvartalne izvještaje (KI-UR) o radu unutrašnje revizije i preduzetim aktivnostima na sprovođenju datih preporuka, najkasnije do 10. u prvom mjesecu narednog kvartala za prethodni kvartal, kao i godišnje izvještaje (GI-UR) do 15. februara tekuće godine za proteklu godinu. Godišnji izvještaji (GI-UR) su urađeni za sve institucije sa kojima su potpisani sporazumi o povjeravanju poslova unutrašnje revizije, tako da je sa izvještajem (GI-UR za 2017. godinu) urađeno ukupno 8 izvještaja. Svi izvještaji su blagovremeno dostavljeni Ministarstvu finansija - Direktoratu za centralnu harmonizaciju.

Kadrovska popunjenost i stručno usavršavanje

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u Odjeljenju su sistematizovana 4 izvršioca i tokom izvještajnog perioda Odjeljenje je bilo popunjeno sa 2 izvršioca u stalnom radnom odnosu i to: rukovodiocem Odjeljenja i 1 izvršiocem - viša unutrašnja revizorka - na neodređeno vrijeme i 1 (jednim) izvršiocem po ugovoru o obavljanju privremenih i povremenih poslova - mlađi unutrašnji revizor do jula 2018. godine.

Tokom februara 2018. godine je raspisan oglas za prijem mlađeg unutrašnjeg revizora, pa je nakon okončanja procedure prijema, primljeni kandidat počeo sa radom 03.09.2018.godine.

U 2018. godini, shodno politici stručnog usavršavanja i osposobljavanja zaposlenih, nastavljena su ulaganja u stalno usavršavanje postojećih znanja u ključnim oblastima revizorskog rada, kao i u oblastima podrške poslovanju Ministarstva. Tokom izvještajnog perioda, unutrašnji revizori su prisustvovali stručnom usavršavanju i edukaciji koja je obavljena putem seminara i radionica u saradnji sa Ministrstvom finansija-Direktoratom za centralnu harmonizaciju, kao i seminarima za reviziju IPA projekata. Pored navedenog, revizori su učestvovali u programu stručnog usavršavanja koji je organizovala Uprava za kadrove kroz seminare o reviziji, javnim nabavkama, strateškom planiranju i procjeni rizika.

Edukacija zaposlenih u reviziji u izvještajnom period se vršila:

a. Kao obavezna stručna edukacija zaposlenih, koja se odnosi na pohađanje i učešće na stručnim skupovima (simpozijima, seminarima, radionicama i sl.) iz oblasti računovodstva i revizije sa ciljem kontinuirane edukacije i stručnog usavršavanja;

b. Interna edukacija, koja se odvijala kontinuirano tokom godine, uz redovan tok aktivnosti, putem uputstava, smjernica, radnih sastanaka i slično. Interna edukacija se odnosila na upoznavanje revizora sa značajnim pitanjima iz oblasti revizije i drugih propisa, kako bi se postigla bolja osposobljenost u cilju djelotvornijeg i efikasnijeg obavljanja planiranih aktivnosti, kao i stalnog unapređenja rada, kroz doradu metodologije revizijskog rada i svih drugih elemenata neophodnih za izradu što kvalitetnijeg revizijskog izvještaja.

c. Ostala edukacija, koja obuhvata samoedukaciju zaposlenih kroz praćenje savremenih trendova i dostignuća iz oblasti računovodstva i revizije, te njihovu implementaciju unutar Ministarstva.

Tabela br.2

Odjeljenje za unutrašnju reviziju

re br	naziv materijala	kvartal	status	obrazloženje
1.	Strateški i Godišnji plan unutrašnje revizije za 2018. godinu	I	Realizovano	Br.118-152/2 od 17.01.2018.godine
2.	Izrada i dostavljanje kvartalnih izvještaja (KI-UR)	I, II, III	Realizovano	Br.118-152/1 od 15.01.2018.godine
3.	Izrada i dostavljanje godišnjih izvještaja (GI-UR)	IV	Realizovano	Br.118-152/4 od 25.01.2018.godine
4.	Revizija procesa kategorizacije i rekategorizacije ugostiteljskih objekata (Direktorat za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu)	I	Realizovano	Br.118-152/15 od 23.03.2018.godine
5.	Revizija procesa obračuna zarada i ostalih ličnih primanja i naknada (Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku)	II	Realizovano	Br.118-152/21 od 13.06.2018.godine
6.	Revizija sistema javnih nabavki u JP Nacionalni parkovi Crne Gore (Sporazum br. 13-7/15 od 19.03.2015.godine)	II	Realizovano	Br.118-152/24 od 28.06.2018.godine
7.	Revizija procesa načina i korišćenja službenih vozila (Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku)	II	Realizovano	Br.118-152/28 od 10.07.2018.godine
8.	Revizija sistema javnih nabavki u JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje (Sporazum br. 13-7/39 od 09.10.2015.godine)	III	Realizovano	Br.118-152/32 od 04.10.2018.godine
9.	Revizija procesa izvršavanja obaveza po ugovorima o zakupu u JP za upravljanje	III	Realizovano	Br.118-152/37 od 15.11.2018.godine

	Morskim dobrom Crne Gore - Budva (Sporazum br. 14-76/8 od 31.01.2012.godine)			
10.	Revizija sistema upravljanja ljudskim resursima (Decentralizovani sistem upravljanja) (Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju - Direkcija za upravljanje pretprijetnom podrškom EU i ostalim fondovima)	IV	Realizovano	Br.118-152/40 od 05.12.2018.godine
11.	Revizija sistema upravljanja ljudskim resursima (Decentralizovani sistem upravljanja) (Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju - Direkcija za upravljanje pretprijetnom podrškom EU i ostalim fondovima)	IV	Realizovano	Br.118-152/43 od 13.12.2018.godine
12.	Revizija sprovođenja i realizacije preporuka (Kontrolna revizija)	IV	Realizovano	Br.118-152/44 od 29.12.2018.godine

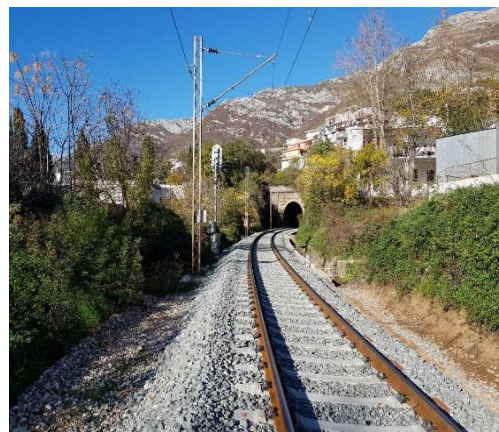
	<i>I</i> <i>KVARTAL</i>	<i>II</i> <i>KVARTAL</i>	<i>III</i> <i>KVARTAL</i>	<i>IV</i> <i>KVARTAL</i>	<i>UKUPNO</i>
UKUPNO	4	3	2	3	12
REALIZOVANO	4	3	2	3	12
STEPEN REALIZACIJE	100%	100%	100%	100%	100%

CRNA GORA
UPRAVA JAVNIH RADOVA

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI KAPITALNOG
BUDŽETA ZA PERIOD
OD 01.01.2018. GODINE DO 31.12.2018. GODINE**

REALIZACIJA KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2018. GODINU

Kapitalnim budžetom za 2018. godinu planirano je da Direkcija javnih radova realizuje sredstva u ukupnom iznosu od **46.075.000,00 €**, od čega je: **45.162.200,00 €** iz opštih izvora, **13.600,00 €** iz kreditnih izvora, **1.700,00 €** donacija i **897.500,00 €** IPA sredstva.

U skladu sa tim svi projekti Kapitalnog budžeta, kao što je definisano Zakonom o budžetu Crne Gore za 2018. godinu, grupisani su prema oblastima za koje su kandidovani i u skladu sa takvom klasifikacijom opredijeljena su sredstva na sledeći način:

Kapitalnim budžetom je predviđeno da Direkcija javnih radova sprovodi aktivnosti na realizaciji 118 projekata koji se finansiraju iz sledećih izvora:

- opšti prihodi - 94 projekta
- opšti prihodi uz sufinansiranje - donacije stranih Vlada i organizacija-6 projekata
- bespovratna sredstava iz predpristupnih IPA programa, kreditna sredstava Evropske investicione banke, uz sufinansiranje iz opštih prihoda - 1 projekat,
- bespovratna sredstva iz predpristupnih IPA programa, kreditnih sredstava Evropske investicione banke, uz sufinansiranje iz opštih prihoda – 10 projekata

-kreditna sredstva Razvojne banke Savjeta Evrope, uz učešće sredstava iz opštih prihoda za izmirenje obaveza PDV-a - 7 projekata (Projekti Dječijih vrtića - projekat izgradnje dječijeg vrtića u Zagoriču u Podgorici završen je u 2016. godini, a radovi na izgradnji dječijeg vrtića na Starom aerodromu se odvijaju planiranom dinamikom).

U članu 12 Zakona o budžetu Crne Gore za 2018. godinu propisano je: „Sredstva Kapitalnog budžeta za izdatke potrošačkih jedinica koji se finansiraju iz kredita izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja” i to za projekte čija je realizacija otpočela:

- 1) Kredit Evropske investicione banke (EIB) za projekte:
    - "Sanitarne deponije";
    - "Vodosnabdijevanje i otpadne vode";
  - 2) Banka za razvoj Savjeta Evrope, za projekte:
    - a) "Projekat izgradnje i unapređenja objekata za potrebe pravosuđa";
    - b) "Projekat unapređenja obrazovanja";
- * Dječiji vrtić na Starom aerodromu u Podgorici,
  - * Dječiji vrtić u Baru,
  - * Dječiji vrtić u Ulcinju,
  - * Dječiji vrtić u Pljevljima,
  - * Dječiji vrtić u Bloku VI u Podgorici,
  - * Dječiji vrtić u Tuzima,
  - * Rekonstrukcija vrtića.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2018. godinu u članu 14 propisano je: „Sredstva Kapitalnog budžeta za izdatke potrošačkih jedinica koji se finansiraju iz donacija izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja” i to za projekte čija je realizacija otpočela:

- Donacije stranih Vlada i organizacija:
  - * Eko efikasna zgrada Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici
  - * Sanacija deponije na Žabljaku
  - * Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda na Vranjini
  - * Sanacija odlagališta u Plavu
  - * Izgradnja O.Š. u Sukobinu, Ulcinj
- Bespovratna sredstva iz predpristupnih IPA programa:

*Za projekte izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV), kanalizacione mreže i vodosnabdijevanja, sanaciju nesanitarnih odlagališta otpada, projekte saobraćajne infrastrukture i projekte iz oblasti tehničke pomoći.

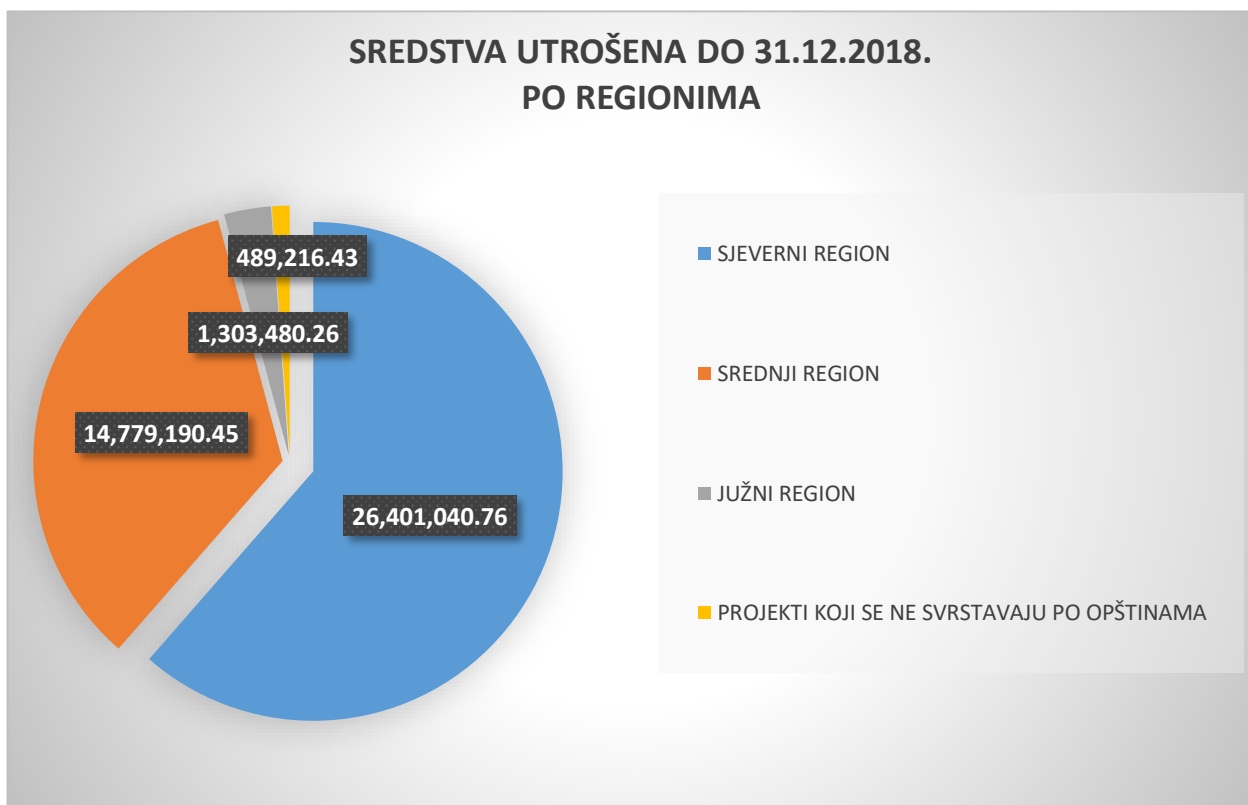
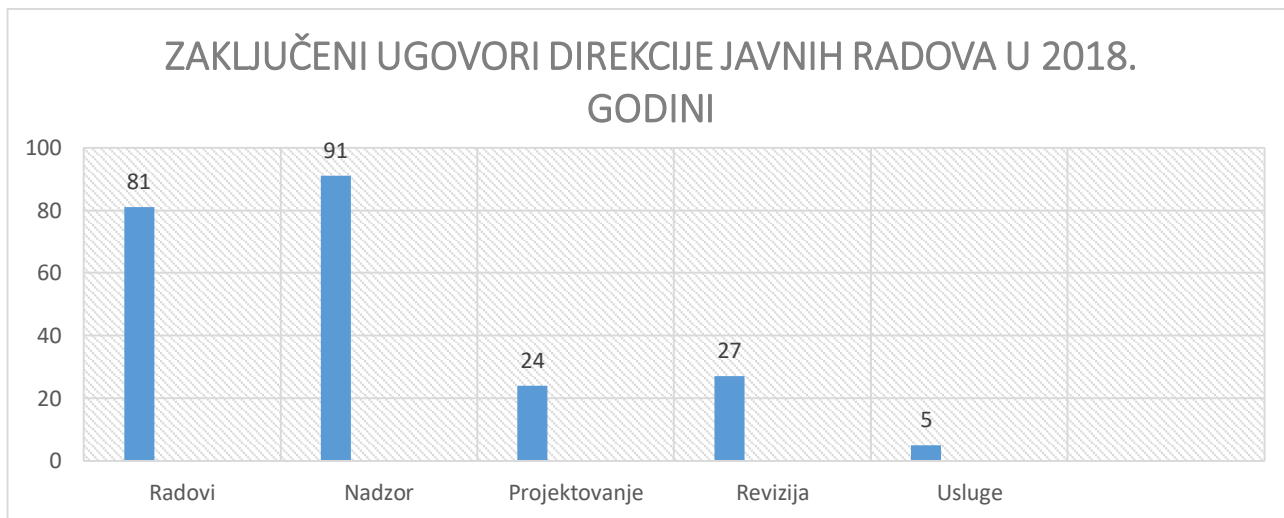
Direkcija javnih radova je u periodu od 01.01.2018. godine do 31.12.2018. godine sklopila **228** ugovora i to:

- **81** ugovora za izvođenje radova
- **91** ugovora za vršenje stručnog nadzora
- **24** ugovora za izradu projektne dokumentacije
- **27** ugovora za vršenje revizije
- **5** ugovor za usluge

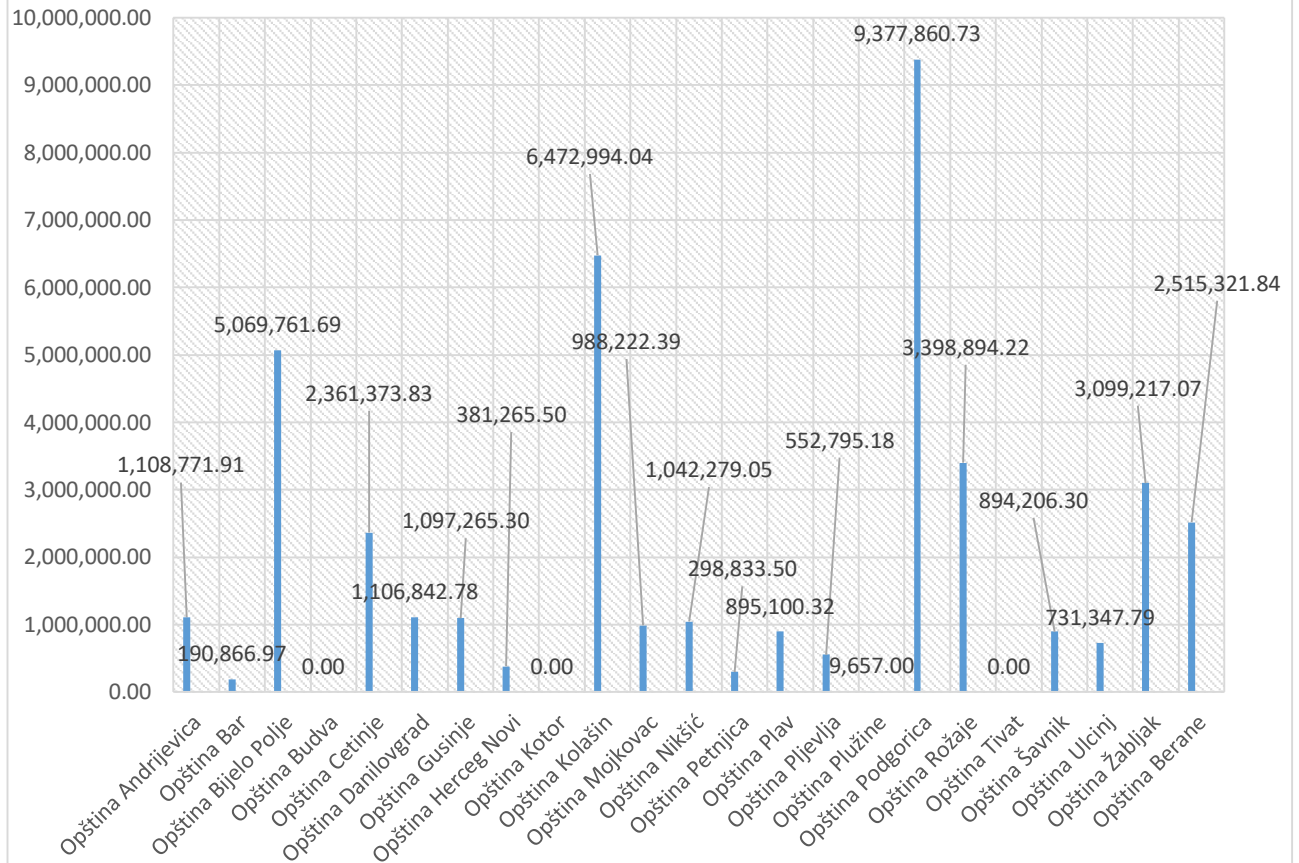
Samo u mjesecu decembru 2018. godine Direkcija javnih radova sklopila je 19 ugovora čija vrijednost iznosi **6.696.229,44 €**. Ukupna vrijednost svih ugovora sklopljenih u periodu od 01.01.2018. godine zaključno sa 31.12.2018. godine iznosi **53.569.398,28 €**.

U periodu od 01.01.2018. godine do 31.12.2018. godine raspisano je **139** tendera čija ukupna vrijednost iznosi **57.183.998,00 €**. U decembru su raspisana **23** tendera ukupne vrijednosti **35.700.000 €**.

Plan javnih nabavki usvojen je 02. februara 2018. godine, tako da u mjesecu januaru nije bilo raspisivanja javnih nadmetanja.

PRIKAZ UTROŠENIH SREDSTAVA PO OPŠTINAMA U 2018. GODINI

	UKUPNA PLAĆANJA PO OPŠTINAMA	REALIZOVANO OD 01.01. DO 31.12.2018. godine- €
1.	Opština Andrijevića	1,108,771.91
2.	Opština Bar	190,866.97
3.	Opština Berane	2,515,321.84
4.	Opština Bijelo Polje	5,069,761.69
5.	Opština Budva	0.00
6.	Opština Cetinje	2,613,373.83
7.	Opština Danilovgrad	1,106,842.78
8.	Opština Gusinje	1,097,265.30
9.	Opština Herceg-Novi	381,265.50
10.	Opština Kotor	0.00
11.	Opština Kolašin	6,472,994.04
12.	Opština Mojkovac	988,222.39
13.	Opština Nikšić	1,042,279.05
14.	Opština Petnjica	298,833.50
15.	Opština Plav	895,100.32
16.	Opština Pljevlja	552,795.18
17.	Opština Plužine	9,657.00
18.	Opština Podgorica	9,377,860.73
19.	Opština Rožaje	3,398,894.22
20.	Opština Tivat	0.00
21.	Opština Tuzi	638,834.06
22.	Opština Šavnik	894,206.30
23.	Opština Ulcinj	731,347.79
24.	Opština Žabljak	3,099,217.07
	Projekti IPA-e koji se ne svrstavaju po opštinama, a odnose se na usluge i robe	149,474.44
	Projekti KB koji se ne svrstavaju po opštinama	339,741.99
	Državna komisija za tehnički pregled autoputa	859,741.82
	UKUPNO REALIZOVANO U 2018. GODINI	43,832,669.72

Tabelarni prikaz potrošnje sredstava po programima*

	KAPITALNI BUDŽET (EUR)	Realizacija Stanje na 31.12.2018. (EUR)	Realizacija u odnosu na godišnji KB (%)
1	2	3	4
Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa	1.372.000,00	1.211.201,07	88,27
Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture	2.721.689,00	2.699.809,75	99,19
Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata	2.555.000,00	2.469.229,60	96,64
Izgradnja lokalne infrastrukture	8.366.660,12	8.029.357,67	95,96
Projekti očuvanja životne sredine	4.560.356,00	4.472.713,21	98,07
Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravstva	1.615.000,00	1.538.075,00	84,09
Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja	1.005.000,00	1.003.757,80	99,87
Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja i nauke	4.806.650,00	5.830.212,10	121,30
Unapređenje turističke ponude	13.472.644,88	13.359.085,40	99,15
Projekti koji se sufinansiraju iz IPA fondova	4.880.000,00	2.511.412,49	51,46
Državna komisija za auto put Bar-Boljare	720.000,00	707.815,53	98,30
UKUPNO	46.075.000,00	43.832.669,72	95,13

Direkcija javnih radova je u periodu od 01.01.2018. godine do 31.12.2018. godine realizovala sredstva u ukupnom iznosu od **43.832.669,72 €** što je **95,13 %** ukupno opredijeljenih sredstava Kapitalnim budžetom za 2018. godinu.

TABELA PLAĆANJA- KAPITALNI BUDŽET ZA 2018. GODINU

	Naziv projekta	PLANIRANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2018. GODINU			IZVORI FINANSIRA NJA	PLAĆENO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2018.GODINU		
		Tekući izdaci	Kapitalni izdaci	UKUPNO		tekući izdaci	Kapitalni izdaci	UKUPNO
1.	Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa	331,541.50	1,040,458.50	1,372,000.00		222,245.49	988,955.58	1,211,201.07
1.1.	Izgradnja objekata pravosudnih organa u Podgorici	45,000.00	5,000.00	50,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	3,980.90	0.00	3,980.90
1.2.	Nova zgrada tužilaštva u Podgorici	50,000.00	0.00	50,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0.00	0.00	0.00
1.3.	Eko zgrada Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici	50,000.00	0.00	50,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
1.4.	Akcioni plan prilagođavanja objekta javnoj upotrebi za pristup kretanja i upotrebu licima smanjene pokretljivosti	66,541.50	220,000.00	286,541.50	Opšti prihodi	23,818.90	210,760.28	234,579.18
1.5.	Rekonstrukcija Administrativnog objekat u Gusinju	14,342.90	470,000.00	484,342.90	Opšti prihodi	11,043.43	461,575.74	472,619.17
1.6.	Rekonstrukcije objekta stanice Policije i filijale Uprave unutrašnjih poslova u Gusinju, Kremza Zoganj	10,000.00	150,000.00	160,000.00	Opšti prihodi	4,605.30	133,816.74	138,422.04
1.7.	Izgradnja kompleksa smještajnih objekata SAJ i PJP na Zlatici u Podgorici	50,000.00	90,458.50	140,458.50	Opšti prihodi	48,060.27	87,649.32	135,709.59
1.8.	Rekonstrukcija skupštinske sale u Bijelom Polju	5,657.10	100,000.00	105,657.10	Opšti prihodi	2,380.00	95,153.50	97,533.50

1.9.	Nadogradnja i rekonstrukcija postojećeg objekta CANU-a u Podgorici	40,000.00	5,000.00	45,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
1.10.	Zaključak Vlade 07-5921 od 13,12,2018	0.00	0.00	0.00	Opšti prihodi	128,356.69	0.00	128,356.69
2.	Izgradnja rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture	86,650.00	2,635,039.00	2,721,689.00		65,370.75	2,634,439.00	2,699,809.75
2.1.	Nadogradnja i rekonstrukcija objekta bivšeg Doma vojske u Pg za potrebe Muz.centra, Crnog kino. i Državni protoko. u Podgorici	55,000.00	2,373,939.00	2,428,939.00	Opšti prihodi	55,000.00	2,373,412.84	2,428,412.84
2.2.	Uređenje terena oko spomen obilježja palim borcima NOR-a na Žabljaku	5,000.00	50,000.00	55,000.00	Opšti prihodi	2,000.00	50,000.00	52,000.00
2.3.	Rekonstrukcija "Dvorac Kralja Nikole" u Nikšiću	10,000.00	0.00	10,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0.00	0.00	0.00
2.4.	Izgradnja, rekonst. i adapt.obj. za potrebe Crn.nar pozorišta	16,650.00	111,100.00	127,750.00	Opšti prihodi	8,370.75	111,026.16	119,396.91
2.5.	Katedrala Svetog Petra u Baru	0.00	100,000.00	100,000.00	Opšti prihodi	0.00	100,000.00	100,000.00
3.	Izgradnja rekonstrukcija i sportskih objekata	220,000.00	2,335,000.00	2,555,000.00		182,098.47	2,287,131.13	2,469,229.60
3.1.	Izgradnja objekta sportske dvorane u Kotoru	5,000.00	95,000.00	100,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
3.2.	Rekonstrukcija objekta zatvorenog bazena u Kotoru	100,000.00	345,000.00	445,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00

3.3.	Izgradnja sportskih terena i sala	15,000.00	95,000.00	110,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	33,177.67	202,819.36	235,997.03
3.4.	Izgradnja sportske sale u Nikšiću	20,000.00	100,000.00	120,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
3.5	Izrada proj. dok. i izvođenje radova na rekon. sportske sale gim. i sredn struč. škole u Rožaje	20,000.00	200,000.00	220,000.00	Opšti prihodi	18,620.00	0.00	18,620.00
3.6	Izgradnja školsko sportske dvorane u Gusinju	10,000.00	100,000.00	110,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
3.7	Izgradnja fudbalskog stadiona na Cetinju	30,000.00	1,350,000.00	1,380,000.00	Opšti prihodi	17,493.00	1,191,781.76	1,209,274.76
3.8	Zaključ Vlade 07-5187 od 01,11,2018-uštede, i Zaključ Vlade 07-5921 od 13,12,2018	0.00	0.00	0.00	Opšti prihodi	112,807.80	873,913.77	986,721.57
3.9	Rekonstrukcija sportske dvorane na Cetinju	5,000.00	45,000.00	50,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0.00	18,616.24	18,616.24
3.10	Unapređenje lokalne sportske infrastrukture za potrebe prijestonice Cetinje	15,000.00	5,000.00	20,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
4.	Projekti očuvanja životne sredine	1,608,430.00	2,951,926.00	4,560,356.00		1,575,496.80	2,897,216.41	4,472,713.21
4.1.	Sanitarne deponije, postrojenja za tretman otpadnih voda i vodosnadbjevanje	454,905.00	105,000.00	559,905.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	318,677.81	32,956.33	351,634.14
4.2.	Izgradnja regionalnih centara, transfer stanica i sanacija postojećeg odlagališta za otpad	95,000.00	815,000.00	910,000.00	Opšti prihodi	31,612.15	756,287.88	787,900.03
4.3.	Sanacija i rekonstrukcija hidrotehničkog tunela u Mojdežu, Herceg Novi	10,000.00	121,000.00	131,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	2,500.00	120,072.17	122,572.17
4.4.	Izgradnja i rekonstrukcija vodovoda	410,451.00	805,000.00	1,215,451.00	Opšti prihodi	177,877.96	801,383.22	979,261.18

4.5.	Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija sistema za odvođenje otpadnih voda	399,854.00	100,146.00	500,000.00	Opšti prihodi	337,229.00	0.00	337,229.00
4.6.	Mjere smanjenja zagađenja i toplifikacije Pljevalja	10,000.00	110,000.00	120,000.00	Opšti prihodi	0.00	110,000.00	110,000.00
4.7.	Unapređenje postojeće mreže meteoroloških i padavinskih stanica	10,000.00	110,000.00	120,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	7,535.88	93,881.78	101,417.66
4.8.	Sanacija odlagališta u Plavu	15,000.00	5,000.00	20,000.00	Opšti prihodi	2,394.00	0.00	2,394.00
4.9.	Izgradnja i rekonstrukcija vodovoda na području Bukovica radetina Rožaje	20,000.00	280,000.00	300,000.00	Opšti prihodi	2,700.00	276,736.15	279,436.15
4.10.	Izgradnja PPOV na Vranjini	15,000.00	100,000.00	115,000.00	Opšti prihodi	4,970.00	77,850.00	82,820.00
4.11.	Rekonstrukcija vodovodne mreže u prijestonici Cetinje	168,220.00	400,780.00	569,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	0.00	0.00	0.00
4.12.	Zaključak Vlade 07-4615 Zaključak Vlade 07-5921 od 13,12,2018	0.00	0.00	0.00	Opšti prihodi	690,000.00	628,048.88	1,318,048.88
4.13.	Radovi na zaštiti Plavskog jezera	0.00	0.00	0.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	0.00	0.00	0.00
5.	Izgradnja lokalne infrastrukture	622,571.00	7,744,089.12	8,366,660.12		350,647.25	7,678,710.42	8,029,357.67
5.1.	Rekonstrukcija Ribarske ulice u Plavu	10,000.00	19,163.22	29,163.22	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.2.	Izgradnja pasarele i pratećih sadržaja šetališta i uređenje prostora Jalovišta u Mojkovcu	10,000.00	57,000.00	67,000.00	Opšti prihodi	2,950.00	24,633.00	27,583.00
5.5.	Pomoć lokalnim upravama u rješavanju infrastrukturnih problema	275,740.00	4,080,000.00	4,355,740.00	Opšti prihodi	270,103.78	4,089,237.03	4,359,340.81
5.5.1. 1	Lokalni putevi km	25,500.00	1,270,000.00	1,295,500.00	Opšti prihodi	21,957.97	1,282,775.93	1,304,733.90
5.5.2	Gradske saobraćajnice	250,240.00	2,810,000.00	3,060,240.00	Opšti prihodi	248,145.81	2,806,461.10	3,054,606.91

5.6	Rekonstrukcija mosta Radovan Pavićević na Zeti Danilovgrad	20,000.00	1,009,000.00	1,029,000.00	Opšti prihodi	16,334.99	1,008,468.06	1,024,803.05
5.7	Izgradnja gradske pijace u Gusinju	10,000.00	135,000.00	145,000.00	Opšti prihodi	9,046.66	134,610.23	143,656.89
5.8	Uređenje obala rijeke, Izrada obalo utvrda i uređenje korita rijeke	10,000.00	1,107,000.00	1,117,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	6,065.20	1,106,690.26	1,112,755.46
5.9	Izgradnja Regionalne stočne pijace u Beranama	5,000.00	221,000.00	226,000.00	Opšti prihodi	3,009.28	220,712.90	223,722.18
5.10	Izgradnja pješačkog mosta Potkrajci-Njegnjevo B. Polje	5,000.00	207,000.00	212,000.00	Opšti prihodi	4,600.00	206,855.34	211,455.34
5.12	Izgradnja javne rasvjete na zaobilaznici u Bijelom Polju	10,000.00	120,000.00	130,000.00	Opšti prihodi	8,019.46	116,460.34	124,479.80
5.13	Izgradnja Gradske pijace u Rožajama	16,831.00	301,000.00	317,831.00	Opšti prihodi	3,989.47	300,823.42	304,812.89
5.14	Rekonstrukcija puta Plav-Vojno selo Gusinje Zaklj vlade uštede	20,000.00	150,000.00	170,000.00	Opšti prihodi	0.00	150,000.00	150,000.00
5.15	Rekonstrukcija Prnjavorske ulice u Plavu	10,000.00	224,000.00	234,000.00	Opšti prihodi	3,659.41	223,511.09	227,170.50
5.16	Izrada projekta i izvođenje radova na rekonstrukciji puta Plav-Bogičevića, Plav	40,000.00	4,925.90	44,925.90	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.17	Izgradnja pješačkoig mosta Haremi Berane	15,000.00	5,000.00	20,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.18	Izgradnja infrastrukturnih priključak. za Biznis zonu u Mojkovovcu	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	242.00	0.00	242.00
5.19	Komunalno opremanje i hitna sanacija na dijelu objekata u biznis zonama, Cetinje	50,000.00	0.00	50,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.20	Podrška u zapošljavanju OSI, Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.21	Rekonstrukcija Studenskog trga, Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.22.	Rekonstrukcija trga i pijace na Njegušima	10,000.00	0.00	10,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.22	Rekonstrukcija Njegoševog parka Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00

5.23	Nabavka opreme za unapređenje rada javnih službi Prijestonice Cetinje	5,000.00	97,000.00	102,000.00	Opšti prihodi	0.00	96,708.75	96,708.75
5.24	Kupovina prostora za potrebe parking servisa i održ. objekata Prijestonice Cetinje	0.00	0.00	0.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.25	Izgradnja prihvatilišta za napuštene kućne ljubimce Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.26	Izgradnja objekata od lokalnog značaja za potrebe Prijestonice Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.27	Sanacija podvožnjaka i uređenje prostora od Čipura do Vladinog doma, Prijestonice Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.28	Uređenje pješačke staze do Orlovog krša, Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.28.	Uređenje pristupnog puta i osvjetljenje Žabljaka Crnojevića	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.29	Osvjetljenje Čipura i Biljarde Cetinje	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.30	Luštica 2 Monte Rose putni pravac	0.00	7,000.00	7,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
5.31	Izgradnja tehničke i druge potrebne dokumentacije za objekte za potrebe Prijestonice Cetinje	50,000.00	0.00	50,000.00	Opšti prihodi	22,627.00	0.00	22,627.00
6.	Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravlja	30,000.00	1,585,000.00	1,615,000.00		0.00	1,538,075.10	1,538,075.10
6.1.	Rekonstrukcija energetskog bloka - trafostanice i pomoćnih izvora napajanja KBC u Podgorici	10,000.00	185,000.00	195,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
6.2.	Privođenje namjeni novo izgrađenih dijelova objekta Doma zdravlja Nova varoš i doma zdravlja stara varoš KBC u Podgorici	15,000.00	200,000.00	215,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
6.3.	Rekonstrukcija objekta za potrebe Urgentnog bloka	5,000.00	200,000.00	205,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00

6.4.	Zaključ Vlade 07-5187 od 01,11,2018	0.00	1,000,000.00	1,000,000.00	Opšti prihodi	0.00	1,538,075.10	1,538,075.10
7.	Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja	20,000.00	985,000.00	1,005,000.00		19,400.00	984,357.80	1,003,757.80
7.1.	Izgradnja doma starih u Podgorici	20,000.00	875,000.00	895,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	19,400.00	919,400.00	938,800.00
7.2.	Izgradnja doma starih u Nikšiću	0.00	45,000.00	45,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0.00	0.00	0.00
7.3.	Zaklj Vlade 07-5921 od 13,12,2018	0.00	0.00	0.00		0.00	45,000.00	45,000.00
7.4.	Kupovina zemljišta za potrebe izgradnje objekata u cilju rješavanja stambenih pitanja za potrebe Prijestonice Cetinje	0.00	65,000.00	65,000.00	Opšti prihodi	0.00	19,957.80	19,957.80
8.	Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja	591,650.00	4,215,000.00	4,806,650.00		561,743.90	5,268,468.20	5,830,212.10
8.2.	Dječji vrtići iz kredita CEB-a	50,000.00	1,213,000.00	1,263,000.00	Opšti prihodi kredit 8.000,00	37,275.81	1,403,059.95	1,440,335.76
8.2.1.	Vrtić na Starom Aerodromu, Podgorica	10,000.00	330,000.00	340,000.00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	25,326.49	854,091.25	879,417.74
8.2.2.	Vrtić u Baru	5,000.00	368,000.00	373,000.00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	0.00	0.00	0.00
8.2.3.	Vrtić u Ulcinju	5,000.00	5,000.00	10,000.00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	0.00	0.00	0.00
8.2.4.	Vrtić u Pljevljima	10,000.00	160,000.00	170,000.00	Opšti prihodi kredit 2.000,00	0.00	0.00	0.00
8.2.5.	Vrtić u Bloku VI, Podgorica	5,000.00	5,000.00	10,000.00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	3,499.32	0.00	3,499.32
8.2.6.	Vrtić u Tuzima	10,000.00	340,000.00	350,000.00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	8,450.00	548,968.70	557,418.70
8.2.7.	Rekonstrukcija Vrtića	5,000.00	5,000.00	10,000.00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	0.00	0.00	0.00
8.3.	Rekonstrukcija vrtića u Rožajama	50,000.00	0.00	50,000.00	Opšti prihodi	10,640.00	0.00	10,640.00
8.4.	Vrtić City kvart	20,000.00	0.00	20,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
8.4.	Izrada glavnog projekta rekonstrukcije objekta Tehničkih fakulteta Univerziteta Crne Gore u Podgorici	80,000.00	5,000.00	85,000.00	Opšti prihodi	70,124.45	0.00	70,124.45

8.5	Srednja stručna škola u Golubovcima	25,000.00	2,176,000.00	2,201,000.00	Opšti prihodi	24,477.60	2,175,790.13	2,200,267.73
8.6	OŠ u Gukama	11,650.00	101,000.00	112,650.00	Opšti prihodi	9,895.21	100,553.63	110,448.84
8.7	OŠ u Tološima	75,000.00	5,000.00	80,000.00	Opšti prihodi	476.00	0.00	476.00
8.8.	Rekonstrukcija Toplane Univerziteta Crne Gore Podgorica	5,000.00	0.00	5,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
8.9	Rekonstrukcija objekata OŠ u Kalačima Rožaje	10,000.00	90,000.00	100,000.00	Opšti prihodi	9,898.64	87,461.12	97,359.76
8.10	Sanacija klizišta na savini za potrebe sanacija i rekonstrukcije školskih i predškolskih objekata u Herceg Novom	100,000.00	260,000.00	360,000.00	Opšti prihodi	5,236.88	253,456.45	258,693.33
8.11	OŠ "Dušan Korać " Bijelo Polje	10,000.00	0.00	10,000.00	Opšti prihodi	4,760.00	0.00	4,760.00
8.12	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja OŠ u Rožajama	45,000.00	2,500.00	47,500.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
8.13	Izgradnja kompleksa objekata Akademije umjetnosti na Cetinju	60,000.00	0.00	60,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
8.14.	Rekonstrukcija i adaptacija objekata za potrebe uspostavljanja biznis inkubatora na Cetinju	5,000.00	357,500.00	362,500.00	Opšti prihodi	0.00	357,146.92	357,146.92
8.15.	Zaključak Vlade 07-5921 od 13,12,2018	0.00	0.00	0.00	Opšti prihodi	388,959.31	891,000.00	1,279,959.31
8.16.	Izgradnja sale za OŠ Lovčenski partizanski odred, Cetinje	5,000.00	5,000.00	10,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
8.17.	OŠ Karabuško polje	40,000.00	0.00	40,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
9.	Unapređenje turističke ponude	1,711,633.10	11,761,011.78	13,472,644.88		1,630,755.75	11,728,329.65	13,359,085.40
9.1	Ski centar "Kolašin 1600", Kolašin	90,000.00	2,680,377.62	2,770,377.62	Opšti prihodi	73,401.24	2,677,877.62	2,751,278.86
9.2.	Ski centar na lokalitetu Cmiljača, Bijelo Polje	388,890.00	2,153,413.94	2,542,303.94	Opšti prihodi	167,448.44	2,135,704.76	2,303,153.20
9.3.	SKI centar na lokalitetu Žarski, Mojkovac	105,500.00	309,900.00	415,400.00	Opšti prihodi	105,436.02	307,852.88	413,288.90
9.4.	SKI centar na lokalitetu Hajla, Rožaje	102,623.10	1,435,719.22	1,538,342.32	Opšti prihodi	11,816.26	1,433,219.22	1,445,035.48
9.5.	SKI centar na lokalitetu Durmitora, Žabljak	254,620.00	2,404,640.00	2,659,260.00	Opšti prihodi	92,450.30	2,404,558.15	2,497,008.45

9.6.	Turististička infrastruktura, izrada projektne i tehničke dokumentacije i izvođenje radova	270,000.00	5,000.00	275,000.00	Opšti prihodi	264,052.46	4,990.00	269,042.46
9.7.	Valorizacija Đalovića pećine; Bijelo Polje	230,000.00	1,059,961.00	1,289,961.00	Opšti prihodi	182,624.81	1,054,758.61	1,237,383.42
9.8.	"Kuća Voća"- Andrijevića	10,000.00	500,000.00	510,000.00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	5,355.00	499,952.92	505,307.92
9.9.	Izrada projekta rekonstrukcije Kanli Kule u Herceg Novom	150,000.00	0.00	150,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
9.10.	Nacionalni parkovi	15,000.00	430,000.00	445,000.00	Opšti prihodi	8,551.32	427,856.59	436,407.91
9.14.	Izgradnja objekta nacionalne kuće maslina u Baru	50,000.00	0.00	50,000.00	Opšti prihodi	9,711.50	0.00	9,711.50
9.15.	Dom revolucije u Nikšiću	20,000.00	782,000.00	802,000.00	Opšti prihodi	19,965.00	781,558.90	801,523.90
9.16.	Zaključak Vlade 07-6220 od 27,12,2018	0.00	0.00	0.00	Opšti prihodi	675,060.40	0.00	675,060.40
9.17.	Izgradnja objekta za izložbeni prostor na Cetinju	10,000.00	0.00	10,000.00	Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
9.18.	Izrada promotivnih sadržaja za unapređenje turističke ponude Prijestonice Cetinje	15,000.00	0.00	15,000.00	Opšti prihodi	14,883.00	0.00	14,883.00
10	Projekti koji se sufinansiraju iz IPA fondova	1,220,000.00	3,660,000.00	4,880,000.00		379,166.07	2,132,246.42	2,511,412.49
10.1.	PPOV, kanalizaciona mreža i uređenje vodosnabdijevanja u Beranama	260,000.00	1,110,000.00	1,370,000.00	IPA Opšti prihodi Kredit	60,976.35	1,052,600.30	1,113,576.65
10.2.	Sanacija odlagališta "Vrtijeljka" na Cetinju	30,000.00	550,000.00	580,000.00	IPA Opšti prihodi	20,702.36	54,378.50	75,080.86
10.3.	Sanacija odlagališta "Cafe" u Baru	85,000.00	1,200,000.00	1,285,000.00	IPA Opšti prihodi	33,325.47	0.00	33,325.47
10.4.	Rekonstrukcija na željezničkoj pruzi Virpazar-Sutomore	15,000.00	210,000.00	225,000.00	IPA Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
10.5.	Demontaža postojećeg, nabavka i montaža nove električne vuče podstanice "Trebešica"	40,000.00	120,000.00	160,000.00	IPA Opšti prihodi	37,673.08	657.10	38,330.18
10.6.	Tehnička pomoć	235,000.00	0.00	235,000.00	IPA Opšti prihodi	179,029.81	0.00	179,029.81
10.7.	Rehabilitacija pruge sa tunelima KOS Trebišnica	75,000.00	450,000.00	525,000.00	IPA Opšti prihodi	47,459.00	1,024,610.52	1,072,069.52

10.8.	Uključivanje marginalizovanih grupa u obrazovni sistem	10,000.00	5,000.00	15,000.00	IPA Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
10.9.	Priprema projekata za sektore zaštite Životne sredine i klimatskih promjena	5,000.00	5,000.00	10,000.00	IPA Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
10.10.	Podrška implementaciji i monitoring upravljanja otpadom	5,000.00	5,000.00	10,000.00	IPA Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
10.11.	Podrška implementaciji i monitoring upravljanja vodama	460,000.00	5,000.00	465,000.00	IPA Opšti prihodi	0.00	0.00	0.00
11	Državna komisija za tehnički pregled auto puta	715,000.00	5,000.00	720,000.00	Opšti prihodi	707,517.87	297.66	707,815.53
	SVE UKUPNO	7,157,475.60	38,917,524.40	46,075,000.00		5,694,442.35	38,138,227.37	43,832,669.72

Upravni postupci i žalbe u postupcima javnih nabavki

U Direkciji javnih radova su tokom 2018. godine primljena 23 zahtjeva koja su se odnosila na slobodan pristup informacijama, koje je Direkcija riješila u propisanom roku.

Ovlašćeno lice za slobodan pristup informacijama je, saglasno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama postupila u zakonskim rokovima rješavanju zahtjeva i od ukupno 23 podnešena zahtjeva, 3 zahtjeva je odbijeno obzirom da organ nije posjedovao traženu informaciju, 20 zahtjeva je usvojeno.

Zahtjev za slobodan pristup informacijama	Usvojeni zahtjevi	Odbijeni zahtjevi
23	20	3

Saglasno Zakonu o javnim nabavkama zaštitu prava u postupku javne nabavke tokom 2018.godine zatražila su 52 učesnika. Postupak zaštite prava pokrenuli su žalbom. Od ukupno **52** uložene žalbe o kojima je odlučivala Državna komisija za kontrolu postupka javnih nabavki kao drugostepeni organ **20** žalbi odbila kao neosnovane i neuredne i **32** žalbe usvojila kao osnovane kojim je **14** vratila postupak Direkciji na ponovno odlučivanje, a 18 žalbi usvojila i poništila postupak u cjelosti.

Pristigle žalbe	Neosnovane/neuredne	Osnovane	
52	20	32	14-Vraćeno na ponovno odlučivanje 18- usvojeno od strane Državne komisije

Tokom 2018. godine pred Upravnim sudom nije pokrenut nijedan upravni spor.

U Direkciji javnih radova 3 službenika rade na upravnim poslovima i to 2 sa VSS – dipl. pravnik i 1 VII nivo - druga školska sprema.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine

Izvještaj o radu za 2018.god

Podgorica, februar 2019. godine

I) PRIKAZ REALIZACIJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI I ZAKLJUČAKA VLADE**1. Izrađena i usvojena Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017. godinu**

Informacija o stanju životne sredine predstavlja osnovni dokument kojim se daje ocjena ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, kao i preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine. Shodno Članu 57 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list RCG", br. 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore obavezna je da izrađuje i publikuje Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori, s predlogom mjera i konkretnih aktivnosti za poboljšanje postojećeg stanja i rešavanje ili ublažavanje identifikovanih problema.

Informacija je bazirana na podacima i analizama koje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine dobija kroz realizaciju godišnjeg Programa monitoringa po svim segmentima životne sredine. Program monitoringa na godišnjem nivou za potrebe Agencije realizuju institucije izabrane putem tenderske procedure.

2. Izrađen Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2019. godinu

Na osnovu člana 55 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine obavezna je da predloži Program monitoringa životne sredine Ministarstvu održivog razvoja i turizma. Godišnji program monitoringa donosi Vlada Crne Gore.

Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2019. godinu obuhvata šest programa:

1. Kvalitet vazduha
2. Program monitoringa alergenog polena u vazduha
3. Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu
4. Stanje ekosistema priobalnog mora Crne Gore
5. Stanje biodiverziteta
6. Buka u životnoj sredini
7. Radioaktivnost u životnoj sredini

3. Raspisivanje tendera i odabir institucija za sprovođenje programa monitoringa za 2018. godinu**4. Koordinacija i praćenje realizacije programa monitoringa životne sredine Crne Gore u 2018. godini**

5. Aktivno učešće u radu pregovaračkih struktura i priprema materijala za potrebe pregovaračkog postupka za Poglavlje 27 - Životna sredina za oblasti: Zaštita prirode, Klimatske promjene, Vazduh, More i Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu

6. Kontinuirano mjerenje koncentracije (mikroskopiranje brojanje satno, dnevno a potom izveštavanje na nedeljnom nivou o koncentraciji polenovih zrna u vazduhu) polenovih zrna u vazduhu, i pravljenje semafora koji se prosleđuju kolegama iz informacionog sistema a dalje javnosti na uvid

7. Učešće u obukama/radionicama u cilju stručnog usavršavanja

8. Učešće na stručnim sastancima, konferencijama i okruglim stolovima

9. Učešće u radnim grupama koje se bave razvojem strategija, zakona, podzakonskih akata i ostalim konsultativnim procesima – u 2018. godini konkretno vezano za: Zakon o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva i Uredbu o načinu, uslovima i vremenu davanja na korišćenje dobara nacionalnih parkova (Ministarstvo održivog razvoja i turizma)

10. Učešće na sastancima vezanim za ratifikovane protokole Barselonske konvencije

- 11. Učešće na sastancima vezanih za rad Regionalne grupe za biodiverzitet i u sklopu toga na događaju na 14. COP-u Konvencije o biološkoj raznovrsnosti (CBD)**
- 12. Učešće na sastancima Nacionalnih Referentnih Centara (NRC) za izvještavanje prema Evropskoj Agenciji za životnu sredinu (EEA)**
- 13. Učešće na sastancima i u radu Nadzornog komiteta Barselonske Konvencije**
- 14. Učešće u ekološkim akcijama u organizaciji i koorganizaciji Agencije**
- 15. Praćenje realizacije projekta „Uspostavljanje Nature 2000 u Crnoj Gori“**

Projekat identifikacije i istraživanja Natura 2000 staništa u Crnoj Gori otpočeo je 2016. godine kao IPA projekat finansijski podržan od strane Evropske Komisije. Shodno tenderskoj proceduri realizovanoj od strane Evropske Komisije za realizaciju projekta je odabrana konsultantska kuća AAM iz Mađarske. Realizacija projekta je otpočela u aprilu 2016. u saradnji Vlade Crne Gore sa projektnim timom AAM. Trogodišnji projekat ima za cilj identifikaciju i istraživanje područja u Crnoj Gori za potrebe definisanja predloga ekološke mreže, odnosno Nature 2000. Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, kao korisnik ovog projekta, učestvovala je u obukama, izradi mjesečnih i godišnjih planova terena i praćenju realizacije istog i tokom 2018. godine.

- 16. Redovno ažuriranje baze podataka speleo-objekata u Crnoj Gori**
- 17. Proračun emisija iz industrijskih postrojenja, koja koriste kotlove na tečno gorivo, radi naplate ekoloških taksi**
- 18. Učešće u radnoj grupi za praćenje kvaliteta voda**
- 19. Učešće u radnoj grupi komisije za vodu Ministarstva zdravlja**
- 20. Učešće na sastanku za nacionalne ekspertske konsultacije o značaju protokola o vodama i zdravlja**
- 21. Davanje stručnih mišljenja na zahtjev Sektora za izdavanje dozvola:**

- **za potrebe izvoza nezaštićenih divljih vrsta biljaka i gljiva** na osnovu čl. 73. Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16) i Pravilnika o bližem načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i prometa nezaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva koje se koriste u komercijalne svrhe ("Sl. list CG", br. 62/10),
- **za potrebe izdavanja Akta o uslovima zaštite prirode**, prema čl. 18. Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16) a za potrebe izrade planova, osnova i programa,
- **za obavljanje radnji i aktivnosti u zaštićenim prirodnim dobrima** shodno čl. 40. Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16),
- **za potrebe vršenja naučno-obrazovnih istraživanja na području Crne Gore, odnosno, sakupljanju zaštićenih i/ili nezaštićenih vrsta i biljaka** u iste svrhe shodno Zakonu o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16),
- **mjere zaštite i kontrole u odnosu na identifikovane invazivne vrste.**

22. Ažuriranje podataka u Centralni registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom

Na osnovu člana 38 Zakonu o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16) Zaštićena područja i područja pod preventivnom zaštitom upisuju se u registar. Registar vodi Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. U 2018. godinu donijeti i ažurirani sljedeći podaci u Centralni registar:

- Rešenje o upisu u Centralnom registaru zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom za Regionalni park Orjen broj akta 101/2-06-1247/1 od 30/05.2018.
- Rješenja o upisu u Centralni registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom (donijeto ukupno 25 Rješenja), koja su donijeta shodno članu 38 stav 1 i 2 a u vezi sa članom 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list Crne Gore", br. 54/16).

Registar je dostupan na web portalu <http://prirodainfo.me/>.

23. Aktivno učešće u radu pregovaračkih struktura i priprema materijala za potrebe pregovaračkog postupka za Poglavlje 27 - Životna sredina, za oblasti: Zaštita prirode, Klimatske promjene, Vazduh, More i Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu

U okviru pregovaračkog postupka sa Evropskom Komisijom Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i tokom 2018. dala je značajan doprinos svojim ekspertskim iskustvom i kapacitetima u pred pristupnim pregovorima, posebno u dijelu praćenja i realizacije aktivnosti definisanih Strategijom aproksimacije za Poglavlje 27 i izradi Pregovaračke pozicije za Poglavlje 27, kao i ostalim relevantnim dokumentima po ovom pitanju.

II) UČEŠĆE I REALIZACIJA PROJEKATA

1. Učešće na sastancima DRIN CORE projekta
2. Učešće na sastancima i Upravnom odboru ENI SEIS projekta
3. Učešće na sastanku Najbolje prakse za implemetaciju IMAP-a u Nacionalne monitoringe za morski ekosistem
4. Učešće na inicijalnom sastanku, a i na početnim obukama u okviru Projekta GEF Adriatic
5. Praćenje implemetacije Projekta UNEP Marine litter, koji sprovodi JP Morsko Dobro
6. Organizovanje i učešće na TAIEX ekspertskim misijama
7. Učestvovanje u radionicama u okviru projekta MonteAqua, koji implemtira Institut za Biologiju mora iz Kotora
8. Realizaciji Drugog dvogodišnjeg izvještaja o klimatskim promjenama
9. Pripremne aktivnosti za izradu Treće nacionalne komunikacije o klimatskim promjenama
10. Učešće u organizaciji kajak regate Bokokotorskim zalivom
11. Obuka i učešće u projektu “Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom koji sadrži polihlorovane bifenile (PCB)”
12. Učešće u Realizaciji projekta u okviru ORF Fonda “Regionalna mreža za upravljanje informacijama o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR)” u saradnji sa GIZ-om i uspostavljanje osnove za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta (Platforme za informacioni sistem za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta)

Kroz projekat „Regionalna mreža za upravljanje informacijama o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR)” tokom 2018. godine realizovana je aktivnost uspostavljanje osnove za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta (Platforme za informacioni sistem za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta) odnosno **Pilotiranje BIMR Regionalnog priručnika**. Dvije glavne aktivnosti koje su realizovane u saradnji relevantnih aktera u regionu JIE, imale su za cilj uspostavljanje osnove regionalno jedinstvene strukture baza podataka o biodiverzitetu i korišćenje jedinstvenih softverskih alatki za definisanu strukturu baza, izrada web aplikacija, i davanje preporuka za dalje prioritete u izradi Informacionog Sistema u zaštite prirode (ISZP) u regionu.

U periodu januar–oktobar 2018. god. urađene su dvije aktivnosti u okviru ove komponente:

- a) Izrada Liste izabranih endema kopnenih biljnih i životinjskih taksona JIE,
- b) Uspostavljanje osnove Informacionog sistema za biodiverzitet u regionu JIE: Crnoj Gori, Makedoniji i Bosni i Hercegovini (posebno za Republiku Srpsku i Federaciju Bosne i Hercegovine).

Osnova Informacionog sistema za biodiverzitet za Crnu Goru je publikovana na web stranici <http://prirodaonline.me/>.

13. Učešće u realizaciji TEM Projekta Prekogranično upravljanje ekosistemima, kao dijela Projekta otvorenog regionalnog fonda za jugoistočnu Evropu - Biodiverzitet (ORF BD), - GIZ i EuroNatur

U okviru projekta su organizovale tri radionice na temu upravljanja prekograničnim ekosistemima, na kojima je učestvovao i predstavnik Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore. Radionice su bile kreirane za aktere sa centralnog i lokalnog nivoa, kao i predstavnike civilnog sektora. Cilj organizovanih radionica je bila edukacija zainteresovanih

strana kao i promocija „Ambasadora prekograničnih ekosistema“ što podrazumijeva odgovarajuća znanja o prednostima i vrijednostima upravljanja prekograničnim zaštićenim područjima, kao i sticanje odgovarajućih komunikacijskih vještina za njihovu promociju.

TEM projekat se implementira sa lokalnim partnerima u regionu Šar Planina -Korab – Koritnik, uključujući i partnere iz Crne Gore zbog srodnih (zajedničkih) tema i nastavka dalje saradnje. Prva radionica je bila održana u Prizrenu (Kosovo) u februara 2018, druga radionica, na Popovoj Šapki (Makedonija) u aprilu 2018, i treća radionica, krajem maja u mjestu Peškopi u Albaniji.

14. Izdavanje publikacije Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore „Gljive Crne Gore- Katalog gljiva rožajskog kraja“

U decembru 2018. godine u izdanju Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore obavljene je publikacija „Gljive Crne Gore- Katalog gljiva rožajskog kraja“, autora Ibrahima Hadžića. U publikaciji je predstavljeno oko 900 vrsta gljiva koje su sakupljene i identifikovane na teritoriji Opštine Rožaje u periodu od 1987. do 2017. godine. Podaci predstavljeni u ovoj publikaciji su važni sa naučnog i stručnog aspekta u smislu dobijanja jasnijeg i boljeg uvid u cjelokupni diverzitet gljiva Crne Gore. Podaci iz ovog djela će se koristiti za uspostavljanje baza podataka raznih nivoa i potreba u okviru Informacionog sistema za zaštitu prirode i biodiverzitet koji vodi i uspostavlja Agencija za zaštitu prirode i životne sredine.

III) IZVJEŠTAVANJE PREMA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Na osnovu Zakona o životnoj sredini (“Sl. list CG”, br. 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine obavezna je da saraduje sa međunarodnim organizacijama, kao i da učestvuje u radu profesionalnih mreža Evropske unije. Shodno tome, u 2018. godini od strane Agencije za zaštitu životne sredine realizovale su se sledeće aktivnosti:

1. Testiranje novog informacionog sistema za izvještavanje prema MEDPOL-u,
2. Izvještavanje prema protokolima Barselonske konvencije (Offshore protocol, Protokol o opasnom otpadu i Protokol o izvorima zagađenja sa kopna) za period 2016-2017.,
3. Učešće u dvogodišnjem izvještavanju prema Barselonskoj Konvenciji za Protokol o posebnim zaštićenim područjima i zaštiti biodiverziteta Mediterana (RAC SPA),
4. Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA) o zaštićenim područjima prirode (nacionalni nivo) – Common Database on Designated Areas (CDDA),
5. Saradnja sa međunarodnim institucijama (IUCN, GIZ, UNDP i dr.) i nevladinim organizacijama na polju realizacije projektnih aktivnosti.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u sklopu redovnih aktivnosti realizuje saradnju sa međunarodnim institucijama (IUCN, GIZ, UNDP i dr.) i nevladinim organizacijama na polju realizacije projektnih aktivnosti po pitanju zaštite prirode kao partnerska organizacija.

SEKTOR ZA IZDAVANJE DOZVOLA

UPRAVNI POSTUPAK

U 2018. godini, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine - Sektor za izdavanje dozvola sa Odjeljenjem za upravljanje hemikalijama je sproveo **1804 upravnih postupaka**, od kojih se 54 predmet prenosi u 2019. godinu, kao i **432 druge procedure propisane zakonima**.

Na osnovu **Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** (“Službeni list RCG”, broj 80/05 i “Službeni list CG”, broj 40/10, 73/10, 40/11, 27/13 i 52/16), Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu (“Službeni list Republike Crne Gore”, br. 020/07 od 04.04.2007, Službeni list Crne Gore”, br. 047/13 od 08.10.2013, 053/14 od 19.12.2014) i Pravilnika donijetih u skladu sa ovim Zakonom, u Agenciji je završeno (u 2018.god) ukupno 73 postupka procjene uticaja, od čega je za: 56 projekta izdata ekološka saglasnosti na

Elaborat procjene uticaja; 11 projekta donijeto rješenje da nije potrebna procjena uticaja; 1 obustavljen postupak; 5 rješenja o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti. U toku je ukupno još 31 predmeta koji će se prenijeti u 2019. godini.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja** ("Službeni list RCG", broj 80/05 i „Službeni list CG“, br. 59/11) na osnovu podnijetih zahtjeva, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izdala je: 11 saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, i jedno (1) rješenje o odbijanju.

Shodno **Zakonu o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ("Sl. list RCG", br. 80/05, "Sl. list Crne Gore", br. 54/09, 40/11, 42/15, 54/16)** Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je u 2018. godina donijela 3 Rješenja o izdavanju integrisane dozvole, dok su 2 zahtjeva prenešena u 2019. godinu.

Shodno **Zakonu o životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 52/16)** pokrenuta su 3 upravna postupka za davanje saglasnosti na Izvještaj o bezbjednosri i Plan zaštite od udesa, koja su prenešena u 2019. godinu.

Na osnovu **Zakona o upravljanju otpadom ("Sl. list Crne Gore", br. 64/11, 39/16)** i podzakonskih akata u toku 2018. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je sprovela ukupno 470 upravnih postupka, od čega je izdato: 11 dozvole za izvoz opasnog otpada; 216 dozvole za tranzit i uvoz neopasnog otpada; 10 rješenja za upis preduzeća u registar sakupljača, odnosno prevoznika otpada; 17 rješenja za upis preduzeća u registar trgovaca; 4 rješenja za upis preduzeća u registar izvoznika neopasnog otpada; 3 rješenja za upis preduzeća u registar prevoznika otpada; 74 saglasnosti na planove upravljanja otpadom proizvođača otpada; 21 rješenja o odbijanju zahtjeva za upis u registar sakupljača odnosno prevoznika otpada; 6 rješenja brisanje iz registra sakupljača i trgovaca; 99 mišljenja o potrebi izdavanja dozvola za uvoz električnog i elektronskog otpada, 9 rješenja za produženje dozvole za obradu otpada, dok je će još 13 postupaka biti prenijeto u 2019. godinu.

Na osnovu **Zakona o zaštiti vazduha ("Sl. list CG", br. 25/10, 40/11, 43/15)** Agencija za zaštitu prirode i životne sredine sprovela je 28 upravnih postupaka, od čega je izdato: 26 dozvola za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci; 1 dozvola za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance; 1 rješenje o odbijanju.

Na osnovu **Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 28/11, 28/12, 01/14)** Agencija za zaštitu prirode i životne sredine nije podnijet ni jedan zahtjev.

Na osnovu **Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG“, br. 54/16)** i **Zakona o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore (" Sl. List SRJ", br. 11/01)** sprovedeno je ukupno 227 upravna postupka, od čega je izdato: 11 CITES dozvola za uvoz; 1 izvozna CITES dozvola; 28 dozvola za uvoz i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 35 dozvola za sakupljanje i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 49 dozvola za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru; 11 dozvola za speleološka istraživanja; 21 dozvola za obavljanje naučno obrazovnih istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima; 53 uslova i smjernica zaštite prirode za izrade strategija, prostornih planova, planova postavljanja objekata privremenog karaktera, planova i programa upravljanja i korišćenja prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, saobraćaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu), strateških planova razvoja i programa; 5 dozvole za držanje divljih vrsta životinja; 5 zaključka o odbacivanju zahtjeva; 5 Rješenje o odbijanju zahtjeva, 3 negativno rješenje za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru.

Shodno **Zakonu o odgovornosti za štetu u životnoj sredini ("Sl. list CG", broj 27/14 i 55/16)**, Agencija je donijela 1 Rješenje o pokretanju neposredne opasnosti od štete u životnoj sredini.

Shodno **Zakonu o hidrografskoj djelatnosti („Sl.list CG“, br.21/10, 40/11, 30/12)** Agencija je izdala 1 dozvolu za obavljanje hidrografske djelatnosti.

OSTALE PROCEDURE PROPISANE ZAKONIMA

Shodno **Zakonu o životnoj sredini („Sl.list CG“, br.52/16)**, Agenciji je dostavljeno 31 obavještenje o Seveso postrojenju.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja** ("Službeni list RCG", broj 80/05 i „Službeni list CG“, br. 59/11) na osnovu podnijetih zahtjeva, izdala je: 19 mišljenja na izvještaj o stareteškoj procjeni uticaja na životnu sredinu – državni/lokalni nivo i 24 mišljenja na odluke o pristupanju nepristupanju izradi izvještaj o stateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

U skladu sa članom 74 stav 5 **Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl list CG, br. 64/17)** izdato je 310 mišljenja (izjašnjenja) o potrebi procjene uticaja za UT uslove za planirane projekte.

U skladu sa **Zakonom o zaštiti prirode (“Sl. list CG“, br. 54/16)) i Zakonom o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore (“ Sl. list SRJ”, br. 11/01)** izdato je 8 mišljenja o potrebi izdavanja CITES dozvola i svih/ostalih dozvola shodno Zakonu o zaštiti prirode.

TEMATSKI DIO

U toku 2018. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je implementirala sledeće Projekte (kontinuirane aktivnosti):

U okviru **Projekta“ Plana eliminacije HCFC supstanci“ realizovane su sledeće aktivnosti:** U period 7-11 maj 2018. godine u Zagrebu, Hrvatska održana je **“Obuka za servisere rashladne i klima tehnike”**, u saradnji sa Hrvatskom udrugom za rashladnu, klima tehniku i dizalice topline. Devet (9) učesnika iz Crne Gore, koji su određeni u saradnji sa Privrednom Komorom Crne Gore. Cilj obuke je bio da se serviseri bliže upoznaju sa odredbama evropskog i međunarodnog zakonodavstva kako bi se u procesu pristupanja EU lakše prilagodili novim zahtjevima. Zadnjeg dana obuke, nakon uspješno završenog testa (teorijskog i praktičnog ispita) svim učesnicima su uručeni sertifikati u skladu sa EU regulativom 517/2014 o florovanim gasovima; Preveden je priručnik **“Dobra servisna praksa za zapaljive rashladne fluide: Kratko uputstvo”**. Priručnik je pripremio UN environment/Ozone Action sa ciljem unapređenja dobre servisne prakse u sektoru rashladnih i klima uređaja; UNIDOu kao implemetirajućoj agenciji podnijet je zahtjev za pokretanje procedure kod Multilateralnog fonda za odobravanje pripreme II faze Plana eliminacije HCFC supstanci. Druga faza će obezbijediti da se eliminišu preostale količine ove grupe supstanci, te lakše ispunjavanje obaveza shodno odredbama Montrealskog protokola, kao i usaglašavanje sa EU zahtjevima.

U okviru **Projekta institucionalno jačanje za implementaciju Montrealskog protokola**, kao dio informisanja javnosti, u 2018. god. povodom 16.septembra Međunarodnog dana zaštite ozonskog omotača, održane su edukativne radionice o značaju zaštite ozonskog omotača i klimatskih promjena u: SMŠ “Ivan Goran Kovačić” u Herceg Novom, OŠ „Aleksa Djilas Bećo“ u Mojkovcu i OŠ„Braća Ribar“ u Bijelom Polju.

U okviru Projekata: Aktivnosti na smanjnu potrošnje HFC suspatanci realizovane su sledeće aktivnosti: - učešće na sastanku, 13-15 februar 2018.god, Beč, Austrija povodom

početka realizacije Projekta;- Učešće na radionici o aktivnostima za smanjenje potrošnje HFC supstanci, koji se održao 15-16 Mart 2018 godine, Beč, Austrija, u organizaciji UNIDOa. Cilj workshop je bio jačanje kapaciteta u odnosu na: prikupljanje podataka i izvještavanje Sekretarijatu za ozon o količinama uvezenih supstanci u CO₂ tonama, energetska efikasnost, sigurnosne standard; - U sardnji sa Ministarstvom za ekonomiju/ Direktorat za energetska efikasnost pripremljena informacija o energetska efikasnosti u odnosu na sektor hlađenja i klimatizacije. Ista je shodno Odluci XXVIII/3 usvojenoj na 28 sastanku zemalja članica Montrealskog protokola poslata Sekretarijatu za ozon; - U komunikaciji sa Institutom za standardizaciju Crne Gore, pripremljena je informacija o sigurnosnim standardima koji su usvojeni u Crnoj Gori, a koji su relevantni za sektor hlađenja i klimatizacije (sektor rashladnih i klima uređaja i toplotnih pumpi). Informacija je shodno Odluci XXVIII/4 usvojenoj na 28 sastanku zemalja članica Montrealskog protokola poslata Sekretarijatu za ozon;- Prevedeno je devetnaest (19) Informativnih brošura (Fact Sheets) o promjenama i izazovima koje donosi Kigali amandman, kao i kako ih riješiti i prevazići u cilju ispunjavanja novih obaveza koje proizilaze ratifikacijom Amandmana. Brošure je pripremio UN environment, a iste su postavljene na sajt Agencije; Preveden je Amandman na Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (Kigali amandman), a u saradnji sa Direktoratom za klimatske promjene i mediteranske poslove pripremljen nacrt Zakono o potvrđivanju Amandmana na Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač; Studijska posjeta Ministarstvu zaštite okoliša i energetike Hrvatske, održana je 19-21 novembar 2018. Godine. Učesnici posjete bili su predstavnici: Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, Ministarstva održivog razvoja i turizma/Direktorat za klimatske promjene i mediteranske poslove, Uprava za inspekcijske poslove/Ekološka inspekcija, Centar za stručno obrazovanje, Hemosan, doo. Cilj posjete: uspostavljanje sistema prikupljana/reciklaže/ regeneracije rashladnih fluida i opreme koja sadrži ove rashladne fluide, odlaganje i uništavanje rashladnih fluida i opreme, kontrola i nadzor i sistem obuka i sertifikacije.

U okviru **implementacije CITES konvencije** realizovane su sledeće aktivnosti: Održana CITES radionica u organizaciji Instituta za biologiju mora (6 Oktobra u Kotoru), koja se odnosila na izgradnju akvarijuma za marinske vrste u okviru prostorija Instituta za biologiju mora u Kotoru.

ODJELJENJE ZA UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

UPRAVNI POSTUPAK

U 2018. godini, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine- Odjeljenje za upravljanje hemikalija je sproveo 989 upravnih postupaka, od kojih se 5 predmeta prenosi u 2019. godinu.

Shodno odredbama **Zakona o hemikalijama (Sl.list CG br.51/17, od 11.08.2017.god.)**, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u 2018. godini primila je ukupno 636 zahtjeva, od kojih je izdala: 542 dozvola za slobodan promet (uvoz) opasnih hemikalija; 17 PIC saglasnosti (Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja); 49 Rješenja za upis preduzeća u Registar hemikalija; 26 zahtjeva za uvoz hemikalija je odbijeno, jer se preparati nijesu nalazili na Listi klasifikovanih supstanci; 1 zahtjev je obustavljen na zahtjev podnosioca zahtjeva, a 1 prenešen u 2019. godinu.

Na osnovu **Zakon o biocidnim proizvodima (Sl.list CG 54/16)**, u skladu sa kojim se biocid, na osnovu zahtjeva upisuje u privremenu listu, ako je taj biocid već stavljen u promet i upotrebu, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine primila je ukupno 337 zahtjeva, od kojih je izdato: 310 rješenja o upis u Privremenu listu biocidnih proizvoda; 3 rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida; 20 zahtjeva su odbijena; dok su 4 zahtjeva su prenešena u 2019. godinu.

OSTALE PROCEDURE

U skladu sa Zakonom o hemikalijama izdato je 40 mišljenja o potrebi izdavanja dozvole za slobodan promet hemikalija.

Tematski dio

U cilju informisanja javnosti i podizanja svijesti o mogućim štetnim efektima hemikalija po zdravlje ljudi i životnu sredinu pripremljeni su i izrađeni su informativni letci: "Smjernice i instrumenti za dalje korisnike", "Informacije o hemikalijama" i "Bezbednosni listovi i scenariji izloženosti" i isti postavljeni na web site Agencije.

U 2018. godini sektor za izdavanje dozvola i Odjeljenje za upravljanje hemikalijama učestvovao je i na radionicama i sastancima iz djelokruga sektora (lokalnim i međunarodnim).

SEKTOR ZA VOĐENJE INFORMACIONOG SISTEMA IZ OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

- Kontinuirana saradnja i distribucija informacija i saopštenja za javnost Agencije za zaštitu prirode i životne sredine medijima;
- Rad na upitnicima o statistici otpada;
- U periodu januar-mart 2018.god. realizovane su aktivnosti u cilju implementacije novog web sajta Agencije koje su finansijski podržane od strane UNDP fondacije u okviru projekta BUR;
- Redovno prikupljanje i obezbjeđivanje podataka: Godišnji izvještaj o otpadu (proizvođača, sakupljača i obrađivača otpada, kao i lokalnih uprava - o komunalnom otpadu, Katastara zagađivača životne sredine, koje Agenciji shodno Zakonu o životnoj sredini dostavljaju obveznici dostavljanja podataka(zagađivači) i Katastara lovišta - koje Agenciji shodno Zakonu o divljači i lovstvu dostavljaju korisnici lovišta njih 35 - za prethodnu izvještajnu godinu;
- Učešće u radu Podgrupe - Domen 4, Poglavlje 18 – STATISTIKA;
- 22.04.2018.god. – Povodom Međunarodnog dana planete Zemlje, učešće u akciji čišćenja Velike plaže u Ulcinju. Događaj su organizovali Međunarodna hotelska grupacija Karisma Hotels and Resorts, NVO Zeleni korak i NVO Ecovita iz Ulcinja;
- 24.04.2018.god. – Organizacija ekološke akcije čišćenja na Čemovskom polju u saradnji sa "Čistoća" d.o.o. Podgorica, povodom 22.aprila Međunarodnog dana planete Zemlje;
- 03.05.2018.god.- Učešće na okruglom stolu pod nazivom: "Biodiverzitet Skadarskog jezera i rijeke Bojane", u organizaciji NVO Green Home iz Podgorice;
- 08.05.2018.god. – Učešće na sastanku u Monstatu, na temu izrade novog pravilnika i obrazaca koji se odnose na Godišnje izvještaje o otpadu-imaoca otpada;
- 11.05.2018.god. – Učešće na sastanku Ministarstva održivog razvoja i turizma, vezanom za dostavljanje godišnjih izvještaja o otpadu lokalnih uprava u Crnoj Gori za predstavnike Ministarstva, Agencije i Monstat-a;
- Kontinuirana saradnja sa predstavnicima Uprave za inspekcijske poslove Crne Gore, vezana za dostavljanje godišnjih izvještaja o otpadu i katastara zagađivača životne sredine;
- 16.05.2018.god.- Završen rad na upitnicima, koji se odnose na izradu PRTR-a u Crnoj Gori, dobijenih od strane inostranih konsultanata;
- 06.06.2018.god. - Učešće u radu radionice na temu: "Cirkularna ekonomija", organizovane od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma i CEP-a, Slovenija;
- U periodu januar/jun realizovana je aktivnost popisivanja pokretne i nepokretne imovine Agencije u cilju obezbjeđivanja adekvatnog softvera za manipulaciju i bolje korišćenje podataka o osnovnim sredstvima Agencije;

- 16.-20.07.2018.god. – Osnovna obuka u Podgorici za rad na RAIS softveru koju je omogućila Agencija za atomsku energiju iz Beča;
- 26.07.2018.god. – Obavljena je aktivnost Evaluacione komisije za javno otvaranje i vrednovanje ponuda za nabavku IT opreme (MNE-IWMCP-8428-SH-G-18-3. 11/2) za potrebe Projekta “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” (Loan No. 8428-0 ME);
- U periodu jun-septembar 2018.god. realizovane su aktivnosti na prikupljanju, obradi i prilagođavanju formata podataka o kvalitetu vazduha u cilju izvještavanja EEA na godišnjem nivou;
- 22.08.2018.god. – Koordinacija aktivnosti u cilju uklanjanja otpada u Šoping centru “Franca”, Stari aerodrom, po prijavi građaninina;
- 14.09.2018.god. - Učešće na ekološkoj akciji Let's do it, Montenegro!;
- 19.09.2018.god. – Učešće u organizaciji ekološkog časa u SŠ “Spasoje Raspopović”, Podgorica, kao i akciji uklanjanja polenske biljke ambrozije;
- Organizacija ekoloških časova na temu zaštite ozonskog omotača - 28.09.2018.god.- SMŠ “Ivan Goran Kovačić”, Herceg Novi; 19.10.2018.god. OŠ “Aleksa Đilas Bečo”, Mojkovac; OŠ “Braća Ribar”, Bijelo Polje;
- Organizacija ekološkog časa na temu “Botaničke bašte u Crnoj Gori”, OŠ “Zarija Vujošević”, Mataguži;
- 12.-16.11.2018.god. - Regionalna radionica u Sarajevu o kvalitetu vazduha i zdravlju – jačanje kapaciteta za ispitivanje rizika po zdravlje od zagađenja vazduha i razmjena najbolje prakse u primjeni preporuka UNECE-a za postizanje globalnih ciljeva održivog razvoja. Obuka za rad na softveru AirQ+;
- 20.- 23.11.2018.god. – Prisustvovanje sastanku EIONET NRC-a za Informacioni sistem životne sredine u Kopenhagenu, Danska;
- Tokom 2018.god. rađeno je na korekcijama Informacionog sistema životne sredine (EIS) koji je razvijen u okviru IPA projekta EuropeAid/135477/C/SER/ME i popunjavanju podacima u smislu obezbjeđivanja informacija o životnoj sredini;
- U okviru projekta “Otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Evropu (ORF - BD) – Biodiverzitet” i subprojekta: Regionalna mreža za uspostavljanje podataka o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR), finansiranog od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, izrađena je i uspostavljena Platforma za bazu podataka o biodiverzitetu, u tri države: Crnoj Gori, Makedoniji, Bosni i Hercegovini. Platforma se odnosi na tri tematske baze: Nacionalno zaštićena područja, Listu endema Jugoistočne Evrope i Ekološku mrežu NATURA 2000 (samo u Makedoniji), i predstavlja osnovu za budući ISZP u Crnoj Gori. (<http://prirodaonline.me>);
- 03.12.2018.god.- Održan ekološki čas na temu: “Zaštite i očuvanja životinjske vrste vidra”, OŠ “Mustafa Pećanin” u Rožajama. Događaj su realizovali Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i NVO “Living Green – Živjeti Zeleno”, iz Podgorice; takođe na pomenutu temu održani su ekološki časovi / 04.12.2018.god. OŠ “Jovan Tomašević”, Virpazar; 07.12.2018.god. OŠ “Vuk Karadžić”, Berane; 11.12.2018.god. “Obrazovni centar”, Plužine; 13.12.2018.god. OŠ “Radomir Rakočević”, Mojkovac; OŠ “Međuriječje”, Kolašin.
- U toku 2018.god. shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama primljeno je 106 zahtjeva i 12 žalbi.

ARHUS CENTRI

Aktivnosti Arhus centara su i tokom 2018. god. bile usmjerene na obezbjeđivanju informacija iz oblasti životne sredine, razmjenu informacija sa relevantnim institucijama kao i pružanju podrške zainteresovanoj javnosti i NVO sektoru u pitanjima koja se odnose na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

I Kvartal 2018 god.

Uspostavljen sajt – **Arhus centri.me** kao i elektronska baza podataka što ima za cilj bolji pristup informacijama o životnoj sredini;

Aktivnosti na osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama;

Praćenje javnih rasprava i promovisanje prakse učešća javnosti u donošenju odluka;
Organizovan trening seminar o Praktičnoj primjeni Arhuske konvencije za predstavnike mjesnih zajednica u opštini Berane;
Obilježen 22.mart "Svjetski dan voda", organizator Arhus centar Berane u saradnji sa lokalnom upravom i NVO.

II Kvartal 2018.god.

Obilježen 22.april "Dan Planete zemlje", organizator Arhus centar Berane u saradnji sa lokalnom upravom i NVO;
2018-2022. Kontinuirani radni sastanci - I i II kvartal 2018 god. - Arhus centar član konsultativne grupe za izradu Strateškog plana razvoja opštine Berane;
Mala škola "Eko liderstva", organizator NVO Sjeverna zemlja i Arhus centra Berane;
5 jun - Svjetski dan zaštite životne sredine – U cilju obilježavanja „Svjetskog dana zaštite životne sredine“, otvoren je **Zeleni preduzetnički kutak**.

III kvartal 2018 god.

18. - 20.09.2018.god. Godišnji sastanak Arhus centara;
25.09.2018.god. Godišnji sastanak u Arhus centru kojem su prisustvovala kontakt osobe za saradnju sa NVO u opštini Berane i NVO koje se bave pitanjima životne sredine./analiza postojećeg stanja. Intenziviranje saradnje kontakt osoba za saradnju sa NVO i nevladinih organizacija.

IV kvartal 2018.god.

16.11.2018.god. U prostorijama Arhus centra Berane održan zajednički sastanak predstavnika Arhus centra i NVO „Sjeverna zemlja“ u cilju promovisanja prakse „Učešće javnosti“ i organizovanja Okruglog stola;
08.11.- 26.11.2018.god - Priprema i dostavljanje polugodišnjeg izvještaja Ministarstvu javne uprave o primjeni Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje državne uprave i NVO i Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona, kao i druge oblike saradnje za period 01.01.2018-05.07.2018.god.;
21.11.2018.god. Posjeta đlačkog parlamenta SSŠ „ Dr.Branko Zogović“, Berane;
28.11.2018.god. Radni sastanak / Opština Berane;
12.12.2018.god. Okrugli sto – „Uloga mladih u procesu donošenja odluka“ / NVO Sjeverna zemlja - Arhus centar Berane.

ODJELJENJE ZA RADIOLOŠKU I NUKLEARNU SIGURNOST I BEZBIJEDNOST I ZAŠTITU OD JONIZUJUĆEG I NEJONIZUJUĆEG ZRAČENJA

➤ **Informacija o najvažnijim aktivnostima**

Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja osnovano je 2011.godine u okviru Agencije za zaštitu životne sredine u skladu sa preporukama Evropske Komisije i Međunarodne agencije za atomsku energiju. Ono vrši stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja koji se odnose na:

- sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini (monitoring);
- izradu analiza i izvještaja o stanju radioaktivnosti životne sredine;
- prikupljanje i objavljivanje informacija od interesa za životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- vođenje informacionog sistema o stanju radioaktivnosti u životnoj sredini;
- prikupljanje informacija o radijacionim udesima;
- izdavanje dozvola za proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala;
- izdavanje potvrda o evidentiranju izvora jonizujućeg zračenja;
- izdavanje potvrda o ispunjenosti uslova za stručnu osposobljenost lica odgovornog za zaštitu od jonizujućeg zračenja;
- vođenje registra prijava izdatih dozvola, potvrda o evidentiranju i sertifikata;

- formiranje i održavanje baze podataka (centralni registar) o izvorima jonizujućeg zračenja i korisnicima tih izvora, radioaktivnim materijalima, profesionalno izloženim licima, o radioaktivnom otpadu i vršenje kontrole evidencija koje vode korisnici, kao i o drugim podacima od značaja za zaštitu od jonizujućeg zračenja i radijacionu sigurnost;
- naganje i učestvovanje u sprovođenju mjera zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti; zaštitu od nejonizujućeg zračenja;
- saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnom agencijom za atomsku energiju i drugim međunarodnim tijelima i nadležnim organima drugih država u vezi sa sprovođenjem zakona;
- dostavljanje sredstvima javnog informisanja, nadležnim državnim organima i međunarodnoj agenciji za atomsku energiju informacija od značaja iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti;
- davanje mišljenja na zahtjev nadležnih državnih organa u vezi sa pristupanjem međunarodnim konvencijama i drugim sporazumima iz oblasti zaštite od jonizujućih zračenja i radijacione sigurnosti.

Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja, takođe vrši stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od nejonizujućih zračenja:

- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje izvora elektromagnetnog polja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje uređaja koji emituju ultrazvuk;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje uređaja koji emituju optičko zračenje ili sadrže izvore optičkog zračenja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za stručno osposobljavanje lica odgovornih za sprovođenje mjera zaštite od nejonizujućih zračenja;
- izradu stručne osnove Programa sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućeg zračenja;
- pripremu informacija o sprovođenju programa monitoringa;
- vođenje registra o nejonizujućem zračenju;
- praćenje donošenja i primjenu propisa, preporuka i direktiva EU u oblasti izdavanja dozvola za zaštitu od nejonizujućeg zračenja i pripremanje izvještaja i informacija iz djelokruga navedenih aktivnosti.

➤ **Monitoring radioaktivnosti u životnoj sredini**

Shodno članu 9 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore”, broj 56/09), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine priprema godišnji Predlog programa sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, usvaja Vlada Crne Gore. Program sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji se sprovodi od 1999. godine, vrši se radi utvrđivanja prisustva radionuklida u životnoj sredini i procjene nivoa izlaganja stanovništva jonizujućem zračenju i to u normalnim uslovima, u slučaju sumnje na radijacioni udes i u toku radijacionog udesa.

Monitoring radioaktivnosti životne sredine u Crnoj Gori sprovodi se godišnje i obuhvata: ispitivanje jačine apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu, sadržaja radionuklida u vazduhu, čvrstim i tečnim padavinama, rijekama, jezerima i moru, zemljištu, građevinskom materijalu, vodi za piće, životnim namirnicama, stočnoj hrani, ispitivanje nivoa izlaganja jonizujućem zračenju (prevashodno gasu radonu) u boravišnim prostorijama i radnoj sredini.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je u toku 2018. godine definisala Plan programa monitoringa za 2019. godinu i pripremila Izvještaj o monitoringu radioaktivnosti u životnoj sredini Crne Gore za 2017. godinu.

Program sistematskog ispitivanja radionuklida u životnoj sredini za 2017. godinu realizovao je DOO „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Podgorica“.

Koncentracija analiziranih radionuklida u svim segmentima životne sredine, kao i u hrani i vodi za piće kretala u istim granicama kao i prethodnih godina tj. u dozvoljenim granicama. S obzirom da na teritoriji Crne Gore, kao ni van njenih granica, nije bilo nuklearnih/radioloških akcidenata/incidenata koje su mogle ugroziti naše stanovništvo zaključuje se da stanovništvo Crne Gore u toku 2017. godine nije bilo prekomjerno radiološki opterećeno.

➤ **Izdane dozvole u toku 2018. godine**

U skladu sa **Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti** („Sl. list CG“, broj 56/09), **Zakonom o prevozu opasnih materija** („Sl. list CG“, br. 05/08) i važećim podzakonskim aktima, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u 2018. godine izdala je:

- **23** dozvola za obavljanje radijacione djelatnosti - korišćenje izvora jonizujućeg zračenja;
- **32** dozvole za promet (uvoz, izvoz, tranzit) izvora jonizujućeg zračenja i rezervnih djelova;
- **20** dozvola za prevoz radioaktivnog materijala;
- Odbačena su **2** zahtjeva za izdavanje rješenja za obavljanje radijacione djelatnosti.

Službenici ovog odjeljenja učestvovali su u **23** komisija za utvrđivanje ispunjenosti uslova za obavljanje radijacione djelatnosti. Takođe u samom procesu izdavanja dozvola redovno se ažurira RAIS baza podataka kao i baza o profesionalno izloženim licima.

Službenici ovog odjeljenja su redovno učestvovali u vježbama koje organizuje IEC (Međunarodni centar za vanredne situacije) u okviru Međunarodne agencije za atomsku energiju, a koje imaju za cilj poboljšanje razmjene informacija, reakcije i traženja pomoći u slučaju radijacionih ili nuklearnih akcidenata i incidenata .

Službenici ovog odjeljenja su učestvovali u pripremi velikog broja Strategija, zakona i podzakonskih akata u navedenom periodu.

Takođe, službenici ovog odjeljenja su u toku 2018. godine davali mišljenja na zahtjev nadležnih institucija, koja se tiču kako jonizujućih tako i nejonizujućih zračenja.

➤ **Saradnja sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju u 2018. godini**

Agencija za zaštitu životne sredine učestvuje ili je predložila Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju 3 nacionalna projekta i to:

MNE9004 Nadgradnja nacionalnog sistema zaštite od radona u Crnoj Gori

MNE9005 Procjena i smanjenje koncentracije radona u školama i vrtićima u Crnoj Gori

MNE9006 Jačanje nacionalnih kapaciteta u zaštiti od zračenja u Crnoj Gori

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine učestvuje i u brojnim višegodišnjim regionalnim projektima Međunarodne agencije za atomsku energiju. Najvažniji dio posla se tiče stvaranja Mreže mediteranskih zemalja u cilju sigurnog i bezbjednog transporta radioaktivnih materijala.

Tokom 2018. godine službenici Odjeljenja za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja prisustvovali su sastancima, trening kursovima i radionicama u okviru sledećih projekata:

1. **RER 9111 Uspostavljanje Održive Nacionalne Regulatorne Infrastrukture Nuklearne i Radijacijske sigurnosti** - Establishing a Sustainable National Regulatory Infrastructure for Nuclear and Radiation Safety;
2. **RER 9127 Uspostavljanje Poboljšanja Pristupa Kontrole Izlaganja Javnosti Radonu** - Establishing Enhanced Approaches to the Control of Public Exposure to Radon;

- 3. RER 9128 Jačanje Nacionalnih Kapaciteta za Radiološku Zaštitu Radnika na Radu i Profesionalno Izloženih Lica** - Strengthening National Capabilities for Radiological Protection of Workers and Occupational Exposure Control;
- 4. RER 9130 Jačanje i Harmonizacija Nacionalnih Kapaciteta za Odgovor na Nuklearne i Radiološke Vanredne Situacije** - Strengthening and Harmonizing National Capabilities for Response to Nuclear and Radiological Emergencies;
- 5. RER 9109 Jačanje Obrazovanja i Infrastruktura za Obuku i Izgradnju Nadležnosti u Radijacionoj Sigurnosti** - Strengthening Education and Training Infrastructures and Building Competence in Radiation;
- 6. RER 9132 Jačanje Tehničkih Sposobnosti Zemlje Članice u Zaštiti od Zračenja u Medicini** - Strengthening Member State Technical Capabilities in Medical Radiation Protection;
- 7. RER 6028 Uspostavljanje Kontrole Kvaliteta u Rentgen Dijagnostici** - Establishing Quality Assurance/Quality Control in X- Ray Diagnostics;
- 8. RER 9107 Jačanje Sposobnosti Upravljanja Radioaktivnim Otpadom** - Strengthening Radioactive Waste Management Capabilities;
- 9. RER 1013 Podrška Upravljanja Kvalitetom Vazduha(faza II)** - Supporting Air Quality Management (Phase II);
- 10. RER 9120 Podrška Realizacije Dekomisije za Objekte koji koriste Radioaktivni Materijal** - Supporting Decommissioning Implementation for Facilities Using Radioactive Material;
- 11. RER 9121 Podrška Programa Sanacije Životne Sredine** - Supporting Environmental Remediation Programmes;
- 12. RER 0040 Podrška Održivosti Programa Aktivnosti** - Supporting Sustainability of Programme Activities;
- 13. RER0037 Podrška Pregleda Programa i Planiranje** - Supporting Programme Review and Planning.

**Izvještaj
o radu Zavoda za hidrometeorologiju i
seizmologiju
za 2018. godinu**

Februar 2019.

8. Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju (ZHMS) organizovan je kao samostalni državni organ, čiju organizacionu strukturu čini 6 Sektora, 2 Odjeljenja i Služba za opšte poslove i finansije.

Sektori u okviru ZHMS:

- 1 Sektor za prognozu vremena i meteorološki monitoring
- 2 Sektor za meteorologiju
- 3 Sektor za hidrologiju
- 4 Sektor za ispitivanje kvaliteta voda i vazduha
- 5 Sektor za seizmologiju
- 6 Sektor za hidrografiju i okeanografiju

Odjeljenja u okviru ZHMS:

- I Odjeljenje za informisanje i međunarodnu saradnju
- II Odjeljenje za hidrometeorološki i seizmološki informacioni sistem i održavanje

U toku 2018.godine u Zavodu su se obavljale redovne aktivnosti, realizovali tekući projekti, radilo se na utvrđivanju prijedloga projekata za sledeći period, radilo se na razvoju osmatračkih mreža i realizaciji postojećih programa monitoringa, kao i brojne vanredne aktivnosti proizašle iz zahtjeva drugih državnih insitucija ili trećih lica. Neke od najznačajnih aktivnosti realizovane u protekloj godini, date su po organizacionim jedinicama.

1 SEKTOR ZA PROGNOZU VREMENA I METEOROLOŠKI MONITORING

1.1. Odsjek za analizu i prognozu vremena

U Odsjeku za analizu i prognozu vremena redovno su izvršavani stručno-operativni poslovi u djelokrugu rada Odsjeka, u skladu sa Zakonom o hidrometeorološkim poslovima.

Izdavane su redovne operativne analize i prognoze vremena za teritoriju Crne Gore i svakodnevno (dva puta dnevno), izdavani su meteorološki bilteni Upravi pomorske sigurnosti za stanje vremenskih prilika sa upozorenjem za južni Jadran, radilo se redovno ažuriranje stručnog sadržaja na web adresi tekstualni grafički sadržaj, redovno ažuriranje numeričkih operativnih prognoza sa online grafičkim sadržajem, izdavane su informacije o vremenskim prilikama i prognozi zainteresovanim subjektima i građanima, servisirane su potrebe za medijske zajednice (stručne analize i izjave za razne televizije, radija, štampane medije i web portale). Izdavane su službene Informacije (Upozorenja) na ekstremne meteorološke situacije, nadležnom državnom organu (Direktoratu za vanredne situacije). U ovom period, obrađeno je ukupno 5 ekstremnih meteoroloških situacija i pružana je operativna logistička podrška nadležnim subjektima u toku trajanje ekstremne situacije. Za ekstremnu – poplavnu situaciju tokom marta, upozorenje je izdato 15.03.2018. i tokom trajanja situacije izdato je ukupno 18 vanrednih izvještaja i po tri vanredna izvještaja su elektronski ostavljana, kako bi se kvalitetno i pravovremeno planirale akcije na terenu. Na kraju ekstremne situacije urađen je integralni završni *Izvještaj o ekstremnoj poplavnoj meteorološkoj situaciji u regionu Skadarskog jezera–Bojana.*

U Odsjeku se redovno vršila stručna analiza meteoroloških analitičko-prognostičkih karata, na osnovu kojih su sastavljane i pripremane tekstualne analize i prognoze vremena; priprema i vizuelizacija grafičkih prognostičkih meteograma na „Google map“ platformi; redovno ažuriranje analiza i prognoza vremena na web stranici Zavoda, 3 puta u toku dana; prognoze za južni Jadran za pomorce 2 puta dnevno; redovni meteo-bilteni za Nacionalni javni servis RTCG, bilteni za pomorce za Upravu pomorske sigurnosti-Bar; svakodnevno ažuriranje prognostičkih parametara

za Podgoricu za sajt WMO; redovno ažuriranje i održavanje Meteolarna (EUMETNET). U slučaju značajnih meteoroloških situacija obavještavan je Direktor za vanredne situacije (OKC DVS). U drugoj polovini 2018. godine operativa Odsjeka, pripremila je oko 360 analiza i prognoza vremena za potrebe službene web stranice; ažuriranje web strane; 365 meteo biltena za Upravu pomorske sigurnosti sa upozorenjem za južni Jadran za pomorce, kao i za web stranicu; oko 180 grafičkih prognoza za CG za web stranu; oko 365 popunjavanja PHP online forme za meteolarm, za potrebe EUMETNET-a; pripremljeno je i elektronskim putem dostavljeno oko 550 elektronskih meteo biltena o analizi i prognozi vremena za medije (javni medijski servis RTCG). Pripremljeno je 7 mjesečnih analiza (za jun, jul, avgust, septembar, oktobar, novembar i decembar 2018.) – izvještaja o stanju vjetra na gradilištu mosta Moračica, na osnovu podataka sa automatske meteorološke stanice za vjetar u vlasništvu CRBC i preuzeti su svi minutni podaci o vjetru za šestomjesečni period (jun-decembar 2018.), a CD sa podacima predat Odsjeku za bazu podataka. Izdavanje službenih upozorenja na značajne i ekstremne meteorološke situacije i vanredni operativni sastanci za praćenje situacija. Odsjek predstavlja Zavod u Nacionalnom odboru za smanjenje rizika od katastrofa. Redovno su izdavane informacije-izjave o vremenu na zahtjev medija i portala, sa povremenim uključenjem uživo. U grupi za prognozu vremena i numeričke modele, koja je dio Odsjeka, vrše se poslovi na operativnoj primjeni numeričkog prognostičkog modela WRF za Crnu Goru i region (Balkan).

Ostale najvažnije aktivnosti sprovedene u 2018.:

- ✚ Stručni izvještaj o meteorološkim uslovima tokom ljetne/požarne sezone 2018. za potrebe izrade Nacionalnog izvještaja o požarnoj sezoni, koji je bio na dnevnom redu Vlade CG;
- ✚ Stručni izvještaj o poplavama – obilnoj količini kiše tokom 20.11.2018., koje su zahvatile širi region Herceg Novog i Boke;
- ✚ Aktivnosti na izradi nacрта Nacionalnog plana za zaštite i spašavanja od požara (za potrebe Direktorata za vanredne situacije);
- ✚ Analiza maksimalnih temperatura sa meteorološke stanice Nikšić (za „Aerodrom Nikšić“);
- ✚ Izrada Izvještaja o vremenskim prilikama, za nesrećni slučaj paraglajdera od 15.8.2018. (Budva-Bečići), na zahtjev Nacionalne komisije za istraživanje nesreća i nezgoda u saobraćaju;
- ✚ Stručna radionica „PantaRhei”-hidrološki model za ranu hidrološku najavu poplava u slivu Skadarskog jezera. GIZ regionalni projekt FFS (Forecast Flood System) za sliv Drin-Bojana-Skadarsko jezero, rad tehničke radne grupe (TWG);
- ✚ Sprovođenje aktivnosti na NATO projektu NICS „Next-Generation Incident Command System“, primalac projekta MUP-Direktor za vanredne situacije, ZHMS je učesnik provajder operativnih podataka;
- ✚ Aktivnosti na IPA DRAM projektu (Risk Assesment Working Group), MUP Direktor za vanredne situacije;
- ✚ Aktivnosti koje proizilaze iz Focal point funkcija za: WMO, ECMWF, WWW, EUMETNET/Meteoalam; EFAS, WIGOS.

1.2. Odsjek za meteorološki monitoring

U Odsjeku za meteorološki monitoring, pored redovnih poslova, koji se odnose na: planiranje izgradnje objekata i osnivanje konvencionalnih i automatskih meteoroloških stanica; mjerenja, osmatranja, primarnu kontrolu i prikupljanje podataka izmjerenih i osmotrenih meteoroloških parametara iz Odsjeka za meteorološki monitoring, koji čine: meteorološki centri, meteorološke opservatorije, glavne meteorološke stanice, klimatološke stanice, agrometeorološke, padavinske i ekološke stanice; dostavljanje šifrovanih SYNOP izvještaja po propisima i normativima Svjetske meteorološke organizacije.

U Odsjeku u 2018. godini vršeni su i sljedeći poslovi: postavljeni instrumenti i oprema za uspostavljanje rada klimatološke stanice Ivanova Korita; izvršena popravka 5 meteo-zaklona; pripremljen za štampu materijal (dnevnic, trake, obrasci i sl.) za upisivanje izmjerenih i osmotrenih podataka meteo-parametara; izvršena zamjena meteoroloških zaklona i instrumenata na meteorološkim stanicama Ulcinj, Nikšić, i Pljevlja; postavljeni novo-baždareni instrumenti na dijelu glavnih i klimatološkim stanicama; izvršeno dislociranje padavinskih stanica Manastir Morača i Kovren.

Shodno Sporazumu o naučno-tehničkoj saradnji u oblasti meteorologije i hidrologije ZHMS-a Crne Gore sa Republičkim hidrometeorološkim zavodom Srbije, izvršeno je baždarenje (kalibracija) 40 meteoroloških instrumenata; pripreman i realizovan tenderski postupak za nabavku planiranih meteoroloških instrumenata i opreme; objavljen tender i izvršena planirana adaptacija objekata meteoroloških stanica: Herceg Novi i Kolašin; Odsjek je aktivno učestvovao u pripremi i realizaciji projekta „Podrška upravljanju vodnim resursima u slivu rijeke Drine“, finansiranog od strane Svjetske banke, u okviru kojeg je izvršen odabir, snimanje lokacija i selekcija instrumenata i opreme za 5 glavnih automatskih stanica, 15 automatskih padavinskih stanica, 12 hidroloških automatskih stanica i 4 žičare.

U Odsjeku su vršene pripreme za publikovanje meteoroloških i hidroloških godišnjaka za 2011. i 2015. godinu.

2 SEKTOR ZA METEOROLOGIJU

2.1. Odsjek za klimatologiju

U 2018. godini, u Odsjeku su obavljene kontrola, unos i obrada podataka za tekuću godinu i obaveze, u roku zavisnom od vremena pristizanja materijala; kontrola glavnih meteoroloških stanica (Pljevlja, Žabljak, Kolašin, Nikšić, Podgorica, Ulcinj, Bar, Herceg Novi, Cetinje), aerodromskih meteoroloških stanica u okviru SMATSA d.o.o. (PG-Golubovci i Tivat) i kontrola i šifrovanje klimatoloških dnevnika sa klimatoloških stanica: Šavnik, Rožaje, Plav, Andrijevića, Berane Krstac, Grahovo, Bijelo Polje, Plužine, Budva, Župa i Crkvice (očitanje mjesečne trake); arhiviranje pristiglog materijala (traka, izvještaja, ...); arhiviranje traka sa registriranih instrumenata-anemografa (Berane i Nikšić), termografa, higrografa, barografa, heliografa, aktinografa (Žabljak), zatim izvještaja o trajanju sijanja sunca, snježnom pokrivaču i radioaktivnosti (Žabljak), isparavanju (Bar) i temperaturi mora; kontrola i unos podataka sa 14 padavinskih stanica; prosljeđivanje mjesečnog CLIMAT izvještaja (stanice Podgorica i Pljevlja), za potrebe WMO.

✚ Izrada mjesečnih, sezonskih i godišnje klimatske analize; priprema izvještaja o statusu zimske i ljetnje sezone potrebne za validaciju SEECOF/MEDCOF sezonske prognoze;

- ✚ Obrađeno je 82 zahtjeva za klimatološkim podacima i analizama i po tom osnovu uplaćeno u Budžet CG ukupno **3929,57 eura**. Dalje, obrađeno je 118 zahtjeva za meteorološkim podacima i izvještajima (osiguravajućih kuća, sudova, firmi i privatnih lica), po osnovu kojih je uplaćeno u Budžet CG ukupno **879,51 eura**. Osim pomenutog vršena je obrada meteoroloških podataka i pojava za izradu brojnih stručnih/naučnih, diplomskih, magistarskih radova i doktorskih disertacija.

Učešće u radnim grupama/komisijama, obukama, radionicama, seminarima, konferencijama u Crnoj Gori i inostranstvu:

- ✚ Treći projektni sastanak u okviru projekta “Rizik od suša u regionu Dunava” (Drought Risk in Danube Region - DRiDANUBE), obuka za korisnički servis i pregled i diskusija o aktivnostima 28.02.-2.3.2018. godine Beograd, Republika Srbija;
- ✚ Radna grupa za izradu godišnjaka za 2010. i 2016. godinu;
- ✚ Treća nacionalna komunikacija, pragovi za najavu i uticaj toplih talasa na zdravlje ljudi u okviru dijela o adaptaciji na klimatske promjene;
- ✚ Četvrti projektni sastanak u okviru projekta “Rizik od suša u regionu Dunava” (Drought Risk in Danube Region - DRiDANUBE), - IV sastanak upravnog odbora projekta, sastanak partnera u vezi realizacije dva pilot projekta, pregled i diskusija o aktivnostima 10.10.-12.10.2018. godine Bukurešt, Rumunija.

2.2. Odsjek za primijenjenu meteorologiju

U okviru Odsjeka obavljaju se poslovi u oblasti klimatskih promjena i projekcija, uključujući varijabilnost klime, ekstremne klimatske i vremenske događaje, procjenu ranjivosti i adaptaciju prema standardima IPCC-a. Zatim, poslovi u oblasti primjene meteoroloških podataka i saznanja za potrebe poljoprivrede; praćenje stanja poljoprivrednih kultura i ocjene oštećenja biljaka nepovoljnim meteorološkim pojavama, izrada agrometeoroloških biltena, informacija, prati se temperatura zemljišta na određenim dubinama i fenologija; obavlja monitoring suše i vrši izdavanje stručnih mišljenja.

U koordinaciji sa odsjekom za klimatologiju radi se na pripremi stanja klime za potrebe WMO-a i verifikacije sezonskih prognoza u okviru MEDCOF-a i SEECOF-a.

Učestvuje se u unapređivanju znanja kroz obuke, seminare, projekte i naučne aktivnosti.

Rezultati postignuti u 2018. godini

- ✚ Praćenje i ocijena suše i razmjena informacija na regionalnom nivou kroz centar za suše DMCSEE u Ljubljani;
- ✚ Praćenje i ocijena ekstremnih vremenskih i klimatskih događaja, njihove promjene i varijabiliteta;
- ✚ Izrada sezonskih prognoza: ljeto 2018 u sklopu MEDCOF I SEECOF aktivnosti;
- ✚ Izvještavanje Svjetskoj meteorološkoj organizaciji o stanju klime 2018. godine, osmotrenim promjenama, varijabilitetu, kao i ekstremnim vremenskim i klimatskim događajima, i njihovim posljedicama;
- ✚ Evidentiranje i analiza fenoloških podataka i podataka o zemljištu;
- ✚ Obrada i analiza podataka o temperaturama zemljišta, analiza uticaja na biljnu proizvodnju;
- ✚ Prikupljanje podataka o stanju vlažnosti površine tla (dnevno) i analiza uticaja na stanje pojedinih poljoprivrednih kultura (dekadno i mjesečno);

- ✚ Prikupljanje i obrada podataka za potrebe agrometeoroloških informacija; izrada agrometeorološkog biltena;
- ✚ Izrada godišnjaka o temperaturama zemljišta i godišnje agrometeorološke analize
- ✚ Prikupljanje i obrada odgovarajućih agrometeoroloških podataka za potrebe Biotehničkog instituta vezano za prognozu plamenjače na poljoprivrednim kulturama, svakodnevno, počev od 2000.godine;
- ✚ Asistiranje pri izradi SPI grafičke prezentacije;
- ✚ Rad na zadacima iz oblasti IPA projekta „Rizik od suše u regionu Dunava – DriDanube“;
- ✚ Realizacija zadataka iz oblasti projekcija promjene klime, uticaja klimatskih promjena na šume, more i javno zdravlje u okviru Treće nacionalne komunikacije - TNK;
- ✚ Drugi sastanak od tri planirana sa UNDP-om u ZHMS-u povodom MRV platforme za izvještavanje o aktivnostima u oblasti mitigacije i adaptacije, 05. jula;
- ✚ Timski rad na aplikaciji dva projekta u okviru IPA ADRION programa uz pomoć Odsjeka za hidrologiju i Odsjeka za kvalitet vode i vazduha.

Nedostaci, problemi, predlozi

Predlozi:

- agrometeorološka stanica koja bi bila opremljena senzorima za mjerenje svih najvažnijih parametara za poljoprivredu

Nedostatak:

- dipl.meteorolog za potrebe primijenjene meteorologije u poljoprivredi i asistiranju u aktivnostima koje se odnose na SEECOF i MEDCOF izglede sezonskih prognoza

Obrađeni zahtjevi za podacima i zahtjevi za davanje mišljenja na studije, elaborate, strategije, planove,...

- pisanje dnevnim novinama „Pobjeda“ na temu suša i izgleda / prognoze za ljeto;
- pisanje rada „The frequency occurrence of the drought in Montenegro from the 1981-2017, vulnerability and impacts“, Green Room Sessions 2018 – International GEA Conference, 01–03. novembar 2018. godine, Podgorica, Crna Gora (autor: Luka Mitrović, ko-autori: Slavica Micev, Tonka Kuč, Miraš Drljević, Nataša Pažin, Mirjana Ivanov).

Projekti (realizovani, u toku, planirani)

1. Rizik od suša u regionu Dunava (Drought Risk in Danube Region - DRiDANUBE) – u toku
2. Treći nacionalni izvještaj Crne Gore prema okvirnoj konvenciji UNFCCC-a – u toku

Učešće u radnim grupama/komisijama

U okviru Zavoda

- učešće u redakcijskom timu za izradu godišnjaka ZHMS za 2017. godinu;
- učešće u timu za realizaciju IPA DriDanube projekta.

Na nacionalnom nivou

- Radna grupa III – PROMJENA KLIME, MORiT. Predstavnic: Mirjana Ivanov i Pavle Đurašković;
- Radna grupa za izradu Predloga zakona o zaštiti klime. Predstavnica: Mirjana Ivanov.

Na regionalnom/međunarodnom nivou

- Međunarodni nivo: CCI Expert Team on Tailoring Climate Information (ET-TCI). Predstavnik regiona VI (Evrope): Mirjana Ivanov

Lista imenovanih kontakt osoba/Focal Point za određene organizacije/projekte, koje je imenovao Zavod

Organizacija/projekat	Ime i prezime kontakt osobe/FP
SEECOF i MEDCOF	Mirjana Ivanov
LinetView	Mirjana Ivanov
EEA za adaptaciju	Mirjana Ivanov
RA VI RCC Network Offenbach Node on Climate Monitoring (RCC-CM) Climate Watch	Mirjana Ivanov
DriDanube projekat	Mirjana Ivanov
ECMWF (dio u sistemu komunikacije)	Mirjana Ivanov

Predstavnici Odsjeka su učestvovali na brojnim nacionalnim i međunarodnim obukama, radionicama, seminarima, konferencijama....

- + prvi sastanak RG za izradu Predloga zakona o zaštiti klime- Mirjana Ivanov;
- + okrugli sto „Mi za šume-šume za nas“ povodom svjetskog dana šuma, 21. marta – Mirjana Ivanov;
- + okrugli sto „Crna Gora: Izazovi klimatskih promjena“, 05.04.2018- Nataša Pažin, Tonka Kuč, Miraš Drljević i Mirjana Ivanov;
- + prezentacija rezultata projekta „Upravljanje šumama u nacionalnim parkovima“, 24. maja – Tonka Kuč;
- + prezentaciji Atlasa zemljišta Crne Gore, 20. juna – Nataša Pažin i Mirjana Ivanov;
- + radionica „Računarstvo visokih performansi u službi malih i srednjih preduzeća, 27-28. juna – Mirjana Spalević, Danijela Bubanja, Angel Marčev i Mirjana Ivanov;
- + radionica „UNCCD 2018 nacionalni izvještaj“, 13.09.2018;
- + Radionica i obuka u okviru IPA DriDanube projekta u Beogradu, 28.02 – 02.03.18 (učestvovala Slavica Micev i Mirjana Ivanov);
- + WMO Regionalna konferencija o klimi, Ženeva, 10.03-13.03.18 (Mirjana Ivanov)
- + EUMETNET, ZAMG i Austrijsko ministarstvo za nauku i istraživanje i ekonomiju Fenologija – Simpozijum PEP725, Beč, 12-14.04.18 (Tonka Kuč);
- + Podaci koji su potrebni za MRV (Monitoring – Reporting – Verification (Praćenje – izvještavanje - verifikacija) portal i predstavljanje portala Podgorica, ZHMS, 05.07.'18 (Mirjana Ivanov);
- + Sastanak i radionica o rizicima i uticajima na sušu, IPA DriDanube projekat, Bukurešt, 5-9.10.2018;
- + Radionica “Montenegro’s Conceptual framework for climate change MRV“, MoRT, 27.09.2018 (Mirjana Ivanov).

3 SEKTOR ZA HIDROLOGIJU

3.1. Odsjek za hidrološke analize

U okviru **Odsjeka za hidrološke analize** u toku prve polovine 2018 g. (januar-jun), vršeni su poslovi kontrole i obrade hidroloških podataka, čiji je cilj utvrđivanje kvaliteta i vjerodostojnosti podataka za skladištenje, publikovanje i dalje korišćenje.

U okviru kontrole i obrade hidroloških podataka i informacija koje se odnose na vodostaj i protok vode u okviru **Odsjeka za hidrološke analize** sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- + analiza kvaliteta registrovanih vodostaja;

- ✚ analiza kvaliteta hidrometrijskih mjerenja;
- ✚ analiza kvaliteta grafičkih zavisnosti $Q=f(H)$ – “krive protoka” za hidrološke stanice na kojima se vrše hidrometrijska mjerenja;
- ✚ grafičko i analitičko upoređivanje hidrograma sa susjednih hidroloških stanica na istoj rijeci ili sa hidroloških stanica koje čine bilansni čvor,
- ✚ po definisanim i usvojenim zavisnostima $Q=f(H)$ i na osnovu usvojenih dnevnih vodostaja, dobijene su dnevne vrijednosti proticaja;
- ✚ provjera rezultata bilansiranjem protoka vode duž vodotoka;
- ✚ praćenjem morfoloških promjena u riječnom koritu (na osnovu snimljenih poprečnih profila rijeke) i najnovijih hidrometrijskih mjerenja vrše se dodatne analize uspostavljanja zavisnosti $Q=f(H)$, a po potrebi korekcije prethodnih obrada proticaja za stanice gde je došlo do promjene ove zavisnosti;
- ✚ obrađeni, kontrolisani i verifikovani godišnji pregledi vodostaja i protoka vode, odlažu se u arhivu ZHMS-a;
- ✚ izrada Godišnjaka za 2011. i 2015.godinu.

U okviru **Odsjeka za hidrološke analize** u toku druge polovine 2018 g. (jul-decembar), vršeni su poslovi iz grupe redovnih zaduženja u koje spadaju:

- **Operativni terenski poslovi**
- **Kontrola i obrada hidroloških podataka**

Cilj kontrole i obrade hidroloških podataka, mjerenja, osmatranja i informacija je utvrđivanje kvaliteta i vjerodostojnosti podataka za skladištenje, publikovanje i dalje korišćenje.

U okviru kontrole i obrade hidroloških podataka i informacija koje se odnose na vodostaj i protok vode u okviru **Odsjeka za hidrološke analize** sprovedene se sledeće aktivnosti:

- ✚ Analiza kvaliteta registrovanih vodostaja;
- ✚ Analiza kvaliteta hidrometrijskih mjerenja;
- ✚ Analiza kvaliteta grafičkih zavisnosti $Q=f(H)$ – “krive protoka” za hidrološke stanice na kojima se vrše hidrometrijska mjerenja;
- ✚ Grafičko i analitičko upoređivanje hidrograma sa susjednih hidroloških stanica na istoj rijeci ili sa hidroloških stanica koje čine bilansni čvor;
- ✚ Po definisanim i usvojenim zavisnostima $Q=f(H)$ i na osnovu usvojenih dnevnih vodostaja, dobijene su dnevne vrijednosti proticaja ;
- ✚ Provjera rezultata bilansiranjem protoka vode duž vodotoka;
- ✚ Praćenjem morfoloških promjena u riječnom koritu (na osnovu snimljenih poprečnih profila rijeke) i najnovijih hidrometrijskih mjerenja vrše se dodatne analize uspostavljanja zavisnosti $Q=f(H)$, a po potrebi korekcije prethodnih obrada proticaja za stanice gde je došlo do promjene ove zavisnosti;
- ✚ Obrađeni, kontrolisani i verifikovani godišnji pregledi vodostaja i protoka vode, odlažu se u arhivu ZHMSCG-a.

- **Priprema, formatiranje hidroloških podataka po dospelim zahtjevima**

Projekti na kojima su zaposleni u ovom sektoru bili angažovani u toku druge polovine 2018. godine su nastavljeni Projekti iz 2017. godine i prve polovine 2018.godine:

- ✚ Sava Flood Forecasting and Warning System;

- ✚ Flood Forecasting System for Drin/Drim - Buna/Bojana River Basin;
- ✚ South East Europe Flash Flood Guidance System;
- ✚ EFAS - Tokom 2018. godine nastavljen je projekat saradnje ZHMS-a i Evropskog sistema upozorenja na poplave;
- ✚ EU Water Framework Directive in Montenegro;
- ✚ Drina WBIF projekat - Vodoprivredni model Drine u programu WEAP.

3.2. Odsjek mreže hidroloških stanica

Grupa za hidrometrijska mjerenja i obradu

U izvještajnom periodu januar-jun 2018. godine, vršeni su poslovi i aktivnosti vezani za redovne i vanredne poslove, koji se odnose na vršenje redovnih serija hidrometrijskih mjerenja, obradu dobijenih podataka, obilazak terena i kontrolu rada instrumenata. Izvršene su 3 serije hidrometrijskih mjerenja, obilaska terena i kontrole rada instrumenata, u sklopu čega je urađeno 66 mjerenja instrumentom ADCP (Acoustic Doppler Current Profiler – SonTec RiverSurveyor M9) i 2 mjerenja hidrometrijskim krilom (AOTT), pri čemu je korišćena metoda "površina-brzina".

Za potrebe drugih privrednih subjekata i fizičkih lica, izvršeno je 26 mjerenja (24 ADCP i 2 hidrometrijskim krilom). Za potrebe Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode, izvršena su i dva hidrometrijska mjerenja na rijeci Bojani (glavni tok i desni rukavac). U završnoj fazi je proces digitalizacije podataka iz obrazca HO16 (cijeli istorijat) u Excel fajlovima.

Nastavljene aktivnosti na realizaciji projekta “**Upravljanje slivom rijeke Drine na Zapadnom Balkanu**”, koji se finansira iz sredstava Svjetske banke. Projektom je predviđeno da ZHMS dobije 5 automatskih glavnih meteoroloških stanica, 15 padavinskih meteo stanica, 1 mobilni dopler sistem za mjerenje protoka vode, 12 hidroloških stanica, kao i žičare za vršenje hidrometrijskih mjerenja. Sve hidrološke i meteorološke stanice imaju GPRS sistem prenosa podataka, odnosno prenos podataka u realnom vremenu. U cilju uspješne implementacije projekta, Zavod je obezbijedio finansijska sredstva u iznosu od 110.000 € za sprovođenje infrastrukturnih radova neophodnih za instalaciju opreme. Prva faza infrastrukturnih radova za instalaciju opreme na hidrološkim i meteorološkim stanicama (15 padavinskih stanica + 7 hidroloških stanica) je u toku, dok je 26. aprila tekuće godine raspisan tender za izbor izvođača radova za drugu fazu infrastrukturnih radova (5 hidroloških i 5 glavnih meteoroloških stanica, kao i 4 žičare).

U okviru projekta “**Jačanje kapaciteta u cilju implementacije Okvirne direktive o vodama**”, delegacija EU u Crnoj Gori je 03.07.2018. raspisala tender za nabavku hidrološke opreme, opreme za monitoring podzemnih voda i laboratorijske opreme za kvalitet voda. Pored nabavke novih hidroloških stanica, projektom je planirano i unaprijeđenje postojećih hidroloških stanica nadogradnjom postojeće mjerne opreme (logerom tipa Dousens, senzorom na pritisak i temperaturu tipa PLS i GPRS prenosom podataka). Projektom je predviđena i nabavka opreme za hidrometrijska mjerenja.

Predstavnici ovog sektora su učestvovali na brojnim tematskim radionicama, kako u zemlji, tako i u inostranstvu (radionice u okviru projekta „Sava FFWS - Flood Forecasting and Warning System,“Flood Forecast System for the Drin/Drim-Buna/Bojana River Basin (DB-FFS)“-

Adaptacija na klimatske promjene u prekograničnom upravljanju rizikom od poplava za Zapadni Balkan).

U periodu od januara pa do decembra 2018. godine, u Odsjeku mreže hidroloških stanica - Grupi za hidrometrijska mjerenja i obradu, vodeći se Planom rada Grupe za 2018. godinu, vršeni su poslovi i aktivnosti vezani za redovne i vanredne poslove, koji se odnose na vršenje redovnih serija hidrometrijskih mjerenja, obradi dobijenih podataka, obilasku terena i kontroli rada instrumenata kao i drugim poslovima iz našeg djelokruga rada.

U našoj mreži stanica trenutno raspolažemo sa sledećim stanicama:

- ✚ Jadranski sliv – 12 hidroloških stanica
  - 11 automatskih hidroloških stanica sa GPRS/GSM prenosom podataka, i
  - 1 hidrološka stanica sa honorarnim osmatračem (vodomjerna letva)
- ✚ Crnomorski sliv – 24 hidrološke stanice
  - 23 automatske hidrološke stanice sa GPRS/GSM prenosom podataka, i
  - 1 automatska hidrološka stanica (Data logger)

U sklopu Plana i u zavisnosti od hidroloških uslova na terenu (vodostaja) izvršeno je 5 serija hidrometrijskih mjerenja, obilazaka terena i kontrole rada instrumenata, u sklopu čega je urađeno 136 mjerenja (110 ADCP - Acoustic Doppler Current Profiler / SonTec RiverSurveyor M9 i StreamPro) i 26 mjerenja hidrometrijskim krilom - AOTT), pri kojima je korišćena metoda "površina-brzina". Radi popunjavanja praznina na krivoj proticaja a uz podršku kancelarije GIZ-a za Crnu Goru, urađeno je 21 dodatno mjerenje na 7 profila u slivu Skadarskog jezera. Takođe, za potrebe drugih privrednih i fizičkih lica, izvršeno je 44 mjerenja (33 ADCP i 11 hidrometrijskim krilom). Za potrebe Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode, izvršena su 4 hidrometrijska mjerenja na rijeci Bojani (glavni tok i desni rukavac). Završen je proces digitalizacije podataka iz obrazca HO16 (cijeli istorijat) u Excel fajlovima, što je dobar preduslov za dalje unapređenje stanja baze podataka.

4 SEKTOR ZA ISPITIVANJE KVALITETA VODA I VAZDUHA

4.1. Odsjek za kvalitet vazduha

I Redovne aktivnosti

I-1. Izvještavanje

- ✚ Priprema Godišnjeg izvještaja o kvalitetu voda i vazduha u Crnoj Gori za 2017.;
- ✚ Priprema podataka o kvalitetu vazduha za potrebe EMEP za 2017.;
- ✚ Izvještaj „Stanje i problemi u mreži stanica za kvalitet vazduha opšti presjek stanja“ – interni izvještaj.

I-2. Redovni monitoring kvaliteta vazduha

- ✚ U mreži stanica za kvalitet vazduha sakupljeno je i obrađeno 2964 uzorka sumpor-dioksida, dima i azotovih oksida;
- ✚ U mreži 13 stanica za kvalitet padavina izvršeno je 17545 analiza 11 parametara kvaliteta.

I-3. Sprovođenje QMS u Laboratoriji za kvalitete vazduha

- ✚ Redovne aktivnosti sprovođenja QMS;
- ✚ Nadzorna posjeta ATCG.

II- 1. Komentari i mišljenja

- ✚ Komentari na „Strateška procjena uticaja na životnu sredinu strategije razvoja saobraćaja Crne Gore za period 2018 – 2035.godine;

- ✚ Komentari na Nacrt zakona o izmjenama Zakona o vodama;
- ✚ Komentari na predlog Programa zvanične statistike, koji je pripremio MONSTAT;
- ✚ Komentar na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju;
- ✚ Komentar na dokument: Jačanje kapaciteta u cilju implementacije Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori (Broj ugovora.383-638: EuropeAid/138151/DH/SER/ME), Okvirni program monitoringa voda u Crnoj Gori za period 2019 – 2021.;
- ✚ Komentar na nacrt Zakona o klimatskim promjenama.

III Ostale aktivnosti

III-1 Aktivnosti u okviru Vlade i ministarstava

- ✚ Aktivno učešće u pripadnom dijelu projekta IPA za jačanje kapaciteta državnih institucija – sektor kvalitet vazduha (nosilac posla MORT): (1) obezbjeđenje prostora za laboratoriju na prostoru terase zgrade Zavoda; (2) obezbjeđenje lokacije i infrastrukture za EMEP stanicu u Velimlju; (3) Učešće u otvaranju ponuda za međunarodni Tender za nabavku oprteme i odnosne aktivnosti;
- ✚ Aktivno učešće u pripadnom dijelu projekta IPA za jačanje kapaciteta državnih institucija – sektor kvalitet voda (nosilac posla MPRR): realizacija Tendera za opremu i drugo;
- ✚ Učešće u izradi „Kratkoročnog akcionog plana za Opštinu Pljevlja u slučaju prekoračenja ili rizika od prekoračenja praga upozoravanja za sumpor-oksidi“, u organizaciji MORT i EPA;
- ✚ Učešće u radu Radne grupe za član 27 za životnu sredinu, u procesu pridruživanja EU (predstavnik Pavle Đurašković);
- ✚ Učešće u Radnoj grupi za praćenje realizacije Plana reorganizacije i jačanja administrativnih kapaciteta za sektore životne sredine i klimatskih promjena u Crnoj Gori;
- ✚ Učešće u izradi Programa mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu Vlade CG;
- ✚ Popunjavanje Upitnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Uprava za kadrove, koji sprovode istraživanje o zastupljenosti manjina u državnim organima i organima državne uprave.

III-2 Projekti

- ✚ Učešće na radionicama Tehničke radne grupe (TWG) u okviru 3. faze CSBL projekta;
- ✚ Realizacija projekta „Assessment of ecological status according to the Water Framework Directive“;
- ✚ intercalibration among Western-Balkan countries-“, koji finansira Vlada Republike Norveške;
- ✚ Učešće u pripremi projekta INTERREG: An integrated monitoring and forecasting tool for water management: Heavy reinfall, flooding, water pollution- TOGETHER“, IPA CBC Italia-Montenegro-Albania programme;
- ✚ Učešće u pripremi projekta INTERREG ADRION, IPA CBC Italia-Montenegro-Albania programme;
- ✚ Učešće u pripremi projekta IPA prekogranične saradnje sa Srbijom;
- ✚ Učešće u realizaciji projekta 3 WATCH, INTERREG IPA CBC Italia-Montenegro-Albania, koji koordinira Direktorat za vandredne situacije MUP.

III-3 Konferencije, seminari, radionice, mediji

- ✚ Studijska posjeta FHMZ BiH, Sarajevo-Ivan sedlo: Pavle Đurašković i Rešad Šabotić

- ✚ Učešće na Okruglom stolu o praćenju pustinjskog aerosola preko modela i neposrednih mjerenja, u organizaciji Meteorološkog instituta Turske, Istanbul;
- ✚ Učešće na Radionici DRIN CORE Grupe, Skoplje;
- ✚ Priprema i objavljivanje stručnog rada za konferenciju “Zaštita voda 2018”, Srbija;
- ✚ Učešće na Treningu “Osnovni aspekti ekosistemskih usluga i njihovo vrednovanje” Podgorica, Crna Gora, Centru za klimatske promjene, prirodne resurse i energiju, Univerzitet Donja Gorica;
- ✚ Učešće na Okruglom stolu “Crna Gora: izazovi klimatskih promjena” Centar za klimatske promjene, prirodne resurse i energiju Univerziteta Donja Gorica Crnogorska akademija nauka i umjetnosti;
- ✚ Prisustvo Presentaciji projekta „Hydro Dynamics“ školskog tima „Božidar Vuković Podgoričanin“ za Lego League;
- ✚ Učešće u emisiji RTCG-a “Zeleni paket”, čija je tema Uništavanje ozonskog omotača;
- ✚ Učešće na Seminaru Hrvatskog društva za kvalitet voda, Brioni;
- ✚ Učešće sa prezentacijom na Danu voda u organizaciji NPCG;
- ✚ Učešće na Radionici “Invazivne i unseen vrset”, IBM Kotor;
- ✚ Prisustvo na Okruglom stolu “Istraživanje Radona u stanovima u CG”.

III-3. Pravno-administrativne aktivnosti

- ✚ Izvještaj o radu za 2017
- ✚ Učešće u pripremi Izvještaja o sprovođenju plana integriteta;
- ✚ Ocjenjivanje službenika Sektora;
- ✚ Priprema Plana javnih nabavki u 2019;
- ✚ Nabavka analitičke opreme i potrošnog materijala;
- ✚ Učešće u pripremi Plana kapitalnih investicija;
- ✚ Kontrola rada stanica za kvalitet vazduha;
- ✚ Izrada Plana godišnjih odmora za Odsjek;
- ✚ Priprema praktične nastave za učenike srednje hemijske škole „S. Raspopović“ iz Podgorice;
- ✚ Stručna posjeta studenata Metaluško-tehnološkog i Biotehničkog fakulteta;
- ✚ Priprema i realizacija javne nabavke za opremu za uzorkovanje i analizu vazduha;
- ✚ Unapređenje komunikacije sa osmatračem na stanici za kvalitet vazduha Mendra;
- ✚ Priprema Programa rada Odsjeka, u okviru opšteg Zavodskog dokumenta;
- ✚ Korekcija Presentacije aktivnosti Sektora za sajt ZHMS;
- ✚ Učešće u pripremi Vodiča o slobodnom pristupu informacijama u posjedu ZHMS CG;
- ✚ Učešće u pripremi Predloga cjenovnika usluga Zavoda;

III-4. Obuka, interkalibracija

- ✚ Obuka za rad na programima Word, Excel, Power Point, u organizaciji Uprave z kadrove;
- ✚ Izrada Plana stručnog usavršavanja državnih službenika za oblast životne sredine i klimatskih promjena u Crnoj Gori;
- ✚ Obuka za primjenu WFD za hemijsko uzorkovanje voda (1 učesnik);
- ✚ Obuka za primjenu WFD, hidromorfološki monitoring (1 učesnik).

IV Međunarodne obaveze

- ✚ Učešće na redovnom sastanku EMEP SB, WGE i EB CLRTAP, u zgradi UN Ženeva.

4.2. Odsjek za kvalitet voda

U prvom dijelu godine, neke od osnovnih aktivnosti Odsjeka odnosile su se na izradu Godišnjeg izvještaj o kvalitetu voda u Crnoj Gori za 2017. godine; Izvještaja o radu

2017.godine; vršen je redovni monitoring kvaliteta površinskih i podzemnih voda, u cilju praćenja ekološkog statusa; pratio se kvalitet Skadarskog jezera (Vranjina) putem automatske stanice, kroz 5 parametara. Dodatno su vršena brojna ispitivanja otpadnih voda za brojne korisnike.

Redovni monitoring kvaliteta voda rađen je

- ✚ na 13 glavnih vodotoka u 4 serije u periodu 12. juna - 17. novembra, sa 36 mjerna mjesta uzeto je 141 uzorak i urađeno je po 36 fiz. - hem. i mikrob. parametra po uzorku, odnosno urađeno je 5076 analiza,
- ✚ na 11 vodotoka u 2 serije, od 12.juna - 22.jun i 27. avgusta - 06. septembra, sa 28 mjerna mjesta uzeto je 52 uzoraka za saprobiološka ispitivanja,
- ✚ na 3 jezera (Skadarsko, Crno i Plavsko) u 4 serije, sa 11 mjernih mjesta, u periodu 12.jun - 09. novembra, u kojima je odrađeno po 36 fiz. - hem. i mikrob. parametar, odnosno urađene su 1584 analize,
- ✚ na Skadarskom jezeru (Vranjina) funkcionisala je automatska stanica, koja je pratila 5 parametara kvaliteta (njen rad je ostvaren, zavisno od parametra, 41,2 - 99,0 %),
- ✚ obalnog mora u 4 serije, u periodu 30.maj - 15. oktobra, sa 16 mjernih mjesta (na potezu Herceg Novi - Ulcinj, Velika plaža), urađeno je 64 uzoraka, u kojima je odrađeno po 20 fiz. - hem. i mikrob. parametra, odnosno odrađeno je 1280 analize,
- ✚ podzemnih voda Zetske ravnice u 4 serije, sa 6 bunara, u periodu 18.april - 13. novembar, u karakterističnim hidrološkim uslovima i uzet je 23 uzorak u kojima je odrađeno po 31 fiz. - hem. i mikrob. parametar, i urađeno je 713 analize.

Vanredne aktivnosti

Vršena su ispitivanja voda:

- ✚ za korisnike po zahtjevu (otpadne i površinske vode) rađeno je 190 uzoraka, u kojima je urađeno 3900 analiza fizičko-hemijskih parametara i 73 uzoraka u kojima je urađeno 232 mikrobioloških analiza;
- ✚ 15 uzoraka sa 15 lokacija - (240 analiza) za IPA projekt, „Jačanje kapaciteta za implementaciju Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori“, koji je bio u domenu realizacije MPRR, finansiran od strane EU.

Predstavnici Odsjeka su učestvovali na brojnim sastancima i radionicama, u zemlji i inostranstvu:

- ✚ sastanci za pripremu projekta „Jačanje kapaciteta u cilju implementacije Okvirne direktive o vodama u CG“- MPRR-ZHMS;
- ✚ radionica - EMBL i EMBO - mogućnosti za istraživače i studente, u organizaciji Ministarstva nauke;
- ✚ ISME seminar, na temu Izmjene i tumačenje zahtjeva novog izdanja ISO/IEC 17025-Preporuke za primjenu;
- ✚ okrugli sto na tema Biodivezitet Skadarskog jezera i rijeke Bojane, u organizaciji Green home;
- ✚ radionica „Cressida - bulding local Community RESillence for sustainable development in I ternational wathersheds such as the Drini and Drina river Waterssheds“;
- ✚ trening „Osnovni aspekti ekosistemskih usluga njihovo vrednjovanje“ u organizaciji GIZ-a;
- ✚ radionica - TAIEX Expert Mission on Urban Waste-water Treatment, koorganizacija MARD;
- ✚ biološki trening u organizaciji JDS4 - Bratislava, na temu Phytobenthos and

Macrophytes;

- ✚ sastanak u organizaciji Drin Corda, Present the activities implemented and provide input and guidance as appropriate regarding the next steps;
- ✚ radionica na temu Upravljanje vodama-NEXUS pristup – UNECE;
- ✚ učešće u radu Tehničkog komiteta 010 ISME;
- ✚ 02-05.07. obuka biološkog kadra na terenu od strane eksperata sa Biološkog instituta „S.Stanković“- Beograd i Instituta za zaštitu životne sredine - Koš - Slovačka i obuka za rad priorititnih supstanci u Laboratoriji CETI i uzimanje uzoraka za rad fiz. hemijskih analiza na 12 lokacija sa 7 rijeka i Skadarskog j. po projektu „ Jačanje kapaciteta za implementaciju ODV u Crnoj Gori“;
- ✚ 10-14.09. radionica TAIEX misije u vezi MSFD (u organizaciji TAIEX – IPA, Expert Mission on Reporting Methodology for Marine Ecosystem and Bathing Water Indicators), koju su vodili eksperti iz Regional Agency for Environmental Protection and Prevention of the Veneto from Italy, organizacija MORT, sa vodećom ulogom AZPŽS, Podgorica;
- ✚ 13.09. odlazak na teren sa ekspertskom misijom iz Veneta i predstavnicima AZPŽS I MPRR, koji je obuhvatio uzorkovanje sa kolegama iz IBM-a, kao i analize mikrobioloških parametara u laboratoriji IBM,Tivat-Kotor;
- ✚ 26.09. sastanak sa predstavnicima GIZ CSBL projekta u vezi stvaranja dijaloga i ideje o izradi Programa mjera prema ODV za Skadarsko jezero, ZHMS;
- ✚ 5.10. nadzorna posjeta za ponovno ocjenjivanje za potrebe obnavljanja akreditacije Laboratorije za ispitivanje voda i vazduha od strane Akreditacionog tijela CG i sticanja novog Sertifikata za kompetentnost po Standardu MEST EN ISO/IEC 17025 :2011;
- ✚ 13-15.10. prisustvo na 7 Sastanak Ekspertske radne grupe (EWG) i 6 godišnju Konferencija zainteresovanih aktera Drim Projekta „Prekogranična saradnja i integralno upravljanje vodnim resursima na prostoru sliva rijeke Drim“, Ohrid;
- ✚ 19-20.10. radni sastanak svih učesnika biološkog, fizičko-hemijskog i hidromorfološkog monitoringa po projektu “Jačanje implementacije ODV”. Diskusija o rezultatima istraživanja i prijedlozi budućeg programa monitoringa, Podgorica;
- ✚ 23-24.10. prisustvo na Regionalni Okrugli sto na temu The path towards Water, Energy, Food and Ecosystems Nexus in Southeastern Europe (SEE)” u organizaciji Global Water Partnership-Mediterranean GWP-Med Secretariat, Skopje;
- ✚ 14.11. posjeta Laboratoriji 25 studenata Fakulteta za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju UDG, ZHMS;
- ✚ 27.11. prisustvo 3-em Sastanku Radne grupe za vode - razmatranje Direktive o vodi za piće i Direktive o komunalnim otpadnim vodama - predstavljanje aktivnosti u vezi realizacije preko projekata, a u cilju implementacije ovih direktiva, MPRR;
- ✚ 29.11. sastanak sa predstavnicima EPCG-Nikšić-Direkcije za razvoj i inženjering u vezi Programa monitoringa kvaliteta površinskih i podzemnih voda na osnovu Studije uticaja prevođenja voda gornje Zete u akumulacije Krupac i Slano na bunarsko izvoriste Poklonci za potrebe Projekta prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano i Projekta rekonstrukcije hidrometrijskog profila Doklov most, ZHMS;
- ✚ 06.12. prisustvo sastanku o značaju Protokola za vodu i zdravlje, u organizaciji kancelarije SZO u CG, Podgorica;
- ✚ 18.12. učešće u radu Tehničkog komiteta 010 ISME, Podgorici;
- ✚ 27.12. Sastanak u vezi Pravilnika o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda, MPRR;
- ✚ Tokom ovog perioda održavani su i drugi interni sastanci, pripremani su, formatirani i izdavani podaci i informacije za potrebe raznih naručioaca.

5 SEKTOR ZA SEIZMOLOGIJU

Sektor za seizmologiju obavlja poslove, koji obuhvataju kontinualni seizmički i geodinamički monitoring teritorije Crne Gore i okruženja, utvrđivanje seizmičkih parametara za projektovanje objekata, kao i brojna druga proučavanja seizmoloških podataka za potrebe razvoja i unapređenja ukupnog znanja o geološkim i geofizičkim procesima pripreme i događanja zemljotresa na teritoriji Crne Gore i njihovog dejstva na građevinske objekte i infrastrukturne sisteme. Seizmički i geodinamički monitoring Crne Gore se obavlja korišćenjem 3 vrste geofizičkih mreža: seizmološke, geodinamičke i akceleroografske mreže stanica.

Pored redovnih aktivnosti, zaposleni u Sektoru učestvuju na brojnim tematskim radionicama, a toku je i projekat COAST Action Uncovering the Mediterranean salt giant, koji ima za cilj utvrđivanje geoloških i geofizičkih karakteristika markantnog sedimentnog sloja evaporitstskih soli u Mediteranu (i Jadranu), a koji ima značajnu ulogu u seizmotektonskim procesima regiona.

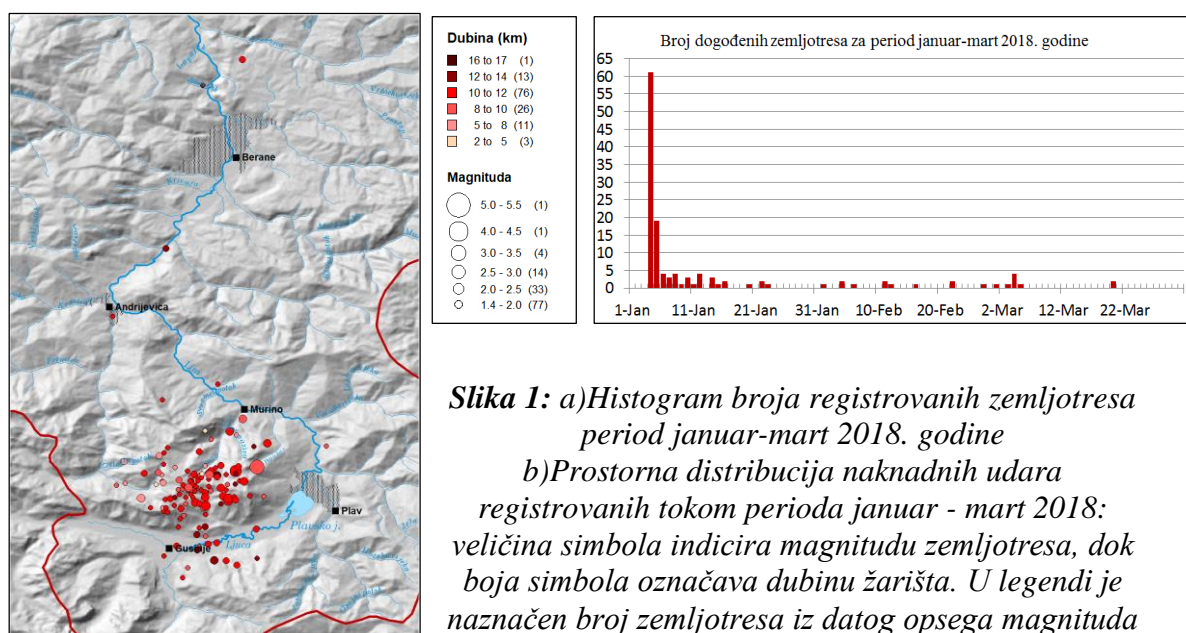
Odmah nakon registrovanja zemljotresa na teritoriji Crne Gore i širem regionu, u Sektoru za seizmologiju se obavlja urgentna obrada seizmoloških podataka, u automatskom (http://www.seismo.co.me/Lista_zemljotresa.htm) i manuelnom obliku (http://www.seismo.co.me/web/Posljednji_zemljotres.htm). U roku od samo nekoliko minuta, rezultati analize zemljotresa se saopštavaju na Internet prezentaciji Zavoda i dostavljaju relevantnim institucijama u zemlji i inostranstvu, kao i sredstvima javnog informisanja.

TEKUĆI SEIZMIČKI MONITORING:

- ✚ Tekući seizmički monitoring i pružanje informacija o dogođenim zemljotresima koje se zasniva na podacima mreže 10 kratko-periodičnih i 4 široko-pojasna seizmometra, 10 akcelerometara i 2 permanentne GPS stanice koji su situirani na objektima širom Crne Gore. Preduslov seizmičkog monitoringa je redovno i vanredno održavanje seizmoloških stanica, analogne i digitalne mreže prenosa podataka na prostoru Crne Gore. Takođe i održavanje akvizicionog sistem i softverskih operativnih sistema prenosa i obrade podataka – smještenih u Sektoru za seizmologiju;
- ✚ Analiziranje i arhiviranje seizmičkih podataka i to kao: tekuće/urgentno i permanentno/finalno. Urgentno analiziranje obavlja se kroz: redovno (16-to satno) i pripravno (8-mo satno) dežurstvo i to sa obavezom obavještanja nadležnih organa i javnosti, kao i Euro-mediteransko Seizmološkog Centra (EMSC). Finalna analiza i obrada svih registrovanih podataka rezultuju mjesečnim/godišnjim biltenima i dopunjenim katalogom zemljotresa;
- ✚ Dio povećane i vanredne aktivnosti Sektora odnosio se na praćenje seizmičke aktivnosti i opis makroseizmičkih efekata nakon Plavskog zemljotresa 04. januara 2018. godine. Snažan zemljotres lociran na 7 km sjeverozapadno od Plava čija je magnituda (M) iznosila je 5.0 jedinice Rihterove skale, prvi je zemljotres tokom (skoro) posljednje 4 decenije koji je prouzrokovao evidentne materijalne štete. Saopštenje o zemljotresu sa punom analizom parametarskih podataka, istorijskom seizmičnošću i tektonskim potencijalom epicentralnog regiona dostavljeno direktoru ZHMS u 21.00h, a publikovano je narednog dana na web stranici ZHMS. Pored pojačanog dežurstva u Sektoru, tehnička tim od tri zaposlena je obišao seizmološku stanicu Plav, postavio dodatni akcelerometar radi registracija ubrzanja kod naknadnih udara, te obavio inspekciju objekata na terenu

radi definisanja opaženog intenziteta glavnog udara zemljotresa. U saradnji sa MUP-om i opštinskim komisijama za procjenu štete obavljena je brza inspekcija objekata na preko 30 lokacija. Pripremljeni izvještaj o evidentiranom intenzitetu i efektima zemljotresa, kao i foto-dokumentacija mogu se potražiti u Sektoru. Obuhvat inspekcije realno je trebao biti veći, ali je bio ograničen pojačanim 24 satnim dežurstvom. Imajući u vidu obaveze sektora u izvještavanju, dežuranju i obradi podataka, te potrebu hitnog terenskog rada - ovaj zemljotres relativno male razorne moći, jasno je ukazao da bi sa postojećim brojem zaposlenih (5 zaposlenih tehničke struke sa jednim odsutnim na porodiljskom odsustvu) efikasan rad sektora u slučaju jačeg zemljotresa bio vrlo problematičan.

Glavni udar zemljotresa pratila je duga sekvenca naknadnih udara. Tokom prvih tri mjeseca 2018. godine u ovom seizmogenom žarištu registrovano je: jedan udar $M \geq 4.0$, ukupno 4 udara $M \geq 3.0$, 47 zemljotresa sa $M \geq 2.0$, kao i 77 slabijih zemljotresa ($M < 2.0$). Najjači afteršok $M=4.1$ od 11. februara ima lokaciju vrlo blisku lokaciji glavnog udara. Na Slici 1 prikazana je distribucija epicentara naknadnih udara u odnosu na glavni udar zemljotresa od 4. januara. Takođe je dat histogram broja zabilježenih zemljotresa od početka januara do kraja marta 2018. godine koji su registrovani u ovom žarištu.

*Slika 1: a) Histogram broja registrovanih zemljotresa period januar-mart 2018. godine
b) Prostorna distribucija naknadnih udara registrovanih tokom perioda januar - mart 2018: veličina simbola indicira magnitudu zemljotresa, dok boja simbola označava dubinu žarišta. U legendi je naznačen broj zemljotresa iz datog opsega magnituda registrovanih tokom pomenutog perioda.*

Sumarno, tokom 2018. godine na prostoru Crne Gore i neposrednom okruženju odvijala se relativno umjerena seizmičnost. Tokom ovog perioda na teritoriji Crne Gore registrovano je 242 zemljotresa sa prostornom distribucijom prikazanom na karti epicentara (Slika 2).

Slika 2. Karta epicentara koji su se dogodili u 2018 godini na teritoriji Crne Gore i neposrednom okruženju

Pema jačini zemljotresa tj. registrovanoj magnitudi izdvojeno je: 115 zemljotresa jačine M $1.2 < M < 2.0$, 107 zemljotresa jačine od $2.0 < M < 3.0$, 18 zemljotresa jačine od $3 < M < 4$ i 2 zemljotresa jačine od $4.0 < M < 5.0$ jedinica Rihterove skale. Aktiviranje žarišta u blizini Plava obilježilo je pojačanu seizmičku sekvencu u prvom kvartalu 2018. godine. Nakon navedene serije zemljotresa došlo je do smanjivanja seizmogenog potencijala, te je do kraja 2018. godine na teritoriji Crne Gore režim seizmičnosti bio umjerenog karaktera. U ovom periodu naizmjenično su se aktivirala su nekoliko žarišta - najsnažniji zemljotresi osjetili su se na teritoriji Opštine Podgorica, Bar, Ulcinj kao i na području Brajića i Velimlja.

Seizmogena zona Brajića aktivirala se u julu mjesecu kada su registrovani dva zemljotresa manje jačine i to 5. jula, sa M 3.5 i 10. jula M 3.3 jedinica Rihterove skale. U ovom periodu zabilježeno je i desetak slabijih zemljotresa jačine od 1.5-2.5 jedinice Rihterove skale. Istovremeno, u neposrednom okruženju na teritoriji Albanije, u blizini Drača pokrenuta je pojačana seizmičnost tokom koje je generisano oko stotinak zemljotresa. Ova serija je započela jakim zemljotresom (4. jula M 5.2) koji se osjetio u južnim i centralnim djelovima Crne Gore. Kraj godine može se okarakterisati blagom seizmičnošću na cijeloj teritoriji Crne Gore. Izuzetak je događaj umjerenog jakog zemljotresa kod Ulcinja (13. novembra, M 4.3 jedinice Rihterove skale).

OBUKA ZAPOSLENIH:

- ✚ Od 16-21. oktobra svi tehnički zaposleni u Sektoru seizmologije su prošli i dobili licencu za osnovni nivo obuke u programu SeisComP3 (Gempa, Postdam). Tokom proteklih deset godina SeisComP3 je postao vodeći softverski paket za praćenje i analizu dogodjenih zemljotresa u realnom vremenu. Ovo je ujedno najveća tehnička obuka u Sektoru u prethodne dvije decenije.

NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD:

- ✚ U naučno-istraživačkom domenu rada sektora završene su aplikacije Sektora za dva naučno istraživačka projekta;

- ✚ Krajem jula, odobreno je finansiranje po bilateralnom pozivu Ministarstva nauke Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova i međunarodne saradnje Republike Italije za period 2018/2020. Projekat "Razvijanje alata zasnovanih na znanju za upravljanje rizicima od cunamija i zemljotresa" uz partnersku saradnju ZHMS i italijanskog Nacionalnog instituta za geofiziku i vulkanologiju (INGV). Rad na projektu je počeo tokom novembra, uzajamnim posjetama sa planiranim ciljevima: obuke zaposlenih u ZHMS od strane INGV, uspostavljanja zajedničke najbolje prakse u održavanju seizmičkih i geodetskih instrumenata, razmjene i procesinga seizmičkih i geodetskih podataka u realnom vremenu, optimalne konfiguracije ulaznih parametara za izradu shake mapa, kao i proračun regionalnog modela predviđanja pomjeranja tla;
- ✚ U drugom pozivu INTERREG ADRION program ZHMS - Sektor za seizmologiju zajedno sa partnerima iz Italije, Slovenije, Hrvatske i Albanije aplicirao je projektom HEROES koji je prošao fazu provjere legitimnosti i evaluacije prijave projekta. Konačnu odluku o finansiranju projekta vodeći projektnipartneri najavljuju za jun 2019. godine;
- ✚ U ovom periodu publikovana su dva naučna rada: na Evropskoj konferenciji zemljotresnog inženjerstva (Solun, 18-21.06.2018.) publikovan je rad Harmonized Seismic Hazard Maps for the Western Balkan Countries (Z. Gulerce, R. Salic, N. Kuka, S. Markusic, J. Mihaljevic, V. Kovacevic, A. Sandikaya, Z. Milutinovic, L. Duni, D. Stanko, N. Kaludjerovic, S. Kovacevic) kao finalni rezultat višegodišnje regionalne saradnje u okviru NATO SPS 984374; Rad Plavski zemljotres od 4.01.2018. godine (J. Mihaljević, N. Kaluđerović, M. Tomanović) publikovan je na VI Naučno - stručnom međunarodnom savetovanju "Zemljotresno inženjerstvo i inženjerska seizmologija" (Kraljevo 13-15.06.2018., Savez građevinskih inženjera Srbije i Društvo za zemljotresno inženjerstvo Srbije).

IZVJEŠTAVANJE I OBAVEZE PREMA MINISTARSTVIMA:

- ✚ Tokom prvog polugodišta 2018. godine Sektor je resornom ministarstvu u pismenoj i elektronskoj formi davao tražena mišljenja i podatke za planska dokumenta:
  - Detaljne studije lokacija: Sektor 66 - moduli 1,4 i 5 Velika Plaža, Sektor 5 " - Kumbor, Sektori 27 i 28 „Arsenal“ - Tivat,
  - Lokalnu studiju lokacije prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije „Krupac“ i „Slano“.
  - Detaljne urabnističke planove sa izmjenama i dopunama: Centar Kolašin, Zabjelo Zelenika - Nacrt, Kuće Rakića Podgorica - Nacrt, Industrijska zona KAP,
  - Prostorno urbanističke planove: Opštine Herceg Novi, Glavnog grada Podgorice u dijelovima GUR Golubovci i GUR Podgorica.
- ✚ U misiji jačanja neposrednog odgovora u slučaju zemljotresa, a u saradnji sa Direktoratom za vanredne situacije MUP, Sektor Sektor je definisao svoje obaveze za period 2018-2019 u skladu sa usvojenom *Nacionalnom strategijom Smanjenja rizika od katastrofa sa Planom akcija do 2023. godine*. U saradnji sa istim državnim organom Sektor za seizmologiju učestvuje u dva projekta: NATO SPS ARCECP G4968 - *Advanced Regional Civil Emergency Coordination Pilot Project*, i IPA DRAM - *Disater Risk Assesment And Mapping Project*. Tokom 2018. godine Sektor je konsultantski sarađivao na izradi *Plana zaštite i spašavanja od zemljotresa* – za potrebe lokalne službe civilne zaštite opštine Bijelo Polje, dok je za elaboraciju *Plana zaštite i spašavanja od zemljotresa* za opštinu Tivat dostavio i neophodne podatke o seizmičnosti područja.

6 SEKTOR ZA HIDROGRAFIJU I OKEANOGRAFIJU

Tokom 2018. godine, u Sektoru za hidrografiju i okeanografiju vršeni su redovni poslovi hidrografske djelatnosti i to:

- ✚ hidrografsko-topografski premjeri na moru;

- ✚ snimanje objekata u priobalnom području, morskom dnu i podmorju;
- ✚ prikupljanje i održavanje baze podataka iz hidrografije, kartografije, navigacije, geologije, geofizike;
- ✚ izrada, projektovanje, izdavanje i održavanje službenih navigacijskih karata u skladu sa preporukama IHO i IMO;
- ✚ čuvanje originala premjera;
- ✚ izdavanje, distribucija i prodaja navigacijskih karata i publikacija;
- ✚ prikupljanje, obrada i razmjena hidrografskih i navigacijskih obavještenja radi održavanja u ažurnom stanju službenih navigacijskih karata i publikacija, kao i objavljivanje izmjena i dopuna tih podataka u „Oglasu za pomorce“;
- ✚ organizovanje mreže stalnih i povremenih stanica na moru i obali za prikupljanje hidrografskih podataka;
- ✚ opisivanje i ucrtavanje geodetske granice suvereniteta Crne Gore na moru i na Skadarskom jezeru.

Tokom 2018. godine izvršeno je ažuriranje postojećeg kartograskog sadržaja (ENC ćelije):

- ✚ Boka Kotorska (ME4BOK01)
- ✚ Kotor (ME5KOT01)
- ✚ Zelenika (ME5ZEL01)
- ✚ Bonići (ME6BON01)
- ✚ Herceg Novi (ME6HNV01)

Tokom 2018. godine izrađene su i nove ENC ćelije:

- ✚ Crna Gora (ME3MNE01)
- ✚ Luštica (ME6LUS01)
- ✚ Mogren (ME6MOG01)
- ✚ Porto Novi (ME6PNV01)

Takođe, ažurirana je i papirna karta za Bokokotorski zaliv u razmjeri R 25000.

Sektor za hidrografiju i okeanografiju je tokom 2018. godine, osim redovnih aktivnosti, realizovao još četiri velika projekta:

- ✚ kontrolni batimetrijski premjer desnog rukavca rijeke Bojane;
- ✚ kontrolni batimetrijski premjer Plavskog jezera;
- ✚ hidrografski premjer i izrada nautičkog plana za Portonovi Marinu (april-maj);
- ✚ hidrografski premjer i izrada nautičkog plana za Luštica Bay Marinu (maj-jun).

Sektor za hidrografiju i okeanografiju zadužen je za batimetrijski premjer desnog rukavca rijeke Bojane, jer dolazi do nasipanja na dijelu ušća rijeke kao i na glavnoj račvi, u graničnom pojasu sa Albanijom. Za potrebe Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja - Uprave za vode, izvršen je batimetrijski premjer krajem 2017. godine, a kompletan projekat dostavljen je Upravi za vode, 30. januara 2018. godine. Kontrolni batimetrijski premjer desnog rukavca rijeke Bojane je realizovan i tokom septembra 2018. godine, poslije radova na njegovom produbljivanju i uklanjanju nanosa pijeska.

Kontrolni batimetrijski premjer Plavskog jezera realizovan je u periodu od 24. do 28. novembra 2017. godine. Ove aktivnosti realizovane su u sklopu projekata revitalizacije Plavskog jezera, u saradnji sa Institutom za vodoprivredu "Jaroslav Černi" AD, Beograd. Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera je predstavljena u Plavu 30. jula 2018. godine.

Tokom maja 2018. godine, u saradnji sa Upravom za ugljovodonike, pripadnici Sektora za hidrografiju i okeanografiju na italijanskim istraživačkim brodovima uradili su i

batimetrijska snimanja i mjerenja akvatorijuma južnog Jadrana, vezano za aktualna seizmička istraživanja mogućeg prisustva nafte i gas u podmorju na tom području.

Od 3. do 5. jula 2018. godine predstavnici Sektora za hidrografiju i okeanografiju su učestvovali na treningu u Bolonji, organizovanom od strane Lighthouse kompanije. Učesnici treninga upoznali su se sa načinom akvizicije i obrade MBES, SSS i SBP podataka.

Načelnik Odsjeka za hidrografiju je boravio u Holandiji od 15. oktobra do 15. decembra 2018. godine u okviru saradnje sa Hidrografskim institutom Norveške, nakon čega je stekao diplomu hidrografa „B“ kategorije.

Rukovodilac Sektora za hidrografiju i okeanografiju boravio je u posjeti Južnoj Koreji u novembru 2018. godine. Tom prilikom posjetio je njihov Institut za hidrografiju i okeanografiju i izrazio interes za dalji razvoj saradnje.

Tokom 2018. godine zaposleni u Sektoru za hidrografiju i okeanografiju su uzeli učešće u pripremi aplikacije za projekat IPA prekogranične saradnje sa Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom. U zavisnosti od uspješnosti evaluacije aplikacije za projekat, početak njegove realizacija se očekuje tokom 2019. godine.

≈ **ODJELJENJA** ≈

I ODJELJENJE ZA INFORMISANJE I MEĐUNARODNU SARADNJU

Tokom 2018.godine, Odjeljenje za informisanje i međunarodnu saradnju je obavljalo svoje redovne aktivnosti iz oblasti međunarodne saradnje i pružanje informacija o radu i aktivnostima Zavoda. Zaposleni u Odjeljenju su bili podrška zaposlenima u raznim Sektorima ZHMS-a u procesima pripremanja aplikacija za projektu za Interreg ADRION pozive, u okviru kojeg je ZHMS prijavio 3 projekta.

Zaposleni u Odjeljenju su posredovali i dali svoj doprinos u pripremi posjete Ministra savjetnika Koreje, tokom koje su se utvrdili dalji koraci saradnje ZHMS-a i srodnih institucija u Koreji.

Odjeljenje je aktivno učestvovalo u pripremi inoviranog Vodiča o pristupu informacijama u posjedu ZHMS-a, u skladu sa članom 11., Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl.List CG“, broj 44/12 i 30/17), izradi novog akta o sistematizaciji radnih mjesta i pripremilo program rada za sledeću godinu.

Sastanci kojima je predstavnik Odjeljenja učestvovao:

- ✚ Godišnji ICSEED sastanak direktora Hidrometeoroloških službi jugo-istočne Evrope, 8-9.oktobar 2018., Ohrid – Makedonija;
- ✚ Godišnja skupština EUMETNET-a, 21-23.novembar 2018., Zagreb-Hrvatska.

II ODJELJENJE ZA HIDROMETEOROLOŠKI I SEIZMOLOŠKI INFORMACIONI SISTEM I ODRŽAVANJE

U Odjeljenju se obavljaju poslovi koji se odnose na održavanje, unapređenje i razvoj jedinstvenog informacionog sistema, kao i poslovi nadzora i upravljanja bazom podataka, postavljanja, održavanja i povezivanja automatske mjerne opreme.

BAZA PODATAKA

U toku 2018. godine sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- ✚ održavanje, kontrola i dopuna servisa meteo baze Clidata, odgovori na zahtjeve za podacima, izvještaji
- ✚ import podataka sa automatskih stanica
- ✚ instalacija korisničkog interfejsa Clidata prema iskazanim potrebama u Zavodu

AUTOMATSKE STANICE

Poslovi nadzora, servisiranja i održavanja hardvera i primjene kao i razvoja softvera u dijelu koji se tiče ovog segmenta hidrometeorološkog sistema obavljani su u toku cijele godine.

U toku 2018. godine je:

- ✚ vršeno stalno praćenje, kontrola rada hardvera i skupa aplikacija i otklanjanje tekućih problema u funkcionisanju sistema za akviziciju i vizualizaciju podataka;
- ✚ vršena redovna kontrola i održavanje svih segmenata: instaliranje i konfigurisanje servera za prikupljanje meteoroloških podataka (operativni sistem, ftp server, softveri za akviziciju i komunikaciju);
- ✚ izvršen servis (opravka) potpuno ili djelimično havarisanih automatskih meteoroloških stanica Žabljak, Bar, Ulcinj, Podgorica;
- ✚ vršeno redovno održavanje i preventivni servis automatskih meteoroloških stanica u Podgorici, Žabljaku, Pljevljima, Kolašinu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Budvi i Kotoru kao i stanica Danilovgrad, Dragovića Polje i Virpazar;
- ✚ izvršen backup prikupljenih podataka sa pomenutih stanica.

ODRŽAVANJE

Poslovi nadzora, servisiranja i održavanja hardvera kao i razvoja softvera takođe su obavljani u toku izvještajnog perioda. Pripremljene tehničke specifikacije opreme/usluga za proceduru javne nabavke, pružana stalna tehnička podrška zaposlenima u ZHMS-u.

Redovno održavanje:

- ✚ instaliran i konfigurisan antivirusni program na svim Windows serverima, desktopovima i laptopovima za period od godinu dana;
- ✚ Reinstalirani računari, instalirane nove verzije operativnog sistema i softvera.

SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE

U Kancelariji za računovodstveno-finansijske poslove u 2018. Godini, obavljani su poslovi i to:

- ✚ Pripremljeni 192ui dostavljeni Kvartalni izvještaji o neizmirenim obavezama Državnom trezoru;
- ✚ Urađen je popis pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, izvršen je popis imovine, obaveza, potraživanja i gotovog novca, usaglašeno je knjigovodstveno i stvarno stanje imovine i obaveza za 2017.godinu;
- ✚ Sastavljen je i dostavljen Završni račun za 2017. godinu Državnom trezoru;

- ✚ Popunjen i dostavljen Obrazac o realizaciji programskog budžeta za 2017.godinu Državnom trezoru;
- ✚ Obezbijeđeno je obavljanje unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta, na osnovu Sporazuma o povjeravanju poslova unutrašnje revizije broj 13-184/16 od 07.03.2013. godine;
- ✚ Pripremljen je i dostavljen Godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije za 2017.godinu (GI-UR) Direktoratu za centralnu harmonizaciju;
- ✚ Obrađene su i predate poreske prijave poreza na dodatu vrijednost Poreskoj upravi;
- ✚ Obrađeni su i predati IOPPD obrasci (Izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima) Poreskoj upravi;
- ✚ Pripremljen je i dostavljen Godišnji izvještaj o investicijama u osnovna sredstva za 2017. godinu Zavodu za statistiku;
- ✚ Pripremljen je i dostavljen izvještaj Stanje neizmirenih obaveza za 2017. godinu;
- ✚ Pripremljen je i dostavljen Godišnji izvještaj o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, za 2017.godinu Centralnoj jedinici za harmonizaciju;
- ✚ Pripremljeni i dostavljeni kvartalni izvještaji o realizaciji preporuka i mjera iz Akcionog plana za 2018.godinu Državnom trezoru;
- ✚ Pripremljeni i dostavljeni kvartalni izvještaji za utvrđivanje portfolija dugova Direktoratu državnog trezora;
- ✚ Obrađene i dostavljene opštinama na ovjeru prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja i visine uplaćenog doprinosa za 2017.godinu (obrazac M4);
- ✚ Izrada Godišnjeg izvještaja o javnim nabavkama za 2017. godinu i dostavljanje istog nadležnom organu uprave;
- ✚ Izrada Plana javnih nabavki za 2018. godinu;
- ✚ Izrada periodičnih izvještaja za potrebe Ministarstva finansija;
- ✚ Tokom 2018. godine sprovedene su odgovarajuće procedure javnih nabavki, uz primjenu postupaka koje predviđa Zakon o javnim nabavkama, u cilju izbora najpovoljnijih ponuđača za zaključivanje ugovora o poslovnoj saradnji (primijenjeni su otvoreni postupak javne nabavke, postupak nabavke male vrijednosti; za usluge mobilne telefonije zaključen je Ugovor za 2018. na bazi Okvirnog sporazuma iz 2017. godine zaključenog na osnovu sprovedenog pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja postupka za javno nadmetanje; shodno Uredbi o objedinjavanju javnih nabavki roba i usluga (Sl. list CG” br. 42/17) dio postupaka u ime i za račun Zavoda sprovela je Uprava za imovinu);
- ✚ Obezbijeđeno je učešće na skupovima koje organizuje Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore kao strukovna organizacija računovođa: u pitanju su seminari koji se organizuju periodično tokom godine, simpozijum u Igalu (jun 2018) i Kongres u Bečićima (oktobar 2018);
- ✚ Obezbijeđeno je učešće službenice za javne nabavke na nekoliko seminara u organizaciji Uprave za javne nabavke;
- ✚ Praćenje realizacije međunarodnih projekata i drugih međunarodnih aktivnosti u kojima učestvuje Zavod i vođenje odgovarajuće evidencije;

- ✚ Priprema i dostavljanje podataka za obračun plata, naknada i drugih primanja službenika i namještenika Zavoda;
- ✚ Fakturisanje usluga po zahtjevima trećih lica;
- ✚ Priprema zahtjeva za blagovremeno korišćenje sredstava za namjene predviđene Budžetom i finansijskim planom, odnosno stvaranje materijalnih uslova za nesmetano sprovođenje predviđenih aktivnosti u instituciji;
- ✚ Drugi poslovi po nalogu rukovodioca.

U Kancelariji za pravne poslove u 2018 godini, obavljani su poslovi i to:

Normativno-pravni, stručno-izvršni, administrativni i drugi poslovi

- ✚ Pripremljen je predlog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, u skladu sa novim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima ("Službeni list Crne Gore", br. 2/18), koji je, nakon pribavljenih mišljenja od strane UZK-e, resornog Ministarstva i Ministarstva finansija, u proceduri pribavljanja mišljenja od strane Ministarstva javne uprave;
- ✚ Pripremljen je sačinjen Izvještaj o sprovođenju plana integriteta za 2017 godinu;
- ✚ U skladu sa pravilima za izradu i sprovođenje plana integriteta, kao i preporukama za unapređenje plana integriteta, datim od strane ASK-e, pripremljen je i izrađen Plan integriteta za 2018 – 2019. godinu;
- ✚ Pripremljen je predlog Cjenovnika usluga koje Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju pruža pravnim i fizičkim licima i dostavljen resornom Ministarstvu na dalju proceduru prema Vladi Crne Gore, radi davanja saglasnosti na isti akt;
- ✚ Pripremljen je i izrađen Pravilnik o načinu vođenja registra sponzorstava i donacija i sadržini izvještaja o primljenim sponzorstvima i donacijama;
- ✚ Pripremljen je i izrađen Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije poklona;
- ✚ Pripremljen je i izrađen Etički kodeks službenika i namještenika Zavoda;
- ✚ Vršeni su poslovi zastupanja Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju pred Upravom lokalnih javnih prihoda Glavnog grada Podgorica, u predmetu po prigovoru na rješenje o godišnjem porezu na nepokretnosti.

Izvještaj o rješavanju prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranake u periodu od 1.01. do 31.12.2018 godine

Naziv organa koji rješava	Broj neriješenih predmeta iz prethodnog izvještajnog perioda	Broj pokrenutih postupaka u izvještajnom periodu	Ukupni broj predmeta u radu	Broj predmeta riješenih u izvještajnom periodu			Broj neriješenih predmeta			Broj podnesenih žalbi	Način rješavanja			Ukupni broj izvršenih rješenja	
				U propis. roku	Poslije propis. roka	Ukupno	Propis. rok isteka	Propis. rok nije istekao	Ukupno		Vraćen o na ponovno odluč.	Odlučen o u meritumu	Ukupni broj riješenih žalbi	Devolucija	Prinudno
1	2	3	4(2+3)	5	6	7(5+6)	8	9	10(8+9)	11	12	13	14(12+13)	15	16
Ministarstvo															
Organi uprave nad kojima se vrši nadzor ¹	0	13	13	13	0	13	0	0	0	3	0	0	0	10	/
UKUPNO	0	13	13	13	0	13	0	0	0	3	0	0	0	10	/

Izvještaj o izdatim uvjerenjima u periodu od 1.01. do 31.12.2018 godine

Klasifikacioni znak	Broj neriješenih zahtjeva iz prethodnog izvještajnog perioda	Broj zahtjeva primljenih u izvještajnom periodu	Ukupno	Broj izdatih uvjerenja			Broj odbijenih zahtjeva za izdavanje uvjerenja	Broj žalbi na negativnu odluku	Broj odluka izmijenjenih po žalbi	PRIMJEDBA
				Prema čl. 33. ZUP-a	Prema čl. 34. ZUP-a	UKUPNO				
1	2	3	4(2+3)	5	6	7(5+6)	8	9	10	11
	/	56	56	56	/	56	/	/	/	/
UKUPNO:	/	56	56	56	/	56	/	/	/	/

Broj predmeta riješenih u prvostepenom upravnom postupku 13
 Broj izdatih uvjerenja 56

U prvostepenom upravnom postupku, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju je u toku 2018 godine, donio:

- ✚ 13 rješenja na osnovu podnijetih zahtjeva, po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, br.44/12 i 30/17), od kojih osam (8) rješenja kojima se dozvoljava pristup informacijama, po kojima su sprovedena izvršenja i pet (5) rješenja o odbijanju zahtjeva, po kojima su izjavljene tri (3) žalbe koje su dostavljene

drugostepenom organu na rješavanje, po kojima drugostepeni organ, do dana pripremanja ovog izvještaja, nije donio odluke;

- ✚ neriješenih predmeta iz prethodne godine u prvostepnom upravnom postupku nije bilo;
- ✚ sva rješenja su donijeta u zakonom propisanom roku;
- ✚ nije bilo tužbi po kojima bi se vodio upravni spor o zakonitosti donijetih rješenja;
- ✚ za sva donijeta rješenja, nakon izvršnosti, sprovedeno je izvršenje u zakonom propisanom roku iz člana 32 Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, br.44/12).

Postupajući po podnijetim zahtjevima za izdavanje uvjerenja-potvrda, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju je u toku 2018 godine, izdao 56 potvrda ili uvjerenja po zahtjevima o podacima o kojima se vode službene evidencije, u skladu sa članom 33 Zakona o upravnom postupku („Sl. List Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), u izvještajnom periodu, nije bilo, niti je zakonom ili drugim propisom određeno da Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju izdaje uvjerenja o činjenicama o kojima ne vodi službenu evidenciju.

- ✚ Pripremljene su i sprovedene procedure javnog oglašavanja za popunu upražnjenih radnih mjesta, u skladu sa važećim aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, i to: po javnom oglasu br. 02/1-112/18-3881/2 od 12.03 2018 godine, za popunu radnog mjesta Samostalni/a savjetnik/ca III u Odsjeku za hidrografiju, 1 izvršilac na neodređeno vrijeme, po javnom oglasu br. 02/1-112/18-5980/2 od 04.04 2018 godine, za popunu radnog mjesta Samostalni/a savjetnik/ca III u Odsjeku za hidrološke analize 1 izvršilac na neodređeno vrijeme i radnog mjesta Samostalni/a savjetnik/ca III u Odsjeku mreže hidroloških stanica, 1 izvršilac na neodređeno vrijeme;
- ✚ Izrađeni su pojedinačna akta o ostvarivanju prava iz službeničkih odnosa zaposlenih: rješenja o zasnivanju radnog odnosa za osam (8) novozaposlenih službenika u izvještajnom periodu, rješenja o prestanku radnog odnosa za tri (3) službenika kojima je prestao radni odnos u toku 2018 godini, rješenja o godišnjim odmorima za sve zaposlene koji su koristili god. odmor u toku 2018 godine, rješenja o ocjenama rada državnih službenika i namještenika za 2017 godinu, za ukupno 103 zaposlena službenika i namještenika, rješenja o varijabilnom dijelu zarade za prvi kvartal 2018 godine, rješenja o jubilarnim (7) nagradama, rješenja o pomoći zbog duže ili teže bolesti zaposlenog ili člana njegove uže porodice (4);
- ✚ Vođene su evidencije iz oblasti rada i službeničkih odnosa i ažurirana je elektronska baza podataka za CKE (Centralnu kadrovsku evidenciju) kroz KIS aplikaciju. Blagovremeno su dostavljani svi podaci za upis u CKE-u, odnosno vršen unos svih podataka kao što su sva rješenja zaposlenih među kojima i rješenja o ocjenama rada za 2017 godinu;
- ✚ Realizovan je veći broj obuka kod Uprave za kadrove, u skladu sa godišnjim Planom i programom stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika.
- ✚ Sproveden je postupak prijavljivanja i odjavljivanja zaposlenih na penzijsko osiguranje, koji su zasnivali radni odnos u toku 2018 godine, odnosno kojima je prestao radni odnos u izvještajnom periodu, kao i postupci prijavljivanja i odjavljivanja službenika i namještenika kod nadležnih ustanova povodom zasnivanja i prestanka radnog odnosa;
- ✚ Pripremani su podaci za obračun zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih u 2018 godini;
- ✚ Vršeni su poslovi prijema, raspoređivanja, evidentiranja, razvođenja i arhiviranja akata i predmeta (kancelarijsko poslovanje), kurirski poslove i poslovi održavanja čistoće.

9. OCJENA STANJA

Ministarstvo je u 2018. godini ostvarilo značajni broj aktivnosti u realizaciji obaveza predviđenih Programom rada Vlade, Programom pristupanja Crne Gore EU, Programu rada Ministarstva. Na sjednicama Vlade razmatrano je 246 materijala koja je pripremio Ministarstvo, od čega 21 po Programu rada Vlade. Vlada je utvrdila 13 predloga zakona, 7 uredbi, 84 predloga odluka, 44 informacije, 18 izvještaja i 78 drugih materijala. Po Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je imalo obaveze u poglavljima 1, 15, 20, 24, 27, 28 i 31. Od ukupno 42 predviđene obaveze, realizovano je 35 (ostvarenje 83,3%). Otvoreno je jedno od najzahtjevnijih poglavlja – poglavlje 27 Životna sredina i klimatske promjene. Po Programu rada Ministarstva realizovano je 127 od planiranih 170 obaveza (74,7% izvršenja). Ministarstvo je donijelo 41 pravilnik i 1 listu. Takođe, od 142 zaključka Vlade, realizovano je preko 75%, nije dospjelo oko 22% a nije realizovano 1,4% (dva zaključka).

U 2018. godini je bio izražen problem nedovoljnog broja zaposlenih službenika, što je naročito bilo izraženo kod urbanističko-građevinske inspekcije. U Ministarstvu održivog razvoja i turizma su sistematizovana mjesta za 283 izvršioca, dok je bilo zaposleno 190 službenika i namještenika na neodređeno i određeno vrijeme. Problem nedovoljnog broja izvršilaca je bio izražen i u Direkciji javnih radova, tako je od 51 sistematizovanog mjesta bilo popunjeno 28. U Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine je od 78 sistematizovanih radnih mjesta bilo popunjeno 71. Shodno navedenom, ostvareni rezultati se mogu ocijeniti zadovoljavajućim, a nerealizovane planirane aktivnosti će se realizovati u 2019. godini.

Donijeta je Odluka o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine. U narednom periodu, Ministarstvo će u saradnji sa UNDP, nastaviti sa aktivnostima na stvaranju uslova za početak rada Fonda, i institucionalnom i organizacionom jačanju ove institucije.

Ministarstvo je dostavilo opštini Ulcinj Studiju zaštite ulcinjske Solane i predlog odluke o proglašenju zaštićenog dobra, a opština Ulcinj je krajem 2018. godine otpočela javnu raspravu. Nakon toga, očekuje se donošenje odluke o proglašenju Solane zaštićenim područjem.

Nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje", koji se finansira iz kredita Svjetske banke u iznosu od €50 mil., kojim treba da se izvrši sanacija deponija industrijskog otpada (KAP, Jadransko brodogradilište Bijela, Termo-elektarna Pljevlja i rudnik „Šuplja stijena“ Pljevlja) i razvoj sistema upravljanja opasnim i industrijskim otpadom na način usklađen sa nacionalnim zakonodavstvom i standardima Evropske unije. Radovi na remedijaciji Brodogradilišta Bijela su u toku, a za deponiju pepela i šljake „Maljevac“ i Flotacionog jalovišta Gradac su u toku priprema dokumentacije i priprema tendera.

U 2018. godini, nastavljeni su projekti u oblasti upravljanja otpadnim vodama, potpisan je ugovor za izgradnju kanalizacione mreže u Danilovgradu, raspisan je tender za izgradnju kanalizacione mreže u Ulcinju, potpisan je Ugovor za projektovanje i izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Danilovgradu, potpisan je ugovor za projektovanje i izgradnju biljnog sistema za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda u Andrijevici i Petnjici, uključujući i sistem za tretman kanalizacionog mulja, pušteno je u probni rad i otpočelo je operativno testiranje PPOV-a u Pljevljima, obezbijedena su sredstva za projekat „Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici“.

Tokom 2018. godine, u oblasti upravljanja otpadom, nastavilo se sa realizacijom projekata koji su definisani Državnim planom upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godina: izgrađeno je šesto reciklažno dvorište u Podgorici, završena je izgradnja postrojenja za tretman ocjednih voda na deponiji „Livade“ u Podgorici, završena je sanacija nesanitarnog odlagališta Vrtijeljka na Cetinju, sanacija neuređenih odlagališta „Vasove vode“ u opštini Berane i „Zaugline“ u opštini Šavnik, a sproveli su se tenderi za druge projekte.

Turizam je u 2018. godini nastavio trend rasta i ostvario rekordne rezultate i po broju gostiju i po noćenjima u kolektivnom smještaju. Tokom 2018. godine, hotelska ponuda u Crnoj Gori obogaćena je sa 25 novih hotelskih objekata sa ukupno 1.985 ležaja, od čega je šest kategorisano sa kategorijom 5 zvjezdica, devet sa 4 zvjezdice, osam sa kategorijom 3 zvjezdice i dva hotela kategorijom 2 zvjezdice.

U 2018. godini nastavljene su intezivne aktivnosti na izgradnji tri skijališta: „Kolašin 1600“ u Kolašinu, „Cmiljača“ u Bijelom Polju i „Žarski“ u Mojkovcu. Početkom 2019. godine završena je I faza ski centra “Kolašin 1600” i svečano je pušteno u rad. Planirano je da se u ova tri skijališta investira 67 mil. eura. Preko kapitalnog budžeta Direkcije javnih radova realizuje se i izgradnja na lokalitetu Savin kuk Žabljak, a zaključen je ugovor za projektovanje i isporuku žičare. Takođe, intenzivno se radi na infrastrukturmom povezivanju i valorizaciji Đalovića pećine. Time se stvaraju uslovi za razvoj turizma na Sjeveru.

Ministarstvo je pratilo realizaciju prioriternih projekata iz oblasti turizma (Porto Novi, Luštica bay, Mamula, Qatary diar i dr.) i redovno je izvještavalo Vladu o realizaciji ugovorenih investicija.

Značajne aktivnosti Ministarstvo je imalo i kod implementacije Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. U toku 2018. godine primljen je rekordan broj nacrti i predloga lokalne planske dokumentacije na davanje mišljenja odnosno saglasnosti. Donijeto je 9 državnih planskih dokumenata, donijeta je Odluka o izradi Prostornog plana Crne Gore do 2030. godine, kao i odluke za izradu još 19 planskih dokumenata. Za potrebe izrade Prostornog plana Crne Gore urađena je 21 bazna studija. Nacrt odluke o izradi Plana generalne regulacije Crne Gore upućen je jedinicama lokalnih samouprava na davanje predloga smjernica za izradu programskog zadatka.

Donijet je Program privremenih objekata u zoni morskog dobra za period 2019 – 2023. godine. Program sadrži manji broj lokacija za privremene objekte u odnosu na ranije. Ministarstvo je izdalo 65, a jedinice lokalnih samouprava 188 građevinskih dozvola, dok je Ministarstvo izdalo 58 upotrebnih a jedinice lokalnih samouprava 203 upotrebne dozvole.

Rad Direkcije javnih radova, Agencije za zaštitu životne sredine, organa uprave koji su do 31.12.2018. godine bili organi u sastavu Ministarstva, kao i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, samostalnog organa uprave, može se ocijeniti dobrim, a sva tri organa su vršili propisane nadležnosti.

Direkcija javnih radova je u 2018. godini raspisala 139 tendera čija ukupna vrijednost iznosi 57.183.998,00 €. Zaključeno je 228 ugovora, ukupne vrijednosti 53.569.398,28 €, dok su realizovana sredstva u ukupnom iznosu od 43.832.669,72 € što je 95,13 % ukupno opredijeljenih sredstava Kapitalnim budžetom za 2018. godinu.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je u 2018. godini, shodno zakonskim ovlaštenjima sprovela 1.804 upravnih postupaka, od kojih su 54 predmeta prenijeta u 2019. godinu, kao i 432 druge procedure propisane zakonima.

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju je obavljao redovne aktivnosti, realizovao tekuće projekte, utvrđivao prijedloge projekata za sledeći period, radio na razvoju osmatračkih mreža i realizaciji postojećih programa monitoringa, kao i ostvario brojne vanredne aktivnosti proizašle iz zahtjeva drugih državnih insitucija ili trećih lica.

10. PRIORITETI U 2019. GODINI I MJERE ZA NJIHUVU REALIZACIJU

U 2019. godini aktivnosti Ministarstva biće usmjerene na realizaciji obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu (5 predloga zakona, 13 tematskih obaveza, 4 obaveze iz oblasti suzbijanja sive ekonomije, 2 obaveze izvještavanja o realizaciji prioriternih projekata iz oblasti turizma, 2 obaveze o izvještavanju iz oblasti preduzetništva i biznisa), Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020. godina, za 2019. godinu (poglavlje 1 – 2 obaveze iz strategijskog okvira i 3 obaveze iz zakonodavnog okvira, poglavlje 15 – 1 obaveza iz strategijskog okvira i 3 obaveze iz zakonodavnog okvira, poglavlje 20 – 4 obaveze iz zakonodavnog okvira, poglavlje 24 – 2 obaveze iz zakonodavnog okvira, poglavlje 27 – 5 obaveza iz strategijskog okvira i 13 obaveza iz zakonodavnog okvira, poglavlje 28 – 3 obaveze iz zakonodavnog okvira i poglavlje 31 – 1 obaveza iz strategijskog okvira i 3 obaveze iz zakonodavnog okvira), kao i obavezi da se izvrše nerealizovane obaveze iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji (2 obaveza iz strategijskog okvira i 5 obaveza iz zakonodavnog okvira) i Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu. Pored navedenog, Ministarstvo će realizovati i obaveze koje će biti planirane u Srednjoročnom programu rada Ministarstva za period 2019-2021. godina, za 2019. godinu, čija je finalizacija u toku (u pitanju pilot projekat).

U **oblasti turizma**, u 2019. godini cilj je da se obezbijediti nastavak pozitivnih rezultata ostvarenih u turističkoj sezoni 2018. i prethodnih godina, odnosno ostvarenje strateškog cilja razvoja turizma u Crnoj Gori koji je definisan Strategijom razvoja turizma, a to je da "primjenom principa i ciljeva održivog razvoja Crna Gora stvori jaku poziciju globalne visoko-kvalitetne turističke destinacije, te da turizam za stanovništvo Crne Gore obezbijedi dovoljno radnih mjesta i rast životnog standarda". Kako bi se ostvario taj cilj neophodno je:

- dalje unapređenje poslovnog ambijenta za izgradnju hotela visoke kategorije i komplementarne turističke ponude sa akcentom na Sjever Crne Gore (turističke razvojne zone i državni podsticaji);
- obezbijediti turističku valorizaciju ruralnog područja i kulturne baštine Crne Gore;
- dalje unapređenje aviodostupnosti kroz podršku marketing aktivnosti avio-kompanijama (redovnim, čarter i nisko-tarifnim avio-kompanijama);
- intenziviranje promocije turističkog proizvoda na evropskom (zapad i sjever) i na „trećim“ tržištima, u saradnji sa partnerima iz Regiona;
- povećanje turističkog prometa kroz bolju evidenciju tj. unapređenje Jedinственe evidencije turističkog prometa u skladu sa Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu,
- obezbijediti dalju diverzifikaciju turističke ponude sa posebnim akcentom na aktivni turizam odnosno turizam zasnovan na prirodi, što će doprinijeti smanjenju sezonalnosti i privlačenju visokoplatežne turističke klijentele
- smanjenje sive ekonomije u turizmu, između ostalih mjera, i poboljšanjem softverskog rješenja Centralnog turističkog registra- tačno, brzo i efikasno ažuriranje podataka za potrebe realizacije kontrola od strane nadležnih inspekcijских službi i pripreme analiza o raspoloživim turističkim resursima (infrastrukturi, zaposlenosti, obrazovanju i sl.)
- uspostavljanje sistema elektronskog prijema zahtjeva za rješavanja po upravnim postupcima i dostavljanja rješenja u cilju pojednostavljenja procedure za dobijanje dozvola za rad u turističkoj i ugostiteljskoj djelatnosti
- realizovati aktivnosti na definisanju kriterijuma i pravila za izradu turističke signalizacije, zatim nastaviti projekat „Neka bude čisto“ za 2019. godinu u cilju unapređenja komunalne čistoće duž putnih pravaca u zemlji.
- nastaviti sa praćenjem realizacije prioriternih projekata u oblasti turizma, kao i sa praćenjem realizacije ugovornih obaveza za projekte koji su rezultat realizovanih tenderskih postupaka za turističku valorizaciju lokaliteta.

- obezbijediti potpunu realizaciju Kapitalnog budžeta Uprave javnih radova koji se odnosi na realizaciju projekata iz oblasti turizma i zaštite životne sredine, kao i nastaviti sa aktivnostima na podsticanju programa podrške projektima na sjeveru Crne Gore, u saradnju sa D.O.O. Skijališta Crne Gore i Upravom javnih radova.

U 2019. godini pripremiće se:

- Program razvoja kulturnog turizma Crne Gore s Akcionim planom do 2021. godine
- Program razvoja nautičkog turizma 2020-2022. godine, s Akcionim planom 2020-2022. godina
- Program razvoja zdravstvenog turizma u Crnoj Gori 2020-2022, s Akcionim planom 2020-2022. godina
- Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2019/2020. godinu
- Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2019. godinu
- Plan pripreme zimske turističke sezone za 2019/2020. godinu.
- obezbijediće se implementacija Akcionog plana Programa razvoja ruralnog turizma za 2019. godinu.

U oblasti zaštite životne sredine i klimatskih promjena u 2019. godini će se:

- u okviru pregovora u Poglavlju 27- životna sredina i klimatske promjene, u saradnji i komunikaciji sa nadležnim tijelima Evropske komisije, intenzivno raditi na ispunjavanju završnih mjerila kroz pripremu i realizaciju projekata definisanih u Zajedničkoj pregovaračkoj poziciji za Poglavlje 27,
- vršiti implementacija Akcionog plana Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena za period 2018-2020. i o istom izvještavati Vladu i Evropsku komisiju,
- intenzivirati saradnja u okviru Mehanizma saradnje u oblasti životne sredine zemalja Centralne i Istočne Evrope i Narodne Republike Kine u sklopu inicijative „16+1“,
- pristupiti aktivnostima za početak rada i funkcionisanje Fonda za zaštitu životne sredine, kao privrednog društva.
- intenzivirati aktivnosti na transformaciji Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore u privredno društvo, a na osnovu izrađene *Studije-Model restrukturiranja i optimizacije poslovanja Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore*. Takođe, u saradnji sa Delegacijom EU biće pokrenute dodatne aktivnosti na izradi dopunske Studije na ovu temu kako bi se došlo do optimalnog modela transformacije, prvenstveno s aspekta ostvarivanja javnog interesa na teritoriji nacionalnih parkova i zadržavanja kontrole od strane 100% osnivača (Vlade), a u skladu sa zahtjevima iz relevantnih zakona u ovoj oblasti.
- Izvršavati obaveze izvještavanja ka Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama (UNFCCC).
- raditi na realizaciji aktivnosti iz Akcionog Plana za rezervat biosfere rijeke Tare na područjima lokalnih samouprava na čijim se teritorijama prostire ovaj rezervat. Biće pripremljen i kratak Izvještaj za Sekretarijat UNESCO-a o realizaciji istih, do juna 2019. godine,
- raditi na realizaciji preporuka iz Izvještaja zajedničke UNESCO i IUCN savjetodavne misije NP „Durmitor“ iz novembra 2018. godine,
- do kraja novembra 2019. godine pripremiti i proslijediti Sekretarijatima Konvencija Izvještaj o realizaciji preporuka datih od strane Bernske i Ramsarske konvencije vezano za Skadarsko jezero.
- Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, u saradnji sa projektnim timom iz IPA projekta „Uspostavljanje NATURA 2000 mreže u Crnoj Gori“, angažovati na nastavku mapiranja teritorije Crne Gore, na osnovu pripremljenog Radnog plana za 2019. godinu. U okviru IPA projekta „Uspostavljanje NATURA 2000 mreže u Crnoj Gori“ koji se završava u aprilu 2019. godine biće, pored projektom predviđenih aktivnosti, urađen i dokument „Smjernice za upravljanje budućim Natura 2000 područjima u Crnoj Gori“.

- Izvršiti Program monitoringa akvatične faune rijeke Tare za 2019. godinu, sa potprogramima: Monitoring faune dna (zoobentos) i II Monitoring faune podzemnih voda (hiporeični intersticijal). Na osnovu detaljne analize podataka utvrdiće se predlog mjera za smanjenje evidentiranih pritisaka na živi svijet rijeke Tare, na smanjenje zagađivanja iz ustanovljenih izvora zagađivanja, kao i predlog mjera za poboljšanje stanja slatkovodnog ekosistema rijeke Tare.
- u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, završiti aktivnosti na proglašenju Ucinjske solane zaštićenim područjem. Donošenjem Odluke o zaštiti Solane na nacionalnom nivou ubrzaće i aktivnosti na nastavku popunjavanja Ramsar formulara za upis Solane na Ramsar listu močvarnih područja od međunarodnog značaja.
- definisati smjernice za upoznavanje potrošača sa ekonomičnom potrošnjom goriva i emisijama CO2 iz novih putničkih vozila.
- nastaviće se saradnja sa HLPF/ECOSOC; UN Environment; EEAC; ESDN; EUSAIR; UfM i ostalim međunarodnim organizacijama.
- tokom 2019. godine biće proslijeđeni:
  - Izvještaj ka Ramsarskoj konvenciji o močvarnim staništima Crne Gore;
  - Nacionalni izvještaj za Bernsku konvenciju za 2018/2019;
  - Nacionalni Izvještaj o implementaciji Bonske Konvencije;
  - Nacionalni izvještaj prema Konvenciji o biološkom diverzitetu;
  - Izvještaj o stanju Ucinjske solane prema AEWA Sekretarijatu.

Tokom 2019. godine planiran je početak ključnih aktivnosti vezanih za smanjenje zagađivanja vazduha i saniranje dugoročnih ekoloških problema u opštini Pljevlja, kao što je fazna remedijacija deponije pepela i šljake TE "Pljevlja" (Maljevac), sanacija flotacionog jalovišta Gradac i izgradnja prve faze infrastrukture za toplifikaciju Pljevalja (gradska toplana). Takođe, tokom 2019. godine planirano je proširenje mreže za praćenje kvaliteta vazduha koja će nakon isporuke i instalacije dodatne opreme u okviru **IPA/2014/032-803.09/ME/AirQuality projekta "Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori"** umjesto postojećih 7 imati 10 automatskih stanica za praćenje kvaliteta vazduha postavljenih na reprezentativnim lokacijama koje su utvrđene kroz ovaj projekat.

Nastaviće se aktivnosti na izdavanju integrisanih dozvola za rad preduzeća TOSCELIK NIKŠIĆ Steel koje je 27.12.2018. godine predalo uredan zahtjev za izdavanje integrisane dozvole. U vezi KAP-u stečaju, tokom 2019. godine će se utvrditi operater postrojenja i obveznik pribavljanja integrisane dozvole za rad. U okviru saradnje sa UNDP, tokom 2019.godine će se uraditi identifikacija i inventarizacija svih postrojenja koja će biti obveznici novog Zakona o industrijskim emisijama.

Nastaviće se aktivnosti na realizaciji **Projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“**, koji se realizuje preko Svjetske banke:

- Početkom 2019. godine očekuje se izvoz prve pošiljke grita brodom sa lokacije Brodogradilišta Bijela, kao i ubrzani nastavak daljeg izvoza i aktivnosti na čišćenju lokacije, shodno potpisanom Ugovoru. Planirani završetak radova je mart 2020. godine. Pored navedenog, tokom 2019. godine očekuje se i početak aktivnosti na čišćenju preostalog dijela lokacije Bijela, a koja se nalazi u okviru Ugovora o dodjeljivanju kocesije za privredno korišćenje brodogradilišne luke konzorcijumu Damen/Porto Montenegro.
- Priprema tenderske dokumentacije za izbor izvođača radova na remedijaciji deponije pepela i šljake Maljevac je u toku. Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) i Akcioni plan raseljena (RAP) odobreni su od strane Svjetske banke. Uprava za nekretnine-područna jedinica Pljevlja, sprovodi postupak eksproprijacije. Tender za izbor izvođača radova objaviće se u martu 2019. godine, a planirani završetak radova je april 2020. godine.
- U toku je tehnička kontrola lidejnog rješenje remedijacije Flotacionog jalovišta Gradac. Projektant radi na Glavnom projektu i tenderskoj dokumentaciji

remedijacije. Sredinom marta 2019. godine planirana je objava tendera za izbor izvođača radova na remedijaciji lokacije. Planirani završetak radova je maj 2020. godine.

- Na lokaciji Kombinat aluminijuma Podgorica (KAP) se nalaze dvije lokacije predviđene za remedijaciju, i to: deponija čvrstog otpada i bazeni crvenog mulja. Rješavanje pitanja remedijacije na obje lokacije je veoma kompleksno, ne samo zbog ekoloških pitanja i pitanja bezbjednosti i zaštite od rizika, već i zbog tekućeg stečajnog postupka koji se vodi nad KAP-om, privatnog vlasništva nad bazenima crvenog mulja, a sve u cilju zadovoljenja kriterijuma i procedura Svjetske banke. Sve to zahtijeva donošenje niza pojedinačnih odluka od strane brojnih nadležnih organa, prije donošenja konačne odluke i početka remedijacije lokacija. Planirano je da se u I kvartalu 2019. potpiše Ugovor sa konsultantskom firmom za pripremu Glavnog projekta remedijacije bazena crvenog mulja, kao i sa firmom koja će ažurirati Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (koji je urađen za potrebe pripremne faze projekta u 2013.). U I kvartalu 2019. biće urađen i projektni zadatak za konsultanta za pripremu projekta remedijacije deponije čvrstog otpada. Zahtjev za izražavanje interesovanja za izbor konsultanta za pripremu Glavnog projekta remedijacije biće raspisan nakon odobrenja Projektnog zadatka od strane Svjetske banke.

U oblasti prostornog planiranja:

- nastaviće se rad na izradi Prostornog plana Crne Gore do 2030. godine,
- donijeće se Odluka o izradi Plana generalne regulacije Crne Gore i otpočeće rad na njegovoj izradi,
- u skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata, nastaviće se rad i donošenje planskih dokumenata čija izrada je započela u prethodnom periodu, a, u skladu sa prioritetima jedinica lokalne samouprave i Vlade, a donijeće se i odluke o izradi novih i izmjenama i dopunama postojećih planskih dokumenata, čime će se stvarati uslovi za investicije i plansko korišćenje prostora,
- obezbijediće se obavezno sprovođenje prethodnog učešća javnosti, kao početnoj, najranijoj fazi izrade planskih dokumenata, kako bi se zainteresovana javnost upoznala sa ciljevima i svrhom planskog dokumenta, kao i mogućim planskim rješenjima. Takođe, kroz organizovanje javnih rasprava o nacrtu planskog dokumenta, obezbijediće se aktivno učešće javnosti i zainteresovanih korisnika prostora, čime će se obezbijediti maksimalna transparentnost pri planiranju prostora,
- uspostaviće se informacioni sistem za praćenje i ažuriranje podataka o stanju i prostoru, na državnom nivou.

U oblasti građevinarstva:

- počće rad na izradi nove Strategije razvoja građevinarstva 2020-2030. godine,
- nastaviće se aktivnosti na inoviranju tehničke regulative iz oblasti građevinarstva,
- obezbijediće se uslovi za elektronsku komunikaciju u postupku izrade i donošenja planskih dokumenata, donošenja upravnih i ostalih akata, kao i kroz međusobnu komunikaciju sa nadležnim organima državne uprave, organima lokalne samouprave, organima lokalne uprave, organima za tehničke uslove, pravnim licima koja reviduju tehničku dokumentaciju i vrše stručni nadzor nad građenjem, pravnim i fizičkim licima i drugim subjektima koji učestvuju u poslovima planiranja i izgradnje, što će imati pozitivne efekte na smanjenje troškova poslovanja subjekata u oblasti izgradnje objekata i obezbijediti efikasniji rad administracije.

U oblasti stanovanja:

- obezbijediće se, u saradnji sa organima lokalnih samouprava i organima lokalnih uprava nadležnim za legalizaciju bespravnih objekata, uslovi za ubrzanje postupka legalizacije i primjenu Zakona u ovoj oblasti,
- biće operativan 3D orto-foto snimak cijele teritorije Crne Gore što će predstavljati dokumentacionu osnovu za izradu plana generalne regulacije, značajan alat u procesu legalizacije, ali i postupku izgradnje i kontrole izgradnje objekata. Izvršiće se preklapanje 3D orto-foto snimka sa evidentiranim zahtjevima za legalizaciju, što će stvoriti uslove da jedinice lokalnih samouprava utvrde spisak bespravnih objekata, a izvršiće se identifikacija objekata koji nijesu ušli u proces legalizacije i na iste će biti primijenjene mjere propisane zakonom, prvenstveno utvrđivanje plaćanja naknade za korišćenje prostora.
- završiće se realizacija III faze projekta „1.000+“, kojim će oko 400 domaćinstava riješiti stambeno pitanje pod povoljnim uslovima.

U oblasti urbanističko-građevinske inspekcije i licenciranja obezbijediće se:

- značajno povećanje broja urbanističko-građevinskih inspektora, njihov raspored po teritorijalnom principu, čime će se obezbijediti bolja zaštita prostora od bespravne gradnje i ažurna provjera prijave gradnje.
- nakon zaključenog ugovora za usluge rušenja početkom 2019. godine, izvršavaće se rješenja o rušenju bespravnih objekata,
- ažurno izdavanje licenci za vršenje djelatnosti u oblasti izgradnje objekata.

Vladi će se predložiti **Državne smjernice arhitekture** čiji je cilj unapređenja kvaliteta i kulture prostornog i arhitektonskog oblikovanja i stvaranja visokovrijednog izgrađenog prostora, kao i stvaranje uslova za unapređenje kvaliteta izgrađene sredine, očuvanje identiteta i prepoznatljivosti prirodnog i kulturnog predjela i podsticanja održivog razvoja.

U oblasti komunalnih djelatnosti:

- biće pripremljeni predlozi Zakona o vodnim uslugama i Zakona o komunalnim djelatnostima, čija izrada je u toku. Nakon njihovog donošenja donijeće se i podzakonski akti neophodni za implementaciju zakona,
- donijeće se Plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori (2020. – 2035. godina), kao i Program izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda.

U oblasti unutrašnje revizije neophodno je:

- obezbijediti popunjenost još jednog mjesta unutrašnjeg revizora (stariji unutrašnji revizor),
- unaprijediti rad Odjeljenja za unutrašnju reviziju kroz edukaciju i usavršavanja, posebno u područjima: procjene rizika i strateško planiranje, upoznavanja sa naprednim revizorskim tehnikama i dr.